BUKET UZUNER

Yazın Öyküleri

CEP
00
TL
FIYAT!

HİKAYE

BUKET UZUNER

Romancı, hikayeci ve gezi yazarı Buket Uzuner, 3 Ekim Pazartesi günü Ankara'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi, Bergen Üniversitesi (Norveç), Michigan Üniversitesi'nde (ABD) biyoloji ve çevrebilim eğitimi aldı. Tampere Teknik Üniversitesi (Finlandiya) ve ODTÜ'de araştırmacı olarak çalıştı, ders anlattı. 1993 yılında *Balık İzlerının Sesi* ile Yunus Nadi Roman Ödülü alan Uzuner'in *Kumral Ada-Mavi Tuna* adlı romanı ise 1998 yılında İstanbul Üniversitesi tarafından en iyi roman ödülüne layık bulundu. Romanları yedi dile çevrilen Buket Uzuner, 1996 yılında Iowa Üniversitesi'nin (ABD) onur üyeliğine (IWP) kabul edilmiş, 2004 yılında da ODTÜ senatosu tarafından takdir belgesiyle onurlandırılmıştır. Kuzey Sahra Afrikası, Kuzey Amerika, Kanada ve Avrupa'da uzun tren seyahatleri yapan ve yaşayan Buket Uzuner şimdi İstanbulludur.

Buket Uzuner'in Türkiye'de Yayımlanmış Kitapları:

Roman:
İki Yenil Susamuru, Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri (1991), *Balık İzlerının Sesi* (1993 Yunus Nadi Roman Ödülü) (1992), *Kumral Ada-Mavi Tuna* (1998 İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Ödülü) (1997), *Uzun Beyaz Bulut Gelibolu* (2001), *İstanbullular* (2007), *Uyumsuz Defne Kaman'ın Maceraları: SU* (2012)

Hikâye:
Benim Adım Mayıs (1986), *Ayın En Çaplak Günü* (1988), *Güneş Tiyen Çingene* (1989), *Karayel Hüznü* (1993), *Şairler Şehri* (1994), *Şirin Kızkardeşi Öykü* (2003), *Tolda* (2009)

Gezi Kitaplığı:
Bir Siyah Saçlı Kadının Gezi Notları (1989), *Şehir Romantiğinin Günlüğü* (1998), *New York Seyir Defteri* (2000)

Biyografi:
Gümüş Yaz, Gümüş Kız (2002)

Deneme:
Şehir ve Cem'le Yolculuklar (2004), *Benim Adım İstanbul* (2011)

Çizgi Roman:
İstanbullular (2010)

İngilizce Çeviriler:
Sound of Fishsteps (2002), *Mediterrancan Waltz* (2000), *The Long White Cloud - Gallipoli* (2004),
Istanbul Blues (2004), *Istanbullu* (2008), *Istanbullu* (çizgi roman) (2010), *Two Green Oysters* (2011), *My Name is Istanbul* (2011)

Uluslararası Yayımlar:
İtalya: *Kumral Ada-Mavi Tuna* (2003, Sellerio Co., Sicilya), *Uzun Beyaz Bulut-Gelibolu* (2003, Sellerio Co., Sicilya)
Yunanistan: *Kumral Ada-Mavi Tuna* (2003, Psichogios, Atina), *Uzun Beyaz Bulut-Gelibolu* (2005, Psichogios, Atina)
İsrail: *Kumral Ada - Mavi Tuna* (2002, Carta, Kudüs)
İngiltere: *A Cup of Turkish Coffee* (2001, Milet Co., Londra)
G. Kore: *Kumral Ada - Mavi Tuna* (2009, Chungeoram, Seoul)
Romanya: *Kumral Ada-Mavi Tuna* (2005, Ars Longa Co., Bükreş)
İspanya: *Kumral Ada-Mavi Tuna* (2009, Ediciones Tres Fronteras, Murcia), *İstanbullular* (2011, Edebe, Barcelona)
Katalanca: *İstanbullular* (2011, Edebe, Barcelona) çeviri aşamasında

YAZIN ÖYKÜLERİ

Buket Uzuner

§

Yayın No 1104
Türkçe Edebiyat 389

Yazın Öyküleri
Buket Uzuner

Kapak tasarım: Utku Lomlu
Yazar fotoğrafı: Elena Senao
Vinyetler: Ali Murat Erkorkmaz
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© 2012, Buket Uzuner
© 2012; bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

Cep Boy 1. Basım: Temmuz 2012
Cep Boy 2. Basım: Ağustos 2012

ISBN: 978 605 141 184 2
Sertifika No: 10905

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Tel: (0212) 674 97 23
Faks: (0212) 674 97 29

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İçindekiler

Neden Yazın Öyküleri **vii**

Bir Yaz Dönümü Gecesi İçin Süit **1**

St. Petersburg'da Feodor Diye Biri **27**

Şairler Şehri **45**

İkizlerden Biri **65**

Önceki ve Sonraki Kadın **91**

Mor ve Ötesi **105**

Otuz Yedi Yaş **131**

İçinden Deniz Geçen Şehir **165**

Elvan D. **187**

Kırk Yıllık Dostum Sulhi **199**

Otuz Yaş **211**

Stockholm'de Ölüm **221**

Güneş Yiyen Çingene **237**

Uzak Kasabaların Gri Hüznü **247**

Şiirin Kız Kardeşi Öykü **261**

Neden Yazın Öyküleri

Nereden Çıktı BU Yazın Öyküleri?

Öykücü olarak başladığım edebiyat yolculuğunda, artık daha çok bir romancı olarak tanınıyorum. İlk öykülerimin yayımlandığı ve dikkat çekmeye başladığı ilkgençlik yıllarımda, hayatımın geri kalan kısmını yazarak yaşayacağıma ve daima öykücü olarak kalacağıma karar vermiştim.* Tıpkı, öyküleriyle büyüdüğüm ve kendime seçtiğim öykücü ustalar Sait Faik, Tomris Uyar, Borges gibi... Aslında artık bir sır olmayan hayalim, şair olmaktı ama şair

* Edebiyatın hayatımda hiçbir zaman tek başına yer almadığını bilenler itiraz etmeden hatırlatmam gerekir. Moleküler biyoloji, çevrebilim, su teknolojisi eğitimi aldığım ve bu alanlarda hayatımı kazandığım yıllarda, aktif olarak aynı zamanda iyi bir bilim kadını ve edebiyatçı olarak yaşayacağımı zannederdim. Deneyimlerim, insan hayatının ancak bir konuya tamamen adandığında demli, iyi işler çıktığını öğretti bana. Böylece bilim, hayatımın en güzel hobisine dönüştü.

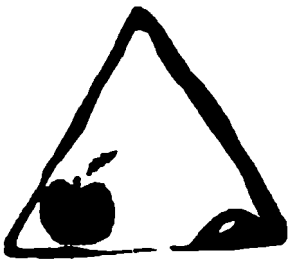
doğmadığımı erken yaşta anlayacak bir sağduyuya sahip olmam, 'şiir kirliliği'ne katkıda bulunmaktan hepimizi kurtarmış (!) oldu.

On sekiz yaşımda verdiğim 'hayatımın geri kalan kısmını yazarak yaşamak' konusundaki kararıma sadık kaldım, bunu her çeşit engele karşın devam ettiriyorum, ancak yazı sanatının gezi edebiyatı, deneme ve roman türlerine yönelmiş olmam, biraz da mecburiyettendir. Mecburiyetten, çünkü; edebi roman (diğer bütün roman çeşitlerinden farklı olarak) 'meselesi' olan yazarların eninde sonunda girmek durumunda kaldıkları bir yoldur. Meseleniz ve bu mesele hakkında söyleyecek sözünüz varsa, bunu kurgu edebiyat dünyası içinde en iyi biçimde romanda yapabilirsiniz. En mükemmeliyse, ah elbette şiirdir! Gezi edebiyatıysa, benim için yazmak kadar hayati önemi ve şifa değeri olan seyahat eyleminin doğal bir sonucu olarak gelişti.

İşte son yıllarda romanlarımı severek takip eden genç okurlar, öykülerimle de tanışsınlar, öykünün şiire yakın akrabalığının lezzetini tatsınlar, eskiden tanışmış yetişkin okurlar da hatırlasınlar diye, elinizdeki öykü seçkisini hazırladık.

Adını, hikâyeye ÖYKÜ, edebiyata YAZIN diyen benim kuşağıma bir selam yollamak için YAZIN ÖYKÜLERİ koydum, çantanıza, cebinize öyküler sığsın, sizi yalnız bırakmasın ve edebiyatın şifası üzerinize olsun diye...

Buket Uzuner
Yaz' 2012 Moda.

Bir Yaz Dönümü Gecesi İçin Süit

Presto con Fuoco
Adagio misterioso
Allegro amoroso
Andante-Finale

"Nerede başlıyordu faşizm?
Atılan ilk bombalarda
ya da üzerine yazılıp çizilen
terörde değil... Faşizm, iki
insan arasındaki ilişkide
başlar..."

Ingeborg Bachmann

Haziran Başı

'*Kumpi on kauniimpi*'nin anlamını bilmiyorum.

Canı cehenneme, deyip kesip atacağıma, ne güç bir dil bu böyle! diye düşünüyorum aralıksız. Bu düşünce beni açık seçik rahatlatıyor.

Kumpi: İkisinden biri demek.

On: Dır anlamına geliyor, ama '*kauniimpi*'nin anlamını bir türlü çözemiyorum. Bu dilin bir özelliği, kelimelerin sonuna gelen eklerle, anlamda oluşan değişiklikler... Sözcüklerin 'in' hali olmalı bu?

Yine aynı düşünce: Ne güç bir dil bu böyle...

Benim hiç suçum yok!

Saat gecenin ikisi oldu.

Sonra üçü.

Teybin tuşlarını ezberleyen parmaklarımla, yeniden sağdan ikinciye basıyorum: Play.

Piyano ve gitarlar, yumuşak bir vals tempoyu sürüklerken, Vesa-Matti Loiri'nin kederli sesi üçdörtlük temponun sevincini bölüyor: '*Kumpi on Kauniimpi...*'

Fransızcaya Piaf, İngilizceye Beatles yüzünden merak sarıp, öğrenen arkadaşım geliyor aklıma. Gülmüştük ona.

Şarkıyı yeniden dinliyorum. Bir kez daha. Sonra bir daha! Artık günlerce dilime takılacak kadar üstüme sindiğini bilerek, canım sıkılıncaya dek bir daha...

Bu kez anladığım bütün sözcükleri boş bir kâğıdın üzerine diziyorum. Topu topu üç tane olduğu-

nu görüp, moralim bozuluyor: Özgürlük. Aydınlık. Zafer. Olsun. Bunlarla ne şiirler yazılır...

Özgür olmak aydınlıksa / sevgilim / bütün karanlıklara savaş / bütün özgürlüklere barış / sevgilim / ama iç aydınlığımızı ilân edelim.

Uydurduğum bu dizelerden hoşnut, gevşiyorum. Fakat aynı anda, senin bu satırları duygusal, fazla liberal, en çok da bireyci bulacağın düşüncesiyle geriliyorum. Bunları küçümsersin sen!

Yeniden gevşeyebilmek için, bana bu şarkıyı üst üste dinlettiğin o gece mırıl mırıl şarkı söyleyişini arayıp buluyor, gözümün önüne koyuyorum. İşe yarıyor. Geniş bir gülümseme alkol gibi bayılıyor bedenime.

Şair Eino Leino'yu anlatışındaki heyecanı hiç eskitmeden koruduğum yerden çıkartıp, sevgiyle yeniden yaşıyorum. Leino'nun şiirlerini ardından kovalayan varmışcasına telaşla ve aramıza giren üç yabancı dile söve saya çeviriyorsun. İçtikçe bütün zincirlerinden kurtulduğuna inanıyor, bu yüzden daha çok içiyorsun... Aslında içtikçe, kendi kendini müebbebe mahkûm ettiğin, 'bükülmez, esnemez, yenilmez' zırhının içinden çıkıp, çıplak kendin olmak cesareti buluyorsun.

Gözlerinden fışkırıp, yanaklarını aydınlatan yeşil alevin aydınlığında gençliğinin karşı konulmaz diriliğini görüyorum. Söylediklerinin bazılarını anlayıp, hepsini unutarak seni izliyorum. Araya İsveççe ve Rusça sesler katarak dolu dizgin Eino Leino'yu anlatıyorsun: Etti mi beş yabancı dil!

Ama bunun ne önemi var?

Alkole teslim olduğun gibi ve kadar hiç kimseye, özellikle bana teslim olmayacağını bile bile, yanımda olmanın, kendini ve beni hırpalamadan birlikte oluşumuzun kısacık sürecek keyfini yaşıyorum. Alıcı gözüyle bakıyorum sana şöyle bir... Ah sevilen insanın asla çirkin olamayan bedeni nasıl da çeker insanı... Sen Leino'yu anlat, bırak uzasın gece... Nasılsa dokunacağım sana... Nasılsa alkole teslim oldun bir kere... Artık seni sevmeme, senin de beni sevmene karşı çıkamaz, bundan korkamazsın... Şu anda hiçbir kadın, ben bile tehlike değilim senin için...

Bahar güzeldi.

Bahar çok güzeldi. Nisanın sonunda yeni yeni çözülen buzlar, hâlâ karanlık sabahlar, öğleler, akşamlar, soğuk gündüzler ve geceler... Karanlık ve soğuk. Gündüzden geceye, geceden gündüze çözülen buzlar, eriyen karlar, karanlık ve soğuk...

Üşüyorduk.

Ağaçlar ve insanlar hasretle güneşi bekliyorduk.

Nisanın sonunda, balık tutabilmek için hâlâ gölü burguyla delip uzun buz koridorundan oltamızı balıklara uzatmamız gerekiyordu. Güneşi bekliyoruz... Tek balık bile gelmeyen oltalarımızı toplayıp, gölün üzerinde ateş yakıyoruz. Dal parçalarına taktığımız sosislerimizi içten içe çözülen derin buz kütlelerinin deprem çığlıklarını dinleyerek, göl üzerindeki ateşimizde kızartıyoruz. Bütün kaz tüyü anorak, su geçirmez renkli çizmeler ve eldivenlere

rağmen üşüyerek yiyoruz mis gibi kızarmış 'makkara'larımızı.

Güneş bir türlü açmıyor yüzünü. Bizi gördüğünden eminiz, ama hep soluk beyaz bir örtünün arkasından kırgın bakıyor gözleri... Acaba yüzyıllar önce bu ülke yerlileri ne yapıp da küstürdüler güneşi böyle?.. Üşüyoruz...

İşte her şey bu kadar güzeldi.

Sen vardın!

'Kumpi on kauniimpi'

Saat dört oldu. Hâlâ şarkının sözlerini çözemedim. Odanın ortasında, halının üzerinde oturmuş, çevreme darmadağınık yaydığım sözlükler, kâğıt, kalem ve kasetçaların arasında yapayalnızım. Küçük/büyük bütün evlerin dar/geniş bütün odalarında eşyalardan arta kalan mekânlarda herkes uyuyor. Bütün İstanbul...

Bir ben uyumuyorum, bir de Bertan!

Gözlerini ovuşturarak oturma odasına giriyor, duvardaki yuvarlak kırmızı saati gösteriyor.

Saat dört.

Teybin sesini kısıyorum. Bakıyorum, uykudan kalkıp geldiği besbelli. Öfkeli değil ama. Bertan çok ender öfkelenir bana.

Ben - Öfkelendiğinde hırpalamıyorsun beni?

Bertan - İnsan ciddiye aldığı kişilere sevgili, duyarlı, sabırlı ve hoşgörülüdür.

Ben Bunu bir türlü beceremiyorum... Aksine en yakın olduklarıma sabırsız, mükemmelci, hoşgörüsüz davranıyorum...

Bertan Bu yüzden en çok kendine acımasızsın ya!

Ben - Düşündüklerini ve söylediklerini uygulayabilen ne kadar az insan var.

Bertan Akıl, bedenle eşgüdümlü çalışırsa sağlıklıdır. Yoksa...

Uyumam gerektiğini, sabahları sürünerek işe gidişimin yüreğini burktuğunu söylüyor. Sesinde ne tehdit, ne babacan bir ton var. İlgisiz de değil... Azarlamıyor, borçlandırmıyor, yalnız da bırakmıyor. Gözden kaçmış bir ayrıntıyı anımsatmak için sabahın dördünde kalkmış gelmiş gibi... Esneyerek yere dağılmış kâğıtları topluyor. Bir ara kâğıtların arasında seni görecekmiş gibi tedirgin oluyorum. Bertan seni görmezden geldiğini belli etmeden kâğıtları masanın üzerine bırakıp, esneyerek odasına dönüyor. Hiç suçluluk duymadan kalkıp geriniyorum. Odama gidip, başucu lambamı yakıyorum. Hiç kimseyle aynı odada ve yatakta uyuyamadığıma saygı gösteren tek erkek Bertan!

Bunu, ne birey oluşumu ve bağımsızlığımı kanıtlamaya çalışmak, ne de kendisine yönelik bir hareket olarak görüyor. 'İki bedenin sıcaklığı yan yana soğumadan' kalkıp bana ait bir odaya çekilmemden ötürü 'fahişe' gibi hissetmiyor kendini...

Yatmadan önce dişlerimi fırçalamam gerek. Zaman ve durum ne olursa olsun, mutlaka dişlerimi fırçalamak zorundayım. Evden çıkarken son kez kontrol edilen çantadaki anahtar, okunsun okunmasın her ay alınan dergiler, 8.30'da izlenen haberler gibi bir alışkanlık bu.

Sen bunu dişçiye verilecek paradan kazanç olarak görüyorsun, Bertan'sa, sağlıklı bir alışkanlık diye yorumluyor. Ama ikiniz de bende böyle sımsıkı yer eden diş temizliği alışkanlığını açıklayamıyorsunuz. Annem mi, öğretmenim mi, arkadaşlarım mı, yoksa diş doktoru mu acaba?

Bilemiyorum.

Aynada, elimde beyaz diş fırçası ve mavi diş macunuyla kendimi göreceğim yerde, seni görüyorum. Açık yeşil gözlerini, kumral güzelliğini, sakallarının gizlediği gamzeleri, gençliğini ve erkekliğinin çekiciliğini, sağlıklı bedenini...

Tanrım ne albeni!..

Dişlerimi fırçalıyorum.

Bertan'ın ne seninki kadar atletik bir bedeni, uzun boyu, ne renkli gözleri, ne de pürüzsüz bebek cildi var. Yaşını da tam olarak bilmiyorum. Benden biraz yaşlı sanıyorum. Belki de yaşıtım? Bu konuları hiç konuşmadık ki... Ama Bertan senin kadar genç değil...

Yüzünde ne bıyık ne sakal ne de gamze. Bir tek gözlük. Siyah kısa saçları ve ara sıra parlayan koyu gözleri.

Ama o, başka hiçbir erkeğin bir türlü kavrayamadığı birçok şeyi zorlanmadan anlıyor!

Işığı kapatınca aynadan kayboluyorsun. Yatağıma girince bu kez de odamda olduğunu hissediyorum. İlle rüyama gireceksin.

Gülümsüyorum.

Haziranın İkinci Haftası

Eşyalarımı topluyorum. İş gezisine çıkmak, tatile çıkmaktan daha kolay. İki resmi giysi, bir pantalon, bir etek, şort ve fanila-bluzlar. Tatil çantasına daima fazla giysi konur, ama iş gezisinde böyle bir sorun olmaz. Ayrıca iş gezisinin bütün programı yazılı-çizili olarak belirlenmiştir, kimsenin alınmasına, suçluluk duymasına gerek bırakacak değişiklik sorunları yaratmaz. Bertan, yedek bir çift kalın çorap ve kazak almamı öneriyor. Bu mevsimde oraları hâlâ soğuktur!

Ben - Donacak değilim ya?

Bertan Beklenmedik soğuğa, beklenmedik sıcaktan daha güç katlanılır. Bu zarfta yedek para var, gerekirse diye...

Ben - Nasıl başarıyorsun bu ayrıntılı ilginle beni boğmadan sevmeyi?

Bertan - İnsan ancak çok sevdiğini sıkmadan kucaklayabilir.

Dediklerini yapıyorum. Sarı bir kazak, mavi bir çift çorabı ve yedek para dolu zarfı çantama ekliyorum. Bir de uçakta açmam üzere küçük bir paket. Bertan böyle sürprizler yapmayı pek sever. Uçakta kemeri bağlar bağlamaz paketi açıyorum. İçinden bir şiir kitabı çıkıyor: Adrienne Rich.

Bertan Bu kadının şiirleri halüsinasyon yarattığı için başkalarından çok farklı. İncecik bir delilik ve korku, şiirlerinin daimi konuğu, farkında mısın? Delilik ve korku, mantığı hem itiyor, hem de tuhaf bir şekilde yaklaştırıyor.

Ben Bu söylediklerini böyle söylemeyi beceremem ben... Bence şiir ya güzeldir, ya kötü. Ya zengindir ya yavan. Şiir ya vardır ya da yoktur!

Bertan Peki zengin ve güzel, güzeli anladım ama asıl, var olan şiiri nasıl görüyorsun? Varlık/yokluk... İlk adım sorunlarıdır. Varlık tek başına sadece başlangıçtır. Güzellik, incelik ve renk, varlığın üzerine özenle işlenecek unsurlardır.

Ben -

Bertan Bak Adrienne Rich, o incecik köprünün üzerinde yürüyerek, katıksız çılgınlık ve fanteziyi hissettirebiliyor. Dinle şimdi.

"I felt my body slipping through
the fingers of its mind."

Burada sürprizli bir uyandırma, korku ve delilik bulunduğunu, buna rağmen ve bu yüzden dizenin güzel olduğunu görmüyor musun?

Uçak İstanbul'un dışına uçtu bile. Pilotumuz hava, yükseklik raporu veriyor. Adrienne Rich elimin altında kımıl kımıl: *Yaşamın Gerekleri* 79 sayfa şiir. Seni düşünüyorum. Sen Adrienne Rich şiirlerini hiç sevmezsin. Tanımıyorsundur bile onu... Bir Amerikalının şiirlerine el sürmezsin ki... Amerikan şiiri abartılı, uyuşturucu, eğlendirici, Fransız duygusal, İngiliz kentsoylu, kibirlidir. Brecht, Hikmet, Leino, Neruda dışında şiire yüz vermezsin –vermekten korkarsın. Onların aşk şiirlerinin, ayakları yere basan unsurlarla beslendiği konusun-

da saatlerce konuşabilirsin. Sonra da, bu yüzden seni fazla şekilci, tutucu ve duygusal bulmama çok öfkelenirsin.

Elimin altında Adrienne Rich... Çoktan Karpatlar üzerinde uçuyoruz. Gözlerimi kapatıp buzlu portakal suyumu içiyorum. İki yanımdaki koltukları boş varsayıp, ikiniz için gözetiyorum...

Haziran Ortası

Sen hep böyleydin... İnsanların değişeceğine kim inanıyor acaba? İçtiğinde boş şişelerin arasından bakıp, artık sarhoş olduğundan keyifle emin, gevşemiş ve sarhoşluğun, bütün suçları affettireceği temeline dayalı ulusal inancınızı sımsıkı benimsemiş olarak aynı şeyleri söylüyorsun. Kimseye verecek hiçbir şeyin yok ve bu yüzden kimseye bir şey vaat edemezsin! Ah zavallı sen!.. Doğru, bencillik onulmaz bir hastalıktır. Çünkü 'vermek' eyleminin içinde 'kendini ele vermek' de vardır. Bencilliğin yanı sıra, bütün 'zayıf' insanların dehşetli korktuğu bir hastalıktır bu... Sonra hangi oyunun oyuncusu olacaksın değil mi? 'Kadınlara güvenememek' oyununun bol nakaratlı, acı çekmiş ama hâlâ dimdik, yapayalnız direnen genç erkek başrolünü kimselere kaptırmadan kaç sezondur oynuyorsun? Bol izleyicin olduğu besbelli, giderek tiradlarını inanarak, kendini kaptırarak, geliştirerek atmaya başlamışsın... Aslında senin oynaman gereken başka bir oyun var... Sana çok daha uygun bir oyun ve rol...

Hani bir adam vardır, geceleri içer, içtikçe değişir. Bir de adamın yanında çalışan bir uşak... Neydi o oyunun adı? Hay Allah, dilimin ucunda ama...

Ertesi Gün (Haziran 16)

Toplantılar, telefonlar, teleks, telgraflar... Notlar, notlar, notlar... İş dünyasının dili her ülkede aynıdır. İş dünyasının kendi dili vardır. Erkekleşmemeye âzâmi özen göstererek, beri yandan erkeklerin arasında kaybolmadan ve kendimi kabul ettirme psikolojisini ihmal etmeden, işadamları arasında, onlarla iş konuşup, tartışıyorum. Bana bakıp, zaman zaman, birer makine değil de birer insan olduklarını anımsadıklarını düşünüyor, içten içe gururlanıyorum. Kadın yaratıcılığı, bereketi ve aklının erkek dünyasına getirdiği canlılığı, güzelliği ve 'insan' faktörünü her toplantıda yeniden yeniden görmek ve yaşamak keyif veriyor bana... Sayıların, ölçülerin, formların, olasılık hesaplarının, kar-zarar analizlerinin, istatistiklerin aslında insanlar için yapılmakta olduğunu ben olmasam onlara hatırlatacak başka kimse olmadığına varacak denli geniş tuttuğum hayal gücümü, başarılarım ve özgüvenimle besliyorum. Ağrıyan başlar, gerilmiş kaslar, 'ara verelim' demeyi 'kendine yediremeyen' erkek gururlar arasında kolumu uzatıp, buzlu bir portakal suyu istiyorum. Beklediğim gibi, arkamdan hepsi içecek isteyip, mola vermeye bir kadının öncü olmasından gururlu, gevşiyorlar. Her ülkede, her toplantıda bu böyle... Yanımda

oturan 'çok önemli' bir adama karısının ne iş yaptığını soruyorum. Harika bir kahkaha patlatarak, 'sıkıldığını' söylüyor. Bana 'erkek erkeğe' ses tonuyla yakınıyor sonra; alaycı, biraz babacan, biraz küçümser, çokça bıkmış... Halbuki aynı adam bu gece verilecek partide, benim de kadın olduğumu –tekrar– anımsayacak ve bana asılacak... Ben de kadınların da seçme hakları, zevkleri olduğunu söyleyeceğim... 'Feminist misiniz?' diyecek alaycı bir gülümsemeyle tepeden bakarak; ırkçı bir beyaz erkeğin, beğenmediği için ırzına geçmediği zenci kız çocuğuna bakışındaki itici üstünlük gibi...

Hayır diyeceğim, akıllı bir kadınım yalnızca... Sonra..... Yooo, yo hayır, bütün bunları baştan yaşamak istemiyorum... Bıktım bunlardan... Hasta olurum, başım ağrır, değişen iklime uyumsuzluk çekiyor olurum... Gidemem bu geceki partiye...

Yanımdaki 'çok önemli' işadamı, onunla ilgili kurduğum senaryodan, hattâ onun yüzünden akşamki partiye gitmeyeceğimden habersiz, hâlâ karısını çekiştiriyor bana. Belki de bu rol ona uygun değil, ama nasılsa bu rolü oynayacak birileri daima bulunuyor. Akşamı yalnız geçireceğim!

Yarın seni göreceğim!

Bertan ne yapıyor acaba?

Yarın (Haziran 17)

Seni gördüm. Ne çok özlemişim.

Ertesi Gün (Haziran 18)

İş toplantısı. Yeni projeler. Şirket kulisleri... Akşam seni göreceğim.

Telefon:

Ben Hiç sesin çıkmadı, iyi misin? Evet. Hava serin. Aynı tip adamlar, aynı konular. Gayet iyi. İki iş bağladım.

Bertan İki dergi, dört mektubun var. Kuşların yemlerini yeniledim. Ayaklarını üşütmüyorsun değil mi? Değil mi? Toplantıdaki adamları pek ciddiye alma, bütün erkekler aynı değildir...

Ben Dönüşümü biraz geciktireceğim. Bir hafta kadar...

Bertan Elbette artık gitmişken, yaz dönümü gecesini orada geçir. Bir de heyecanlarını fazla büyütme. Biliyorsun düş kırıklıkları için antibiyotik yapılamıyor...

Ben Kendine iyi bak.

Yazdönümü Gecesi ***(Presto con Fuoco)***

En uzun gündüz, ışığın, bereketin, güneşin kutlanışı olarak Ermiş Johannus'un adıyla şenliklere dönüşmüş yüzyıllardır burada... Sokaklarda ateşler yakılıp, üzerinden atlamak, dans, yemek, kahkaha, gürültü ve içmek, içmek, içmek... -Biraz Hıdırellez sanki- Ne çok içiyorsunuz sizler böyle? Keyiflenmek için değil, sadece ve en çok sarhoş olmak için...

"Johannus'ta herkesin mutlaka bir sevgilisi olmalıdır!" Bakıyorum, şimdi gerçekten yanımdasın.

Dokunuyorum, kaybolmuyorsun, ışığı söndürüyorum, yine kaybolmuyorsun...

Evet, Yazdönümü gecesinde herkesin mutlaka bir sevgilisi olmalı, mutlaka. Yine dokunuyorum, yine kaybolmuyorsun. Artık korkmadan dokunacağım...

Otuzlarına yaklaşmış erkeklerin hiç belli etmeden yaklaşan az sonra seyrekleşecek saçları, kırışacak göz altları, çevresi genişleyecek belleri, katmerleşecek bakışları pusuda beklerken hâlâ taze bir gülümsemeyle gencecik karşımda durmuş, beni seyrediyorsun. Öyle bakıyorsun ki, içimdeki bütün doğal enstrümanlar aynı anda birlikte çalmaya başlıyorlar.

Bu müziği duyuyor musun? Evet, çoktan müziğe uygun devinimlerle içten içe yanan, kımıl kımıl bedenin, içimden taşan müziği duyduğunu gösteriyor. Birbirimize bakıp, gülümsüyoruz. Hepsi bu.

Birbirimize bu gülümsemeyle kadınla erkek arasında söylenmiş ve söylenecek bütün güzellikleri söyleyiveriyoruz.

Yazdönümü gecesinde, Johannus Bayramı'nda birbirimizin sevgilisi oluyoruz! Çok güzel oluyoruz.

Geceyarısı evlerin bahçelerinden ve sokaklardan gelen şarkı sesleri, kahkahalar, ateş pırıltıları arasında yükseliyoruz.

Düşmekten korkmadan yükselmek ne güzeldir!

Her şeyin uyumlu, canlı, dehşetli, sevinç dolu olduğu kısa zamanlı bir sevgi tünelinde doludizgin koşuyoruz. Bir yerlere çarpsak, bir yanımız incinse,

kanasa, kırılsa, ancak bu tünelin dışına çıktığımızda canımız yanacak, çok iyi biliyoruz. Bu tünelin içinde hiçbir sorun, kaygı, hiçbir tehlike yok... Benliğe, gurura, onura yönelecek hiçbir dışsaldırı beklenmediğinden, bütün maskelerin, bütün savunma mekânizmalarının ve alaycı gülümsemelerin soğuk, en iyi terzinin elinden çıksa bile yapaylığı ütü çizgileri arasından sırıtan kat kat üstümüze dolanmış liflerinden, tellerinden arınıyoruz. Bir de bedenlerimizi örten giysiler var. Onları da çıkartıyoruz. Göle giriyor, gölde yüzüyoruz.

Ne güzel yüzüyoruz!

Hiç kimsenin aramıza giremeyeceği kadar yakınız.

Hiç kimse umurumuzda olamayacak kadar birbirimizle doluyuz.

Hiç kimse!

Hepsi hepsi; kısa bir zaman tüneli bu.

Soğuk gölün kenarında, sıcak bedenlerimizle, diz dize, çırılçıplak oturuyoruz. Giysilerinden ve maskelerinden soyunmuş bedenlerimizden tuzsuz göl suları damlarken, sırılsıklam âşık bakışıyoruz. Bunu son yirmilerimizde gündüzleri ve geceleri yapmaktan çekinirken, bu gece hiç çekinmeden yapıyoruz. Bu bir Yazdönümü gecesi... Yazdönümü gecesinde her insanın mutlaka bir sevgilisi olmalıdır!

Sonra gölde sevişiyoruz.

Bir Yazdönümü gecesinde gölde sevişirken, bunu bizden önce ve sonra hiçbir kadınla erkek yapmamış ve yapmayacak duygusunun bencil ayrıcalı-

ğını yaşıyoruz. Çünkü bu yalnız ikimizin koştuğu daracık bir zaman tüneli; başkasına yer yok... Çünkü biz bu anı varlıklarımızla biricikleştiriyoruz.

Gözlerinin yeşili, fosforlu bir ışıltıyla yalıyor beni. Öyle bir yeşil ki, kendimi içinde çıldıracak, boğulacak, bir daha hiç yeşile bakamayacak, hep yeşili özleyecek, yemyeşil körleşecek, kendi çığlığımla sağırlaşacak gibi hissediyorum. Tek tek böyle ve hepsi bir arada. Böylece... Gözlerinden akan yeşil beni öylesine boğuyor ki, bütün yaşamım boyunca bende daima bir parça yeşil kalacak, mutlaka!..

İnsanda her sevdiğinden bir göz izi vardır, kaybolmaz. Bende en çok parlak yeşil!

'*Kumpi on kauniimpi?*' İşte aynı şarkıyı yine mırıldanıyorsun. Yine Şair Eino Leino.

'En güzeli hangisi? / *Kumpi on kauniimpi?*'

İnan bir gün özgürlük gerçekleşecek. / Aydınlığın zaferinden umudunu kesme / Ve aydınlık için savaş! / Hiçbir zaman aydınlık zaferi kazanılmasa da / Aydınlık ve özgürlük için savaş!

En güzeli hangisi? / Kumpi on kauniimpi / Neden savaşıyorum / Özgürlük kazanmayacak / Aydınlık bembeyaz gelmeyecekse? / Ben tan'ın değil gurub'un çocuğuyum / Zaferin olmasam da, / Aydınlığın insanıyım... / Kumpi on kauniimpi?'

Sesinde sevgi dolu, kırılacak kadar incecik kıpırtılar, soğuktan değil, duygularının yoğunluğundan titriyorsun. Bir battaniyeye dolanıp, göl kenarında yaktığımız ateşin başına gidiyoruz. Yine eskisi gibi, çöplerin ucuna takılı sosislerimizi kızartıp, yiyoruz.

Yanında bira, votka, meyve suyu... Ne çok içiyorsun hep ve hâlâ...

Oysa bu kadar korkmana, bu kadar aydınlığı özlemene hiç gerek yok. Biraz kaldır başını, burada yazları geceler hiç kararmıyor, hep aydınlık...

'En güzeli hangisi?'

Yaz Döndükten Sonra ***(Adagio misterioso)***

Yastıkta hâlâ başının izi var, yatakta kokun ve sıcaklığın, sıcak bir kahvedanlık, ıslak havlu... Yakınlarda bir yerde olmalısın...

Gölde bir kayık. Uzakta. Kayıkta bir adam kürek çekiyor.

Kahvedanlık. Su. Kahve.

Ateş. Fincan. Kahve.

Kayık bir türlü kıyıya yaklaşmıyor. Gölün ortasında ve uzak kıyılarında dolanıp duruyor. Yarım gün!

Bekliyorum. Yeniden kahvedanlık. Su. Ateş. Fincan.

Kahve.

Üşüyorum. Bekliyorum.

Kayık gölde. Sen kayıkta. Ben göl kenarında, sarı ahşap bir tatil evinde. Geri döndüğünde, kayıktan senin kılığında bir genç adam çıkıyor. Gözleri soğuk yeşil. Beni içine kabul etmeyen bir yeşil. Yalnızca sarı ve mavinin karışımından oluşmuş, sıradan bir yeşil!

Sesin ırak, yabanıl, pürüzlü. Yüzüme bakmaktan kaçınıyor, canını çok sıkıyormuşum gibi keyifsiz

radyoyu karıştırıyor, o anlamadığım dilde haberleri dinliyorsun. Haber spikerinin monoton sesinden başka çıt yok. Akşam oluyor, ama her yan aydınlık... Çıt yok!

Neden? Niçin? *Miksi?*

Dün gece kendini ele verdiğin için korkuyorsun?

Yıllardır sessiz süren, ama Johannus Bayramı'nda dillenen duygularından?..

Alkolsüzken korkak olduğunun anlaşılmasından?

Hangisinden? Hangisinden korkuyorsun en çok?

Söyleyeyim: Âşık olmaktan ama en çok eşitine âşık olmaktan korkuyorsun sen!

Kor-ku-yor-sun-!

Sesimin kuru, yapayalnız yankısı küçük göl evinin ladin duvarlarından hızla çıkıp, göle düşüyor. Gölde iç içe yayılarak genişleyen onlarca halka oluşturuyor. Halkalar dağılıyor, büyüyor, ama sonra usul usul kayboluyorlar.

Sen, sesimin gölde yarattığı halkaları görmemek için sırtını göle çeviriyor, artık kente dönmemiz gerektiğini söyleyerek, eşyalarını topluyorsun.

Laboratuvarda kontrol etmen gereken bir deneyin varmış, yol üzerinde üniversiteye uğramalıymışız. Çıkıp dışardaki boş şişeleri, geceden kalan dağınıklığı toparlıyorsun. Beni hep görmezden gelerek, sürekli temizlik yapıyorsun.

Görmezden gelmekle kalmıyor, itip kakmaya başlıyorsun. Seni sevdiğimden ve peşinden ayrılma-

yacağımdan hiç kuşkusuz hırpalıyorsun... Peşinden geliyorum; laboratuvara, çarşıya, evine, yatağına...

Ne var bunda?

İnsan sevdiğine teslim olmazsa, kime olur?..

Haziran 25 ***(Allegro amoroso)***

İşlerim biteli altı, Johannus biteli dört, seni görmeyeli iki gün oldu. Kapına not yazıyorum, telefon ediyorum, araştırma yaptığın laboratuvara, ofisine uğruyorum; ya yoksun ya meşgulsün.

Spor salonuna gelip, saatlerce badmington maçının bitmesini bekliyorum, ter içinde –ve hep galip olarak– duşa giderken kuru bir selam verip, geçiştiriyor, yine kaçıyorsun. Gece Tillika'da yakalıyorum seni. Kenti ortasından bölen nehrin kenarındaki 'sanatçılar barı'nda. Her şeyin yolunda gittiğini, hayatının ve senin hiç eksiksiz, hiç yanlışsız sürdüğünü her an, herkese kanıtlamak üzerine kurulu 'Protestan ahlâkınla', sonuna kadar ateist direnerek için, son teknolojik haberlerden, akademik dedikoduların neşeli yorumlarından dem vuruyor, ama hiç aksatmadan bol bol içiyorsun. İçtikçe kendine güvenin artıyor –sen öyle sanıyorsun!– cesaretleniyorsun... Neye? Kendin olabilmeye. Korkmadan kendin olabilmek için alkole mecbursun!

Şişeler boşaldıkça, gözlerimin içine bakmaya, orada beni aramaya başlıyorsun. Sen içtikçe, ben yeşile boyanıyorum...

İçim ısınıyor, yüreğimdeki kederli gürültüyü bile bile kesiyorum... Alkolün benden daha güçlü olduğunu bile bile...

Konuşuyorsun, anlatıyorsun, yıllarca susup, biriktirmiş gibi konuşuyorsun...

Dinliyorum. Seyrediyorum. Seviyorum. Nasıl çok seviyorum...

Diğer insanlara bakıyorum, hep aynı, hep aynı... Yirmilerce kopyan, kendileri olabilmek için bütün paralarını şişede saklı büyülü sıvıya akıtıyorlar.

Konuşmalarından en çok iki sözcük takılıyor kulağıma; öyle çok yineliyorsun ki bu ikisini, kurtulmama imkân yok:

Aşk ve Korku!

Birden yeşil bir alevin üzerinde, aşkla korkuyu dudak dudağa dans ederlerken görüyorum. Çok tehlikeli bir dans bu, her an ayakları kayıp, yanabilirler... Polka mı? Hayır vals yapıyorlar... Müziği duyuyor musun?

'*Kumpi on kauniimpi*': En güzeli hangisi?

Aşk-Korku / Ölüm-Yaşam / Güven-İhanet / Sevgi-Nefret / Aşk-Korku...

En güzeli hangisi?

Aşkla korkunun ölüm dansına ben de katılıyorum.

Bile bile...

Beni bu dansa iten ne? Aşk ve korku mu?

Peki Bertan, o hiç korkmaz mı aşktan? Nasıl oluyor da o böyle farklı hepsinden?

Ben - Sevmek, âşık olmak seni korkutmaz mı?

Bertan Korkum sevgisizliktendir benim. Sevmek korkuları öldürür.

Ben - Ya sonra, aşk bitince çekilen acılar? Ya seni bırakıp gidersem bir gün? Korktuğun olmaz mı bu yüzden hiç?

Bertan Terk eden, aslında ilk önce terk edilendir. Beni terk ettiğin gün, çok daha önce ben seni bir şekilde terk etmişim demektir. Sevmekse, korkunun yangınını söndüren tek organik kimyasaldır.

Tillika'dan çıkıp nehrin kenarında el ele yürüyoruz. Nasıl keyifli, nasıl güzelsin... Bir görebilseydin ah!.. Birini sevmeyi ne çok istediğini anlatan alkol tempolu konuşmanı, sık sık kahkahalarımız kesiyor. -Hayır, ben içmedim... Ama...- Martıların çığlıklarını onların kahkahaları olarak görmek haksızlık mı?

Sen, yanımdaki sevgilim, güzel insan, dokunduğum, gördüğüm, aslında sen kimsin?

Haziran 26 *(Andante-Finale)*

Yatakta yoksun. Yastıkta başının izi, çarşafta kokun yok. Kahvedanlık soğuk, havlu kuru.

Neredesin?

Kentin ortasında iki büyük göl, gölde sandallar, botlar, ama sen yoksun... Spor salonu, laboratuvar, ofisin, Tillika... Yoksun!

Sekreter tonuyla konuşan birisi anlatıyor telefonun ucundan; aylar önceden planlanmış bir konferans için Londra'ya uçmuşsun bu sabahın köründe. Tek not, tek ses, tek ışık bırakmadan...

Terk eden, aslında ilk önce terk edilendir, demişti Bertan.

Karanlık, serin ve çok kalın bir giysinin içindeymişim gibi... Hem soğuk, hem çok kalın... Buldum!

Günlerdir dilimin ucuna gelen o oyunu buldum. Sen aslında Bay Puntilla'sın. Evet öyle. Ben de Matti.

Tıpatıp Bay Puntilla!

Kim bilir Brecht daha yıllar önce, burada sürgündeyken seni düşünüp, bu oyunu yazmıştır?

Sen içince iyi yürekli, sevecen, hakça Bay Puntilla, ben de sana inanan Uşak Matti.

Bir kâğıt, bir kalem, bir not: 'Bay Puntilla,

Uşak Matti oyunun sonunda gözlerini açar, anımsadınız mı?'

Notu, Eino Leino ile Brecht şiirlerinin arasına yerleştiriyorum. Saçımı tarayıp kendime çekidüzen veriyorum. Sonra çıkıyorum evinden, kapıyı dışardan sıkıca çekiyorum.

Ağır ağır yürüyorum kentte. Üstüm başım sırılsıklam yeşil!

Haziran Sonu

Sonunda sen Londra'da, ben de İstanbul'dayım.

Beni havaalanında Bertan karşılıyor. Biraz yorgun, ama derli toplu, tıraşını olmuş bir Bertan. Kucaklaşıyoruz. Hiçbir şey sormadan, her şeyi bilen, ama ilişmeyen dozuyla bütün sevgisi yüreğinde, ya-

nı başımda. Sıcacık bedenine gömülüp, sımsıkı sarılıyorum. Hiç çekmiyor kendini.

Eşyalarımı, THY kent içi servisine taşıtıyor, taşıyıcıya para veriyor. Sessizce izliyorum. Servise biniyoruz. Ben yokken ülkede olup biteni özetliyor. Kısa kısa, tane tane anlatıyor. Kokusunu duyuyorum; taze, hafif naneli bir koku bu.

Dinliyor muyum diye gözlerime sorarak bakıyor. Hayır, dinlemiyorum.

Bertan - Eve varınca ılık bir banyo yapıp, gevşersin. Yarına zinde olman gerek. Getirdiğin projeleri iyi sunmalı, pazarlamalısın yarın şirkette. Hem ılık duş, düş kırıklıklarına da iyi gelir.

Ben Herkesin düş kırıklıklarına mı?

Bertan Hayır, herkese değil, ama sana iyi gelir.

Bertan'ın beni bunca iyi tanımasından gururlu bir keyif duyuyorum. Eline uzanıp tutuyorum. Çekmiyor elini.

Bertan Adını vermek istemeyen bir arkadaşın aradı seni geçen hafta. Nereye ve ne için gittiğini çok merak ediyordu.

Ben - Allah Allah, kim olabilir ki?

Bertan - Böylece adını vermiş olmuyor mu? Her neyse, ona bir iş toplantısına gittiğini söylemek yerine, konusu belli olmayan bir seminere gittiğini söyledim.

Ben Sahi böyle mi dedin? Aaaa, neden o?

Bertan - Senin, konusu önceden belirlenmiş, başı sonu belli tartışmaları sınırlı bulduğunu anlattım ona. Öyle ki, çook önceden yazılmış oyunları bile

gözünle görüp oynayabilmek, sınırlarını zorlamak üzere hiç üşenmeden binlerce kilometre gittiğini de açıkladım.

Ben Ben böyle mi yapmışım?

Bertan - Elbette sen ya. Bay Puntilla ve Matti'yi zorlamadın mı bu kez de?

Elimi çeksem mi? Yüzüm de kızarır böyle hallerde... Hayır, elimi çekmiyorum. İnsan ancak sevdiğine teslim olur!

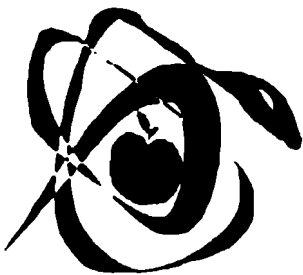
Servisten inince bir taksi bulup eve varıyoruz. Çantalarımı giriş kapısı önünde bırakıp anahtar arıyorum. Bertan sakin bekliyor. Anahtarı bulup kapıyı açıyorum, içeri giriyoruz. İşte evdeyiz!

Kapının karşısındaki mantoluk aynasında kendimi görüyorum. Hayli zayıflamışım, biraz da yorgun görünüyorum, hepsi bu. Aynadan Bertan'a bakıyorum. Gülümsüyor.

Ben de ona gülümsüyorum.

Onu benden başka gören ve bilen yok!

Haziran'87 Finlandiya - Eylül'87 Ankara

St. Petersburg'da Feodor Diye Biri

Bizzat kendisine...

İnsan bir şeyi çok isterse, mutlaka gerçekleştirir. İnsanlar buna inananlar ve inanmayanlar diye ikiye ayrılırlar. Ben inananlardanım. Bahçemde japonelması ağacı yetiştirmeyi çok istedim. Olmaz dediler. Yıllarca uğraştım, özendim. Bahçemdeki japonelması her yıl Noel kırmızısı küçük meyveleriyle cıvıl cıvıl şimdi.

Bir de Dostoyevski!

Usul usul, sabırla, sevgiyle yıllarca bekledim. Para biriktirdim. Yazdıklarını ve onun için yazılanları okudum. Tekrar okudum. Sonra bir daha okudum. Artık hazırdım!

Rusya vizesi almak beş hafta sürdü. Kısa bir yolculuk, çok uzun, çok sıkıcı, çok yorucu bir gümrük

kontrolü, tükenmez aranmalardan sonra St. Petersburg'daydım.

Kentin adı, insanların giysileri, alışkanlıkları değişmişti ama, hâlâ çay içiyorlardı. Turist kafilemiz yemekten sonra kenti gezmek üzere yola çıktığında, ben onlardan ayrılıp Nevski Bulvarı'ndaki kalabalığa karışmayı başarmıştım bile. Mayıs başlarıydı. Çok soğuktu. Petersburg'un ciğerleri perişan eden berbat ayazı bu olmalıydı. En kalın kazakları, kaz tüyü anorakları delip geçen bir soğuk!

Neva Deltası'nda kırk dört ada üzerine kurulmuş bu kent, ne yapılarının barok güzelliği, ne de tarihi zenginliğiyle başımı döndürüyordu. Beni sevinçten sarhoş eden, burada onun yaşamış olduğunu, bu bulvarda gezindiğini bilmekti. İşte bu köprüde, Anişkov Köprüsü'nde durmuş, şaha kalkmış tunç atların yanı başından Neva Nehri'ne açılan kanalları seyretmiş, binlerce kez bu yollarda yürümüş, ilerdeki çay evlerinde çay içmişti. Bunları düşünerek, daha saatlerce dolaşabilir, kenti dolduran heykellerin önünde keyifle oyalanabilirdim, fakat tanımlanması güç soğuk içime işledi. Çok üşüdüm. Adımlarımı sıklaştırıp elimdeki haritayı takibe başladım.

Mayakovskaya'dan sola dönünce Kuznetsiy Sokağı'nı buldum. Beş numaralı büyük evin kapısı önünde durdum. Kapıda onun resmi asılıydı. Kapıyı açınca, geniş bir giriş salonunda iki yaşlı, iri yarı kadınla karşılaştım. Biri mantomu, beremi, atkımı alan vestiyerci, diğeri biletçi kadındı. Bileti vermeden önce Rusça ve Fince bir şeyler sordu. Bön bön

baktım. Solu gösterdi, "Tiyatro," dedi, sağ yukarıyı işaret etti, "Dostoyevski," dedi. "Dostoyevski," dedim sevinçle. Dar ve loş merdiveni heyecanla çıktım. Merdiven başında bir başka şişman, yaşlı kadın oturuyordu. Biletimi aldı, eliyle kapısı açık daireyi gösterdi. Fakat burası Dostoyevski Müzesi'ydi. Elyazmaları, değişik dillere çevrilmiş kitapları, iki karısının resimleri, öldükten hemen sonra alınmış maskı sergilenmekteydi. Hattâ bir köşede, mum ışığı efektiyle *Suç ve Ceza*'daki ruh halinin görsel tanımlaması hazırlanmıştı. Bütün odaları, panoları gezişim dört dakika sürmüştü. Dehşetli bir düş kırıklığıyla kapıda oturan müze görevlisi kadına onun evini görmek istediğimi, bildiğim bütün dillerde söyledim. Yüzündeki ifade hiç değişmeden beni seyreden kadın, gözlerini benden ayırmadan eliyle benim gezdiğim müzeyi gösterdi. Öfkeden titriyordum. Müze değil, onun yaşadığı evi göreceğim ben.

Yüzü hâlâ bomboş kadın bana bakıyordu. Bu kadar yolu bir turistik müze için mi gelmiştim? Hani insan çok istediği bir şeyi mutlaka gerçekleştirirdi? Ağlamaklı oldum. Öfkeden kulaklarım uğulduyordu. Kadın hâlâ bana bakıyordu. Gözlerini bile kırpmaz mıydı bu?

"Yukarıya gelin Madame!"

Yumuşak bir erkek sesiydi beni çağıran. Sonradan çok düşündüm, fakat bu cümlenin hangi dilde söylendiğini çıkaramadım. Anlamını çözdüğünüz, sinir sisteminizi hemen harekete geçiren, fakat hangi dilde söylendiğini çözemediğiniz cümleler ol-

madı mı hiç? Cümlenin sonunda 'Madame' dendiğinden hiç kuşkum yok ama.

Hemen dar merdivenleri tırmandım. İkinci katta siyah bir kapı vardı. Tam kapıyı çalmak üzere elimi uzattım ki, baktım kapı açık. Küçük bir antreydi ilk girdiğim mekân. Bir tahta vestiyer, bir şemsiyelik, şapkalık ve küçük, ceviz bir komodin vardı. Siyah bir silindir şapka, siyah uzun bir şemsiye ve yakası kürklü bir siyah palto asılıydı burada. Kalbim güm güm atmaya başladı. Ayaklarımın ucuna basarak, kapısı açık ilk odaya girdim. Burası küçük bir kabul odasıydı. Bir kanepe, iki koltuk, sehpalar vardı. Köşede kocaman bir semaver. Duvarda büyük bir peyzaj asılıydı. Kim yapmış acaba? Tam resme eğilip ressamı arıyordum ki, sırtımda bir el hissettim. Korkuyla dönünce, yaşlı, bu kez zayıf bir kadın gördüm. Elindeki dosyayı bana uzatıyordu. Yüzünde ne iyilik, ne de kötülük vardı. Buz gibiydi. Dosyayı aldım. İngilizce yazılmış dört sayfa müze broşürüydü bu. Daktiloyla yazılmış, her ziyaretçiye girişte verilip çıkarken geri alınan, bu yüzden örselenmiş, yıpranmış, yer yer yazıları silinmiş bir broşür:

"Hoş geldiniz. Beş nolu evin iki nolu dairesinde yüzyıl önce dünyanın en büyük yazarlarından Dostoyevski yaşadı. Bu, onun St. Petersburg'daki son evidir, burada ölmüştür."

Evi coşkuyla, keyifle, hayranlıkla gezdim. Oysa çok orijinal bir yanı yoktu. Fakat insan görmek istediğini bulmak için baktığında, onu görmüş gibidir.

Odaları birbirine bağlı bir apartmandı bu. Girişte soldaki dar koridordan ve benim başladığım kabul odasından giren iki kişi bütün odaları geçerek, ortada buluşabilirdi. Ev, yüksek tavanı, kalın kadife perdeleri, sık küçük pencereleri, ağır havalı mobilyaları, koyu renkleriyle XVIII. yüzyıl Avrupa etkisinde barok Petersburg'un, Rus gelenekleriyle zenginleşip, XIX. yüzyıla gelen tipik bir örneğiydi. Kabul odasından sonra çocuk odası –Amiee ve Feodor'un yatakları, çalışma masası ve bir kocaman yerküre, duvarlarda tuhaf, yassı haritalar, bir bölmede karısı Anna'nın bir muhasebeci titizliğiyle tuttuğu cilt cilt bütçe defterleri, tek tek hesaplanan giderler, sonra yatak odası, yemek odası– yine köşede büyük bir semaver ve duvarda bazı akrabaların, bir de Puşkin'in resmi –ve en köşede, kapıya gerilmiş kadife bir kordonla engellenmiş çalışma odası! Çalışma odası, duvar dibinde bir kanepe– divan, ortada büyük bir ceviz vazı masası, koltuk, iki büyük kitaplıkla dekore edilmişti. Masanın üzerinde kalemler, elyazmaları –özenle dizilmiş–, tütün kutusu ve yarım bırakılmış bir bardak çay vardı. Sanki çayını bırakıp tuvalete gitmiş, birazdan dönüp masasına oturacaktı.

Bu masada oturup *Karamazov Kardeşler*'i yazdığını görür gibi oldum. Geceleri Anna ve çocuklar uyuduktan sonra, soğuk çayıyla bu odada gezinişini, divana uzanıp düşünüşünü hayal ettim bir bir.

Heyecanlandım yine!

Belki de çok çok dalmış olduğumdan ayak seslerini duymadım. Kulağımın dibinde Rusça seslerle

irkildim. Aynı kadın, saatini göstererek, azarlar gibi bir şeyler söylüyordu. Saat 5:30 olmuş. Eyvah, bizim kafile başkanı merak etmiştir beni. Rusya'da kayboldu diye başıma işler açılmasın?

Ertesi gün rehberimize, kafile başkanımıza gerekli adresleri ve geç kalmama sözleri verdikten sonra, Hermitage Müzesi, Beriozkalardan vazgeçip erkenden onun evinin kapısındaydım yine. Birinci kata hiç uğramadan, doğruca ikiye çıktım. Aynı zayıf, yaşlı kadın görevlinin uzattığı broşürü istemedim. Kadın beni tanımıştı, kuşkuyla süzdü. Evi gezen turistleri bırakıp, gözlerini bütün gün benim üzerime dikti. Nereye adım atsam ensemdeydi artık. Kısık gözlerinden bir kuşku bulaşıyordu üzerime. Umrumda bile değildi. Çalışma odasının kapısına yaslanıp saatlerce odayı, odada onun izlerini seyrettim. Öğle tatilinde görevli değişti. Giden kadın eliyle beni gösterip, uzun uzun bir şeyler anlattı yeni gelene. Bu, iri yarı, kısa saçlı bir kadındı. Tipik bir Slav'dı. Geniş yüzü, çıkık elmacık kemikleri, kumral-kır saçlarıyla hiç de güler yüzlü birisi değildi. Gelip tam arkama bir sandalye koydu, oturdu. Hiç tınmadan, çalışma odasındaki keyifli gezimi sürdürdüm.

"Nerelisiniz?" Berbat, bozuk, kırık bir İngilizceyle soran yeni görevliye Türkiyeli olduğumu söyledim. Anlamadı. "İstanbul," dedim. Elimi kalbime koyup, "Dostoyevski," dedim. Güldü. Biraz sonra işaretlerle anlaşmaya başlamıştık bile. Yarın kentte son günümüz olduğunu, fakat bütün günü

yine burada geçireceğimi anlattım. Üç kez kentin eski adını üstüne basa basa düzeltti. Bana inanmış, ikna olmuştu. Bundan sonra hem o, hem de yemekten dönen öbür görevli daha çok acımayla bakarak rahat bıraktılar beni.

Ertesi gün erkenden eve geldiğimde, güler yüzle karşıladı beni zayıf olanı. Hattâ, tam çalışma odasının girişine –kapının dışına tabii– ayakta yorulmayayım diye bir tabure koymuştu. Soğuk bir ilgiyle beni oturttu, gitti ilerde beni de gözetleyebileceği bir köşeye oturdu. O gün son günümdü. Tuhaf bir hüzünle, inanılmaz bir açlıkla duvarları, kapı kirişlerini, perde kıvrımlarını seyredip, her şeyi tek tek aklıma kazıyordum. Kapalı havada, hele kasvetli Petersburg ilkbaharında uzun süre kalmak, yemek saatleri düzenini bozmak beni adamakıllı yormuş olmalıydı ki, bir ara kendimden geçmiştim. Çok yakınımdan gelen alçak bir sesle kendime geldim.

"Beyaz geceler çok yakın Madame, o zaman gelmeliydiniz Petersburg'a. Dünyanın en güzel kentidir burası." İlk gün beni yukarıya çağıran erkek sesiydi bu. Arandım, bakındım. Müze görevlisinden başka kimse yoktu. Hiç kimse yoktu!

"İçerdeyim Madame." Çalışma odasına doğru eğildim. Aman Allahım! Bu bir rüya olmalı! Kalbim bedenimden ayrıldı, patlamaya saniye kalmış bir saatli bomba oldu. Kendimi çimdikledim. Canım acıdı. Ama nasıl olur... Bedenimde titremeyen tek bir kas yoktu. Ne âşık olduğumda, ne çok sevindiğim özlemli buluşmalarda, ne de başarı ödülünde hiç bu

kadar heyecanlanmıştım. Kapıyı tutan kadife kordonu kaldırıp içeri girdim. Divana oturmuş beni bekliyordu. Resimlerdeki gibi solgun, hastalıklı yüzü, külrengi yanakları, çıkık elmacık kemikleri, kızılımsı uzun, tel tel sakalı vardı. Kumral, zayıf, orta boyluydu. Yelek-ceket giymişti. Elli yaşlarında görünüyordu. Eliyle çalışma masasının yanındaki koltuğu gösterdi. Oturdum. Dizlerimin titrediğini görmemiş olamaz diye düşünüyordum. Güzel, aksansız bir Fransızcayla konuşmaya koyuldu.

"Siz pek uzaklardan, yalnızca beni görmek için gelmişsiniz Madame?" Başımı salladım, konuşursam sesim titreyecek diye korkuyordum. Yarın döneceğimi söylemek için ağzımı açtığımda sesim çıkmadı zaten. Tıpkı rüyalardaki gibi diye düşündüm, biraz rahatladım, ama rüyanın bitmemesi için direnmeye karar verdim. "Konuştuklarınızı duydum, fena bir kadın değildir aslında, oğlu çok içiyor diye pek kederli zavallıcık." Başıyla müze görevlisi kadının oturduğu yeri işaret etti. Sonra ağır ağır kalktı, semaverden büyük bir bardak çay doldurdu, bana ikram etti. Çayın yanına içinde tereyağı, kahverengi ekmek, peynir ve çörek olan bir tepsi verdi. Bu bir rüya olsa bile onu uyarmam gerekirdi, çekinerek anlattım. İki hafta kadar önce Kiev'de bir nükleer santral kazası olmuştu. Bundan böyle yiyeceklere, hele çay içen doğu toplumlarında içeceklere çok dikkat etmek gerekecekti. Kanser falan... Sözümü hiç kesmeden beni dinledi. "Doğrusu bu anlattıklarınızın benimle ne ilgisi olduğunu anlaya-

mıyorum Madame," dedi soğuk bir sesle. Tepsideki yiyecekleri gösterip, "Bunlar 1800'lerin tertemiz, doğal yiyecekleridir. Hiç de gerçekçi değilsiniz, şaşırdım doğrusu." O zaman kendi düşüncesizliğimden utandım ve iştahla yemeye koyuldum. Nasıl da acıkmışım. Fakat yediklerimin tadını aldığımı fark etmemle yaşadıklarımın bir düş olup olmadığı konusunda kuşkularım yeniden uyandı. O, masada yarım bıraktığı çayını yavaş yavaş içiyor, dikkatle beni süzüyordu. Nedense bana daha çok meyankökü içiyormuş gibi geldi. Kibirli değildi. Ama rahat bir insan da denemezdi ona. Üstelik yorgun, bitkin bir hali vardı. Asla sempatik bir adam değildi. Ağzım dolu dolu konuştum: "Size sormak istediğim binlerce soru var, fakat sorularımla sizi yormak, canınızı sıkmaktan çekiniyorum." Gülümsedi mi ne? "Bana onur verirsiniz Madame," dedi.

"Şey, belki size tuhaf gelecek ama, tam kurşuna dizilmek üzereyken kurtulmanızla, yıllar süren kumar tutkunuzdan bir gecede vazgeçişiniz sırasında duyduklarınız benzer duygular mıydı? Yani felaketler ve..." Aaaa, gülümsedi. Yüzüne azıcık renk geldi. Usul usul anlatmaya koyuldu: "Yirmi yedi yaşındaydım. 22 Aralık sabahı kurşuna dizilecek diğer Petraçevskicilerle avluda ölümü bekliyordum. O sabaha kadar ölüm cezasına çarptırılacağımızı hiç düşünmemiştim bile. Hep bövledir, hiç inanmaz insan. Yine de ölümle yüz yüzeydim. Ya ölmezsem diye düşündüm. Ya canımı bağışlarlarsa?.. Ne sonsuzluk! Katedralin kubbesinde altın gibi parıldayan

güneş benim olacaktı. O vakit, her dakikadan bir yüzyıl yapacağım, bir tekini bile yitirmeyeceğim diye düşündüm... Çünkü acı çekmek için ölüm cezasına çarptırılmıştım." Durdu. Yüzü gerildi, çarpıldı. Eyvah, epilepsi krizi mi tutacak? "Acı çekmek için ölüm cezasına çarptırılmış, sonra bağışlanmıştım. Hiç ölümden döndünüz mü Madame?" Böyle derken beni hatırlayıp arandı. Çıt çıkartmadan çayımı içiyordum. "Wiesbaden'de yine rulette para kaybettiğim o gece de acı çekiyordum. Evet, acı! Anna ve Amiée'yi düşündüm. Tövbe etmek için bir kilise aramaya başladım. Bütün gece çılgın gibi koştum, fakat sonunda bulduğum bir sinagogdu. Tepemden aşağı kaynar sular döküldü. Anna Grigoriyevna'ya yazdım, "Anet, ayaklarına kapanıyor ve kucaklıyorum seni," dedim. On yıllık işkence, alık, aşağılık heves yok oldu bende. Ellerim özgürlüğüne kavuştu. Anlıyor musunuz Madame? İsa'yı ararken, onu çarmıha gerenleri buldum o gece. Tanrı bana bir ders verdi." Yüzüne uçuk pembe bir huzur yayıldı, gevşedi. Göz göze geldik, gözleri de külrengi! Yine de sandığım kadar çirkin değil diyordum, kendim de inanmayarak. Kalkıp, çayımı tazeledi. Hareketleri çok ağır, acaba bu, her şeyin düş olduğuna inanmam için mi böyle, yoksa şu akciğer anfizemi hangi safhada? Tam olarak hangi yılda olduğumuzu bilsem, her şeyi çözeceğim, fakat her şey, takvimler, defterler, kitaplar hep Kiril Alfabesiyle yazılı. Yine karşıma oturup, beni süzmeye başladı. Hiç vakit kaybetmeden sordum: "Biliyor musunuz Bay

Dostoyevski, yazdıklarınız içinde en çok *Ecinniler*'i seviyorum. Tipleriniz hâlâ benim ülkemin aydınlarına tıpatıp uyuyor. İsterseniz adlarını bile tek tek sayabilirim." Ani bir hareketle elini uzatıp, beni susturdu. "Hayır Madame, hayır. Buna hiç gerek yok. Lütfen yapmayınız." Canı sıkılmış bir tavırla başını öne eğdi. Çok mu ayıp etmiştim acaba? O sırada içerden ayak sesleri, tıkırtılar geldi. "Eyvah, müze görevlisi kadın, gelip her şeyi bozacak şimdi!" "Telaşlanmayın Anet'tir. Geceleri kalkıp, çocukların üstünü örter." Demek ki şimdi gece. İyi ama öğleden sonra olması gerekmez mi? Zamanın olmadığı bir boyutta bunu düşünmenin gülünçlüğünü çabucak kavradım.

Aklımı kurcalayan ne çok soru vardı. Ödüm kopuyordu ki, ya bu bir düşse ve sorularımı sormadan biterse...

"Puşkin sever misiniz Madame?"

"Evet, şey, fakat bence en büyük..." Sözümü kesip konuşma sesine benzemez bir tonla okudu: "Alçakgönüllü ol ey mağdur adam / ve her şeyden önce gururunu kır. / Alçakgönüllü ol, bir hiç adam / Ekili topraklar üzerinde biraz yorul." Heyecanlanmıştı. "Puşkin'in Peygamber Şiiri bu," dedim. Gurura gülümsedi. Galiba gözüne girmiştim. "Puşkin güçlerinin tam geliştiği çağda öldü, büyük bir gizi de kendisiyle mezara götürdü." Hangi gizi? Ayıplayarak bana baktı. Hay Allah, tam gözüne girmişken, yine hayal kırıklığına uğrattım onu. Fakat acele etmeliydim. Bütün bunları sonradan tek

tek düşünüp kederlenebilirdim, oysa vaktim azdı o sıra.

"Peki Turgenyev?" Hay sormaz olsaydım! Zaten ölü rengi yüzü iyice soldu, şakaklarında damarlar atmaya, dudakları titremeye, gözleri kısılmaya başladı. Yüzü çarpıldı. Tamam epilepsi krizi tuttu. Panik içinde bağırdım: "Bayan Dostoyevski!" Fakat o, güçlükle uzanıp elimi tuttu. Elleri buz gibi, terli, kemikliydi. Dişlerinin arasından fısıldadı: "Lütfen korkmayın, iyiyim, şimdi geçer." Nefes nefese sürdürdü. "O züppe, zengin, yakışıklı, parlak, özentili, Avrupa hayranı adamdan söz etmeyiniz bana, lütfen." Uff, bu kadarını beklemiyordum doğrusu. Artık Karmazinov'un gerçekten Turgenyev olup olmadığını da soramazdım. Kalkıp çayını tazeledim –ne mutluluk!– düzelmişti. Çayını içerken bir parmağını kızılımsı sakalı içinden geçirerek düşünüyordu. İşte karşımda, orta yaşlı, hastalıklı, huysuz bir adam oturuyor ve çayını içiyordu. Onu sevdim. "Sizi çok yordum, özür dilerim," dive geveledim. Zoraki gülümsedi. Yorgun, çok yorgun görünüyordu.

"Beni daha çok romanım yoruyor. Şimdi iyi bitirilmesi gereken *Karamazov Kardeşler* var üstümde. Kardeşlerden İvan çok zor bir insan. Yaşamı boyunca Tanrının işkence ettiği, büyük bir yadsımayı can çekişerek yaşayan birisi o... Bir Engizisyon Yargıcı Efsanesi var, o bölümü yazıyorum şimdi." 1879'dayız öyleyse. Hiç planlamadan, ağzımdan dökülen sözleri duydum ardından. "Beni şaşırtan bir şey var,

neden insanlarınız hep erkek Bay Dostoyevski? Sizin hakkınızda kitap yazanlar, Berdayev; antropolojisi erkektir, Troyat; romanları erkektir dedi, sonra Gide..." Sözümü kesip heyecanla ayağa fırladı. "Benim için kitaplar yazdılar demek?" Keyiflendiği besbelliydi. Coşkulu ve özgüvenli, bir elini yeleğinin cebine soktu. Kolalı bembeyaz gömleğine gözüm takılıp kaldı, gerçekten giyimi çok titizdi. "Demek böyle ha! Fransızlar hakkımda kitaplar yazdılar. Hımm, elbette, böyle olması gerekirdi zaten." Çok keyiflendi. Öyle ki, dilimin ucuna gelen Nastasyalar, Sonyalar, Gruşenka, Veranka, Liza, Aglea, Maria, Katerina Nikolayevna orada kaldılar.

"Bu Fransızlar, özellikle Parisliler kafalarında dünyanın ilk insanı oldukları fikriyle yaşarlar. Bunu söküp atamazsınız. Çok kibirlidirler. Onları uslu, namuslu fakat para canlısı, iki yüzlü bulmuşumdur hep. Hâlâ öyledirler?" Son cümlesindeki kaçamak soru tonunu duymazdan geldim. O da benim sorularımı yanıtlamıyor ya. Birden yüzünü buruşturup, köstekli saatine baktı. Endişeyle sordu:

"Sizin saatiniz kaç Madame?" Beş! "Sabah olacak," dedi fısıltıyla. Halbuki akşamın beşi. "Bu evde son derece düzenli yaşıyoruz Madame. Ben beşe kadar çalışıyorum, beşte uyuyup, öğleye doğru kalkıyor, çocuklarla biraz oyalanıyor, sonra dışarı çıkıyorum." Gitmem gerekiyor yani. Oysa sormak istediklerimi soramadım henüz. Ansızın kederleniyorum. Onu bir daha göremeyeceğimi biliyorum. Böyle şeyler ancak bir kez olur hayatta.

"Ayrılmadan Madame, ayrılmadan en çok merak ettiğiniz bir soruyu sorun bana." Bakınca, renksiz yüzünde beceriksiz yerleştirilmiş bir gülümseme gördüm. Çok yorgun. Sanki bir şey unuttuğu için mezardan çıkıp gelmiş, geri dönecek. Oysa ölmesine iki-üç yıl var daha. Birini hiç sevimli bulmadan sevmek de olasıymış demek diye düşündüm. Sanki sevgilimden, sanki en yakın arkadaşımdan, sanki ufak, beceriksiz, zavallı bir erkek kardeşten ayrılıyormuşçasına kederlendim. Sabırla beni bekliyordu. "*Ecinniler*'deki Stavrogin ile *Suç ve Ceza*'daki Svidrigaylov aslında siz misiniz Bay Dostoyevski?" Öyle şiddetle irkildi ki, ne demek istediğimi hemen anladığını kavradım. "Bir yazarın özel yaşamı, cinsel sorunları da mı ortalıkta tartışılır oldu artık?" dedi buz gibi bir sesle. Biraz önceki keyifli adamı yitirdiğimi anladım. Son şansımı da iyi kullanamamıştım. Benden hiç hoşlanmadığını kesinlikle biliyordum artık. Çok ileri gitmiştim belki de. Fakat bu soruları kendisine soramazsam, kime soracaktım?

"Kimi zaman insanın bir kuruntu için, bir suçun sorumluluğunu yüklenebileceğini çok iyi anlıyorum. Bu kuruntunun ne mene bir şey olduğunu tahmin edebilir misiniz?" Ayağa kalktı. Gitmem gerekiyordu. Ben de kalktım, teşekkür ettim. Benden bir an önce kurtulmak istediğini düşünüyordum. Beni sevmiyor, terbiyesiz buluyordu. Aniden durdum. Acaba beni sevmesini hiç istedim mi? diye sordum kendime. "Çıkınca, kapıdaki kadife kordonu yerine

takın lütfen, kimsenin girmesini istemiyorum." İster mi hiç! Kuru, dümdüz sözlerle vedalaştık. Tam çıkıyordum, seslendi: "Pardon Madame, aramızda kaç yıl var?" Yüzden biraz fazla olmalı. Gözlerini benden kaçırarak, sıkılarak sordu. "Yüz yıl içinde pek çok şey değişmiştir. O bahsettiğiniz Kiev Nükleer Santrali mi, ne dediniz -elini pis bir şeyi iteler gibi silkeledi- onun gibi işte... Politik, dini, sosyal değişimler tabii..." Kuruyan boğazını ıslatmak için üst üste yutkundu. Heyecanlanmıştı yine. "Ben, şey, ben hiçbirini bilmek istemiyorum. -Sesi titriyordu- Bir tek şey var merak ettiğim! İnsanoğlu mutlu mu? Acılar çekiyor mu? İnançlarını koruyabildi mi? Tümden yitirdi mi hepsini yoksa? Sorularına yatıştırıcı cevaplar verebiliyor mu artık? Yoksa bilinmeyen içinde o hummalı nöbet sürüyor mu?... Mutlu musunuz Madame?"

Öylece bakakaldım. Yüz yılın bütün günahlarını, sevaplarını bir başıma nasıl omuzlarım? Çaresiz kalakaldım. Ne desem beğenirsiniz?

Hiçbir şey!...

Gözlerimde neler gördü, ne vardı onu öyle korkutacak?

"Gidiniz Madame, gidiniz artık," dedi acıyla gözlerini benden kaçırarak. Sesinde merhamet, anlayış, keder vardı.

St. Petersburg akşamında çok üşüyerek son kez Neva Nehri üzerinde gezindim. Otele döndüğümde, turist grubumuzun neşeli gürültüsü ve aldıkları turistik eşyanın renk cümbüşüyle karşılaştım.

Bazılarına o gün başıma gelenleri anlattım. Gülüp geçtiler. Rehberimiz endişeyle belki de bir doktora görünmemin iyi olacağını söyledi.

Ben de sustum.

Şimdi içinizde belki bir tek kişi çıkar ve inanır bana. Çünkü, insan çok istediği bir şeyi gerçekleştirir.

Nisan'86 / Leningrad
(St. Petersburg)

• 1992 yılında Leningrad kentinin adı St. Petersburg olarak değiştirildi. (y.n.)

Şairler Şehri

"Bir varmış, bir yokmuş,
Tanrının kulu pek çokmuş,
Benden delisi hiç yokmuş.
Az iken, uz iken,
Annem evde kız iken
Babam ağlar beşikte,
Annem uyur eşikte,
Ben onları tıngır mıngır sallardım.
Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde,
Develer tellak iken, eski hamam içinde.
Hamamcının tası yok,
Külhancının baltası yok,
Bu yalanın hiç ötesi yok.

Uzakta, çok uzakta, hâlâ herkesin gidemediği, henüz ulaşılamayan o dağın ardında bir kent var-

mış. Orada, ancak gönül gözü keskin, sevda dili oynak, canevi zengin, düş gücü kıvrak, hoşgörüsü engin, öfkesi kısrak, ruhözü sezgin, kalemi bıçak, kanı kaynak, sesi berrak, dili kaymak, yüreği seyyah insanlar yaşarmış. Umutla umutsuzluğun büyük testilerde mayalanarak oluşturduğu, dünya yaşında ballanmış şarap içer, lezzetin bin yıl dirimli gizlerini tadar, yazın deniz kıyısında, baharda dağ zirvelerinde, kışın hane içlerinde ateş yakar, daima ateş başında yaşarlarmış. Gözlerinden kıvılcımlanan asıl ateşin koru, yüreklerinde hiç küllenmezmiş. Sevdanın ısıttığı bedenlerinde buharlaşan arzuyu damıtıp, kulak arkası, koltukaltı, karın ve bacak içlerine cömertçe yayar, tutkunun ateşinde tutuşur, kavrulur, yanarlarmış. Ateş bakışlı bu insanlar, kendilerinden olmayanı hemen tanır, sevda yüklü kadınları, özü mert erkekleri, ama en çok kendilerini severlermiş. Doğuştan kor yürekli bu insanlara şair denirmiş.

Orada, yalnızca bu özelliklere uygun insanların, gerçek şairlerin kabul edildiği o kentte şiir yazılır, şiir okunur, şiir yaşanırmış. Eskilerin "şehr-i dilârâ-yı şûara", yenilerin "Ozanlar Kenti" dediği o mucizeye ben, "Şairler Şehri" diyeceğim. Asıl adı, "Şairler Beldesi"dir.

Erkeklerin, kadın duyarlılığına en fazla yaklaşabildiği yerde, o canfeza dorukta, yalnızca şiir söylenir, şiir yaratılır, şiir düşlenirmiş. Şairler Beldesi'nde şiir dokuyan, şiir soluyan ozanlar, yürekleri kabuk tutmuş, göz ferleri çekilmiş, kanının kırmızısı solmuş insanların yaşadığı kentlere şiirler yollarmış;

çiçek çiçek, ışık ışık, çığlık çığlık. Dileyen duysun, görsün ve koklasın diye... Dileyen şifa bulsun diye...

Şairler Şehri'nde sevdanın, inancın, öfkenin ve mutluluğun sahtesi yokmuş. Korkma sevdalanmaktan, yaşa sonuna dek, atma öfkeni içine, açıkça belli et, zıpla, aya çık mutluysan, hemen, acele et! Sahip çık, inandıysan derinden, ama diret! Sonra sal bunları kâğıtlara, işle bıçak ucu kaleminle köşeli, sarmal, yuvarlak, dökülsün yüreğinden, aksın aşk kırmızısı, umut mavisi, ölüm karası, tutku yeşili... Aksın ki, doğsun şiirler; her saat başı yeni, yakıcı, vurucu, baş döndüren, gönül çelen, akıl alan, yürek burkan, bıçak kesen, öfke söken, umut çakan... Şiirler yağsın başımıza gökten, damla damla, sulusepken, dolu dolu, lapa lapa, bardaktan boşanırcasına sert, çisil çisil yumuşak... Şiirler çaksın gürültüyle, şiirler düşsün mor alevli, şiirler ebemkuşağı, şiirler günebakan... Şiirler toplansın yağmur yüklü başımızın üstünde...

Var olasın Şairler Şehri, şehirlerin en bereketlisi, en sevdalısı! Sonsuza dek yaşayasın en görkemlisi kentlerin, en gerçeği yüreklilerin!.. Umut saç, izlek kat bizlere ey tansıklar beldesi, şairan cenneti!..

"Mucize! Bir mucize bu!" diye haykırdı kadın.

"Siz Isak Dinesen'i bile şaşırtırdınız. Böyle çabuk ve ustaca bir öykü kurabilmek!.."

"Masal," diye düzeltti beyaz önlüklü adam. Masallarda pirimiz Dinesen olmasa da, hemşehrisi Andersen veya Dede Korkut olabilir. Ama en yetkini, kuşkusuz, binbir gecenin ölüm rengini dirime bo-

yayan Şehrazat'tır. O Şehrazat ki, Şehriyar Sultan'ı dize getirmiş, kadınların yüz akı, masalların erbabı olmuştur. Hem Dinesen de, aslında Karen Bliksen adında bir kadındır, biliyorsunuz.

"Devam edin, anlatın lütfen."

"Ne yazık ki, bugünkü seansınız bitti. Gelecek sefere devam ederiz."

"Beş dakika daha, yalnızca beş! Şairler Şehri insanlarını anlatın bana, lütfen... Şair olmadığı halde orayı ziyaret eden olmuş mu acaba?"

"Şaka yapıyorsunuz herhalde. Bu bir masal ve masallara ancak yetişkin olmayanlar inanır."

"İyi ya, vazgeçiyorum ben de."

"Anlayamadım?"

"Yetişkin olmaktan vazgeçiyorum. Yoruldum yetişkinliğin kurutulmuş pınarlarında koşullu sevinç avcılığı yapmaktan. Aşk cimrisi, aşk kabızı insanlarla bir arada yaşamaktan."

"Ah çok hoşsunuz! Geri dönüşü yoktur ki yetişkinliğin. Çocukluk bittiğinde, masallar da gerçekliğini yitirir."

"Ne yani, siz şimdi bana yıllarca süren eğitiminizi, göz nurunuzu ve gençliğinizi, yetişkin olduğunuz için inanmadığınız bir konuya mı verdiğinizi söylüyorsunuz?"

"Ben masalların düşgücü hastalarını iyileştirdiğine inanıyorsunuz. Bu nedenle masal fakültesine girmek, 'Şairler Şehri' konusunda uzmanlaşmak için çok çalıştım Esin Hanım."

"İnanmıyorsunuz ama!"

"Bakın, düşgücü hastası olan sizsiniz ve benim nelere inandığım olsa olsa çok yakınlarımın ilgileneceği bir konu. Hem zaten öyle pek de ilginç bulacağınızı da sanmıyorum."

"..."

"Haftaya geldiğinizde, kaldığımız yerden Şairler Şehri'ni anlatmayı sürdüreceğim. Bu arada siz önerdiğim konularda bol bol çalışın, düşler kurun lütfen. Çok iyi gidiyorsunuz, aman aksatmak yok!"

"..."

"Perihan Hemşire, sonraki hastayı hazırlayın lütfen!"

"Eh, gitmem gerekiyor demek ki. Peki, ne yapalım? Hoşçakalın Uzman Bey. Haftaya görüşürüz."

"Bir dakika Esin Hanım, girdiğiniz kapıdan değil; arkada bir başka çıkış var. O kapı sizi doğrudan istediğiniz yere götürecektir."

"Aaa, orada bir kapı mı vardı? Hiç dikkat etmemişim. Teşekkürler. İyi günler."

"Onlar yazın deniz kıyısında, baharda dağ zirvelerinde, kışın hane içlerinde ateş yakar, daima ateş başında yaşarlarmış."

Sokağa çıktığında, daha önce buradan hiç geçmediğini ayrımsadı. İşine dönmesi gerekiyordu, acele etti ama ana caddeye çıkan yolu bir türlü bulamadı, karıştırdı, sonunda kayboldu. Yoldan geçen birilerini aradı, bulamadı. Yarım saat sonra önemli müşterileri gelecekti. Yardımcısı işi nasılsa kotarırdı

ama kendisi de orada olmak istiyordu. Evlerden rastgele birinin kapısını çaldı. Kimse yoktu. Bitişiği denedi, yine kimse açmadı. Terk edilmiş bir kentte, yapayalnız kalmış gibi ürperdi.

Sonunda numarası "kırk bir" olan ahşap bir kapıyı denedi. İçerden ayak sesleri duyuldu. Kapıyı açan genç bir kadın, uykudan yeni uyanmış gibi gözlerini kırpıştırarak baktı ona. Uzun, tiril tiril bir elbise üzerine, çok hoş gümüş takılar takmıştı. Omuzlarına el işlemeli nefis bir şal atmıştı. Ayakları çırılçıplaktı. Makyajsız, doğal, ödünsüz bir yüzü vardı.

"Affedersiniz, ben kayboldum galiba. Ana caddeye nereden çıkabilirim, söyler misiniz?"

Kadın dikkatle Esin'i süzdü. Aniden, bir şeyleri yeni anlamış gibi, ağzını büzdü. Başını salladı.

"Demek sizsiniz. Biraz erken geldiniz de! Buyrun..."

"Yanlış anladınız, ben işyerime döneceğim, geç kaldım, önemli..."

Bohem havalı kadın kapıyı açık bırakıp çekti gitti. Yol soracak başka hiç kimse yoktu. Esin, çaresiz peşinden daldı eve. Ama ortada bir ev yoktu!

Sonbahar renklerinde yağan yapraklardan boyanmış, gönül çelici, canrüba bir koruya açılıyordu kapı. Çok büyük bahçelerin, yaşlı, sağlam ağaçların, değişik şekillerde düzenlenmiş havuzların yer aldığı devasa prömenadlardan geçip, sonunda konağa benzeyen bir başka evin kapısından izini sürdü öncü kadının.

Geniş, ferah bir iç avluda, yalnızca üçgen şeklinde fiskiyeli havuzdan akan suyun turfanda yemiş tazeliğindeki sesi duyuluyordu.

Dönerek yükselen büyük ahşap merdivenlerden çıktığında, kocaman bir salona girdi. Beş yıldızlı bir otelin balo salonu olabilecek kadar geniş, yüksek tavanlı tek birim bir mekândı burası. İnsan burada kendini küçücük hissetse bile, iç düzenlemenin ve renklerin samimiyetinden ötürü yalnız duyumsayamıyordu.

Kentin ortasında böyle eski, büyük ve görkemli bir evin varlığı şaşırtıcıydı.

"İmparatorluk sırasında geniş ailelerin bir arada yaşadığı gözalıcı köşklerden, soyluların kasırlarından biri olmalı burası..." diye düşündü Esin.

Salonun ortasında dev bir şömine çıtır çıtır yanıyor, çevresinde bazı insanlar oturmuş, şarap içiyorlardı. Sehpaların üzerinde içlerinde zeytinler dizili, dolunay şeklinde, heybetli tahta çanaklar vardı; yemyeşil ve simsiyah zeytinler...

"Hoş geldiniz!" dedi kırk yaşlarında, geniş alınlı, uzun boylu, kalın sesli, yakışıklı bir adam.

"Kusurumuza bakmayın, n'oolur. Aramıza öyle ender konuk geliyor ki, doğrusu, nasıl ev sahibi olunur, hiç öğrenemiyoruz."

"Yanlışlıkla geldim ben, konuk değilim aslında. Rahatsız etmek..."

Kapıyı açan kadın, bir kadeh şarap ikram etti.

"Teşekkür ederim. Nereye geldim ben? Şeyy, pek vaktim yok ama... Doğrusu uzun zamandır bir

şömine başında, şöyle keyifle içecek vakit ayıramadım kendime... Ateşiniz ne parlak, ne canlı yanıyor böyle. Gözlerini kilitliyor insanın... Hiç bu denli canlı, istekli, kendi yanışından haz duyan bir ateş görmemiştim. Tuhaf! Büyüleyici. Çok... Çok etkileyici! Pek hoş... Hipnotize ediyor insanı âdeta... Sanki ateşinizin gizemli bir gücü var..."

Bu sözlere çok alışkın, gülümsediler.

"Belki azıcık otursam, çok az yani... Bir telefon var mı, işyerimi arasam da not bıraksam?.."

"Pek telefon sevmiyoruz biz," dedi kalın sesli, yakışıklı adam gülümseyerek.

"Hiç merak etmeyin, işiniz aksamayacak," dedi bohem kokulu kadın.

"Aslında masal seansına ayıracak vakit ve nakit buluyorum da, şöyle bir şömine başında, kendim için... Sahi, özel bir kulüp falan mı burası?"

Gülümsediler. O sırada, yüksek sesle, kendi kendine konuşarak geniş salona giren esmer güzeli, çok iri gözlü, şahane bir kadın, "'Oysa... Huriler hiçbir kötülük beslemezler! Ve bilgeler der ki, beden ve ruhta hiç fire vermemiş, dünyaya güzelliğin gülüşüyle doğmuş olanlar, eşyayı adıyla anarlar, doğal olanı ayıplamaz, doğallığın dışavurulmasını da utandırıcı bulmazlar,'" dedi baygın baygın gülümseyerek.

"Kim bu kadın?"

"O bir şaire," diye yanıtladı kalın sesli, yakışıklı adam.

---

* *Binbir Gece Masalları.*

"Adı, 'Şehrin kızı' anlamına gelir."

"Şaire mi? Şehrin kızı mı? Hangi şehrin? Bütün bunlar da ne demek oluyor? Sanki her şey... Bana bir başka şeyi çağrıştırıyor! Neredeyim ben?.."

Onlar şaraplarını yudumlayıp zeytinlerini yediler. Biraz umursamazlık, biraz hoşgörüyle çizilmiş, kendini beğenmiş, uçuk renkli gülümsemelerle bakıştılar.

"Burası?.."

Hiçbir şey söylemediler.

"Aman tanrım, yoksa burası?.." diye ayağa fırladı Esin.

Şöminenin çevresinde oturanlar yeniden gülümsediler. Düşercesine koltuğa çöktü o zaman.

"Anlıyorum galiba... Evet, sanırım anlıyorum..."

Şaraplar tazelendi.

"Yani sizler, hepiniz... Ah inanamıyorum, bir mucize bu!"

"Yaşam mucizelerle doludur."

Öyle miydi sahi?..

Yaşamın kendisi bir mucize değil mi sanki?

"Yaşamın kendisi. Kendisi. Ta kendisi..."

"İyi ama, Şehrazat bir şair değildir, o yalnızca..."

"Şehrazat bütün şairlerin ilham kaynağıdır Sevgili Esin. Ve şiirle masal çok yakın akrabadır."

"Adımı biliyorsunuz?"

"İnsan adları, kişilikleri ele veren önemli sırlarla yüklüdür."

"Ama adlarımızı anne ve babalarımız seçer."

"En çok da o nedenle ya!"

Şöminenin başında oturanlar gülümsedi. Kadehlerini Esin için kaldırdılar.

"Şairler Şehri'ne hoş geldiniz!"

"Aramıza hoş geldiniz Esin!"

"Hoş geldiniz!.."

Sonrası bir DÜŞ gibi geçti.

Sonrası bir DÜŞ gibi geçti.

Sonrası bir DÜŞ gibi geçti.

Sonrası bir DÜŞ gibi geçti.

Sonrası bir DÜŞ.

DÜŞ!

Çok istediklerine aniden, yıllardır düşlediklerine sonunda kavuşanların baş döndürücü bir heyecanla yaşadıkları cinnet bir sevinç! Ve soluk kesici bir hızla çullanan bu coşkuyu acımadan delen düş kırıklığının kanattığı gözler... Mutlulukla gelen doygunluğun keyfini alt üst eden susuzluk hissi.

"Umutla umutsuzluğun büyük testilerde mayalanarak oluşturduğu, dünya yaşında ballanmış şarap içer, lezzetin bin yıllık gizlerini tadarlardı."

"Bütün şairleri çok güzel, şairleri çok yakışıklı sanmıyordum ama, cüce, kambur, dilsiz, felçli, kör, sakat, yaralı, yorgun insanları da aranızda görmek beni şaşırttı."

"Sizi şaşırtana baş aşağı bakmıyor musunuz sevgili Esin? Onlar böyle oldukları için şiir yazmıyorlar... Onlar, şair oldukları için bu hale geldiler!.."

"Yani... Yani şiir yazmak burada bile cezalandırılıyor mu?.."

"Hayır, o gördükleriniz, aramıza katıldıkları için kurtulanlar!"

"Sevdanın ısıttığı bedenlerinde buharlaşan arzuyu damıtıp, kulak arkası, koltukaltı, karın ve bacak içlerine cömertçe yayar, tutkunun ateşinde tutuşur, kavrulur, yanarlarmış."

"Bana 'şiddetli düş gücü kaybı' teşhisini koyduklarında sancılar içinde kıvranıyordum. İştahsız ve bitkindim. Doktorlar ve psikologlar, bol vitamin, uzun bir tatil önerip durdular. Hiçbiri işe yaramadı..." diye iğreti bir gülümsemeye saklandı.

İncelikli bir sabırla onu dinleyen, yakışıklı, tok sesli şair, iri, siyah bir zeytin uzattı. Uzanıp zeytini alan ama ne yapacağını bilemeden bakakalan Esin, sonunda onu ısırdı. Ve ağzı, özel bir salamurada, uzunca dinlendirdiği anlaşılan zeytine sinen nefis baharatların ıslak lezzetiyle doldu...

"Bir akşam, kentin daha önce hiç geçmediğim arka sokaklarından birinde yarı kaybolmuşken, tamamen tesadüf eseri, yıllardır görmediğim bir çocukluk arkadaşıma rastladım. (Biliyorsunuz, İstanbul'un daima hiç denenmemiş sokakları vardır.)"

"Hı hı..."

"O arkadaşım, bana bir masal uzmanına görünmemi önerdi ve çok hoşnut kaldığı birinin adresini

verdi. Bu, özellikle düş gücü tedavisinde ünlenmiş, genç ama müthiş bir 'Şairler Şehri' uzmanıydı."

"Biliyorum," dedi yakışıklı şair, şarabını yudumlayarak. "Aşka inancı yitenler için birebirdir Şairler Şehri."

"Ama ben hâlâ kuşkuluyum. Sakın yanlış anlamayın Sevgili Şair, beni aşksızlık ya da aşkın kendisi hasta etmedi. Asıl, aşkı bir 'güç' olarak kullanma yaygınlığı yüzünden rahatsızlandım ben."

"Bunu çok duydum," dedi şair, değişik aromalı tütünden bir nefes çekerek. "Bir insanın sevgisini sunabilmesi, kendini ifade edebilmesi, aşkın kokusunu ve rengini bilmesi, derin bir eğitim, koca bir yürek ve yaşam boyu süren emek ister ki, ya cahillikten ya tembellikten, ama en çok da korkaklıktan, bunu başaranların sayısı çok azdır," diye ekledi. "Biliyorsunuz, gözünü budaktan esirgemeyen yiğitlerin bile korkak olduğu bir konudur aşk!"

Bu son cümleyi duymadı Esin.

"Sayısı az mı dediniz? Şaka yapıyor olmalısınız. O dediğiniz insanlardan yok ki sayılabilsinler... Kalmadı. Hele sizler bu kente kaçtıktan beri..."

"Ama sonuçta hepimiz aynı göklerin, aynı bulutların ve yıldızların altında yaşıyoruz Esin."

"Yoruldum ben! Sevgisini bir başkası üzerinde 'güç' öğesi olarak kullanmayan bir âşık görmek, yani iyileşmek istiyorum. Uzun, yıllanmış bir âşık. Tek bir tane... Sonra düş gücümün iyileşeceğine, artık renklerin ve kokuların keyfini çatacağıma inanıyorum. Bir taneye bile razıyım. Tek bir kişiye!.."

"Erkeklerin kadın duyarlılığına en fazla yaklaşabildiği yerde, o canfeza dorukta, yalnızca şiir söylenir, şiir yaratılır, şiir düşlenirmiş."

"Girin, lütfen girin içeriye. Odam biraz dağınıktır, kusura bakmayın. Şöyle oturun Esin, şu koltuk çok rahattır."

"Çalışma masanız ne hoşmuş, çok eski olmalı."

"Adı çalışma masası ama orada çalıştığım falan yok. Daha çok ateş başında yazarız biz. Benim size asıl göstermek istediğim şey hemen burada. Şu çekmeceyi çekin, size yakın olanı. Evet, onu."

"Burası mektup dolu ama... Şeyy, renkli zarflara yazılmış bunlar."

"İçlerinden herhangi birini alın, açıp okuyun."

"Yo, hayır, yapamam! Bunlar özel mektuplar!"

"Sevgili Esin, alın ve okuyun lütfen. Düş gücünüzün iyiliği için. Burada konuk olmanızın asıl nedeni ve aşka dair inançsızlığınız düşünülürse..."

"Size yazılmış, özel şeyler... Yapamam!"

"Israr etsem?.."

"Çok rahatsız edici bir duygu bu. Yok, yapamam."

"Lütfen Esin."

"

"Haydi, lütfen..."

"Ah hiç hoşuma gitmiyor bu yaptığın ama... İnanın hırsızlık ediyormuşum gibi tedirgin edici..."

"Herhangi birini seçebilirsiniz, istediğiniz rengi..."

"Şu maviyi açıyorum. Ne tuhaf bu yaptığım..."
"Yüksek sesle okuyun şimdi, lütfen."

"24 Ekim, Perşembe. İstanbul.

Sevgilim,

Mektubunu yeni aldım. İçim tarifsiz bir sevinçle doldu, yüreğim gencecik bir kuş gibi kıpır kıpır kıvranıyor. Teşekkür etmiyorum. Mutluluktan esrik bir kuş uçuruyorum yanına.

Sevginin sıcaklığı, ruhunun cömertliği ve aşkının tazeliği başımı döndürüyor. Yıllardır eskimesine izin vermediğin her güzellik için yeniden yeniden tutuluyorum sana. Yaşadığım ve yaşayacağımız her şey için şükranla, sevgiyle, dostluk ve aşkla kucaklıyorum seni. Ne zaman geliyorsun?

Karın.
Sevgin."

"Ne oldu, iyi misiniz Esin? Renginiz soldu aniden. Biraz su ister misiniz?"

"Hayır, hayır, iyiyim. Gerçekten iyiyim. Yalnızca çok duygulandım, çok... Yani hem böylesi bir aşkın şahidi olmaktan hoşnuttum, hem de biraz şaşkınım."

"Buna sevindim."

"Sizin evli olduğunuzu düşünmemiştim. Açıkçası, biraz da kalbim kırıldı."

"Ah, gönlümü okşuyorsunuz, teşekkür ederim."

"Çok yeni bir mektup bu. Geçen hafta yazılmış ve benim yaşadığım kentten postalanmış. Yani karınız bir şair değil ve burada yaşamıyor, öyle mi?"

"Biz şairler, şair olmayanlara da sevdalanırız."

"Geç kalmışım desenize. Yine de... Yine de, sevdiğine böyle korkmadan açılan bir yürek tanımak beni çok sevindirdi. Heyecanlandım. İçimdeki kurak toprağa su serpildi. Sizin gibi bir âşığın bizlerle aynı güneşi ve yıldızları paylaşıyor olması, düşlerimin azalan gücünü artırdı. Yani... Yani kendimi uzun zamandır ilk kez kuşkucu ve alaycı olmayan bir dilin kelimeleriyle konuşurken bulmanın sevincini yaşıyorum. Anlıyorsunuz değil mi? Heyecanım, kendimi daha iyi ifade etmemi engelliyor."

"Hayır, çok iyi anlatıyorsunuz Esin."

"Bugün, burası, buradakiler ve siz, yaşantımın çok değerli, çok özel anıları olarak... Yani daima yüreğimde... Emin olun... Nasıl anlatmalı?.."

"Bundan kesinlikle eminim Esin."

"Ateş bakışlı bu insanlar kendilerinden olmayanı hemen tanır, sevda yüklü kadınları, özü mert erkekleri, ama en çok kendilerini severlermiş."

Şairler vedalaşmayı hiç sevmiyorlardı. Geldiği gibi, sessizce, aniden ayrıldı Esin.

Şehrin kızı Şehrazat, onu çıkış kapısına kadar geçirirken hiç konuşmadı ama tam kapıyı kapatırken eliyle işaret edip yaklaştı. Kulağına doğru eğildi ve fısıldadı:

"O mektupları sizi âşık etmek için kendi kendine yazmış olabileceğini hiç düşündünüz mü?"

Hayır, hiç düşünmemişti.

"Yok canım! Neden yapsın bunu?" diye şaşkın geveledi Esin.

"Çünkü şiirle masal çok yakın akrabadır," dedi Şehrazat.

Dondu kaldı Esin. Sonra öfkeye çalan bir tonda sesini yükseltti.

"Şehrazat, neler söylüyorsunuz siz? Şairler yalan söyler mi hiç!"

Baygın baygın gülümseyen Şehrazat'ın yüzünde hiçbir düşmanlık ve/veya kötü niyet izi yoktu.

"Adınızın anlamını iyice düşündünüz mü güzel bayan?" diye sordu.

"Şairlere gelince, onlar elbette yalan söylemezler ama siz de sakın unutmayın: Gündüz masal anlatılmaz!"

Başını kaldırıp gökyüzüne baktı Esin. Güneş ateşten bir tekerlek olmuş, nazar boncuğu renkli gökte onu gözlüyordu.

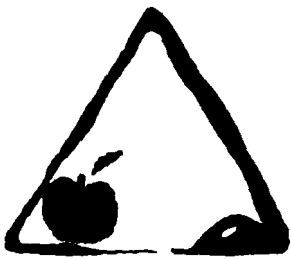
Başını eğdi. Alay edilmiş, aşağılanmış gibi öfkeli bir alev sardı bedenini. Kolunu ışıktan iyice kamaşan gözlerine siper edip tekrar gökyüzüne bakınca, güneşi yine aynı yerde buldu.

Aniden gıdıklanmış gibi kıkırdak bir gülmeye yakalandı. Kendisi bile neden olduğunu pek bilmeden gülüyordu. Güldükçe kendini daha iyi hissediyor, gülüyordu. Uzun uzun güldü...

Dönüp Şehrazat'la bu gülüşü paylaşmak istedi ama o çoktan gözden kaybolmuş, uzaktan uçuşan sesi kalmıştı havada:

Gündüz masal anlatılmaz!
Gündüz masal anlatılmaz!
Gündüz masal anlatılmaz!
Gündüz masal anlat!
Gündüz masal anlat!
Gündüz!
Gün!

Aralık'92 İzmir

İkizlerden Biri

Ve Onun yüzünün bir yanı çocukluğundan beri gülmemeye mahkûm edildi.

Ben yazmadım.
Yemin ederim, o mektubu ben yazmadım.
Mektuptan hiç haberim yoktu.

ÖLÜM ve SONSUZLUK üzerine bildiklerim çok kısıtlıydı. Her ikisi de siyah rengin bende yarattığı tehlike ve kargaşa imgesini taşırdı. Defalarca denedim ama, sonsuzluğu bir kez bile gözümde canlandıramadım. Sonsuzluğu duyabilmek, hissedip, koklayabilmek için çok uğraştım ama hiç başaramadım. Hâlâ öyledir.

Oysa Sezin, küçücük bir çocukken bile sonsuzluğun resimlerini yapardı. Bir pencereydi sonsuzluk. Kanatları dışarıya açılmış, uçmaya hazır bir pencere... Anaokulunda yaptığı bütün pencere resimleri sonsuza bakardı. Ağlayan bebeklerin kocaman açılmış ağızları, sevinçlerini başka zamana ertelemiş bakan babamın gözleri, annemin hiç kıpırdamadan saatlerce aynı konumda donup kalışları, Ünzile'nin çalışkan, iri elleri... Hepsi sonsuzluktu ona göre. Rengi, yıldız pırıltısında simli, gümüşten bir aydınlıktı. Sonsuzluk, bu denli açık, anlaşılır, bu kadar yakındı Sezin'e. Kucaklayabileceği mesafede. Benim sonsuzluk kavramımsa hiç gelişmedi ve hiç sürmedi. Çünkü hiç olmadı. Hâlâ öyledir.

Gösterişli, özel bir çocuk olmadım hiçbir zaman. Oysa tek tek bakıldığında, bütün organlarım özenilerek yerine yerleştirilmiş, birbirleriyle uyumu gözetilerek renklendirilmişti. Ama dikkati çekecek tek bir dalga kıpırdamazdı yüzeyimde. Bütün dalgaların derinde boğuştuğu büyük bir göl gibiydim ben.

Hâlâ öyledir.

Oysa Sezin çok özeldi. Neşesi, coşkuları ve yaşama dair tükenmez ilgisiyle her şeyin içinde, hattâ tam ortasındaydı. Bu rengârenk canlılığı, güzelliğini gün ışığına çıkarttığı için, herkes onu çok beğenirdi. Halbuki dikkat çekmek için aşırı bir çaba harcamadığını bilecek kadar yakındım ona. Çok yakın. Dünyada iki insanın biyolojik olarak birbirine en

fazla yakın olacağı kadar. Sezin'in varoluşu böyleydi; parlak, canlı ve çekici.

Hâlâ öyledir...

Asla göze batmazdım. Pek fark edilmezdim. Olduğumdan da ufak tefek, çelimsiz bir izlenim verirdim. Pasteldim. Heyecan ve kederi kendi içime gömer, orada bir başıma yaşardım. Kalabalık, gösterişli, büyük kutlamalardan hep ürkerdim. Kendimi daima her şeyin ve herkesin dışında, adamakıllı uzağında hissederdim. En yakın olduğum yer, sınır çizgisiydi. Daha öteye geçemezdim.

Sanırım bir çeşit 'fazlalık duygusu' denilebilirdi buna. Sanki, varlığımla başkalarını rahatsız ediyor, sıkıntı veriyordum insanlara. Ne anlatacak ilginç bir konum, ne güldürecek bir fıkram, ne de baygın bakışlarla, şirin görünmeye çalışacak cesaretim vardı. Pasteldim.

Şarkılar mırıldanırdım böyle zamanlarda sessizce. Kimsenin duymayacağı serin, dingin izlekler... Bir ırmak düşlerdim. Durgun, sâkin, aktığını hiç belli etmeden ilerleyen; yalnız ve gururlu. Gösterişsiz ama şahane bir kaynak. Soyunup, o ırmakta yüzerdim gün batımında.

En kalabalık olduğum yer kendi içimdi. Kendimle yuvarlanabildiğim en derin uçurum, içimdekiydi. Fazlalık, rahatsızlık, sıkıntı yaratmak korkusu duymadan var olabildiğim tek yer. O derin, ıssız, kendimdeki uçurum.

Hâlâ öyledir.

Ama o mektubu ben yazmadım.
Hiç haberim olmadı mektuptan.

Babam. Her zaman diyemem ama ara sıra... Babama yakın hissederdim kendimi bazen. Çoğu çocuk annesine nasıl yakınsa, ben de babama öyle... Annemse, daha çok Sezin'e yakındı. Annem hep kazananandan yanadır. Takımın altın yılında, Galatasaray'ın zafer tılsımına kapılıp, bir gecede koyu bir sarı-kırmızılı taraftar kesilivermişti. Annem, kazanmak için, zaten kazanmış olanı desteklerdi. Daima. Zayıf, başarısız ve yenik olmaya tahammül edemezdi. Bu yüzden Sezin'in kendisine benzediğine inanır, bana hiç katlanamazdı.

Hâlâ öyledir.

Bana yöneltilen gönül okşayıcı, güzel sözler üzerime bol gelirdi. Böyle gülistan sözlerin ve cafcaflı kahkahaların havada uçuştuğu özel günlerden hiç hoşlanmazdım. Armağan ve övgü almak bende bir 'borçluluk duygusu' yaratırdı. Hak ettiğime hiç inanmazdım. Borçluluk duygusu insana bir kez bulaşınca, gözlerinin rengi gibi, yaşamı boyunca değişmez, asla peşini bırakmaz, yapışır kalır gözbebeklerine. Ölene dek. Ölünce de rengi değişmez gözlerin! Kendini yaşama ve insanlara borçlu duymanın tedirgin rengi: Bulanık, tozlu yeşildir.

Gözlerim hâlâ o renktir.

Bir de Ünzile. O, daima babamdan ve Sezin'den sonra en yakın olduğum... Belki onlardan bile önce, onlardan da yakın...

Ünzile hep yanımdaydı.

Hâlâ öyledir.

Sezin'le ben ayrı yumurta ikizi olarak doğmadan az önce eve giren, ailenin asıl üyesi olarak hep ayakta kalan, 'çocuk bakıcısı' Ünzile. Sevgili Ünzile. Oysa yalnız biz ikizlere değil, evdeki herkese ve onların yakınlarına da baktı o. Gözetti, kolladı. Kendini tamamen bizlere adadı.

Hâlâ öyledir.

Hiçbir zaman genç olmamış, hep orta yaşlı görünen, sopa gibi sıska, katır denli inatçı, boğa kadar da güçlü bir Anadolu köylüsüydü Ünzile. Bruegel'in tablolarından fırlamış gibi, acı sarı tenli, azıcık hastalıklı, kadınla erkek arası bir yüz... Kemikli kuvvetli eller. Kadın olarak fazla erkeksi, erkek olarak kadınsı. En doğrusu cinsiyetsiz. Beri yandan, hep bir yerlerinden hasta da bunu belli etmek istemiyor duruşu. Daima tevekkül içinde, iyimser ve bütün hastalıklarını ayakta atlatmak gibi gizemli bir güce sahip. Kendisi bunu 'eski toprağın ve Tanrı'nın gücü' olarak açıklardı. 'Doğal besin, inanç ve iyimserlik, beden ve ruhun en kaliteli gıdasıdır,' derler. Belki onu gerçekten de Bruegel yapmıştı, kimbilir...

Yıllarca kendi adının anlamını araştırdı durdu Ünzile. Eve gelenlere bir 'merhaba' demeden, Ünzile'nin ne demek olduğunu sorardı. Yanıt alamayınca, alıngan bir sesle, adının Kuranıkerim'de geçtiğini, mutlaka kutsal bir anlamı olduğunu söyler, burnunu dikerdi gururla. Bunca okumuş beylerle hanımların bir Ünzile'nin anlamını bilmediklerine

küçümseyerek şaşar, bütün gece "tövbe estağfurullah..." diye söylenir, kendini unutturmamaya özen göstererek dolaşırdı ortada.

Hâlâ adının anlamını öğrenemedi, ama artık her önüne gelene sormaktan caydı, ancak gözünün tuttuklarına yaklaşıyor ve gururla araştırıyor adını.

"Kızlar, okuyup, büyük adam olun da, siz öğrenin şu Ünzile'nin anlamını hele!.."

Ünzile, bizimle birlikte okuma-yazma, matematik, coğrafya öğrendi. Saat okumaktan hiç korkmaz oldu. Boz-yap çözmeye, boyama kitabı renklendirmeye, Barbie bebek süslemeye bizden daha çok, o can atardı. Bizimle birlikte Fenerbahçe taraftarı, Elvis Presley, Kevin Costner, Nilüfer ve Sting severi oldu. Ama Mozart'a bir türlü ısınamadı.

"Bu herif, bizim oralarda yetişseydi ne besteler döktürürdü kimbilir? Mo-zart mı, Mo-zurt mu neyse işte, yazık olmuş gâvura..."

Ondaki öğrenme isteği, hırsı ve hızı önceleri ailedekileri, sonra çevremizdekileri çok şaşırtırken, yıllar geçtikçe bu durum doğal sayılmaya, Ünzile'yle politika, spor ve sinema tartışılmaya başlandı. Bilgisi, görgüsü ve en çok da sağduyusu yettiğince Sezin'i ve beni sabırla yanıtlayan, yetişemediği yerlerde, kendini aşan insanüstü çabayla ciddi bir gazete okuru, televizyon izleri olmayı başararak, herkesi şaşkına çeviren Ünzile'nin hakkını ödemeye hiçbirimizin gücü yetmez. Özellikle, Sezin'in tükenmez bir enerjiyle kucakladığı yaşamın sayısız ilgi alanıyla, benim demlendikçe koyulaşan sessizliğimi paylaşma

çabasına ve sabrına duyduğum gönül borcu... O belki de gerçek bir melekti.

Hâlâ öyledir.

Fakat o korkunç mektuptan hiç haberim olmadı.
O mektubu ben yazmadım.

Ünzile'nin en büyük sorunu, Sezin'le benim adlarımızdı. Hep birbirine karıştırırdı adlarımızı.

Doğru söylediğinde bile, kuşkuya kapılır, çabuk cayar ve yeniden ters adlarla ünlerdi bizi. Oysa birbirimize tıpatıp benzemezdik. Ben, sıska, kumral, tozlu yeşil gözlü, kemikliydim. Sezin, daha koyu, esmerimsi, elâ gözlü, benden biraz daha iriceydi. Onun burnu daha güzeldi. Biz ayrı yumurta ikizleriydik.

Hâlâ öyledir.

Ünzile'nin bizi birbirimize karıştırma şansı yoktu. Karıştırdığı, adlarımızdı. Tek bir harfin yer değiştirdiği, çok benzer sesli, ama farklı anlamlı adlarımız. Sağduyulu ve duygulu...

Belki de kendi kendine oynadığı, bizi neşelendirmek için kurulmuş bir oyundu bu. Adlarımızı karıştırması sevimli bir ayrıntıydı aslında. Yalnızca bir ayrıntı. Yaşamlarımızın üzerine kurulduğu yüzlercesinden biri... O kadar.

Sezin'in hiç suçu yoktu. Ona karşı olumsuz hiçbir duygu beslemedim. Aksine ikiz kardeşim olduğu için gurur duyardım. Başarıları, coşkusu, en çok da cesaretiyle tam karşıtım oluşu bir suç değildi.

Onu cezalandırmayı hiç düşünmedim. Sezin başarı ve ilgiyi hak ediyordu. Beni hep gözetir, yardımcı olurdu. Ama ben, gözetilen ve yardım edilen olmaktan hiçbir zaman hoşlanmadım.

Annemin, gözlerinde zehirli bir zafer sevinciyle Sezin'e bakışındaki çılgın pırıltılar, bana çevrildiğinde çabucak solar, yüreğim burkulurdu. Bana, bir zavallı, bulaşmamasına dikkat edilen bir atıkmışım gibi yönelmesine kahrolurdum. Beni adımla ünlememeye kesinlikle kararlı oluşuyla dünyam kararırdı. İkizimin adı Sezin'di, benimkiyse, 'kız' Yalnızca kız! Öyle, herhangi bir kız. Onun kızı Sezin'di. Bense başka bir kız. Kızın biri... Annem bana yakın olmaktan, beni tanımaktan kaçtı. Beni sevmemek için çok uğraştı ve bunu başardı da. Çünkü annem kendini sevmediğini bilmek istemiyordu. Çünkü yüzleşmek, yürek ister. Çünkü aslında annem, benim annem...

O korkunç mektuptan hiç haberim olmadı.
Kimin yazdığını da bilmiyorum.
Ama ben yazmadım. En sevdiğimin başına
yemin ederim!

Annemle babam hiç kavga etmezdi. Biz hiç görmedik. Ama aralarında buzdan, gözle görülür bir sessizlik duvarı vardı. Onları, ne arkadaşlarımın anne ve babaları gibi birlikte kahkahalarla gülerken, ne birbirlerine gizli, çapkın bakışlar fırlatırken, ne de filmlerdeki gibi el ele, diz dize öpüşürken gör-

düm. Öfkelenip, bağırmazlardı da. Aralarında hiçbir iletişim köprüsü kalmamıştı. Hiç!

Annem, varlığını hiç hissettirmeden aynı odada saatlerce birlikte kalınacak kadar sessiz, hareketsiz, ancak yüzünün bir yanıyla gülümseyebilen bir kadındı. Ağlamaya hazır bekliyor gibi bulutlu, yüzyıllık konuşma orucunu bozmamaya yeminli gibi sisli bakardı. Sokakta herkesin kendisine baktığından yakınır, daha çok evde saklanırdı. Kitap okur, resim yapar, pencereden öbür evlerin çatılarını seyrederdi. Resimleri, Sezin'inkine hiç benzemez, beni korkuturdu.

(Babaannemin bana bebekken 'köşe kırlenti' dediğini söylerler)

Babam, işine çok düşkündü. Eve geç gelir, Ünzile'yle mutfakta yemek ve politika üzerine bol kahkahalı gece sohbetleri etmeye bayılırdı. Eğer uyumamışsa, Sezin'in soluk almadan anlattığı günlük çocuk serüvenlerini dinler, yer yer damarına basmak için, onu şaşırtır, beklenmedik sorularla sözünü keserdi. Sezin, biraz durup, düşündükten sonra babama neşeli yanıtlar verir, coşkuyla anlatmasını sürdürürdü.

Babam ve Sezin birbirlerine çok benzerlerdi. İkisi de cesur, neşeli, özgüvenli ve hırslı insanlardı.

Hâlâ öyledirler.

Babamın suçu çabuk vazgeçmesiydi. Ama asıl suçlu bendim! Önceleri benimle de benzer sohbetlere girmeyi denedi. Ben de denedim. Ama babamın

şaka niyetine soruları, şaşırtmalı oyunları sırasında bütün cesaretimi yitirdim. Çoğu konuşmalarımız, benim hüngür hüngür ağlayışlarımla, olmazsa kalbi kırık, sonsuz sessizlik nöbetlerimle sonuçlanınca, benden vazgeçti. Bir türlü cesur ve özgüvenli olamıyor, korkuyordum. Çabucak inciniyordum. Babam da vazgeçip, bana oyuncak bir bebekmişim gibi davranmaya, yaşım ne olursa olsun, daima minik bir çocuğa, hattâ özürlü bir insana bakar gibi... Onun suçu değildi... Ya benim?.. Bütün çabama karşı, ilişkimizi düzeltmeyi başaramadım. En fenası, bunu babama hiç belli edemedim.

Hâlâ öyledir.

O ürkünç mektubu ben yazmadım.
En sevdiğimin başı üzerine yemin ederim.
Sezin'in... Babamın... Ünzile'nin...
Ben yazmadım o Allahın cezası mektubu!
Ünzile'nin başı üzerine...

Bir tek Ünzile yakın olabiliyordu bana. Uzun ağlama nöbetleri, günler süren iştahsızlık dönemleri, anımsamaktan ürktüğüm o 'çocukluğumun soğuk geceleri'nde, beni sevgisi, sabrı ve şefkatinden dokuduğu yorgana sarıp sarmalıyor, göğsüne, tam yüreğinin üzerine bastırıyordu. Hem Sezin'le beni birbirimizden hiç ayırmadığını, sık sık adlarımızı karıştırarak kanıtlayan da bir tek Ünzile değil miydi? Köydeyken ölen küçük kızı kadar, belki onun yerine severdi beni. Belki ondan da çok...

Hâlâ öyledir.

Annemin hastaneye yatırılmasından sonra evin perdeleri açılır, radyonun, televizyonun sesi duyulur olmaya başlamıştı. Gündüzleri güneş, akşamları elektrik, evin eski karanlık sessizliğini enerjisiyle silip süpürüyordu. Annemin hasta olduğu, iyileşip eve dönmesi için, uzun bir tedaviye gereksindiği söylendi bize. Hastalığının ne olduğunu kimse açıklamadı. On üç yaşındaydık.

Annemle yalnız kalmaktan çekinirdim. Babamla odasını ayırdıktan sonra, annemin odasına hiç girmedim. Bazen yaptığı o ürkünç resimleri göstermek için beni odasına çağırırdı, ama eşikten içeri adım atmaya bile cesaret edemezdim. Annem hastaneye gittikten sonra da odasına hiç girmedim. Sanki bir gözünü odasında bırakmış da, beni gözetleyecekmiş gibi tuhaf bir çekingenlik... Annemin resimlerindeki insan yüzleri çok korkuturdu beni. Oransız, acı çeken yüzler... Parlak renkleri sık sık bölen siyahlar. Siyah renk, bende tehlike ve kargaşa imgesi yaratır. Tıpkı sonsuzluk gibi...

Sezin, babamla birlikte birkaç kez annemi ziyaret için hastaneye gitti. Ben hiç gitmedim. Gidemedim. Oysa Sezin son derece umutlu anlatıyordu annemizi. Biraz sinirleri bozukmuş, düşüncelerini toparlayamıyormuş, anneannemizden geçen kalıtsal bir hastalığı varmış, o kadar. Ama ilaçlar onu iyileştirecekmiş. Bunları, başka bir annenin başına gelmiş kadar sâkin anlatıyor ve rahatlıkla günlük yaşamına dönüyor, hiçbir şey olmamış gibi yaşıyordu. Onun cesaretine

hayrandım. Halbuki ben korkuyordum. Annemiz hastaydı ve hastalığı gerçekten kalıtsalsa... Bize de geçerdi... Bize... Daha çok bana... Çünkü ben...

Ama o lânet olası mektuptan haberim yok!
Hiç haberim olmadı.
Ben yazmadım!
Vallahi bilmiyordum!

Annem, ertesi yıl eve döndü. Daha da dalgın, ilgisiz ve solgundu. Ünzile'yle bana hiç yüz vermiyordu. Sezin'e düşkünlüğü artmış, onu yerlere göklere koyamaz olmuştu. En kötü değişiklik, babama sürekli saldırması, onu iğneleyip, üzmeye çalışmasıydı. Sanırım, evden uzak olduğu sürede, babamın başka bir kadınla ilişkisi olduğundan kuşkulanıyordu. Annemin kuşkuları ölümcüldü. Öyle ki, olmayan şeylere inanır, ardından sanrılar içinde kıvranır, kendini yer bitirirdi. Böyle olduğu için mi hastalanmıştı, yoksa hasta olduğu için mi böyle davranıyordu, hiç anlamazdım.

Ünzile pek sevmezdi annemi. Yine de hakkında tek kötü laf etmemek için sonuna dek direnmeye kararlı olduğunu bana kanıtlamıştı. Oysa annem, Ünzile'yi uluorta azarlardı. Halbuki onu köyden bulup getirten, annemdi. Belki de ikizlerden birinin kendisini düş kırıklığına uğratması, korkak, silik ve başarısız olması annemi perişan etmiş, o zamandan beri hastalanmıştı. Sonra da bu kötü ikiz kadar, onu çok seven Ünzile'den de soğumuştu, kimbilir...

Ben değilim. O mektubu yazan ben değilim.
Kesinlikle haberim olmadı o mektuptan.
Lütfen gelmeyin üzerine, yalvarırım. Lütfen!

Evdeki cehennemin alevleri sokaklara taşmaya, öbür evlere sıçramaya başladığında, hastane dönüşünden bir yıl kadar sonra, annemle babam boşandılar. Babam, ben ve Ünzile ayrı bir eve taşındık. Annem Sezin'le beraber, eski evimizde kaldı. Çünkü annem Sezin'den ayrılamaz, bana katlanamazdı.

Yeni eve taşınır taşınmaz, babam, bana yıllardır hep istediğim şahane bir armağan aldı. Beyaz, küçük bir kedi yavrusu. Annem, hayvanları sevmezdi. Korkardı onlardan. Bu yüzden, bir kedinin düşünü kurmaktan bile caymıştım.

Kedi yavrusu, tam istediğim gibi, tostoparlak, nazlı, sevilmekten hoşlanan, yumuşacık ve sımsıcak bir dişi bebekti. Ona ne ad koyacağımızı Ünzile'yle uzun uzun düşündük. Ben, kediye Küçük Ünzile adının yakışacağına inanıyordum, ama Büyük Ünzile çok kızdı buna.

"Tövbe de güzel kızım, çarpılırsın sonra. Manasını felan bilmiyorsak da mübarek bir addır Ünzile. Hem hayvanlara insan adı vermek günahtır!"

Kedime bir hayvan adı koymak fikri böyle oluştu. Ona hangi hayvanın adını vereceğimiz sorusu günlerce kafamızı kurcaladı. Babam, ilk Türk fili 'Mohini' adında ısrar ediyordu. Ünzile'nin seçimiyse, biz çocukken hep birlikte çizgi filmini izlediğimiz 'Mobidik'ti. Ondan 'boncuk', 'tekir', 'karto-

pu' gibi bir öneri beklememeyi öğrenmiştik çoktan. Ben, 'Kıtmir'de direniyordum. Yedi uyuyanlarla birlikte iki yüz dokuz yıl uyuyan köpeğin adıydı bu.

Yaz tatilinde Efes'te 'Yedi Uyuyanlar Mağarası'nı gezip, dini inançlarından ötürü Roma İmparatoru'ndan saklanan yedi genç adamın efsanesini öğrendikten beri, sevdiklerini yalnız bırakmamak için onlarla birlikte uyuyan bu köpeğe tutkusal bir yakınlık duymuştum.

Kedimin adı Kıtmir oldu. Hâlâ öyledir.

Sezin'le aynı okulda, aynı sınıfta okuduğumuz için yine her gün görüşebiliyorduk. Ama akşamları evdeki yokluğu apaçık hissediliyordu. Bu boşluktan etkilenmemem için zavallı Ünzile, nefes almadan uğraşıp, didiniyor, bir eksiğim kalmasın diye canfeda koşturuyordu. İyice üzerime düşmüştü. Öyle ki, hazır triko giymemin bana annesizliği çağrıştıracağını düşünerek, rengârenk el örgüleri sardı o kış boynuma. Sevgi nakışlı, sımsıcak, yumuşacık. Yemekten önce abur cubur yemek istediğimde, buzdolabını açık unuttuğumda, iştahsız olduğum için kahvaltı etmediğimde eskisi gibi kızmıyor, sitem etmiyordu artık.

Sezin yine derslerinde başarılı, yine canlı ve coşkuluydu. Annemle ilgili çok şey anlatmıyordu ama, yıllar önce hastalanıp, garip biçimde ölen anneannemizin, intihar etmiş olduğunu ağzından kaçırmıştı. 'Büyük Teyze' dediği, annemizin bir akrabası, yakınlarda, bizim eski evimize taşınmıştı.

Yine de o mektuptan hiç haberim olmadı!
Bildiğim bütün güzellikler üzerine yemin ederim.
Rahat bırakın beni. Ben yazmadım o mektubu!
Yazmadım.

Mektubu bulduklarında on altı yaşımdaydım. Ancak bir yıl sonra haberim oldu. Lise sona geçtiğim yazdı. Sezin gibi 'iftiharlık' bir onur öğrencisi olamadım hiç. Sınıfta da pek fark edilmez, sessiz, ama derinden, ortalama notlarla getirirdim yıl sonlarını. Bir tek psikolojiye ilgi duyuyordum. Psikoloji öğrenirsem, annemi ve kendimi anlamak olanağı bulurum umudu belki... Annemle yakın olma şansı belki de... Bilmiyorum.

Kıtmir ilk kez hâmile kaldığında, babam, Seçil'le tanıştırdı bizi. Bizim eve yemeğe davet etmişti onu. Bu davetlerin sayısını aklımda tutamaz olduğumda, Kıtmir kısırlaştırılmış, yavrularından birisi de Seçil'in evine yerleşmişti bile.

Seçil, babamla meslektaş, kırmızı saçlı, gözlüklü bir kadındı. Babamdan tam sekiz yaş küçüktü. İlk günden beri, hepimize önyargısız yaklaşan, ama yakınlık çizgisini hiç değiştirmeyen, ne zaman şaka yaptığını bir tek babamın anladığı, neşeli, özgüvenli bir tipti. Beni sevip, sevmediğini bilmiyordum, ama babamı çok sevdiğini hemen anlamıştım. Babamsa, Seçil'in yanında çok mutlu görünüyordu.

Seçil, Kıtmir'i özgün kokusuyla, Ünzile'yi güzel yemek pişirdiğini kanıtlayışıyla, Sezin'i de çok yönlü bilgisi, anadili gibi konuştuğu üç yabancı dille

kazanmıştı. Babamla ilişkisi, çok yakın iki arkadaşınki kadar dostluk dolu, birbirinin mimik ve gizlerini yıllardır bilen iki kardeşinki kadar içli dışlı, henüz tanımadığım sihirler taşıyan kadın-erkek aşkının kıvılcımıyla coşkuluydu. Birbirlerinin yarım sözlerini ve şakalarını havada yakalayıp, tamamlamaya bayılıyor, annemle babamda hiç görmediğim kahkaha dolu, sır bakışları paylaşıyorlardı.

Seçil, bizim evimize taşınmaya hiç heveslenmedi. Daima kendi evinde yaşadı ve bunun kendi seçimi olduğunu ince ince vurguladı.

Yazmadım diyorum size. Ben yazmadım
Aylarca haberim bile olmadı o mektuptan
Vallahi ben yazmadım!

Mektubu bulduklarında hepsi çok telâşlanmış, şaşkına dönmüş, deliler gibi koşturmuşlardı. O günü anımsıyorum, ama nedeninin ben ve o meçhul mektup olduğunu bilmiyordum. Ancak bir yıl sonra... Böyle önemli, yaşantımı bunca etkileyecek o mektubun varlığını, koskoca bir yıl sonra öğrenebildim.

Ünzile, Seçil'in adını bir türlü öğrenemedi. Uzun süre, 'şu babanızın kızıl saçlısı' dedi, sonra da Çisil diye bir şey uydurdu. Seçil de bu yeni adı sevince, Ünzile onu 'babanızın Çisil'i diye ünler oldu.

"Şu babanızın Çisil'i çok yaman çıktı kızlar. Hem babanızı, hem sizleri ve Kıtmir'i, hem de beni memnun etmeyi iyi biliyor kehkeşan. Önceleri kızıl

saçlı diye korktumdu. Uğursuz felan diye... Öyle derler bizim oralarda. Sonra da, gelip eve yerleşecek, hanımlık taslayacak diye... Akıllı kızmış hani! Yine de... o kadar tahsili, diplomayı neyleyim ben, bir Ünzile'nin anlamını bilemedikten kelli..."

Seçil'le benim aramda sessizce yapılmış bir anlaşma uyarınca, mesafeli bir anlayış sınırı çizilmişti. Yalnızca Ünzile, Sezin ve Kıtmir'e açabildiğim yüreğimin yabanıl sancısını anlamış gibi, ısrarsız, saygılı bir mesafeden, hiç zorlamadan ve hırpalamadan ilgileniyordu benimle. Serin ve yapmacıksız. Bizleri değil, babamı sevdiğini ve seçtiğini, aynı konuda özgür olduğumuzu süslemeden belirterek. Beni rahat bıraktığı için ona minnettardım.

Hayır, ben yazmadım.
Aklıma bile gelmedi. Şerefim üzerine yemin ederim.
O mektuptan bir tek benim haberim yoktu!

Her şey, onlarla birlikte tatile çıkmayı kabul edişimle başladı. Belki de bitti... Babam, Seçil'le yapacağı dört günlük tatile beni de davet etmişti. Sezin'in tiyatro kursları vardı, gelemiyordu. Önce hiç istemedim. Seçil'le babamın baş başa kalması gerekirdi, ne de olsa yeni âşıktı onlar! Ama Ünzile bile, biraz açılacağımı, dört günde Çisil'i rahatsız etmeyeceğimi söyleyince, azıcık heveslendim galiba. Kabul ettim. Yazlık eşyalarımı küçük bir çantaya doldurdum. Yıllardır ilk kez kavgasız, cinnetsiz bir tatil yapacağımızı düşünüp, heyecanlandım. Pek

sevinemedim yine de. Keşke annem de olabilseydi, ama Seçil gibi olabilseydi diye belki... Hüzünlendim. Hüznün gölgelemediği bir sevinç yaşamanın tadını hiç bilemem ben. Hiç bilmedim.

O sabah erkenden, yola çıkmadan az önce telefon çaldı. Valizini arabada bırakıp, bizimle kahvaltı eden Seçil, babamla konuşuyor, çantamı son kez kontrol eden Ünzile tatilde nelere dikkat etmem gerektiğine dair uzun bir yasak listesi veriyordu. Ağzında kahvaltı lokmasıyla telefonda konuşan babama önce hiçbirimiz dikkat etmemiştik. Ama telefonun sesi hiç kesilmiyordu. Kapanınca yeniden çalıyordu. Sert bir tonla, kısacık konuşan babam, dört-beş kez art arda çalan her telefon sesiyle daha da öfkelenip, karşısındakini azarlayınca, hepimiz ona bakmaya başladık.

"Ağlamayı kes lütfen! Saçmalıyorsun ama!.."

Annemle konuştuğunu hemen anladım. Kimbilir yine ne olmuştu, ya da annem öyle sanıyordu...

Kıtmir'le vedalaşmak için odadan kaçtım. Geri döndüğümde üçünün de bana bir tuhaf baktığını sezdim. Babam, Seçil ve Ünzile. Üçünün altı gözü üzerimdeydi. Bakışları başkalaşmıştı sanki.

Arabaya binip, yola çıktığımızda, arkamızdan maşrapayla su döken Ünzile'nin neden öyle çılgınca ağladığını hiç anlamadım. Dosdoğru güneye gideceğimiz yerde, önce eski evimize gidip, biz Seçil'le arabada beklerken, merdivenlerde babama sarılarak ağlayan annemin tavrını yeni bir kıskançlık krizi olarak değerlendirmiş, Seçil'den utanmıştım. Annem

beni hep utandırırdı. Sinirli ve keyifsiz olduğunu gizleyemeyen babam, arabayı çalıştırırken, Sezin aşağıya inmiş ve bana sımsıkı sarılarak, kendime çok dikkat etmemi tembihlemişti sıkı sıkı. Sezin'i daha önce hiç böyle hüzünlü görmemiştim.

Dört günlük tatil boyunca babam ve Seçil o kadar üzerime düştüler, bana öyle bebek muamelesi yaptılar ki, onlarla gittiğime, gideceğime bin pişman oldum. Ne doğru dürüst baş başa kaldılar, ne doya doya eğlendiler, ne de birlikte uyudular. Seçil, benim babamla aynı odada uyumamın hoş bir değişiklik olacağını söyleyip, tek odaya kendisi yerleşti. Babam da hiç itiraz etmedi. Eve dönmeyi dört gözle bekledim.

O tatilden sonra her şey ve herkes değişti. Kıtmir, benden kaçar, yanımda huzursuzlaşır oldu. Ders çalışırken, televizyon izlerken, duvarları seyrederken, Ünzile'nin korku ve üzüntüyle üzerime akan bakışlarıyla ağırlaşıyordum. Babam gündüzleri işinden sık sık eve telefon edip, benimle konuşur olmuştu. Seçil, daha az geliyordu. En garibi, Ünzile artık adımı hiç şaşırmıyordu. Dahası annem haber yollatıp, beni evine yemeğe, yatıya davet ediyordu. Annem!..

Hiçbir şey anlamıyordum. Düşünüyor, uğraşıyor ama çözemiyordum. Ne olmuştu, ne yapmıştım ve neden kimse bana bir şey söylemiyordu. Yoksa annem gibi kuruntulu, sanrılı biri mi oluyordum ben de?.. Tanrım sen beni koru! Lütfen koru beni... Annem gibi olmak istemiyorum... İstemiyorum!

Durup dururken ağlama krizlerimin sayısı artmaya, annemin evinden ayrılmamızla başlayan iyimserliğim tavsamaya, büyüyüp, yetişkin olma umutlarım solmaya başladı. İçimdeki isteksizlik, karamsarlık ve kuşku, amipler gibi çoğalıyordu. İsteksizliği, karanlık bir perdenin üzerine düşmüş korkunç bir gölge, karamsarlığı, gri bulutların bilerek oluşturduğu çok boynuzlu bir şeytan figürü, kuşkuyu da koltuk altlarımdan fışkıran pis bir koku gibi somutlaştıran bir dönem yaşıyordum. Artık Ünzile'den başka kimse yaklaşamıyor, dokunamıyordu bana. Ne Sezin, ne Kıtmir, ne de babam.

Mektubun varlığını tamamen tesadüf eseri olarak öğrendim. O yıl sınıfta kalmıştım, Sezin, üniversiteye başladığında, ben lise son sınıfı yeniden okuyordum. Bana bakarak sık sık ağlayan Ünzile bir gün ağzından kaçırdı, hiç istemeden, bilmeden, döküldü ağzından. Hiç istemeden, hiç...

"Ah benim güzel kızım, ah can evladım, ah benim güleryüzlüm, neden üzersin şu Ünzile'yi, ne diye yer bitirirsin gencecik bedenini böyle? Neden, yaşamayı, sevdalanmayı, eğlenmeyi değil de ölümü düşünür, öyle deli mektuplar yazarak zehir edersin, dünyamızı..."

"Mektup mu?"

"Eyvahhh... Ne dedim ben şimdi... Hay tutulaydı çenem de söylemez olaydım... Hay geveze ihtiyar kadın, hay adının mânâsını kurtlar kuşlar, bilmez, zevzek Ünzile seni!.."

Bir mektup? Ölüm mektubu? Ben mi yazmışım? Kimin ölümü?.. Evet, karamsar ve isteksiz olduğum

doğru ama... Ölümü düşünmedim hiç. Kendi ölümümü hiç aklıma getirmedim. Daha on sekiz bile değilim...

"O mektubu annen odasında bulalı beri, bizde ne iştah kaldı, ne de şevk. Yaktın ciğerimizi en derinden ceylan bebem. Bir yılı çoktan geçti, her gece gelip, nefesini dinlerim, kendine kıyacaksın diye yaprak gibi titrerim."

Annem mi bulmuş? Benim hiç görmediğim, tek satırından haberim olmayan, intihar mektubumu annem mi bulmuş?

"Hepsi geçer sülün kızım, Allah kulunu zorda bırakmadan yetişmez, Hızır Allehüyselam'ı yardıma yollamaz. Kolay mı anasız büyümek? Çok bunaldın biliyorum, ama az kaldı çiçek kokulu, badem gözlü evladım. İnşallah, helal süt emmiş bir kısmetin çıkar da, çoluk çocuğa karışır..."

Benim elyazımla, benim ağzımdan, benim intihar mektubumu bulan annem...

"Vallahi anneni bile korkutmuşsun, bak seni ne çok seviyormuş ki, perperişan oldu kadın. Hem bize yük olduğunu düşünmek de neyin nesi öyle? Nasıl düşünürsün bunu a benim sürmeli cerenim!.."

Ben mi yazmışım o mektubu? Hayır, yemin ederim haberim yok, hiç bilmiyordum...

"Babanın Çisil'i, senin o mektubu yazdığına bir türlü inanmıyor nedense. Hiç kabullenmedi. 'Sezen o mektubu yazamaz!' diye diretir durur, ama baban gözleriyle görmüş elyazını."

Annemin odasına hiç girmezdim ki... Ünzile'nin zoruyla, annemin davetlerini kabul edip, eski

evimize birkaç kez gittiğimizde, tuvalete bile girmemeye özen göstermiştim. Vallahi ben yazmadım, haberim bile olamadı! Ama onlar... Seçil dışında hepsi inanmıştı bir intihar mektubu yazdığıma. Kolaycacık, çabucak. Belki de benden hep böyle bir şey bekledikleri için, rahatça, zorlanmadan... Belki de benden bekledikleri?

Aylarca o mektubu yazanı aradım. Benim yerime intihar mektubu yazıp, annemin evindeki odasına bırakan kişiyi kovaladım. Sezin ne zaman açsam, ustalıkla konuyu değiştirdi. Geçmişte kalan şeyler onu ilgilendirmiyordu. Ünzile'nin iki yılda aniden yaşlanan yüreği bu tartışmaya dayanmıyor, hastalanıyordu. Babam, zamanın bütün yaraları sardığına kesinlikle inandığı için, hiçbir şey olma 'mış gibi' yi oynuyordu. Seçil'le konuşmaya çekiniyordum. Annemse çok içiyordu. Gözlerinin altı simsiyah olmuş, dişleri nikotin sarısına boyanmıştı. Sanki son iki-üç yılda tamamen çökmüştü. Annemden korkuyordum. Hem kendisinden, hem yaptığı resimlerden, hem de ona benzemekten...

O yıl liseyi bitirdim ve ilk tercihim olan psikolojiye kaydoldum. Biraz heyecanlı ve umutlu sayılırdım. Ama üniversite yaşamı, beklediğim hiçbir değişikliği getirmedi bana. Yine çekingen, pırıltısız ve yalnızdım. Pasteldim. Bana yaklaşanlardan kaçıp, saklanıyor, sonra da acı çekiyordum. Benim değil, düzenli tuttuğum notların ve bildiğim yabancı dilin peşinde olduklarını düşünüyordum. Ama asıl saplantım o mektubu benim yerime yazıp, anne-

min evine bırakan kişiyi bulmaktı. Belki de artık tek amacım, tek yaşama nedenim bu olmuştu! Hayatta hırsla yaptığım tek şey! O mektup!

Bulamadım. Ertesi yıl da bulamadım. Beni öldürerek, kendinden kurtulmak isteyecek kişinin yakınlarında dolaştığımı bile bile... Soluğunu ensemde duyarak... Beni ölümün soğuk dokunuşuyla damgalayanı... Bana baktıkça, aynaya bakmış gibi ürpererek kendisinden nefret edeni... Beni hep ikizimden ayıranı...

Bulamadım. Bile bile... Döne döne... Yana yana...

Sonra yazdım.

Ben yazdım.

Bu kez gerçekten ben yazdım.

Benden beklenen mektubu yazdım.

Öykünme mektuptan üç yıl sonra, aslını ben yazdım.

"Sonunda gidiyorum.
Kimsenin suçu değil.
Bu kez mektubu gerçekten ben yazıyorum.
Artık tamamen gidiyorum.

Sezen
(İkizlerden biri.)"

Onu Ünzile buldu.

Başında ağıt yakıp, dövünmeye başladı. Hâlâ doktordan kızını iyileştirmesi için bir umut dilenen

babasını yatıştıran Seçil, sık sık gözyaşlarıyla koltuğa yığılıyordu. Kimsenin anlamadığı bir şeyler mırıldanarak, çılgınca sigara içen annesi, genç kızın cesedi başında ciyak ciyak miyavlayan beyaz kediyi odadan atmaları için, evi dolduran akraba ve komşulara bağırıp duruyordu. Evin içi yoğun kolonya, bitmiş yaşam ve keder kokuyordu.

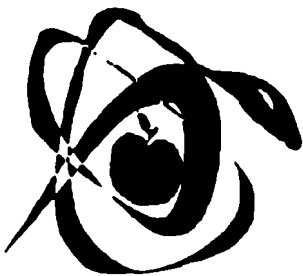
Bir hafta sonra, bütün eşyasını ve anılarını küçük bir bavula doldurup, tüm ısrarlara karşın köyüne dönmekte direnen Ünzile'yi yolcu eden babası sordu:

"Ona en yakın sendin Ünzile. Belki sen bilirsin? Sezen o mektubu niçin 'ikizlerden biri' diye imzalamış acaba? Artık çok geç bile olsa, kızımın kapalı dünyasından bir ışık yakalamak istiyorum, anlıyorsun değil mi?"

Ünzile, derdinden kahrolarak, ağlamaktan kurumuş gözlerini kıstı:

"Sezen kızımın bir oyunuydu Bey! Aramızda bir şakaydı bu. Ceylan kızım, hep bir ikiz kız kardeşi olduğunu kurar, adını Sezin belledi bu ikiziyle yaşardı. Beni şaşırtmak için bazen Sezin olurdu, bazen de Sezen. Dedim ya, çocukluğundan beri aramızda kıskançlıkla sakladığımız bir sırdı bu. Artık bilseniz ne yazar, bilmeseniz ne yazar? Güzel gözlü, bahtsız yavrumun yalnızca bir oyunu, can yoldaşıydı, ikizlerden biri."

Yaz'92-İzmir

Önceki ve Sonraki Kadın

Kadın giderken kendinden üç parçayı evde bırakıp çıktı. Bu, bir kulak, bir burun, bir gözdü.

Kadın çıkınca ev tenhalaştı.

Burun, derin derin soluyarak evi dolaşmaya başladı. Göz, merakla etrafı seyretmeye koyuldu. Kulak, güçlü bir vakumlu süpürge gibi her tıkırtıyı, her titreşimi emerek perde kıvrımlarından kitap sayfalarına tek tek dolaşıyordu. Kadın kapının dışında bekledi. İçerden gelen soluk sesinden, meraklı bakıştan ve ses emişinden emin olunca ağır ağır merdivenleri indi. Bir valizi, bir de el çantası vardı. Rahat bir etek, bol bir bluz giymişti. Siyah, düz, uzun saçları vardı. Yüzü Munch'ün boş suratlı kadınları gibi çıplaktı, oysa hâlâ bir gözü, ağzı ve bir kulağı yerindeydi. Bir taksiye el etti. Otogara doğru yollandı. Otogarın dağınık, kirli, tiksindirici atmosferine, ter

kokusuna karışmış ucuz kolonya ve hela kokusuna aldırmadan yirminci perona gitti, bekleyen otobüse bindi. Yirmi numaralı koltuğa oturdu. Yanındaki koltuk boştu. Kadının aklı fikri evdeydi.

Yüzünde iki gözü, bir burnu ve hareketli bir ağzı olan iki kulaklı, kıvırcık saçlı genç bir kadın, yanında genç bir erkekle merdivenleri çıktı. Genç adam anahtarı çıkarttı, kapıyı açtı. Ellerindeki valiz ve paketleri antreye bıraktılar. Valizlerin üzerinde *Alitalia* etiketleri vardı. "İnsanın kendi evi gibi var mı?"

Genç adam mutfağa gidip, buzdolabından su aldı, içti. Islık çalarak tuvalete girdi. Kıvırcık saçlı kadın antrede kalmış, bir şeyler arar gibi duvarlara bakıyordu. Yıllardır yaşadığı bu evde değişen bir şey vardı ki, daha antrede yabancılık duygusu vermişti ona. Göremediği birinden çekinircesine ayaklarının ucuna basarak odaları dolaştı bir bir. Yatak odası, oturma salonu, çalışma odası, mutfak ve koridor. Ne olduğunu çıkartamadığı ama tatsız bir şeyle karşılaşacağı sezgisi ve savunma güdüsü kaslarını germişti. Bu tıpkı fareden korkmayan birinin eline hiç beklemediği bir anda ıslak bir farenin değmesi gibi ürpertici bir duyguydu. Oysa evde her şey bıraktıkları gibiydi. Her şey yerli yerinde. Kitaplıkta Doris Lessing'in yanında Adrienne Rich şiirleri, Mevlâna'nın yanında Yunus Emre şiirleri. Masada kâğıtlar, dergiler, duvarda resimler, yerde kilim –çiçekleri Salime Hanım sulamış– duvarların rengi de aynıydı. Rahatlayamadı yine de. İnce ince terlemeye başladı.

Bomboş bir statda yalnız koşarken birinin sizi gözetlediği hissine kapıldığınız oldu mu hiç? Ya da civardaki tek on sekiz katlı binanın en üst dairesinde soyunurken camın önünden bir çift göz geçtiği sanısına kapıldığınız?

Birisi nefes alıyordu sanki. Mutfağa gitti, su şişelerine, bitkisel yağlara, şeker kavanozuna baktı. Buzdolabı da bir yolculuk sonrası çıplaklığındaydı. Tam dolabın kapağını kapatacakken, alt rafta, yuvarlak beyaz bir plastik kutuda kremşokola gördü. Üzerinde rende hindistan cevizi. Taptaze bir tabak kremşokola. İlk tepkisi yemek için elini uzatmak oldu, ama eli yanmış gibi çekiverdi sonra. On dört gündür boştu ev! Evde birisi var! Soluğunu duyuyor, gözetlendiğini hissediyordu. O sırada ensesine doğru yaklaşan bir nefesle irkildi. Arkadan bir el uzandı, yaklaştı... Kadın nefes almaya bile korkarak dondu, kaldı. El uzandı, omzunu tuttu. Kadın kısa bir çığlık attı, korkudan başı dönerek sendeledi. Genç adam kucakladı kadını. "Ne oldu sana güzelim?"

Kadın üst üste yutkunarak, kremşokolayı gösterdi. Adam sevinçle uzanıp şokolayı aldı, hemen oracıkta yemeye koyuldu. Bir kaşık da kadına uzattı. Nasıl da sever kremşokolayı, ama yemedi. Adam dudaklarında kalan kakaoyu iştahla yalanırken, "Temizlikçi kadın bırakmıştır," dedi.

Salime Hanım mı? O yapsa bile neden plastik tabağa koysun? Sonra neden yalnız bir tabak bıraksın? Adam boş tabağı çöp kutusuna fırlattı, oturma odasına geçti. Pikaba bir plak koydu. Bir anda

evi sımsıcak bir *reggea* ritmi doldurdu. Bütün kalın çizgiler yumuşadı, kaslar gevşedi, buzlar çözülmeye yüz tuttu. Kadın dinginleşti. Banyoya gitti, elini yüzünü yıkadı, havlu dolabına uzandı, açmaya çalıştı, kapak açılmadı.

"Neden tutukluk yapıyor bu dolap?" diye söylendi.

Hım?

Birisi onu dinledi. Etrafı aradı. Duvarlara, köşelere baktı, küvetin içine... Yalnızdı banyoda.

Yeniden dolaba uzandı. Kolayca açıldı bu kez kapak. Diş fırçaları, macunlar, kulak pamukları, naneli ağız suyu, tıraş köpüğü, tıraş losyonu, hepsi tanıdık yüzleriyle dizili dolabın içinde. Ama aralarında bir şişe tanımadık nemlendirici; yağlı ciltler için... *For oily skin*. Kadın şişeyi aldı, evirdi çevirdi, şaşkın şaşkın baktı. Doğruca adamın yanına gitti. "Red red wine/Stay close to me/don't let me be alone/It's tearing apart." Müzik hüzünlü sözleri şarap kırmızısı sıcaklıkta kat kat odaya yaymış, camlardan dışarıya sızmaya başlamıştı bile... Genç adam İtalya'dan aldıkları kitaplara göz gezdiriyordu. "Kimin bu acaba?" diye sordu kadın. "You'll be 40 topluluğunun."

"Hayır, nemlendiriciyi soruyorum ben. Benim cildim kurudur, Salime Hanım da kullanmaz böyle şeyler..."

"Nereden bileyim güzelim, belki alıp değiştirmeyi unuttuğun bir şişedir. Ben anlamam böyle şeylerden..."

Gece oldu.

Bedenler gevşedi, gözkapakları ağırlaştı, iç organların ritmi yavaşladı.

Yattılar.

Genç adam karısına iyi geceler diledi, sırtını döndü, hemen uyudu. Kıvırcık saçlı kadın yatakta huzursuz döndü durdu; bir o yana, bir bu yana. Bir türlü rahatlayamadı. Kocasının düzenli soluğunun alışkın olduğu ritmini dinledi. İyice kulak kesildi. Kendi soluğunu tuttu, bir daha dinledi. Odada bir nefes sesi daha vardı. Duymamak üzere yeniden dinledi, ama duyuyordu işte.

"Deliriyor muyum yoksa?"

Güzel bir tatildi oysa. Son yıllarda genç adamın yanında kendini yalnız hissetmesi dışında başka bir aksaklığı olmayan, altı yıllık bir ikili hayatın kaybolan ayrıntıları ve heyecanlarıyla yaşanan, kendi içinde uyumlu, sakin bir İtalya gezisi. Hemen her turistin gezdiği müzeler, meydanlar, lokantalar, dükkânlar... Akdeniz kültürü diye pay çıkartılan, ama içinde yüz yıllık bir hasretle sarhoş olunan rengârenk, dağınık bir özgürlük cümbüşü...

Kalktı. Bir duş yaparsa gevşeyeceğini düşünerek banyoya gitti. Şofbeni yaktı. Ilık su bedenini sardı sarmaladı, okşadı, yatıştırdı. Mutlandı. Fakat bu kısa sürdü. Aniden birisinin onu gözetlediği duygusuyla irkildi. İlk tepkisi bir eliyle göğüslerini kapatmak, öbürüyle bornozuna uzanmak oldu. Banyo perdesi arasından onu gözetleyen bir göz gördüğüne kesinlikle emindi artık. Yeşil bir göz.

İkinci tepkisi, banyonun aydınlık camından ancak küçük bir çocuğun sığabileceğini düşünmek oldu. Hem de gece vakti ne diye...

Yarı ıslak çıktı banyodan. Bütün odaları kapı kirişlerine dek süzdü, kontrol etti. Banyoya dönüp, aynada kendine baktı. "Ne oluyor bana?" diye inledi. Banyonun muşamba perdesi kıvrımına gizlenmiş kulak, dinledi onu. Yeşil bornozun yaka altına gizlenen yeşil göz çıplak bedenini süzdü. Sabunluktaki burun hızlı hızlı soluyordu. Kadın artık soğukkanlılığını yitirdi, panik içinde yatak odasına, kocasına koştu. Genç adam sayıklar gibi mırıldanarak bir yandan öbür yana döndü, uykunun yumuşak, derin tünelindeki yolculuğunu sürdürdü. İşte elbise dolabının kapısı o sırada tıkırdamaya başladı. Kadın üzerine doğru koşan bir azgın boğanın yaklaştığını seyreder gibi dondu kaldı. Dolabın kapağı içerden açıkça zorlanmaktaydı. Bu bir rüyaysa, uyanmak istiyordu. Eğer uyanması için bu kâbusu tamamlaması, dolabın kapağını açıp, içinden çıkacak canavarla boğuşması, kanlar içinde kalması gerekiyorsa, yapmaya razıydı. Yeter ki bitsin bu kâbus!

Peki ya rüya değilse?

Dolabın kapağı şiddetle zorlanıyor, kocası horul horul uyuyordu. Yapayalnız kalmıştı işte...

Genç adamın horultuları bir insomnia devinin ayak sesleri gibi acımasız deliyordu geceyi... Dolabın içindeki yaratık da aynı acımasızlıkla dövüyordu kapağı... Kadın kalktı, asılacak birinin darağacından

başka bir yere gidemeyişi gibi dolaba doğru yürüdü, kapağı açtı. Gördüğü şey onu dondurdu. Kalakaldı orada. Yapılacak hiçbir şey yoktu, görmüştü artık. Dehşetten tüyleri diken diken seyretti onu. Bir gözü, burnu, bir kulağı olmayan bembeyaz yüzlü, siyah uzun saçlı bir kadın dolapta kaskatı dikilmiş bakıyordu kendisine.

Dedi: "Beni hatırlamadın galiba?"

Bu tanıdık bir ses değildi. Soğuk ve dümdüzdü. Şefkatsizdi. Sonra dolaptan çıktı, evi çok iyi tanıdığı besbelli, banyodaki sabunlukta soluk alan burnunu, banyo perdesindeki kulağını aldı, yerlerine taktı.

Dedi: "Hay Allah, gözümü bulamıyorum."

İki kadın evi dolaşarak gözü aradılar. Gözü, ensesinde birisi onu gözetliyormuş hissiyle irkilen kıvırcık saçlı kadının saçları arasında buldular. O da yerine takıldı. Artık bembeyaz yüzlü, siyah uzun saçlı kadın tamamlanmıştı.

"İyi ama sen..."

Dedi: "Evet, tanıdın beni. Hiç karşılaşmadık ama fotoğraflarımı mutlaka görmüş olmalısın."

"Neden buradasın? Ne istiyorsun benden?"

Dedi: "Merak! Seni ve adamı meraktan... Biraz olsun değişti mi diye." O sırada gece büyüdü, genişledi. Pencere kenarlarından, bacalardan banyo camlarından, her eve iyice yayıldı, yerleşti. Artık gecenin girmediği hiçbir ev kalmamıştı. İki kadın bakıştı. Düşmanca olmayan, serin, renksiz bir bakıştı bu. Genç adam horul horul uyuyordu. Top atılsa uyanmayacağını çok iyi bilmenin rahatlığıyla, sessiz

olmaya özen göstermeden odadan çıkıp, mutfağa geçtiler.

"Kahveni şekersiz, sütsüz içermişsin sen, yanlış mıyım?"

Dedi: "Nereden biliyorsun?"

"Altı yıldır, hâlâ benim iki şekerli ve sütlü kahve içtiğimi öğrenemedi, senin kahvenle karıştırıyor diye düşünürdüm hep"

Gülmeden gülme sesi çıkardı bembeyaz yüzlü kadın. Kahvelerini alıp, salona geçtiler.

Dedi: "Hâlâ Cohen mi dinliyor o?"

İkisi de pikabın üzerine yığılı Cohen plaklarına baktılar.

"Evet, Scorpions seviyor şimdilerde."

Dedi: "Hep kendisiyle doludur o. Ancak kendisiyle ilgili olduğun sürece seninle ilgilenir."

Kıvırcık saçlı kadın ilgiyle gözlerini açtı:

"Evet öyle. Çoğu zaman nasıl bu denli bencil olabiliyor diye kahroluyorum." Sustular.

"Onu hâlâ seviyor musun?"

Dedi: "Onu hiçbir zaman sevmedim ben. Benim için sevilmek önemlidir. Bir erkeğin sevgisi besler beni. Kendimden başkasını sevemedim ben."

Sustular. Kahvelerini içtiler. Dışarda, gecenin güneş gelene dek devam edecek rutini harıl harıl sürmekteydi. Siyaha boyanmamış gökyüzü kalmamalıydı! Zor iş, her gece yeniden gök kubbeyi siyaha boyamak...

"Hep merak ederdim, boşanmanızın gerçek nedeni neydi sahi?"

Dedi: "Her gün Cohen, Camus ve Hesse'yi dinlemekten bıktığım için gittim. Dünyanın en önemli insanının o olduğuna inanmadığımdan... Sonra seni buldu."

Susup, aynı marka margarin kullanan ev kadınlarının arasında oluşan çarşı dostluğu benzeri bir tanıdıklıkla adamın içerden gelen horultusunu dinlediler, bakıştılar.

"Yani sevgi..."

Dedi: "Sana ihtiyacı olmasının adına sevgi diyeceksek, seviyordur seni. Sustular."

Kıvırcık saçlı kadın, ilk kez korkmadan altı yıl boyu çekinerek sakladıklarını çıkarttı, gözünün önüne serdi. İnsanın en korkunç sırları kendisinden sakladıklarıdır. Kocasını, onun kendisiyle ilgili en küçük şakayı kaldıramayışını, kendini uyurken bile önemseyişini, karısının problemleri söz konusu olduğunda işlerinin aniden yoğunlaşmasını, altı yılı dolduran hep onun kitapları, filmleri, dostları, sorunları, iş kaygıları, plakları, rı, rı, rıları düşündü.

Bembeyaz yüzlü kadın kalkıp, dolaşmaya başladı.

Dedi: "Siz tatildeyken geldim buraya. Baktım evin içinde hâlâ onun soluğu vardı. Yalnız onun. Sana yatağında bir kişilik yer, kütüphanesinde yüz-iki yüz kitaplık bir soluk bırakmış ancak. Nasıl da ustaca yapar bunu bilirim. Senin haklarına, kişiliğine çok saygı duyduğunu söyleye söyleye kendi parçası kılar seni. Farkına vardığında üzerinden geçen zaman insanın kişiliğini ele veren önemli bir ölçüttür. Ben yedi ay dayanabildim."

Sustular.

Gece gökyüzünü boyama işini bitirmiş, zevkle eserini seyrediyordu. Her gün yaptığı işten böyle çok hoşlanan 4557 milyon yaşında başka biri daha yoktur. Üstelik o, gündüz gibi meraklı, başkalarının hayatlarıyla ilgili de değildir. Yalnızca göğü boyar ve sonra zevkle seyreder. Geceleri uykusuzluk çekenlerin, geceyle aralarının bozuk olduğunu sananlar bu yüzden yanılırlar, onlar gündüzle sorunlarını çözememiş kişilerdir.

İki kadın sabırla, hiç sıkılmadan sessizliği paylaştılar. Birer kahve daha içtiler. Birbirine benzer şeyler düşündüler. Zaman aktı, gecenin canla başla boyadığı siyah gök çatırdadı, ışıklı bir beyazlık önce ağır ağır, sonra hızla yayılmaya başladı. Bir horoz öttü. Ezan sesleri yükseldi.

"Birden iştahım açıldı, kahvaltı edelim mi?"

Mutfağa geçip, kahvaltı hazırladılar. Mutfak masasına oturup, yemeye koyuldular.

"Bu durumda onu siz terk ettiniz, öyle değil mi?"

Dedi: "'Terk etmek' bana büyük bir söz geliyor. Ben, benden öncekinden kalan boşluğu, benden sonrakine bıraktım: Sana bıraktım. Sen gidersen yerine başkası gelecektir. Çünkü yalnız yaşayamaz o. Yalnız yaşayabilmek kendini güçsüz yanlarınla da kabul edebilmektir."

Kahvaltı ettiler.

"Eve nasıl girdin? Anahtarın tek kopyası var, o da Salime Hanım'da."

Dedi: "Buranın benim evim olduğu günlerde bir anahtarım vardı. Onunla girdim."

Cebinden küçük bir göz boncuğuna asılı bir anahtar çıkarttı.

Dedi: "Aslında burası ne benim, ne de senin evin oldu. Kendine benzetip, öğütemediği kişilikleri bu evde barındırmaz o. Şimdi kendinin bir uzantısı olan seninle yaşamasının nedeni bu, biliyorsun..."

"Bir başkasını iskeletine kadar tanımak ne korkunç! Nasıl başardın bunu? O kendini böyle net bilemezken, nasıl başardın onu iskeletine dek görebilmeyi?"

Dedi: "Çünkü ben onun dişisiyim!.."

Sustular.

Dedi: "Artık gitmem gerek. Hoşça kal."

Kalktı, çabucak gitti. Giderken gözleri, burnu ve kulakları yanındaydı. Kıvırcık saçlı kadın bir süre mutfakta kalakaldı. Sonra gidip, salondaki kanepeye uzandı.

Uyandığında genç adam başucunda dikilmiş gülümsüyordu.

"Neden burada uyudun güzelim? Mutfaktaki kahvaltı masası da ne öyle, gören de gece misafirlerin vardı sanacak... Hadi kalk bakalım, çay hâlâ sıcak. Ben şöyle bir çıkıyorum. Bakalım çocuklar ben yokken projeyi becerebilmişler mi, bir kontrol edeyim. Sonra annemlere uğrayacağım. Akşama ançuezli pizza getireceğim, biraz İtalya'yı anarız. Haa, akşam televizyonda çok sevdiğim bir bilimkurgu var, seyrederiz beraber olur mu? İstersen biraz da

Hesse okurum sana, özlemişimsin mutlaka." Adam gittikten sonra kadın mutfak masasına baktı. Göz boncuklu anahtar orada duruyordu. Antredeki boy aynasına gidip, kendini seyretti. Fakat gerçek kendini bulamadı bir türlü.

Hiç telaşlanmadan yatak odasına geçip, İtalya'dan getirdiği, henüz açmadığı bavuluna Adrienne Rich, Doris Lessing, Mevlânâ, Yunus Emre kitaplarını doldurdu. Kendi anahtarını da, göz boncuklunun yanına bırakıp, çıktı. Evde hiç izi kalmamıştı.

Nisan'85 Cezayir-Mart'87 Ankara.

Mor ve Ötesi

Karl'a...

"Hiç kullanılmamış bir zamanın göz kapaklarını açıyorum..."

Nilgün Marmara

"Tıpkı babaannemle annemin bir karışımısın sen!"

(Eh, herhalde hiçbir kadının kocasından duymak istemeyeceği sözün daha kötüsü bu olmalı! Annesine benzemekten daha kötüsü... Neyse ki, kocam değil!)

Polis kapıyı kıracak, açmam için bağırıyor. Korkuyorum. Erkekler korkmaz diyorlar ama babaannem, "Erkekler de bal gibi korkar oğlum, ancak akıllılar korkmaz," diyor. Bal gibi korkuyorum. Polis kapıyı yumrukluyor, içerde olduğumu bildiğini, açmazsam kapıyı kıracağını bar bar bağırıyor.

Babaannem, kendisinden başka hiç kimseye kapıyı açmamamı tembihledi; sıkı sıkı. Taş kesilmiş, yatağımın içinde oturup bekliyorum, istesem de hareket edemem artık!

"Annemin de gözleri farklı renklidir. Biri koyu kahverengi, öbürü yeşil. Saçları da tıpkı seninki gibi, siyah. Sanki elimle koymuş gibi gelip seni buldum yani... Ben saçlarımın bal rengini babaannemden, gözlerimin mavisini babamdan almışım."

(Bu karışıklıkta bir çocuğumuz olursa, kedimiz Duman gibi rengârenk doğar herhalde...)

Fransa'yı da işgal edecekler, yakında buraya da gelecekler... Kimse durduramıyor onları! Kahverengi ceketleri, gamalı haçları ve sert ses tonlarıyla gelecekler. O zaman beni, annemi ve babamı öldürecekler. Belki babama dokunmazlar, o çingene değil. Ama annemin kızı olduğum için ben de yarı çingeneyim ve... Halbuki biz Yahudi değiliz. İnançlı Katolikleriz biz; Tanrı'nın oğlu kutsal İsa'ya inanır, ermiş Meryem'e dua ederiz. Yine de Yahudiler gibi esmeriz nedense... Almanlar sarışınları seviyorlarmış, acaba annemle saçlarımızı sarıya boyasak, esmer olduğumuz için bizi affederler mi? Ah bu Almanlar, Almanlar! Almanları sevmiyorum, hiçbir zaman da sevmeyeceğim, asla!

"Fransız annem, Alman babama rastladığında on altı yaşındaymış, babam on beş. Ertesi yıl ben doğmuşum."

(Az daha, belki de az sonra dünyanın en genç kaynanası benimki mi olacak?)

"Annem hiç Almanca bilmiyormuş, babam da Fransızca. Hoş, zaten o sırada babamın ağzı burnu sargılar içindeymiş, konuşamıyormuş ya! Annemin hastabakıcılık yaptığı klinik bozması harabe, daha çok direnişçi Fransızların gizlice tedavi edildiği bir yermiş ama, görünüşü kurtarmak için bazı yaralı Almanları da alıyorlarmış. Babam da oraya düşmüş işte... Şimdi ikisi de birbirlerinin dilini çok iyi konuşurlar."

(Bizim kedi Duman gibi rengârenk çocuğumuz, Fransızca, Almanca, Türkçe, bir de bizim anlaştığımız İngilizceyi sökmek zorunda kalacak demek ki!)

Biliyorum bana âşık değilsin, hiç de olmayacaksın... Dur, sözümü kesme! Biliyorum yalnızca çok iyi dostuz biz, ama aşktan bahsediyorum ben; yani yüreğimdeki ateşten... Bir de şu karnındaki bebeği babasız doğurmanı istemiyorum. İkimiz de biliyoruz ki, o yakışıklı serserin geri dönmeyecek. Madem iki arkadaşız, birbirimize yardımcı olmalıyız. Evlen benimle, bebeğe baba olayım, benim de bir ailem olsun. Yo, yoo, yalnızca aynı evde yaşayacağız, her şey eskisi gibi kalacak, söz veriyorum! Sonra, ne kadar güçlü olursan ol, babasız çocuk doğurmanın zorlukları...

"Babaannem 1930'larda Almanya'da, senin 80'lerde Türkiye'de olduğun kadar güçlü bir kadınmış!"

(Acaba ben babasız bir çocuk doğurmaya cesaret edebilir miyim?)

"Sonra babaannem o güzel insanla evlenmiş ve babam doğmuş. Tabii herkes onları çok sevişen bir çift sanıyor... Bir kez bile sevişmemişler, babaannem benim üstüme yemin etti. Babama gelince, özbeöz babasını herhalde bu kadar çok sevemezdi. Çocukluğum, bu hiç tanımadığım üvey dedemin ne dehşetengiz bir sevgi ustası olduğunu dinlemekle geçti."

(Zaten kan bağı dediğin nedir ki, 'kan yoğun bir sıvıdır yalnızca'.)

Hitler'in bir ruh hastası olduğunu görmeyen milyonlarca insanla aynı pasaportu taşıyorum! Deli, tehlikeli bir deli o! Kötü, çok kötü şeyler olacak... Daha kötüsü artık olmaz dedikten sonra kötü şeyler yani... Nemize gerek Polonya, Fransa, Macaristan, İsveç, Norveç, şimdi de Rusya? Alman olmaktan utanabileceğimi hiç düşünmemiştim; hep gurur duyardım bununla oysa...

Birisi çıkıp durdurmalı bu deliyi, birisi yok etmeli bu manyağı! Neden pek çoğumuz sessiz kaldı bu adamın yükselişine? Yalnızca *korku* mu? Hepimiz bu sessizlikle desteklemedik mi onu ve faşizmi? İlgisizlik, sessizliğin erkek kardeşi; lânet olsun sana, lânet olsun ki, kimse ilgisiz ve sessiz kalmasın dünyada bundan böyle! Ama hayır, ben direneceğim; en yakın dostum, çocuğuma babalık eden o güzel insan, gamalı haçın çarpık kollarında donarak öldü, ama oğlumu kaybetmeye direneceğim... Oğlumu asla askere alamayacaklar, asla...

"Babam on beş yaşından beş gün aldığında kapıya Naziler dayanmışlar. Babaannem 'bu ideoloji-

ye oğul vermem' dedikçe, arkadaşları yalvarmışlar, 'Naziler kurşuna dizeceğine, bırak savaşa gitsin, hiç değilse kurtulma şansı var.' Bir insanın ancak savaşta kurtulma şansı olması ne korkunç değil mi? Böylece babam savaşın son günlerine doğru Nazi üniformasıyla asker olmuş, aklın alabiliyor mu?"

(Yani ben, eski bir Nazi'nin oğlunu mu seviyorum şimdi?)

Herkes o çirkin bayrakları, göbeğindeki çirkin siyah lekeye karşın gururla pencerelerine asıp, kanları yeni yıkanmış üniformalarıyla geçit resmi yapan Nazi askerlerini seyrederken, otuz sekiz yaşındaki ben, Ingrid, oğlu Nazi üniformasıyla savaşa, eline eli değmemiş kocası aynı üniforma içinde cehennemin dibine gönderilmişken, balkonuma o bayrağı asmadığım için belki de birazdan kurşuna dizileceğim. Bayrağınız acı, mutsuzluk ve kusmuk kokuyor sizin be! Bayrak asmamı mı istiyorsunuz, peki ulan, asacağım bayrağınızı, alın işte bayrak size!

"Biliyor musun babaannem balkonuna ne asmış o koskoca Nazi geçit töreninde? Hah hah hah... İmkânsız, tahmin edemezsin; ne mi asmış, hah ha ha: Donunu! Evet, donunu asmış! Ne kadın değil mi? Hemen yakalamışlar tabii. Bizimkinde korkudan eser yok, zaten oğlundan da ümidi kesmiş, pislik içinde yaşamaktansa diyormuş... Ama savaşın sonlarıymış, dökülme döneminin paniğiyle Ingrid'i biraz hırpalamış, 'anarşist' diye fişlemişler... Daha sonra bu damga başına epeyce iş açtı ya... Ne yaman kadın değil mi? Ne cesaret, ne hayâl gücü, ne kara

mizah ama, hımmm? Sen de yapardın aynı şeyleri vallahi, hiç kuşkum yok, hah hah ha! Babaannemden izler buldukça iyice tutuluyorum sana ey Akdenizli kadın!"

(Ah evet, harika bir babaannen var, ben de onu seviyorum ama, ona benzemek istemiyorum. Çünkü her akıllı kadın ne olursa olsun, ille de kendi olmak ister! Kendi annesine sırılsıklam hayran bir kız bile, eğer akıllı bir kadın olabilirse, tıpatıp annesine benzetilmekten hiç hazzetmez. Kadınlar olabildiklerince güzeldirler! Ama bunu sana söyleyemiyorum, sen babaannenle sevişemeyeceğin için benimlesin belki de...)

Bu sarsıntı da ne? Gene mi hava saldırısı var? Sirenler, düdükler... Büyük gürültü yaparlarsa annemle babamı uyandıracaklar ama. Zaten son zamanlarda hiç uyumuyorlar. Annem sürekli ağlıyor, babam onu avutuyor. Bana belli etmiyorlar ama, artık on dört yaşındayım ve her şeyi anlıyorum. Annem çingene olduğu için onu öldürmek istiyorlar. Babamsa hem çingeneyle evli, hem de *resistance*'ı destekliyor. Ben yarı çingene, yarı âri! Ben Katolik bir Fransızım. Ne olmuş yani, çingeneler insan değil mi? Annemin güzelliğine hayran olmayan erkek var mı sanki? *Oh Mon Dieu,* lütfen bizi koru! Annemi, babamı, köpeğim Sympa'yı koru! Nazileri yok et, hayır hayır, bütün Almanları yok et! Hepsi kötü onların! İyi ama neden bu sirenler böyle uzadı bu gece. Sussanıza pis sirenler, annemle babam uyuyorlar. Sympa da ne çok havlıyor böyle, gidip sus-

turayım şunu... Annemler uyanacak... Sus Sympa, sus kızım...

"Annem bahçeye çıkar çıkmaz evlerine düşen bomba, evi de, anneannemi ve dedemi de yok etmiş. Ne dram değil mi? Küçücük bir kız, savaşın ortasında yapayalnız kalıyor... Annesiyle babası kollarında saatlerce can çekişerek ölüyorlar... Ama çok güçlü bir kadındır annem ah, güçlü kadınlara bayılıyorum! İşte o gün kendine söz veriyor ve hastalara, yaralılara yardımcı olmayı kafasına koyuyor. Sınırdaki küçük klinikte çalışmaya başladığında on beşindeymiş, ertesi yıl babam yaralı olarak oraya getirildiğinde, Almanlardan nefret eden annem, anestezisiz bacağı kesilen babamın yaşaması için dualar edip, kendini parçalamış. Babama yaşam direncini annem kazandırmıştır, anneme, insanlara değil, ideolojilere karşı olmasını öğreten de babamdır. Onlar hâlâ birbirlerine âşıktırlar ve ben gerçek bir aşk çocuğuyum... Ne keyifli bir ayrıcalık değil mi?"

(Acaba küçük Catherine'in çingene annesi ve bu çingeneye âşık babası, aylardır bir lokma uyuyamazken, sirenlerin hiç susmadığı o gece nasıl mışıl mışıl uyuyabiliyorlardı? Belki de huzurlu bir sonsuzluğa doğru başbaşa bir yolculuğa çıkmak üzere hünerli çingene ellerinin hazırladığı uyuşturucu bitki özlerini çiğneyerek ya da bir avuç uyku ilacını... Ne kızları Catherine ne de şimdi karşımda oturan hiç tanışmadıkları torunları Klaus, böyle bir olasılığı hiç düşündüler mi acaba? Bilmiyorum... Bunu ona

söylemeye de kıyamıyorum... Öyle saf, öyle inançlı ki, hikâyesini bozmaya niyetlenmiyorum bile...)

"Gel bak Adalar göründü! Hüreyyyy! Prens Adaları bunlar. Yeni yıla bu adalarda gireceğimiz için çok mutluyum Yasemin. Hem bu kez İstanbul'un değişik bir parçasını keşfedeceğim, hem de, gelsene şöyle yanıma, hem de yeni yıla seninle başbaşa bir adada girme fikri çok erotik çağrışımlar uyandırıyor bende... Ne saçma değil mi? Yani, denizle çepeçevre sarılmış, toprakla ilintisi kopuk bir kara parçası, cinsel duyarlılığımı artırıyor benim... Beni dinliyor musun sevgilim? Bak şu ilk ada Kınalı Ada olmalı, doğru mu? Dur haritama bakayım bir... Ne düşünüyorum biliyor musun canım, ne kadar Alman'ım ben, tartışılır bu ama, çok aptal buluyorum bu ulusu ya da ulusumu diyeyim ki, ne cesur olduğumu anla, hımmm, heh he! Yani, güneye geleceğiz diye bütün yıl programlar yaparlar, sonra da bütün zamanlarını güneş altında bir hippopotamus gibi yatarak boşa geçirirler. Müzeleri, camileri de paket programı bozmaya cesaret edemeyen Protestan ahlâkları yüzünden geziyorlar ha... Sen beni dinlemi yorsun Yasemin? Çok mu konuştum yine?"

(Seni dinleyemiyorum. Aklım, Alman babaannen Ingrid'le, onun yarı Çingene Fransız gelini Catherine'de. Böylesi güçlü iki kadının yetiştirdiği, senin gibi güzel bir erkeği seven ben, galiba biraz da o kadınların büyüsüyle sana tutuldum... Biraz mı?)

"Fassbinder'i seviyorsun ama, onun film çekerken nasıl bir diktatör olduğunu görseydin belki de

soğurdun ondan... Geriye insanın yalnızca yarattıkları kalıyor diyeceksen eğer, ben de sana soracağım; bir sanatçının yaşamını ve kişiliğini nereye kadar eserlerinden soyutlayabilirsin diye? Fassbinder'le bir kez aynı sette çalıştım ve her şey bitti."

(Klaus'un bana anlatacağı pek çok ilginç deneyimi var. Set işçiliğinden kameramanlığa, kamyon şoförlüğünden pilotluğa dek yapmadığı iş, dört kıtada görmediği ülke, âşık olmadığı birbirinden cesur ve güçlü kadın kalmamış. Fakat beni daha çok o iki kadın ilgilendiriyor: Ingrid ve Catherine!)

Oğlumu tahta bacakla karşımda görünce, az daha bayılacaktım. On altı yaşında küçücük bir çocuk! Tek bacağı yok! Kocaman bir erkek, tek bacakla yaşama meydan okuyor! Nasıl oluyor da umutları, hayâlleri ve yaşama sevinci böyle taptaze yeşil kalabilmiş? Yanıt: Catherine! Ah benim güzeller güzeli gelinim, küçük kızım, sana en değerli şeyimi, oğlumu borçluyum ben! Onu ilk kez ben, ikinci kez sen doğurdun... Yürekten ve beyinden doğum, uterustan doğum yapmaktan daha zordur; çünkü bu sonuncusunun kocaman bir ağzı var!

"Babaannemle annem arasındaki dostluk, dillere destan olmuştur hep. Anne-kız olsalardı, böylesi yaşanamazdı. Birbirlerine kendi dillerini öğrettiler, birbirlerine 'anne' ve 'kızım' diye hitap ettiler ve evin içinde *Amour*'la, *Liebe*'yi kardeş kıldılar. Babaannemin, annemin çingeneliğiyle gurur duyuşunda hep Nazi ideolojisine en somut başkaldırının kokularını duydum ben... Kötü mü? Niye olsun...

Derken ben doğmuşum; tam anlamıyla yokluğun, yoksulluğun ve işsizliğin içine!"

(Sakat bir oğul, yarı çingene yabancı bir gelin ve bir de torun! Acaba Ingrid, kırk yaşında hâlâ genç bir kadınken, savaş sonrası Almanya'nın utanç duyduğu yıkıntıları arasında bütün bunları nasıl yaşatıyordu kendi içinde?)

"Babaannemin sevgilileri oluyormuş tabii. Güzel bir kadındı. Beni elimden tutup gezdirmeye çıkarttığında, sokakta erkeklerin babaanneme baktığını görürdüm. Uzun boyluydu, fabrikalarda çalışa çalışa kolları çok güçlenmişti, iri kıyım erkeklerin açamadığı kapıları açar, yükleri taşır, bilek güreşinde patır patır yenerdi onları. Çok gururlanırdım onunla. Sevgililerini eve getirmezdi. Biraz büyüdüğümde, sevgilisi olduğunu sezdiğim erkeklerle bira içmeye giderken bazen beni de götürürdü yanında.

"Eli eline değmeden ölen kocasından sonra, bir daha hiç evlenmedi."

Bak kızım, böyle ağlamakla hiçbir sorunu çözemezsin! Anneni düşün, beni düşün; ikimiz de yenilgiyi kabul etmedik. Şimdi sıra sende! Madem kocan takma bacağına alışamıyor, madem onu takmayı unutup sokağa fırlıyor ve yolun ortasında eksik bacağını fark edip, günlerce sürecek bir bunalıma sürükleniyor, senin güçlü olman gerekir! Oğlumu tanırım; güçlü kuvvetli bir çocuktu, çalışmayı severdi. Şimdi yarım bir adam ve buna alışamıyor. Bütün bunalımı bu! Seni ve küçük Klaus'u çok se-

viyor, inan bana güzel kızım. Burada iş bulmak olanaksız, al kocanı, kalkın gidin Münih'e, Frankfurt'a, Hamburg'a, nerede iş varsa, girişin, çalışın. Bu, onu mutlu edecektir. Ben Klaus'a bakarım, hiç merak etmeyin siz. Unutma Catherine, kadın olmak, ağlamaktan korkmadan ve böbürlenmeden kuvvetli olabilmektir!

"Ben yıllarca annemle babaannemi karıştırarak büyüdüm; babaannemi annem, annemi babaannem sanarak..."

(İki kadının sevdiği iki erkek. Bu, iki oğul, bir koca eder. Acaba bu iki erkek, kaç kadını sevdiklerinin ayrımında oldular mı hiç!)

"Heyy şuraya bak, balıkçı sandallarının çektiği şu küçük koyun üzerinde batan güneşi görüyor musun? Ne güzel, değil mi? Bak kışın ortasında, yeni bir yıla girerken, biz adada başbaşayız; sen ve ben! Sen; cesur ve korkak, akıllı ve saf, duygulu ve kaygısız, sosyal ve içe dönük, inatçı ve uysal, dengeli ve marjinal, yaşama sımsıkı ve pamuk ipliğiyle bağlı, kıpır kıpır ve durgun, berrak ve bulanık genç kadın!.. Bir gün Türkiye'den bir kadın seveceğimi hiç bilmezken, hele babaannemle annemin böylesi damıtılmış bir bileşimini... Gel yanıma şöyle... Bak güneşin önünde kış akşamına kafa tutan güzel renkler ne inanılmaz bir uyum oluşturuyorlar... Morlar, uçuk eflatunlar, pembeler, dalgın maviler, sabırlı griler... En baskını mor sanki. Farkında mısın, mor gerçekten de dişi bir renk!"

"Morötesi çuvallar içine gizlenmek isterdim (...)
İçeriye gök sızmazdı (...)
Dantellere sarardık maviye bulardık
onları ve korurduk özenle."

"Dur, nereye gidiyorsun? Gel, kaçırma güneşin batışını, hiçbir güneş batışı birbirinin aynı değildir! Nen var senin? Neden böyle dalgınlaştın, keyifsizleştin son günlerde? Yanlış bir şey mi yaptım? Kırdım mı seni? Kadınların mor renkli olduklarını söyledim diye mi bozuldun? Hiç anlamıyorum, heyy, dur gitme..."

Uyurken odada çıtırtılar duydum. Babaannem evde değil, salça fabrikasının gece vardiyasında. Annemle babam Hamburg'da çalışıyorlar. Evde yalnızım, gece simsiyah, uzun ve ben altı yaşındayım. Korkuyorum. Benim korkumu önleyecek tek kişi var, babaannem! Ama o da evde yok. Titriyorum. Buz gibi oldum. Üşüyorum. Tıkırtılar devam ediyor. Altımı ıslatıyorum. Yüksek sesle bağırıyorum: "Babaanneee, çabuk gel, burada bir yabancı var!" Kapı kapanıyor, derin bir soluk alıyorum: "Ohhh!" O günden beri, yaşantımda ne zaman içinden çıkılmaz bir duruma düşsem, rüyamda hep bir hırsız görürüm ve inanmayacaksın ama, altımı ıslatırım.

"En yakın yabancı sendin,
Daha sürülmemişken ışığın biberi yaramıza (...)
Yabancıların en yakınıydın sen!"

"Polis kapıyı çalmaktan vazgeçti. Yarım saat sonra geri geldiklerinde, babaannem de vardı yanlarında ve kapıyı açmamı o istediği için açtım bu kez. Polislerin ortasında gülümsüyordu bana. Tutuklanmıştı. Bir kahvede üç erkekle kâğıt oynarken, oyun arkadaşları savaştan henüz çıkmış Almanya'nın yorgunluğunu ve yoksulluğunu konuşuyorlarmış. Bir tanesi, Hitler'in aslında kötü birisi olmadığını, 'gerçek Almanlara daima iş ve eğitim olanağı sağladığını söylemiş. Öbür ikisi de bunu destekleyince, babaannem üç erkeği hastanelik edene kadar dövmüş, ısırmış, tırmalamış. Hah hah ha! Düşünebiliyor musun manzarayı? Hah ha! Herifler şikâyetçi olunca, babaannemi tutuklamışlar tabii. Hah haa, ne kadın be!.. Polis babaannemi 'içeri' atıp, beni de bakımevine götürmek için geldiğinde, ben kapıyı yalnızca babaanneme açarım dediğim için, gidip onu getirmişler. Babaannemin yüzündeki gururlu pırıltıyı asla unutamam."

("Neden babaanne ve annesine böyle takıldım kaldım? Neden anlattığı başka hiçbir şey ilgilendirmiyor beni artık? Bir mor gizem beni alıp götürüyor, gittiğim yerde sevgilimden eser yok! Belki de şu sık sık duyduğum sesler iletişimimizi koparıyor... Dinle, duyuyor musun sen de?")

Babaanne: Demek torunumun âşık olduğu kadın sensin. Şöyle ışığa dön bakayım, ah-ha, babası da esmerleri sever!

Yasemin: Rengin önemi var mı sizce?

Babaanne: Hah hah hah! İlâhî kızım, her şeyin önemi vardır yaşarken, en küçük ayrıntıların bile...

Ama sonra hepsine gülüp geçeriz yaşlanınca. Gülmeyiz bile ölünce...

Yasemin: Sizi daha önce hiç görmedim, ama çok eskiden beri tanıyorum, bilir misiniz bu duyguyu?

Babaanne: Dur bir daha bakayım sana, Fransız mısın sen de? Yoksa torunum, babasından daha mı güneye indi? Hiç görüşmedik mi, amma da yaptın ha, torunum beni sana anlatırken seni seyrediyordum ya ben!

Yasemin: Tevekkeli Klaus'la konuşurken hep gözetleniyormuş gibi hissediyordum.

"Ama sen artık beni hiç dinlemiyorsun! Uykuda gibi bir halin var, hasta mısın güzelim? Yorgun görünüyorsun, geceleri uyumadığını da biliyorum. Ne oldu o parlak bakışlarına, cıvıl cıvıl gülüşüne? Bıktın mı yoksa benden? Sakın ha, daha yeni başladık, bir yıl bile olmadı... Çok uzun sürecek sevgimiz, gel bakayım bana, bir öpücük ver..."

Babaanne: Bırak öpsün, bırak sevsin seni. Bir erkeğin âşık olduğu kadını sevişinin süt mavisi yoğunluğuna bırak kendini. Bırak ki, bedeninden kopan düşüncelerin ve duyguların dönüp aksın içine ılık ılık ve sen varoluşunun ancak bir bütün olabileceğini daha sakin kavra o zaman! Kaçma, kaçma doğadan, doğaldan ve yaşamdan!

Yasemin: Fakat kafam çok karışık. Bedenimden ayrılan parçalarım geri dönmüyor sanki ve ben nereden başlayacağımı bilmiyorum.

Babaanne: Hiçbir şey karışık değildir doğada, karışıklığı insan beyni yaratır, çözüm bulup, rahatla-

mak ve gururlanmak için... Söylesene kızım, seviyor musun gerçekten torunumu sen?

Yasemin: Bilmiyorum... Yani seviyordum, fakat bir iletişimsizlik oluştu... Ondan kopmuş gibiyim... Bir aşkın bittiği nasıl anlaşılır?

Babaanne: Aşkın bittiği yerde, beden yalnız kalır!

"Artık yemek de yemez oldun. Sevişirken kendini vermiyorsun. Neden böyle durgunlaştın, hiç anlamıyorum inan ki... Berlin'e dönmem yakınlaştı diye mi? Hımm? Gülümse bakayım... Hadi ama..."

(Bilmiyorum, bilmiyorum, bilmiyorum.)

Tek bacaklı olması beni hiçbir zaman etkilemedi; kocama hep âşık oldum ben. Ingrid, dünya tatlısı, annem kadar yakın oldu bana daima. Ama şu işsizlik, yoksulluk, şu göçebelik; en büyük düşmanım o oldu benim. Oğluma, küçük Klaus'uma hasret bıraktı beni! Beş yıl Hamburg, altı yıl Münih, bir yıl Stuttgart, dört yıl Köln... Koskoca delikanlı oldu küçük bebeğim... Bazen bakıp da inanasım gelmiyor onu doğurmuş olduğuma. Ne kadar da yakışıklı bir genç adam... İsterdim ki, okusun, bir meslek edinsin, ama olmadı. O da küçük yaşta ekmek derdine düşmek zorunda kaldı, ne yazık ki... Şimdi bir de o kız çıktı başımıza. Daha yaşı kaç, başı kaç, on yediyi yeni bitirdi; haziranın on sekizinde. Nasıl baba olur onca çocuk... Bizim durumumuz farklıydı, savaş vaktiydi...

"Kızın benden gebe kaldığından bile emin değildim. Ama gebeydi ve kimse ona iyi gözle bak-

mıyordu. Babam kürtaj için para yolladı, ben o parayla evlendim. Koyu Protestandı kız, kilisede evlendik. Annemin bütün çabalarına rağmen, Katolik olmadığım gibi, babaannem gibi dinsiz oldum hep!

(Babaanne ve annenin doldurduğu geniş alandan kalan ufacık kısmı ilk fırsatta doldurdun yani... Kahraman olabilmek için, herkesin itip kaktığı, sevmediği bir kızı himaye ederek hem de...)

Babaanne: Yine kendinlesin, oysa torunum yanı başında...

Yasemin: Çok iyi biliyordunuz siz; baskın karakterli iki kadınla büyüdükten sonra, gidip ancak öyle bir kızla evlenecekti!

Babaanne: Beni suçluyorsun sen çocuğum. Ne yapmalıydım yani? Karnında Klaus'un çocuğunu taşıyan kızın sokağa atılmasına göz mü yummalıydım?

Yasemin: Ona kendi güçlerini tanıması ve geliştirmesi için hiç fırsat vermemişsiniz! Tıpkı baskın bir baba figürü gibi...

Babaanne: Böyle olduğum için etkileniyorsun benden ya...

Yasemin: Bilmiyorum, bilmiyorum...

"Oğlum Thomas şimdi tam on dokuz yaşında. Yan yana gelince ikiz kardeş kadar benzeriz. Karım olan kızcağızıysa on sekiz yıldır hiç görmedim. Bebeği kucağıma bırakıp, çok zengin olduğunu sandığı bir Amerikalıyla kaçtı. Emzirmek dışında, oğlumun her ihtiyacını ben karşıladım. Tabii babaannem çok

yardımcı oldu bana... Thomas iyi bir üniversitede okuyor şimdi ve kendi yaşamını kurdu sayılır."

(Küçük Thomas'ı da babaannen yetiştirdi yani...)

Deniz Heybeli Ada'yı kucakladı, güneş battı ve balıklar suya çekildi. Kışın ortasında adaya yatılı konuk gelen genç kadınla yabancı erkek (daha çok bir İspanyol matadora benziyor) akşamın geceye değdiği anda pansiyon benzeri otellerinden çıktılar. Soğuk, adanın yerlilerini çoktan evlerine hapsetmiş, balıkçıl ada kedileri duvar diplerinden usul usul kayarak gece rızıklarını aramaya koyulmuşlardı. Almancasına koyu Fransız aksanı karışmış yabancı adam, Alman aksanlı İngilizcesiyle yumuşacık bir şeyler anlatıyor, ikisi de ellerini ceplerine sokmuş, ıssız ada sokaklarında hızlı hızlı yürüyorlardı. Soğuktu. Adamakıllı soğuktu. Onların hiç fark etmediği ama ada vapurundan indiklerinden beri peşlerine düşen iri cüsseli, mavi gözlü, beyaz tenli, yaşlıca, fakat dinç kadın yine arkalarında belirdi. Genç kadınla yabancı erkek, içinde cılız bir sobanın yandığı küçük bir balıkçı lokantasına girdiler. Rakıyla meze ısmarladılar. Ada kışının tekdüzeliğine kâğıt oynayarak katlanmaya çalışan birkaç yeni delikanlı, önce bu ikisiyle ilgilendilerse de, daha sonra kendi şakalarının güvenli denizinde kahkahalarıyla yelken açtılar.

"Sonunda oğlum Thomas'ı ve kendimi güvenceye alınıştım. Artık hep eksikliğini hissettiğim ve özlediğim kendi özel yaşamımın ve mesleğimin konularına eğilebilirdim. Annem ve babam Münih'e

yerleşti, babaannem de o sırada on üç yaşında olan Thomas'ı alıp, onların yanına taşındı. Biraz daha rakı alır mısın canım? Ben de gidip, Berlin Teknik Üniversitesi'ne kayıt oldum. Çevre tasarımı çalışmaya böylece başladım yani. Bazı arkadaşlarım, otuz üç yaşında üniversiteye girişimle dalga geçtiler, kimi hocalarım benden gençti, bunun gibi duygusal ve pratik sorunlar yaşadım, yaşıyorum. Fakat her keresinde babaannem yardımıma koştu, herkesten farklı oluşumun keyfini yaşamamı önerdi bana. Neyse, işte gelecek sömestir bitiyor okul. Bak ne diyorum, Yasemin, belki de Türkiye'de bir iş yaparım... Çevre Etkileşim Araştırması çok yeni burada ve bu çeşit araştırmalara mutlaka gereksinim duyulacaktır... Hem aramızdaki telefon, mektup engelini kaldırırız, hem de... Sen yine beni dinlemiyorsun?

Yasemin: Buradasınız değil mi?

Babaanne: Elbette, sizlerleyim.

Yasemin: Klaus'un sizden bağımsız hicbir yanını bırakmamışsınız!

Babaanne: Neden karşı cephelerdeyiz ve savaşıyoruz? Aynı yöne doğru birlikte yürüsek?

Yasemin: Size karşı değilim. İtiraf etmeliyim ki, sizi beğeniyorum, hattâ hayranım size.

Babaanne: Fakat kendine olan hayranlığın öyle fazla ki, benimkinden rahatsız oluyorsun. Klaus'u senden daha çok etkilediğimi düşünüp, hasta ediyorsun kendini.

Yasemin: Ben mi?

Babaanne: Evet sen...

"Artık otele dönelim mi? Sen pek iyi görünmüyorsun, üşüdün herhalde..."

(Babaannenle tanışmak istiyorum, mutlaka tanışmalıyım onunla!)

Odun sobasıyla ısıtılan otel odası, sabahın cılız güneşiyle aydınlanana dek, önce başarısız bir sevişme, sonra rahatsız bir gece yaşadılar.

Ertesi gün elleri kolları İstanbul manav ve kasaplarından haftalık alışverişleriyle dopdolu, adaya dönen adalıların boşalttığı vapura, genç bir kadınla İspanyol matadora benzeyen yabancı bir erkek bindi. Onları günlerdir takip eden yaşlıca kadın peşlerindeydi yine. Genç kadının anorağı vapurun eskimiş ahşap kaplamalarına takılınca, kadın kolunu kurtarmak için durdu. İşte o sırada yaşlı kadını gördü. Onu hemen tanıdı. Hava birden soğudu, deniz kabardı. O sırada çoktan vapurun üst güvertesine çıkmış olan erkek koşarak aşağı indi, kadını aradı.

"Yasemin, neredesin canım? Birden kayboldun... Sanki terk edilmiş gibi hissettim kendimi... Bir tuhaf oldum... Boşlukta düşer gibi bir duygu... İçimden kayan bir... Sen ne yapıyorsun orada canım?"

(Babaannemi gördüm, bizi takip ediyor!)

"Ne mırıldanıyorsun sevgilim? Titriyorsun sen... İyi misin Yasemin?"

Babaanne: Bir gün karşılaşmamız gerekiyordu ve işte o gün geldi. Beni tanıman en doğrusuydu... Korkma benden çocuğum.

Yasemin: Kork... Korkmuyorum sizden, hayır. Fakat yaşantıma böylesi girmenizden ürküyorum...

Babaanne: Sahiplenme duygusundan hoşlanmıyorsun, hele bir erkeği sahiplenmek düşüncesi bile tüyler ürpertici geliyor sana, değil mi?

Yasemin: Uygar insana yakışmayan bir... Ham kalmış bir içgüdü.

Babaanne: Ama seni tedirgin edişimin temel nedeni, Klaus'ın daima bana ait kalacağına dair inancın...

Yasemin: Hayır, asla hiç de değil!!!

"Yasemin nen var? Aç gözlerini ve bana bak! Bak benim, Klaus!"

Babaanne: Artık daha fazla tedirgin etmeyeceğim seni. Çok iyi bildiğim bir şey var. Bir erkeğin bütün yaşamını tek bir kadın etkileyemez! Bir erkeğin gençliği ve yetişkinliği için iki kadın vardır, yalnızca iki kadın; ikincisi gelince, birincinin gitmesi gerekir!

Yasemin: Elinizdeki nedir? O pembe hapları içmeyi düşünmüyorsunuz değil mi?

Babaanne: Düşünüyorum.

Yasemin: İnanmıyorum size!

Babaanne: Üç erkek yetiştirdim; oğlum, torunum ve torunumun oğlu. Pek çok sevgilim oldu, bir tek erkeğe âşık oldum; çekip gitti. Bir erkek tarafından çok sevildim; savaşta öldü. İki büyük savaşı yaşadım ve atlattım. Şimdi oğlumdan sonra, torunumun da yaşantısında yer alacak benden sonraki, ikinci kadını tanıdım.

Yasemin: Yani, böylesi güçlü bir kadının intihar edebileceğini mi imâ ediyorsunuz bana? Hadi canım, ölüm kolaydır, siz kolayı hiç sevmemişsiniz ki...

Babaanne: Bak kızım, ben hemen her şeyi hep bilerek, isteyerek, kendim seçerek yaptım. Karar verendim, yönetendim ve yalnızdım. En zoru insanın kendi yaşantısını yönetebilmesidir, bilirsin! Ne yani, ölümümü Tanrı'ya bırakacak göz var mı bende?

Yasemin: Durun, sakın içmeyin o ilaçları, lütfen, bitte bitte...

Babaanne: Hadi canım, benim ortadan çekilmemi en çok isteyen sen değil miydin sanki? Bu uyku ilacını da sen satın almadın mı o tanıdık eczaneden?

"Yasemin, Allahaşkına konuş benimle, baygınlık geçiriyorsun sen..."

"Klaus, babaannem intihar ediyor, koş elindeki ilaçları al! Çabuk ol, kurtar onu, hadi Klaus lütfen, please..."

"Yasemin neler söylüyorsun sen? Hiçbir şey anlamıyorum..."

"Klaus nasıl anlamazsın, baksana gözlerimin içine bakarak, benden öç alır, ölümle dalga geçer gibi gülümseyerek içiyor ilaçları avuç avuç... Lütfen durdur onu! Tanrım birisi durdursun onu... Benim yüzümden ölecek biraz da... Ah, birinci kadınların, ikinciler yüzünden ölmeleri gerekir mi ille de? Lütfen, engel olun ona lütfen..."

"Yasemin, güzelim sakin ol! Bak herkes bize bakıyor. Hadi topla kendini biraz. Hem sen babaannemin intihar ettiğini nereden biliyorsun? Anlattım mı yoksa?

"....."

"Geçen kış iki tüp uyku ilacı yutup öldü! O güçlü, o inanılmaz güzellikteki kadın... Büyük bir şok oldu tabii... Ama mutlaka geçerli bir nedeni vardı onun, ölüme bile geçerli... Geçen kış, dur bakayım... Bugün ayın kaçı? Aaa, evet, tam bugün! Evet, vay canına tam bir yıl olmuş be!.. Yasemin, daha iyi misin canım? Yasemin, benimle misin, bana döndün mü?

"Hı?

"Bak, kaldır başını ve güneşe bak! Güzelim renk halkalarına bak! Ne renkler ama... Ben de renk delisi miyim ne? Hah ha ha!.. Hadi gülümse biraz, hadi ama... Şu mavilere, turunculara, morlara bak... Güneşin erken ama mağrur batışının ifadesi sanki. Mora dişi renk dediğim için kızmıştın bana, ama haksız mıydım?"

Artık değildi. Yasemin mora baktı ve ötesini gördü. İlk kez gördü! Klaus'a uzandı, onu günlerdir sarılamadığı sıcaklıkta, sımsıkı kucakladı. Sonra upuzun öptü. Gözlerinde nemli mor ışıklar parıldadı. Elleri, erkeğin ellerinde sımsıkı kenetlenmişti. Birbirlerine gerçek sevginin renkleriyle gülümsediler. Uykudan yeni uyanmışların tazelenmiş keyfi ve tadıyla...

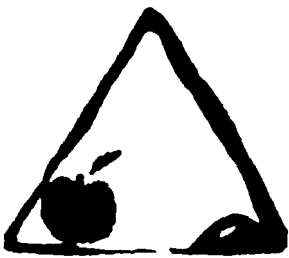
Vapurdakiler ikisini de yabancı turist sanıp, Türkiyeli âşıklara asla göstermeyecekleri bir hoşgörüyle sırıttılar onlara.

Deniz sakin, deniz soğuk, deniz güzeldi.

"Çok kullanılmış
bir zamanın
gözlerini kapattım."
Nilgün Marmara

Ocak'88 Heybeli Ada - Ocak'89 Moda, İstanbul

1989 Yunus Nadi Öykü Yarışması Mansiyon Ödülü

Otuz Yedi Yaş

Carol Cassidy'e hayranlık ve dostlukla...

"Ağrımasa bilir miydim
Yüreğimin yerini..."
Sennur Sezer

Sonuncu Son

O gün öğleye kadar düşündü.

Öğleden sonra çalıştı. Çok işi vardı ve saat beşte her şey hazır olmalıydı.

İnşaatlardan ve çöplerden topladığı eskimiş, delik deşik, pis, kullanılmaz olduktan sonra bile kullanılmış erkek çoraplarını evin bütün odalarına, mut-

fak ve banyoya boydan boya gerdiği ipin üzerine mandalladı. Çoraplar çok kirliydi. Çoğu inşaat işçilerinin attığı, yırtık, delik, tek kalmış, berbat şeylerdi. Hem kirli ayak, hem pislik, hem de toz kokuyorlardı. Onlarca, yirmilerce, otuzlarca rengârenk tek çorabın asıldığı ev acınacak bir görüntü kazandı/ kaybetti. Pimpis koktu. Aynı zamanda tiksindiriciydi! Midesi kalktı, ellerini yıkadı, bir avuç limon çiçeği kolonyası kokladı.

Sıra yapma çiçeklere geldi. Yüzlerce plastik çiçeği yerlere serpiştirdi. Pastellerden, düş gücünü zorlayan cart renklere kadar yüzlerce yapay çiçek, zavallı bir halı oluşturdu evin dört odasında, mutfak ve banyoda.

Kırmızı sprey boya ile duvarlara dev çarpı işaretleri, şvastikalar çizdi. Boya kokusuna karışan, sahiplerinin çoktan unuttuğu çoraplardan buram buram yayılan leş gibi ayak kokusu evin havasını iyice bozdu. İnsan yaşayamaz, mutlu olamaz, sevinç duyamaz bir koku oluştu ve çabucak dağıldı evin içine, bütün köşe ve kıvrımlara sindi, tamamen çöreklendi.

Ellerini ovuşturdu.

Teybin elektronik saatini beşte çalması için ayarladı.

Şarkıda sık sık "At the age of thirty seven/She realized she never rode through Paris/in a sport car/ with the warm wind in her hair"* sözleri kula-

* Saçlarını ılık rüzgâr okşarken, Paris'e spor bir araba sürerek hiç gitmediğini, otuz yedi yaşında ayrımsadı.

ğa doluyordu. Bu şarkıyı aynı kasete arkalı önlü tam on sekiz kez üst üste kaydetti.

Televizyonu saat beşte çalışmak üzere video aygıtıyla otomatiğe ayarladı. Video banda Alp Dağları'na tırmanışı gösteren bir belgesel film kaydetmişti.

Bu hazırlıklar bitince, mutfağa geçti. Buzdolabından bir gün önce pişirdiği çorbayı çıkarttı. Çorbayı hazırlamak için saf domuz kanı bulmak oldukça güç olmuştu, ama aranınca her şey bulunabiliyordu işte. Bol kekik, karabiber ve nane katınca, kan kokusunun çiğ tadı ölmüş, görünüşü de domates çorbasına benzemişti.

Fotoğraf malzemesi ve kimyasallar satan Karaköy'ün ünlü dükkânından aldığı siyanürü çorbaya boca etti. Usul usul karıştırarak zehiri iyice dağıttı domuz kanında. Tahta kaşığın her dönüşünde, çorbanın yüzeyinde oluşan yumuşak daireleri zevkle izledi. Bir halka, bir halka daha, sonra bir halka daha, bir halka daha, bir halka... Çorba için krema sosu hazırladı ve ikisini de buzdolabına koydu.

1x2 metre boyutunda hazırladığı beyaz kâğıda kırmızı rujla şunları yazdı:

BUGÜN BENİM DOĞUM GÜNÜM.
DEĞİŞİKLİK OLSUN DİYE BU KEZ
SİZE DOMUZ KANINDAN NEFİS BİR
ÇORBA HAZIRLADIM.
İÇİNE DE ZEHİR KATTIM.
BEN

ALP DAĞLARI'NA GIDIYORUM.
ÇÜNKÜ OTUZ YEDİ YAŞIMA GİRDİM VE
HÂLÂ ALP DAĞLARI'NA
GİDEMEDİĞİMİ AYRIMSADIM.
KALIRSAM, ASLA GİDEMEYECEĞİMİ
ANLADIM.
KALIRSAM, DÜŞLERİMİ, KENDİ
ARZULARIMI HEP
ERTELEMEK ZORUNDA KALACAĞIMI
DA...
HOŞÇAKALIN.

ARTIK BEN.

Çantasını kontrol etti, küçük valizini sevgiyle okşadı. Yüzünde muzip, muzır bir gülümseyişle evi son kez gözden geçirdi. Kapıyı çekti ve çıktı.

Birinci Başlangıç

Müzik başladı.

Herhangi bir şarkı. Neşeli, güler yüzlü, özelliksiz. Dinlenirken sevilen, bitince unutulan, hiç iz bırakmayan... Öylesine.

Uyandı.

Aynı yatakta, aynı odadaydı.

Radyolu saat, tam kurulduğu saate, yediye ayarlı olarak radyoyu çalıştırmış, kendine özgü bir ezgi edinememiş o şarkı da böylece odaya dolmuştu.

Yedi rakamı ile yanındaki çift sıfırı ayıran iki nokta üst üste, yeşil fosforlu renkte yanıp yanıp sönüyordu. Göz kırpar, şimşek çakar gibi... Göz kırpmak sevinci, şimşek çakmasıysa keyifsizliği çağrıştırır ona... Bu radyolu saat ikisini aynı anda yapabiliyor işte...

7:00* 7:00* 7:00* 7:00* 7:00* 7:00* 7:00*

Saat yedi sıfır sıfır.

"Dijital saat!" diye düşündü.

"Sayısal saat daha pratik. Ne kolları var, ne de bacağı..."

Birden acıdı sayısal saate. Aslında bunların tümü özürlüydü. Kolsuz, bacaksız, göz kırpıp, şimşek çakma taklidi yaparak... Üstelik doğuştan eksik kol ve bacakları... Zavallı sayısal saatler...

"Akrep, saatin kolu, yelkovan da bacağıdır, böylece daha kolay öğrenirsin saat okumayı," demişti annesi. O günden sonra saatleri insan gibi görmüştü. Ama şimdi... şimdi yıllar var, bu oyunu unuttuğunu anımsadı.

"Saatleri yalnızca zamanı yiyen canavarlar ya da bir türlü akmayan zamanın sıkıntı tüccarları olarak göreliberi, aslında onların kol ve bacakları olduğunu da unutmuşum... Yazık!"

Aceleyle başucu masasına bıraktığı kol saatini aldı, minik saatin akrep ve yelkovanına ilk kez görüyormuşçasına hayretle baktı. Sevindi. Sağlıklı ve sağlamdı bu saat. Çok şaşırdı. Beş yıllık saatinin akrep ve yelkovanını şimdiye dek hiç görmediğini

ayrımsadı. Hep bakmıştı saate, şimdi ilk kez görüyordu. Saat yediyi beş geçiyordu.

*7:05 * 7:05* 7:05* 7:05* 7:05* 7:05* 7:05*

Saat yedi sıfır beş.

Bu sabah uyanır uyanmaz aslında saatler üzerine düşünmenin kendi seçimi olmadığını hissetti.

"İnsan hiç değilse özel bir günün sabahında uyanınca, ilk kez ne düşüneceğine kendisi karar verebilmeli. Kendisi!"

İki saate de düşmanca baktı. Yeniden saat kollarını ve bacaklarını unuttu. Baktı yalnızca.

Kendisi.

Kendi kararı!

Hiç değilse bugün kendi seçimini yapabilmeliydi!

Sabah uyanınca ne düşüneceği seçimi...

O gün otuz yedi yaşına girdi.

İkinci Başlangıç

O sabah uyandı.

Her sabahki gibi. Tıpkı.

Uyandı o sabah.

Her günkü gibi yaşadı sabahı.

Öğleden sonra yalnız kaldı evde. Süslenmedi o gün.

Pasta yapmadı. Evdekileri hoşnut etmek için sürpriz şekerlemeler almadı, özel yemekler pişirmedi. Kendine armağan almadı.

Her yılın kasım ayının ortasına denk düşen gününde mutlaka çikolatalı bir pasta yapar, uzun uzun özenerek pastanın üzerine beyaz kremayla yaşını gösteren rakamları işlerdi.

Geçen yıl 36 yazmıştı.

Evi süslerdi; rengârenk kâğıt ve balonlarla. O gün için kendisine küçük bir armağan alırdı mutlaka. İri taşlı bir yüzük, sallantılı bir küpe, pahalı olmayan canlı, neşeli, keyifli, ayrıntılarda varsıl incik boncuklar... Ayrıntılardaki keyif...

Öbürlerinin sevdiği yemekleri pişirirdi hiç üşenmeden, hepsine ayrı ayrı, özenli... Ciğer ezmesi, bademli tavuk dolması, sütlü patates püresi, iç pilav, kazandibi ve meyveli jöle.

Bütün bu tadların aynı masada, üstelik el emeği olarak yan yana gelebilmesi için günlerce önceden listeler yapar, alışverişe çıkar, ince ince hazırlanırdı.

Her şey hazır olunca, bitişikteki ucuz kuaföre saçlarını taratır, makyajını tazeler, o güne uygun, pek yeni sayılmayan, en yeni elbisesini giyer, yalnızca özel günlerde kullandığı pahalı parfümünü sürerdi. Bir zehir adıydı parfüme verilen... Zehir!

Öbürleri eve dönünce ayrımsarlardı.

"Ahh evet! Bugündü tabii..."

"Hay Allah, ben daha bir hafta var diye biliyordum!.."

"Armağanını çok önceden almıştım, unutkanlığım malum..."

"Bu yemekleri yemek için, senin her gün doğum gününü kutlamaya hazırım vallahi!"

"Yaşasın, her şey harika!"

Her yıl en sevdiği şarkıları hiç üşenmeden tek bir kasete birbiri ardına kaydeder ve o akşam bu kasedi çalardı. Şarkıların hemen tümü o yılın taze zevkini yansıtsa da, doğum günü kokteyli daima aynı şarkıyla başlardı.

"It's now or never
come, hold me tight..."

Elvis'in kadife kaymak sesi, baygın baygın yakarırdı:

"Ya şimdi, ya da asla/gel, sımsıkı tut beni..."

Neden bu şarkıyı çok severdi, ilk kez nerede duymuştu, yanında kim vardı o sırada ya da bu şarkıyı gerçekten seviyor muydu? Artık bu soruların hiçbirinin yanıtını veremiyordu. Belki de ilk tanıştıklarında, birbirlerine âşık olduklarında kocasıyla dinlemişti. Ya da böyle olduğunu sanarak, artık hepten inanmıştı. Kimbilir, annesiyle babasının dans ederken seçtiği bir şarkının çocukluk anılarına sinmiş resminin sesiydi bu belki, veya mahallede hayran olduğu bir delikanlının yoldan geçerken mırıldandığı... Çok sevdiği koku, ses ve renklerin asıl kökenine kim ulaşabiliyor ki, o...

Kocasından önce hiç sevgilisi de olmadı zaten... Şimdi kocası ve...

Tam on yedi yıldır. On yedi. On ve yedi. On-ye-di!

Bu yıl doğum gününde Elvis dinlemek istemediğini ayrımsadı. Neden yıllarca Elvis'le demlendiğine de kızdı, öfkelendi günlerce. Bu şarkının hiçbir anısı

yoktu, hiçbir izi, uzantısı, rüzgârı, hattâ esintisi... Tamamen izleksiz!

Hem sahi, ne demek oluyordu şu "ya şimdi, ya da asla" sözleri de sanki? Bir karşı çıkış, bir kafa tutuş, bir karar, hattâ terk ediş... Karar ve terk? Neden yıllarca bu şarkıyı dinledi ısrarla, neden, neden?.. Yoksa gizli bir mesaj, bir bilinçaltı dürtüsü falan?

"Ya şimdi, ya da asla!"

Olacaksa şimdi, az sonra geç olacak... hattâ hiç olmayacak... hiçbir zaman!

Bugün. Şimdi. Hemen.

Ya şimdi, ya asla.

Şimdi. Hemen. Bugün.

Haydi. Şimdi. Bugün.

Ya da asla! Hiçbir zaman! Asla!

Bugün!

Bugün otuz yedi yaşına girdi.

Üçüncü Başlangıç

Marianne Faithfull adında sapsarışın, yabanıl, seksi bir kadın, derin bir yarığı andıran yorgun ağzını örten iri dudaklarını koyu kırmızı bir krema gibi saran rujuyla gülümsüyor. Yüzüne gönüllü bir bayağılık bulaştırmayı önceden muzırca planladığını belli eden, çok bilmiş bakışlar.

"Oldu mu? Yeter mi? Yoksa biraz daha bayağılık ister misiniz? Hayır yeterince mideniz bulanmadıysa devam edebilirim, hem de zevkle... Siz biliyor-

sunuz kim olduğunuzu, hiç saklanmayın... hiç..." diye kımıldayan dudakları.

Bunların hepsi, eskimiş bir uzunçaların kapağındaki fotoğrafın orasına burasına saklanmış ipuçları. Plak dönmeye, Marianne Faithfull'un yırtılmışcasına ürperten, edepsiz sesi duyulduğundaysa bambaşka bir öykü anlatmaya başlıyor. Şarkının adı, *Louise Jordan'ın Baladı.*

Louise Jordan'ın baladı, küçük bir kasabada, beyaz yatak odasında, sabah güneşi gözlerine yumuşacık değerken ve o yatakları düzeltip, binlerce âşık düşlerken başlıyor. Kocası çoktan işinde, çocukları okuldadır ve onun gününü gün edeceği yüzlerce olanağı vardır. Örneğin saatlerce yerleri silip, çiçekleri düzenleyebilir... Ya da özenerek süslediği çiçekleri bozup, yeniden düzenleyebilir. Ama o, deliler gibi çalan telefona meydan okuyarak, çocukluğundan anımsadığı tekerlemeleri sessizce söylemeyi yeğler. Ve otuz yedi yaşındaki Louise Jordan, saçlarında ılık rüzgâr fısıltısıyla, spor bir arabada Paris'e hiç gitmediğini fark eder. Otuz yedi yaşında. Tam otuz yedisinde. Otuz beş ya da kırk değil, otuz yedi! Otuz yedi! Otuz ve yedi.

Hem neden Londra, New York, Madrid değil de Paris? Otuz yedi yaş ve Paris. Kadın İngiliz olduğu için belki de... Sahi Amerikalı değil miydi?

Şarkının sonu öyle hüzünlü ki, her keresinde gözyaşlarının yatıştırıcı serinliğini, acımasız bir kırbaç darbesi, yitirdiği bir şeyi geri isteyişini pekişti-

riyor sanki... Ve o zaman daha çok istiyor, geri istiyor, çok istiyor. Yitirdiği bir şeyi... Bir şeyi?

Filmlere şarkı yapılan ülkelerden birinde, bir film müziği olarak dinlemişti yıllar önce.

"Bizzare!" demişti kocası filmden çıkarken.

Ticari bir sinema değildi gittikleri. Sanat ağırlıklı, gösterimdeyken ortalığı birbirine katmamış, kalabalık ve gürültülü izleyicileri hiç ilgilendirmemiş filmleri gösteren küçük bir sinema kulübüydü sanki. Pek çıkartamadı. Kongrede tanıştıkları Amerikalı bir bilim kadını salık vermişti.

"Aman kaçırmayın, çok değişik bir film!"

Kocası bir bilimsel kongre için yurtdışına giderken, onu da yanında... Biraz açılsın diye... Çocukları annesine, komşulara yalvar yakar... Zaten beş gün topu topu... Yaşamında ilk ve son kez gittiği, küçücük bir Avrupa kenti... Taşra. Dünyanın bütün taşraları gibi sıkıcı ve renksiz... Hiçbir şeyin hiç değişmediği, genç ve cesur olanların çoktan terk ettiği taşta!

"Grotesk!" demişti kendisi de.

Acaip, tuhaf, kaba, dehşet verici mi demeye getirmişti yani? Yoksa 'bizzare'ın sanatsal ağırlıklı kullanılan eşanlamlısını hâlâ unutmadığını... Hâlâ anımsadığını belki de?..

Dehşet verici olan, kadının bütün ailesini öldürüp, evini yakıp, her şeyi terk etmesi miydi, yoksa uzun yıllar evli kalmış, çok çocuklu, bütün ev kadınlarının aynı cinneti yaşamları boyunca en az bir kere düşlemiş olması mıydı? Hiç düşünmemişti o

sıralar. Belki de filmin sonunda Louise Jordan tekdüze yaşantısını değiştiremiyordu da, kendisi böyle bir film izlediğine inanır olmuştu. Plağı da espri olsun diye almışlardı: *Broken English.*

Gençti henüz. Yirmi yedi falan... Daha geçen yılki doğum gününde bile gençti. Çünkü yaşını hiç düşünmemiş, kendini hiç sorgulamamış, hiç... Hiç düşünmemişti.

Daha önce hiç düşünmemişti.

Plağı eskiler arasında tesadüfen bulduğu günden beri, içinde heyecanlı bir 'Laa-dees!' beklentisi...

Düşünmezdi önceleri.

Daha önce.

Önce.

Düşünmezdi.

Cesaret ister düşünmeye.

Korkardı düşünmekten.

Düşünmekten.

Yaşardı yalnızca.

Yalnızca.

Herkes gibi olmanın dümdüz tehlikesizliği.

Koruyucu ve güvenli tekdüzeliği düşünmemenin.

Yaşardı yalnızca.

Yalnızca.

Ama birden, dolu bir barajın kapakları açılmış gibi coşkun, çağıl çağıl bir düşünce seli...

Üstelik, "Ya şimdi, ya da asla!"

Marianne Faithfull vakti zamanında Mick Jagger'la fırtınalı bir aşk yaşamış.

Fırtınalı aşk!

Aşkın fırtınalısı.

Bir aşk yaşadı kendisi de.

Yirmi yaşındaydı. Güzeldi. Anneannesinin Boşnak köklerinden gelen, kendinden sarı, pırıl pırıl saçları, çıkık elmacık kemikleri, buğulu elâ gözleri ve bütün bu soğuk tip özelliklerini yerle bir eden, gamzeli taze gülüşüyle üniversitede peşinden koşan pek çok delikanlı vardı.

Sanki o sıralar her şey güzeldi, işler yolundaydı, gülünecek sürüyle olay yaşanıyordu da, şimdi keyifler kaçmış, lezzetler kaybolmuş, bütün espriler eskitilmiş, güzellikler kullanılmış, limanlar boşalmış, trenler çekip gitmişti.

Annesi, "Gençlik mevsimi yazdır!" derdi gülerek.

Gençlik mevsimi yazdır!

Mevsimi yazdır gençliğin.

Yazdır gençlik.

Gençlik yaz.

Yaz.

"Genç Kızlar

Onlar sanki yelkenlilere benzer. Kaçıp gitmek telâşında saçları (Göçebe bir çadır gibi buruşsalar da akşamları). Denizi özlerler, kıyıya çekilmiş

gövdeleri, dağ başlarında. Bakın bunca takı kollarında, boyunlarında göçebe yükleri. Rüzgârı beklerler. Gözleri gökte: Bir doğsa ay!"

Gençlik mevsimi yazdır.
Yazdır mevsimi.
Gençlik yazdır.
(Y) Azdır mevsimi.

Bu kadar bilge miydi annesi yani? Hani kırk yaşında olduğu için çok yaşlı bulduğu, üstelik üç çocuklu, lise mezunu bir ev kadını diye ciddiye almayıp, kendi iki yıllık üniversite öğrenciliğiyle hor gördüğü annesi...

Dünyanın bütün zafer kapılarının yalnızca kendisine açık olduğunu sandığı o görkemli yirmi yaşındayken...

Ya şimdi kendisi?

Şimdi...

Ya şimdi, ya da asla!

Gençlik mevsimi gerçekten de yalnızca yaz mıdır?

Yaz. Yaz. Yaz.

Gençlik (Y) Az!

Yazı yaz!

Yazın sınıflararası farklar en aza indirgenir-miş. Yazın daha fazla aşk yaşanır-*mış*. Yazın intiharlar azalır-*mış*. Yazın cinayet ve boşanma sayısı düşer-*miş*. Öyle yazıyordu, kadınlar okusun diye 'çocuk sayfası' gibi hazırlanan o 'fasulyeden' sayfalarında gazetelerin... O sayfaları da kadınlar hazırlıyor ama!.. Hah!

Yazın aşk sayısı artar-*mış*! Haydi yaza hazırlanın kızlar!

'Mış ve miş gibi'

Peki ya kış?

Kış bu kadar kötü mü sahi? Ya sonbahar ve ilkbahar? Yalnızca yaz mevsimi yaşayan ülkelerde herkes her zaman mutlu ve genç mi yani? Amerika'nın Pasifik kıyıları, Karayipler falan?.. Oysa *Grand Canyon* filminde Los Angeles'ın karanlık yüzünü dehşet içinde izlememiş miydi?

Ama Alpler'de kışın tadı başkadır. Çok yüksekte daima kar vardır. Mont-Blanc tepesinde. Yüksekte. Dört bin sekiz yüz metrede. Alp Dağları'nda!

Alp Dağları'nda.

Alpler'de.

Alp Sıradağları.

Beşinci Başlangıç

Âşık olmak neydi o sıralar? Yaz mevsiminde?

Âşık olmak neydi yaz mevsiminde?

Tamamen uçmaktır aşk yirmi yaşında!

Bir arkadaşlarının evinde tanıştılar. Kız yirmi yaşında, delikanlı koskoca yirmi beşinde! Kız çok canlı, güzel, sıcacık, saf bir üniversiteli. Delikanlı yakışıklı, geleceği parlak bir akademisyen, peşinde kızlar. Daha ne olsun? Gerisi can sağlığı.

Aşk buydu zaten.

"Aşk nedir diye Sor / Bir akşam pazarında /

Kıymık batar sanki / Soluklara(...)
Hangi şarkının sözüdür o/Sabun kokan
havlulara / Rakı içmeden sarhoşlatır/Hani
sonbaharda / Dinleseniz duymazsınız/Bu
uğultuda.
Aşk nedir diye sor / Pazaryerindeki bir
kadına / Utanıp yere inerken bakışları / Fıkırdar
saçındaki kına."

"Okulu bırakıp evlenmen fazlaca duygusal bir karar. Adam kaçmıyor ya! Seni seviyorsa iki yıl daha beklesin. Bir kadının en zengin çeyizi mesleğidir!"

Tomris hep böyleydi, hâlâ da böyledir. Böyle yani. Yani... Çok katı, ödünsüz falan...

"Yine evlenir, pahalı gelinlik ve damatlık giyer, düğün marşıyla kol kola çıkarsınız kerevetine... İçinden güvercinler çıkan beyaz kremalı düğün pastası bile kesersiniz el ele..."

Ne kötülük var sanki düğün yapmakta? Neden böyle hevesini kırar bu Tomris de yani?.. Hem zaten İngiliz Dili ve Edebiyatı'na neden kaydolduğunu da tam olarak hiç bilemedi ki... Oysa daima arkeolojiye ilgi duyardı. Gizemliydi arkeoloji. Tarihin derinliklerinde yolculuğa çıkmak, zamanın ötesine geçişi yaşamak duygusuyla bugüne ulaşmak... Sahi bu kadar bilgece düşünebilmiş miydi o sıralar? Ama Tomris filolojiye kaydolunca, sanki ayıp olmasın, vefasız sayılmasın diye, kendisi de peşinden... Yani

meslek seçiminde, geleceğiyle ilgili bu çok önemli kararında, belirleyici olan böylesi kaygan, tamamen çocuksu, hepten duygusal... İnanılmaz bir şey... Yani Tomris İtalyan filolojisine girse, kendisi de... Ya da Arap dili, Japon dili, Kuş dili...

Mendelsshon'un düğün marşı... Naa naa na na nanannana nana na nannna nom... onlar ermiş muradına!..

"Keşke Ravel'in Bolero'suyla evlenseydik!"

Ertesi yıl gebe kaldı.

Tomris üniversiteyi bitirdiğinde, kendisi ikinci bebeğine gebe, birincisi de sekiz aylık kucağındaydı. Mama şişeleri ve kakalı bezler arasında yorgun, solgun, ama âşık gülümsüyordu. Âşıktı tabii!

Evet, uykusuzdu, yorgundu, tam yeni yeni kendinin farkına varmaktayken... Âşıktı ama! Kesinlikle! Gerçi o ilk yılın uzun sevişmeleri, neşeli kahvaltıları, iki kişilik elim sende oyunları ve kadın erkek kahkahalarının yerini, çocuk çığlıkları, çocuk bakım kitapları, doktor telefonları ve aşı takvimleri almıştı ama...

Kocası taptaze doçentken, Tomris doktora tezini henüz sunmuşken, o üçüncü kez hamile kaldı. Annesi bile karşı çıktı bu kez. Büyük oğlu Kerem yedi, küçüğü Ferhat altı yaşındaydı.

"Bir de kızımız olursa, ideal aile oluruz!" diye gülümsedi.

'İdeal aile' kavramını ilk kez bir Amerikan ev dergisinden okuduğunun hiç ayrımında değildi...

Üçüncü oğlu Emre doğduğunda, annesi elini eteğini çekti, kızından umudu kalmamıştı besbelli.

Kocası artık bir anaokuluna dönüşen evde çalışamadığı için bazı geceler üniversitede yatar olmuştu.

"Evine gelmem, dışarıda bir yerde buluşalım. Seni çaresiz ve bakımsız görmeye içim elvermez. Hele bir de bana dergilerde reçetesi verilen 'mutlu aile ve ev kadını'nı oynamak için çabalamana yüreğim dayanmıyor."

Hiç unutmuyor bunu. Tomris tamı tamına böyle demişti.

Çaresiz ve bakımsız!

Çaresiz ve bakımsız mı?

Nedenmiş o? Haftada bir temizlikçi kadın ve her yarım gün çocuk bakıcısı geliyor evine. Anlayışlı ve sevecen bir kocası var. Çocukları da kendisi istedi. Sağlıklı, sevimli oğlanlar.

Çaresiz ve bakımsız mı?

Hiç de değil! Yok öyle bir şey! Kesinlikle yok!

Evet, zamanı pek bol sayılmaz. Kendine ayıracak zamanı yani. Kendi isteklerinden, beklentilerinden, düşlerinden birazcık ödün verdiği de düşünülebilir belki... Birazcık. Çok sayılmaz. Biraz.

Hem belki de kendi amacı, ev, çocuk ve koca sahibi olmaktı? Böyle miydi ideali? 'İdeal aile' tek başına bir ideal olabilir mi sahi? Peki bir ideali olmuş muydu acaba? Hiç düşünmüş müydü bunu?

Çaresiz ve bakımsız mı?

Bir insan 'çaresiz ve bakımsız çıkmazı'na ulaşmak için böyle çok yorulur, bunalır ve çalışır mı hiç?

Oysa Alp Dağları'na çıkmak için yorulsaydı...

Yazları Alp Dağları'nın dumanlı başında hâlâ kar vardır.

Çok yükseklerde. Alp Dağları'nın asi, dikbaşlı Mont-Blanc tepesi hep kar yüklüdür.

Alp Dağları'nın başı, sıcak, ter içinde bir yazı hiç yaşamamıştır.

Ancak eteklerinde, yükseklere uzanamayan yamaçlarında ılık rüzgârlara, yaz gevşekliklerine izin vardır.

Alp Dağları!

Alpler'in kuzeye dönük yüzü, Mont-Blanc, tıpkı kendisi gibi...

Benziyorlar!

Alpler.

İkisinin de başlarında yaz mevsimi az...

Az.

Alp.

Altıncı Başlangıç

"'Şahlanmak' yarı kötürüm bir fiil / Yeşil de şahlanmıyor, mavi de / Güneş asfaltta yansıdıkça / Kum sıçrıyor göz kapaklarıma / Mektuplar okundukça."

Hani o şarkı... Otuz yedi yaşında hiç Paris'e gitmediğini fark eden İngiliz ev kadınını anlatan... Paris'e gitmek çok mu önemliymiş onun için acaba? Yoksa Paris tamamen bir simge, bir? Oysa simgeler yükseklerde, doruklarda olmalı; çok yukarıda, Alp-

ler'in başı Mont-Blanc gibi... Ulaşılması güç, olanaksız... Olanaksız? Olanaksız mı?

Otuz yedi yaşına kadar gelip de, hep başkalarını hoşnut etmeye çalışmak, kendi için istediği küçücük bir geziyi bile... Paris, Londra'ya o kadar uzak sayılmaz ki... Yoksa Paris, Londra'da bir mahallenin, bir içki evinin ya da diskonun adı mı?.. Belki de... Hem ne fark eder?.. Paris, Paris'tir ve o kadın, çok istemesine karşın otuz yedi yaşına dek oraya gidememiştir... Otuz yedi yaşına dek. Otuz yedi yaşın saklı bir önemi, gizemli bir bildirisi olmasın sakın...

"Şahlanmıyor sevinç / Kıpırdıyor umudun yarı
ışıltısında / Kimi zaman ucu kırık bir
tükenmez / Yarı açık bir kurşunkalem / değince
bir kâğıda/soldan sağa."

Peki neden And Dağları değil de, Alpler? Yalnızca çocukken okuduğu bir çizgi roman mı nedeni? Yoksa yaza hasret başlarının benzer ve yakın duruşları?..

Dokuz yaşlarındaydı. Kim getirmiş, kim vermişti o çizgi romanı, hiç anımsamıyor. Ama kitaptaki her çizgi ve sözcük tamamen aklında kalmıştı. Alp Dağları'nda araştırma yapan Amerikalı bir biyolog, on yaşlarındaki kızını da o şahane serüven dünyasına birlikte götürmüştü. Romanı defalarca okuyup, hatmettikçe küçük kızla öylesine özdeşleşmiş, onunla birlikte Alp Dağları'nda öyle gizler paylaşmıştı ki, o yaz okullar açılana dek elinden çizgi roman, dilin-

den Alp Dağları düşmemiş, aklı ve düşleri Alpler'de yaşanacak o serüvenle dolmuştu.

Kendi babası teknik ressamdı. Okul kitaplarını resimler, ünite dergilerine bulmaca resimler çizerdi. En büyük arzusu bir gün bir çizgi filmde çalışmaktı. Halbuki biyolog olsaydı ve kızını alıp, Alp Dağları'na araştırma gezisine götürseydi meselâ...

Babasına içten içe bir kırgınlık yaşadı o yıllarda. Sanki bilerek, isteyerek, kızını üzmek için biyolog olmamıştı ve... Babası, hiçbir çizgi filmde çalışamadan, genç yaşta, saçma sapan bir kazada öldü, gitti. Kendi için istediği o tek şeyi gerçekleştirmeden...

"Biraz da kendin için istemeyi öğrenmelisin. Sen kendini önemsemez ve saygı göstermezsen, hiç kimse seni..."

En son görüşmelerinde böyle söylemişti Tomris. Şık spor bir takım giymiş, nefis süet pabuçlar; küt topuklu, koyu hardal. Ayakkabılara hep düşkündür o.

Belki de sevgiyle söylemişti bu sözleri de alıngan ve saldırgan olan kendisiydi. Hem alıngan... hem saldırgan. Tek saldırgan olduğu kişi de Tomris... önce alınganlaşıyor, kırılıyor, sonra saldırıp, kırıyor... Neden Tomris'e peki?

"Seni bakımsız ve çaresiz görmeye içim elvermez!"

Bir pastanede buluştular. O gün için giyebileceği en iyi giysisi, yeşil eteği ve artık üç doğumdan sonra iyice dar gelen ikinci evlilik yıldönümü armağanı ipek bluzunu giymişti. Biraz dağınık ve zorla bir

araya getirilmiş bir görünüşü vardı ama... Kahveyi eteğine döktüğünde, tam olarak o soruyu sormuştu Tomris. Kahve lekesi bir daha asla çıkmadı etekten. Bacağı yanmış, canı acımıştı. Nasıl da dökülmüştü o sıcak, fokur fokur kahve öyle? Elleri de titremez ama... Bilmeden bilerek, istemeden isteyerek.

"Üniversiteye geri dönmek istersen, yeni bir af yasası çıkmak üzere... Çok severek yardımcı olurum."

Kahve eteğine döküldü. Canı yandı. Çok!

"Ben aileme çok düşkünüm Tomris. Çok güzel bir düzenimiz var ve benim için her şeyden önemlisi, önce aileme sahip olmak!"

Ne sanıyordu yani... Kolay mı üç çocuk, bir koca, ev işleri ve tümünün bütün sorunlarını çözmeye uğraşmak. Her gereksindiklerinde dördünün de imdadına yetişmek! Ne bilsin ki o! Ne ailesi var, ne de sorumlulukları!.. Üstelik kocası başkasının pişirdiği yemekleri yemez, bir tek karısının güzel yemekleri...

"Peki lokantalarda yediklerini kim pişiriyor?"

"

"Her neyse. Peki ama neden ikisini birden istemiyorsun? Neden senin de kocanınki gibi hem bir ailen, hem de kariyerin olmasın?"

Saçmalıyor bu Tomris canım. O zaman ev işleri ve çocukların bakımını kim üstlenecek? Hem kendisi neden ikisini birden istemiyor? Galiba küçümsüyor eski okul arkadaşını ve hiç anlamıyor, hiç, hiç hiç!.. Aile düzenini koruyabilmek için sürekli alttan almanın, dilinin ucuna geleni yutmanın, daima şef-

katli güleryüzlü ve anlayışlı olmanın ne güç olduğunu nereden bilsin... Anne olmadı o! Anne değil Tomris!

Gerçek anlamda konuşmayı, yüz yüze görüşmeyi o günden sonra kestiler. Yurtdışı gezilerindeyken çalakalem yazdığı bir iki kart yolladı Tomris önceleri. Birkaç yıl sonra, yabancı bir üniversitede hocalık yaptığı sırada kısa bazı mektuplar yazdı. Sonra, hiç yanıt alamadığından belki, kesildi onlar da... Acıdığından, küçümsediğinden belki de...

Niçin yanıt bekliyordu sanki? Ne yazacaktı ki ona? Dertlerini, içinde biriktirdiği boşluğu mu, yoksa çocuklarının ve kocasının planlarını mı? Saçma!.. Kendi için, kendine ait, ailesinden bağımsız hiçbir duygusu, düşü kalmamıştı. Peki hiç olmuş muydu? Yazacak ilginç bir şey yoktu yaşamında; yazmadı!

Tomris'in gazete ve dergilerde fotoğraflarını gördü sonraları. Şık ve özgüvenli gülümsüyordu hâlâ. Biçimi, zerafeti hiç bozulmamıştı. Yakınlarda bir meslektaşıyla evlendiğini duydu. Sonunda... Çocuk doğurmaz artık bu yaştan sonra... Herhalde... Bu yaştan sonra? Bu yaş? O kendisiyle yaşıt ama...

Ne varmış yaşında yani?.. Ne var...

Bugün otuz yedi yaşına girdi!

"'Yine de' diyorum 'yine de' / Gümbürtüsünü duymak için yüreğimin / O bir tülbent oyasına takılıyor / Bir nasırın kıvrılışına / Bir çocuk dizindeki yaraya / Şahlanmayıp ayak uyduruyor / saat tıkırtısına."

Yedinci Başlangıç

"Sıradan Test

Bir yatılı okul tedirginliğiyle
geceye girdiğinizde
eksikse yastığınızda kokusu
A- Sevdiğinizin
B- Uykunun
C- Dostluğun

Kuşku artıyorsa
Bölüyorsa uykuyu
yokluğu
A- Güvenin
B- Geleceğin
C- Çocukların

Derinleşiyorsa izi
Gözkapaklarıyla
alnınızda
A- Çarptıkça
B- Yaprakları
C- Günlerin

A) SUSMAYIN
B) YUMMAYIN GÖZLERİNİZİ
C) TANIKLIK EDİN, UNUTMAYIN."

En Son

Bir sabah uyandı.
Evde çıt yoktu.
Ne müzik, ne saat, ne insan, ne su sesi...
Yatakta doğruldu, yatak bambaşkaydı. Taze, kabarık, çiçek kokulu. Yanında uyuyan erkeğe baktı.

Kocasına hiç benzemiyordu. Daha genç, daha taze ve yakışıklıydı. Aylardır tedavi ettirmediği dişi nedeniyle de ağzı kokmuyordu.

Oturdu yatağın içine. Dizlerini büktü. Kollarıyla kucakladı bacaklarını. Tostoparlak oldu. Çenesini dizlerine dayadı. Çocukken de böyle oturur, düşler kurardı yatağında. İçi kıpır kıpır, yüreği serin, dudaklarında gerçek bir gülümseyişin artıkları, bir keyif, bir keyif... Keyfin keyfini unutmamış, unutmuyor insan demek ki...

Çikolatayı uzun savaş yıllarında yemese de, tadını her çocuk... mutlaka anımsar... mutlaka...

Mis gibi taze kahve kokusuna hasretlendi o sırada. Kızarmış ekmek kokusu ardından da. Kızarmış ekmeğin üzerine tereyağı ve vişne reçeli düşledi kahvenin yanında.

Heyecanlandı. İştahı açıldı.

Bir sabah serin bir yürekle uyanıp, keyfin fiziksel tadını duyumsamak ve kahvaltı için heyecanlanabilmek... Şaşırdı.

"Sen neden kürkle oturuyorsun yatakta?" Kocası şaşkın şaşkın süzüyordu onu.

"Nereden buldun bu kürkü, çok pahalı olmalı? İyi misin sen?"

"Evet, iyiyim. Çok iyiyim. Çok fazla."

İyice şaşıran kocası yattığı yerden doğrulmaya çalıştı. Ama hiç beklemediği bir acıyla yüzünü buruşturdu, elini sırtına dayadı, inleyerek konuştu:

"Aman Allahım, her yanım tutulmuş benim. Dayak yemiş gibiyim. Ne oldu böyle bana? Midem

ağrıyor, dilim ağzımın içinde testere gibi... Gözlerimi açamıyorum, ah sırtım!.."

Eliyle bacaklarını ve çarşafları yokladı. Mahcup bir şaşkınlıkla fısıldadı:

"Neden pijamalarım ve çarşaf sırılsıklam böyle? Hay Allah, yoksa bu yaştan sonra, bebekler gibi..."

Güçlükle kalkıp, yatağın ayak ucundaki pirinç tutamaca yaslanarak, karısının yanına geldi, biraz çekinerek elini alnına koydu.

"Sende bir tuhaflık var. Neyse, çok şükür, ateşin yok!"

"Kahve ve kızarmış ekmek. Üzerinde tereyağı ve vişne reçeli olacak ama!" Sesinde azıcık cilve, bol neşe, heyecan. Sesinde yaşam.

"Benim de karnım acıktı, felaket açım, sanki yıllardır bir şey yememiş gibi... Fakat başımdaki şu ağrı..." dedi kocası.

Güçlükle ayağa kalkıp, ayaklarını sürüyerek odadan çıkarken yan gözle, ürkerek karısını izliyordu.

Mutfağa girdiğinde, üç oğlu ve kocası hazırlanmış bir kahvaltı masasında onu bekliyordu. İlk kez kahvaltıyı onlar hazırlamıştı. Yıllardır ilk kez, hazır bir kahvaltı masası...

Çocuklar da babaları gibi yorgun görünüyorlardı. Daha erken kalkıp, kahvaltı ettikleri anlaşılıyordu. Dördünün de gözlerinde korkuyla sevginin tehlikeli karışımında pırıldayan ışıklar yanıyordu. Çıt yoktu. Ne müzik, ne saat, ne insan, ne de su sesi... 'Böh!' dese, yerlerinden zıplayacak kadar gergin görünüyorlardı. Yalnızca kokular vardı. Kahve,

kızarmış ekmek, endişe, tehlike, erkek ve evlât kokusu...

"Günaydıın!"

"Günaydın anne!"

"Günaydın hayatım!"

"Vişne reçelini nerden buldunuz böyle?"

"Bir koşu, bakkaldan aldım anne. Seversin diye..."

Kürküyle oturdu, bacakları ve ayakları çıplaktı hâlâ. Kahvesinden bir höpürdek aldı. Şahaneydi. Reçelli ekmekten ısırdı, çıtır çıtır bir lezzet aktı ağzına; vişne reçelinin ekşiyle tatlısının aykırı lezzeti.

"Dün akşamki doğum günü esprilerin çok hoştu anne. Çorba çok lezzetliydi... Tabii sen de aramızda olsaydın çok sevinirdik... Şeyy... Değil mi baba?" dedi Ferhat. Lider karakterlidir o.

"Evet ya, çok değişik ve... ve ilginçti hayatım."

"Hah hah ha!" diye iri bir kahkaha attı. Dördü de bu kahkahanın tehlikeli rengine endişeyle bakıp, sustular.

"En hoş olan da... Ehemm... dekorun tuhaf albenisiydi. Yani şu 'happening' tarzı falan olmalı. Sen bir bienale katılmalısın anne." dedi çekinerek Kerem. Sanatçı ruhludur o.

"Ya domuz kanı ve zehir esprisi!" diye gülerek katıldı onlara Emre. İnsancıl ve şefkatlidir o. Dokuz yaşında henüz.

"Hah hah ha!.."

Onlar da güldüler. Doğrusu, gülmeye sığındılar. Yıllardır varlığını gerçekten hissetmeden, vit-

rinde bol çiçekli bir vazo, mutfakta yemek dolu bir tencere, dolapta temiz çamaşır, yatakta bahar kokulu çarşaf, ayakkabılıkta cilalı potinler, salondaki televizyon kadar mutlak, olağan ve hak edilmişliği hiç sorgulamadan kabullenilen eşyalar gibi var olan anneleri/karısı, âniden tıpkı kendileri gibi bir insan, bir birey olduğunu anımsatmıştı onlara. Bir kadındı. Hâlâ gençti, alımlıydı. Onlara sundukları-nın tümü, o istediği için vardı, istemezse olmazdı. Sonsuz ve mutlak değil!

Beşi bir yerde, uzun uzun güldüler. Aslında kendilerine verilen mesajın etkisiyle yaşadıkları dehşetin bir dışa vurumuydu kahkahalarındaki acı lezzet. Belki de hiçbiri değildi, anlamamışlardı bile... Yalnızca kendisi öyle sanıyordu. Kendisi? Evet. Kendisi öyle sansa bile... Kendisi!

"İyi ama şimdi ne olacak?" diye sormaya can atıyorlardı.

"Sen de bizim gibi biriysen, biz nasıl biz olacağız?.."

Gülüyorlardı ama... Yıllardır onun varlığını, onun kimliğini böyle kuvvetle hissetmemiş olmanın eksikliğiyle, ağırlığıyla...

"Işıkları cebine doldur hadi. Senden beklenen bu."

"Dün Alpler'e çıktım," dedi neşeyle.

Sakin ve huzurluydu. Aynı endişeli sessizlik yeniden yayıldı geniş mutfağa. Dördü de bakışlarını

gizledi. Ellerinin, perdelerin, masa örtüsünün kıvrımlarına. Kıvrımlar, kaçak bakışları gizler.

"Bir disko falan mı bu Alpler? Tomris'le mi gittiniz?"

"Hah hah ha! Hayır, ben gerçek Alp Dağları'ndan söz ediyorum. Hani Mont-Blanc tepesi bulutlara doğru uzanır falan... Üstelik tek başıma gittim oraya. Kendim! Ama Tomris'i de unutmadım. Artık ona yazacak bir şeyim vardı; uzun bir mektup yolladım."

"Fransa'daki Mont-Blanc tepesine mi anneee..." diye dehşetle haykırdı Emre.

"Evet," dedi dingin bir sesle. Uzun uzun kahvaltı etti iştahla. Öbürlerinin şaşkın bakışları üzerine üşüşmüşken, parmağına bulaşan vişne reçelini diliyle yalayarak temizledi; şapır şupur...

"Bizi terk mi ediyorsun anneee...!" diye ağlamaya başladı Emre.

"Hayır. Ben sizi terk etmiyorum," dedi. Sesindeki kararlı tona hiç alışkın değildi/ler. Yerinden kalktı, camları açtı. Soğuk ve karbondioksit dolu hava doldu içeriye.

"Bu evi çok iyi temizlememiz gerekecek," dedi.

"Tabii, elbette," dediler hep beraber üşüyerek. Emre hâlâ burnunu çekiyordu.

"Sen hiç dert etme hayatım. Evi biz temizleriz, birilerini tutarız. Sen istirahat et, dinlen, gez, alışveriş yap..."

"Sizi terk etmeyeceğim. Hepinizi seviyorum, tek tek herbirinizi. Sizleri isteyerek kattım yaşantıma.

Sevmediğim ve anlaşamadığım asıl kişi, terk ettiğim o sevmediğim 'ben'dir."

Nefeslerini tutmuş, onu dinliyor, anlamaya çalışıyorlardı.

"Yeni 'ben'i kabul etmem güç olacak. Sizin için de kolay olmayacağını biliyorum, ama başaracağız. Başka yolu yok!"

"Üniversiteye mi dönüyorsun?" dedi kocası şaşkınlıkla.

"Çalışmaya başlıyorum," dedi kahvesini yudumlayarak.

"İkisini de istiyorum. Hem ailemi, hem kariyerimi. Tıpkı senin gibi. Senin bizleri ve işini sevdiğin kadar ve çok... Haaa, unutmadan size getirdiğim şu armağanları da vereyim."

Dördünün hep tetikte bekleyen, korkuya dönük heyecanına aldırmadan yatak odasındaki bavulundan rengarenk atkılar, eldivenler getirip, masanın üzerine bıraktı. Armağanlardan sarkan renkli etiketlerde 'Made in France' yazıyordu.

Onlara göstermeden cebinden çıkarttığı küçük bir şişeyi, erzak dolabının dibine saklarken, kendi kendine fısıltıyla söylendi.

"Ne kadar dalgınım Tanrım! Siyanür yerine, uyku ilacı katmışım çorbalarına... cık cık cık..."

O sırada cebinden düşen Air France biletini şaşkınlıkla inceleyen kocası, bunun 15 Kasım, Istanbul-Lyon gidiş, 17 Kasım, Lyon-İstanbul dönüş olmak üzere karısı adına düzenlenmiş olduğunu

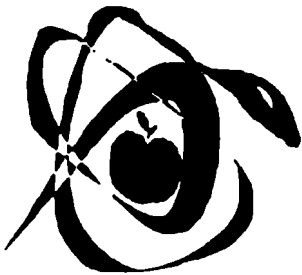
gördü. Dehşet içinde saatine baktı. Solukları hızlandı, elleri titredi, saat çoktan öğleyi geçmiş, saatin takvimi 17 Kasım'ı gösteriyordu.

"Ağrıdıkça bilirim
yüreğimin yerini."

Ekim'92-Eylül'93 İstanbul.

Bu öyküde kullanılan bütün şiirler, şair Sennur Sezer'in *AFİŞ* adlı kitabından alınmıştır.

Öyküde adı geçen Marianne Faithfull şarkısını bulmakta bana yardımcı olan İzzet Öz'e teşekkür ederim.

İçinden Deniz Geçen Şehir

"...Hey babam hey... Yamandır Boğaziçi'nde
ayın on dördü yaman / Çileden çıkartır adamı
dinden imandan eder / Komaz zengin fakir
farkı / Kör eder, sağır eder, dilsiz eder."

Melih Cevdet Anday
(Boğaziçi'nde Ayın On Dördü)

"Yabancılar 'Altın Boynuz' adını vermişler Haliç'e. Dünyadaki tek altın boynuzlu şehir İstanbul'dur." Böyle derdi. Ne eksik, ne fazla. Sık sık böyle derdi. Ardından hülyalı gözlerle uzaklara dalar, giderdi. O sırada ilkgençliğinde yaşadığı İstanbul aşklarını mı özler, yoksa yaşayamadıklarına mı hayıflanırdı, bilemezdim. Zaten o sırada ben henüz yaşanmış ya da yaşanmamış bütün aşkların geçmişin tül perdesi arkasında bulanıklaştığını bilemeyecek kadar gençtim.

'Altın boynuzlu tek şehir!'

'*Golden Horn*.'

İşte bunu ondan her duyduğumda kapı açılır, kapının önünde iri ve esmer bir boğa belirirdi. Boynuz kavramı bende neden hemen bir boğa çağrıştırırdı da bir geyik ya da bir öküz değil, o zamanlar bilemezdim. Ama işte 'altın boynuzlu tek şehir' deyimini duyduğum ya da düşündüğüm her zaman bu çok iri ve öfkeli boğa sanki önceden planlamış gibi doğruca benim üzerime koşardı. Ama ne koşmak! Beni parçalamak niyetiyle doludizgin bana varmak, bana saldırmak! Ürkerdim. Yok yok, korkardım. Dizlerim çözülürdü, titremeye başlardım. Çok korkardım. Bu kadar çok korkmama rağmen boğanın ne kadar güzel ve genç göründüğünü her keresinde fark eder, sonra gözlerimi yumar ve saldırıyı beklerdim. Kaçamayacak kadar korkardım. Her zaman. Öte yandan onun etrafına saldığı sağlık ve bereket, güç ve canlılık duygusu beni büyülerdi. Biraz sonra beni parçalayacak öfkeli bir boğanın güzelliğiyle yarattığı hayranlık duygusu, öfkesi ve saldırganlığıyla çoğalttığı korkuma karışırdı. Bu iki sert duygu; hayranlık ve korku yan yana gelince insanda küçük düşürücü bir etki yaratır. Bir çeşit gönüllü kölelik, bağımlılık tehlikesi ve hipnoz baygınlığı...

Ama saldırmazdı. Bir mucize olur, boğa bana saldırmazdı. Gözlerimi açıp boğayla burun buruna ve göz göze geldiğim o son an ikimiz de aynı nedenle şaşkın bakakalırdık. Çünkü boğa da ben de

aynı anda fark ederdik ki, onun müthiş bir tuhaflığı, bir eksikliği, hattâ özrü vardı ama bu özür bir mucizeyle olağanüstü bir güzelliğe dönüşmüştü. Boğanın bir boynuzu eksikti. Ya da boğanın başının tam ortasından tek bir altın boynuz göklere doğru pırıl pırıl yükselmekteydi. O tek altın boynuzlu biricik boğaydı! O bir efsaneydi. Artık efsaneydi! Gözlerimi İstanbul semalarında yükselen altın boynuzdan zorla kopartıp, onun gözlerine baktığımda, o dünyanın en öfkeli efsane boğası mahzun ve hüzünlü bakardı bana. Yumuşak ve kumral bakışları, o iri ve güçlü, genç görünüşlü bedenine taban tabana zıt bir sevecenlikle akardı üzerime. Böylesi bir zıtlık, karşıtların yan yana yaratacağı estetik hazzı ilk kez tatmama neden olurdu. Garip bir ışıkla yıkanır, tanımadığım türden bir sevinçle dolardım.

Ben artık korkumu yenmiş, pırıl pırıl yanan tek altın boynuzu hayranlıkla seyrederken, o dünyadaki bütün boğalardan farklı oluşunu kederli, kaygılı ama kabullenecek kadar güçlü bir bakışla mağrur beklerdi. Bir kabulleniş ânının o çok sancılı ve yalnız duruşu. Bir kabullenişin ne kadar zor ve can yakıcı olduğunu hissetmem bu efsane boğa yüzündendir. Çünkü o kabulleniş ânını gözlerimle görürdüm. Ama o zaten farklı bir boğaydı. Özeldi, yalnızdı ve güzeldi. Güç, bereket, öfke ve saldırganlığın sembolü olarak doğmuştu ama efsanevi özrü nedeniyle sevecen bir hüzünle bakardı. O İstanbul'du, İstanbul Boğası'ydı. Çelişkilerin ortasında gerilip kalmanın sancılı, kahredici acısıyla tanışmam da işte

o kadar genç yaşlarıma denk düşer. Hayranlık ve acımak. Acıma duygusu sirke kokar. Hayranlık: Vanilya. O günden sonra ne sirke severim, ne de boğa güreşlerini. Vanilyaya gelince; vanilyalı her şey, ama her şey büyüler, baştan çıkartır ve esir eder beni kendine.

"İçinden deniz geçen tek şehir!" derdi. Yine gözleri hülyalı, sesinde şiir tadı, dalar giderdi. Dünyada 'içinden deniz geçen tek şehir' İstanbul'du. Aman Tanrım, bu nasıl bir şey acaba? Ya benim içimden deniz geçse nasıl olurum?

Deniz'i düşünürdüm o zamanlar. Bisiklete binerken, top oynarken, şarkı söylerken Deniz'i. Kendisini tamamen yaptığı işe verişindeki güzellikle Deniz'i. O güzelliği olası kılan içtenlikle Deniz'i. O sıralar sevişmenin de ancak içtenlik duygusuyla ısınarak zevklendiğini bilmeyecek kadar da deneyimsizdim. Ya da kendi zevklerimi keşfetmek ve kendi doğrularımı bulmak için yayan yürüyecek daha çok uzun bir yolum vardı, denebilir. Ama Deniz benim en iyi arkadaşımdı ve onunla oynamayı çok severdim. O da benimle. Çok.

'İçinden deniz geçen şehrin' ne hissettiğini öyle çok merak ederdim ki, kendi Deniz'imi düşünürdüm hemen. Deniz, hareketli, hınzır ve akışkan bir çocuktu. Akışkandı. Deniz çok akışkan bir çocuktu, ele avuca sığmazdı. Kumral, ince telli saçları berber sevmediği için yaz tatillerinde uzar ve omuzlarına dökülürdü. Ne babası ne de annesi onu berbere götürmeyi başarabilirdi. İşte ben de Deniz'i tama-

men saçlarından oluşmuş bir akışkan olarak düşlerdim. Kolaycacık ve hemencecik düşlerdim. Çok düşlerdim. Hep düşlerdim. Uzun, ince ve akışkan saç tellerinden oluşan Deniz ağzımdan içime girip, içimden geçerdi. 'Yaşasın içimden Deniz geçiyor, İstanbul oldum ben!' diye düşünürdüm o zaman. İçim gıcıklanırdı, tuhaf hissederdim kendimi, yine de hoşuma giderdi. Ama Deniz yaramazdı. Öyle uslu duramazdı. Bütün bedenime dağılır, aklına eserse gözyaşı pınarlarıma gider, orayı gıdıklardı. Hiç neden yokken ağlamaya başlardım o zaman. Durup dururken. Deniz kulaklarıma yönelirdi birden. Başım döner, kulaklarım uğuldardı âniden. İç kulağımda fazlaca oyalanırsa baş dönmesine, mide bulanması eşlik eder, hastalanırdım. Koltuk altlarıma akıverirdi Deniz. Gıdıklardı beni. Birden gülmeye, kahkahalar atmaya başlardım. Deniz çabuk gıdıklanan biri olduğumu bilirdi, Deniz beni iyi tanırdı. Gülmekten çıldıracakken burnuma giderdi Deniz. Genzim yanardı, hapşırırdım. Hapşuuu!.. 'Çok yaşa!' Küçüktük, hem Deniz hem ben, bütün düşlerime inanacak kadar küçüktük; yine de Deniz kasıklarımdan geçerken içim bir hoş olur, heyecanlanırdım, yine de...

O zaman anlardım. Dünyanın içinden deniz geçen tek şehrinde neden her an her şeyin olabileceğini, hiç beklenmedik bir anda İstanbul'un nasıl kükreyip hapşıracağını ya da bedenine müthiş keyifler ve heyecanlar sunabileceğini anlardım. İstanbul'un insanı ezip unufak edecek, hattâ yok edebilecek ka-

dar güçlü bir öfkesi ve saldırgan bir gücü olduğunu hissederdim. İstanbul'un insanı duygu zenginliğinden sarhoş edip, mutluluktan uçuracak kadar engin hayal gücü ve kocaman bir yüreği olduğunu algılardım. Çünkü içinden deniz geçiyordu.

Deniz, başkalarına pek benzemezdi. Deniz sakin ve sevimli görüntüsünün arkasında fazlaca akışkan ve inatçıydı. İçinden Deniz geçen bir şehir nasıl uslu ve sakin, nasıl düzenli ve bozulmaz olabilirdi? Deniz bilinmez, beklenmez ve bu yüzden güzeldi. Onunla oynamayı çok severdim. O da benimle. Çok.

Halbuki ben 'içinden deniz geçen, altın boynuzlu o şehir'de yaşamıyordum o sıralar. Hülyalı bakışlar ve şiirsel bir sesle bana 'ilkgençliğinin İstanbul'unu anlatan annemdi. Ankaralı babamla evlenip, beni Ankara'da doğurmuş ve büyütüyordu. Ama aklı fikri, hattâ hayalleri tamamen İstanbul'da kalmıştı. 'Gerçek Ankaralı' olmanın gururuyla büyümüş olan babam, içinden deniz geçmeyen ve altın boynuzu olmayan Ankara'yı anneme karşı büyük bir cesaret ve yiğitlikle(!) savunduğu uzun Ankara Savaşları sırasında daima, "Ankara olmasaydı, güzel İstanbul'a pasaportla gidebilecektiniz şimdi ama..." derdi. Babamın sesi hülyalı ve şiirsel değildi. Babamın sesi tok ve güvenilir, bozulmaz ve kararlıydı. Babamın içinden deniz geçmemişti. Anlardım. Anadolu'nun ve İstanbul'un sesleri benzemese de biri annem, biri babam kadar yakındı ve gereksinirdim onlara. Anlardım. İstanbul'un bir

yanı Anadolu, öbür yanı Avrupa'ydı. Annemin ve babamın sesleri benzemezdi. Anlardım.

"Sen hep gitmek, uzaklara seyahat etmek isterdin ama..." dedi.

Artık yaşanmış ve yalnızca düşlenmiş aşklar arasındaki farkı, aşkların ve ayrılıkların ağızda bıraktığı farklı tatları, öfke ile acının insanı nerelerinden bıçaklayabileceğini öğrenmiştim. Büyümüştüm. Düşkırıklığının ve ihanetin dişleriyle etimi parçalayıp kanatışını yaşamış, başkalarına düşkırıklıkları yaşatmış, bazen istemeden incitmiş ama asla ihanet etmemiştim. Henüz. Büyümüştüm. Yine de sirk ve boğa güreşlerinden hoşlanmıyor, vanilyalı her şeye bayılıyor ve sık sık çocukluk aşkım Deniz'i düşünüyordum.

"Evet, doğru," dedim.

"İnsan ilkgençliğinde mükemmeli, eksiksiz, haydi hiç olmazsa, uyumluyu bulacağına samimiyetle inanıyor. Farklıyı ve 'öteki'ni arıyor. Deliler gibi yollara düşüp, izler, işaretler ve kokular peşinde dolaşıyor. 'Mükemmel vardır, mutlaka bir yerlerde olmalıdır', diye sandığım bile olmuştu! Vallahi de billahi de sanmıştım işte."

Sesim soğuk ya da kırgın değildi. Sesim olmuştu.

"Çekip giden, arayan, tatmin olmayan, uslanmayan hep sen oldun. Sürgüne yolladın kendini. Belki de sürgün acısına gönüllendin. Şimdi İstanbul'a dönmüş, sanki bütün bunlar olmamış, hiç gitmemişsin ve giderken bir şeyleri eksiltmemişsin

gibi dikiliyorsun karşıma. Haksızlık ediyorsun. Haksızsın."

"Çünkü o zaman İstanbul çok Doğuluydu, ben de çok Batılıydım. İstanbul fazla karışık, dağınık, saldırgan, öfkeli, yaşlıydı. Bana egzotik gelense; düzenli, temiz, uslu ve genç olandı. İstanbul esmerdi ve doğal olarak benim egzotiğim sarışındı. Kaçardım İstanbul'dan. Korkardım saldırgan gücünden, dizlerim titrerdi öfkesinden. Rakıyı beğenmez, şaraba özenir, ince belli bardaktaki çayı küçümser, fincanda içer, simite burun büker, *bagel*, *croissant* çörek arardım. Daha on dokuz yaşındaydım," dedim.

"On dokuz yaşındaydık," diye düzeltti.

"On dokuz," dedim.

"İlle de gitmen mi gerekiyordu?" diye sordu.

Sesinde sitem ya da öfke yoktu. İntikam duygusu, acıtma isteği de. Sesinde anlamak arzusu vardı. Sesindeki anlamak arzusu umutlandırıcıydı.

"Geri dönebilmek ve anlayabilmek için ille de gitmem gerekiyordu. Bazılarımız için ille gitmek gerekir," dedim.

İçini çekti.

Ben de çektim.

Annem hepimizi her yaz mutlaka İstanbul'a götürürdü. İstanbul'da kaldığımız haftalar boyunca bana, babama ve kardeşime kendi İstanbul'unu göstermek için çırpınırdı. Sanki İstanbul'u iyi tanıtamaz, anlatamaz ve sevdiremezse işten atılacak, aç kalacak bir turist rehberi gibi çırpınırdı. Sanki onun İstanbul'unu göremez, anlamaz ve sevmezsek, kı-

yamet kopacak ve hepimiz yok olacaktık. Sahi annem neden çırpınırdı öyle?

Karpuz kollu, pastel renkli, zarif entariler giyerdi; kendi diktiği. Beyaz, çekik çerçeveli güneş gözlükleri takardı. Başında çantasıyla bir örnek hasır şapkası vardı. Beyaz, kısa topuklu, arkası bantlı yazlık ayakkabılar giyerdi; yerli malı. Hiçbir giysi ve ayakkabısı pahalı değildi, ama üzerinde çok şık ve havalı dururdu. Annemi İstanbul'da en çok bu kıyafetle şehir hatları vapurunda mutlu gülümserken, ince belli bardakta çay içerken hatırlarım. ("Bu çaya karbonat atmışlar, pek berbat tadı, ama alırım her seferinde işte, İstanbul vapuruna yakışır diye...") Vapurda hep anlatırdı, bazen etrafı unutur, yalnızız sanır, sesi yükselir, anlatırdı: Kız Kulesi'ni anlatırdı. Güvertedeki yolcular da onu dinlerdi. Babam vakur ve sakin oturuşunu bozmadan ve karbonatlı çaydan hiç içmeden annemi dinler, onunla gurur duyduğunu belli etmemeye özen gösterir, pek konuşmazdı. (Babamın annemle gurur duyduğunu ben anlardım, annem bilmezdi. Kadınlar duymadan bilmezler, çocuklar anlarlar.) Babam oradaydı, yanımızdaydı, babam bizimleydi, ama annemin içinden deniz geçerdi. Annemin İstanbul'da mutlu oluşunun nedeni buydu. Oysa ne sonradan öğrendiği Ankara'nın nefis kolbörekleriyle kutlanan bayramlarda, ne de babaannemin bir zamanlar pişirdiği şahane Ankara tavasının yendiği aile yemeklerinde... Ne kimsede benzerini gördüğüm şiddetli vatan sevgisiyle bizi sık sık götürdüğü Anıtkabir'de,

ne de Atatürk Orman Çiftliği'ndeki Hint fili Mohini'yi ziyaret ettiğimizde... Annemi İstanbul kadar mutlu eden hiçbir şey yoktu, olduysa da ben bilmiyordum.

"Kız Kulesi," derdi. Gözleri hülyalı, sesinde şiir tadı.

"Hikâyesi olan en eski deniz fenerlerinden biridir bu. Hz. İsa doğmadan önce yapıldığı söylenir. Herhangi bir deniz feneri ya da kulesi değil bu; Kız Kulesi, efsanesiyle güzeldir."

Her yaz tatilinde İstanbul'a yapılan kutsal ziyaretle hacı oluşumuz sırasında, törensel şehir hatları turlarında vapur Kız Kulesi'nin yanından geçerken mutlaka Kız Kulesi efsanesini anlatırdı annem. Zehirli bir yılan tarafından öldürüleceği kehanetiyle imparator babasının bu kulede sakladığı güzeller güzeli bir prenses (nedense prensesler hep güzeldir?) yıllarca burada hapis hayatı yaşamıştır. Ama kaderden kaçılır mı? (Tabii ki kaçılır anne!) Yıllar sonra bir üzüm sepetine saklanarak kuleye gelen bir yılan, güzel ve yapayalnız prensesi sokar. Yılan prensesi öldürür. (Bu nedenle onu Kleopatra'yla karıştırırdım.) Üzüme gelince, o da İstanbul efsanesinin bir parçasıdır artık. Kız Kulesi'nin prensesi bazı yaz tatillerinde bir Bizans İmparatoru'nun, bazı yazlarda da bir Osmanlı İmparatoru'nun kızı olurdu. Bunu hiçbirimiz önemsemezdik. Prensesin etnik ve dinsel kimliği bizi hiç ilgilendirmezdi ama talihsizliğine ailecek içtenlikle üzülürdük. Kız Kulesi'nin efsaneleri her yıl biraz değişse de, fenerin

içinde bir zamanlar ampul yerine kandil ya da meşale yansa da, Atinalı, İspartalı, Yunanlı, Bizanslı, Arap, Osmanlı, Türk efsaneleri yaşansa da hiç fark etmezdi; bu kulenin efsanesi vardı. Efsaneler kolay yaratılmıyor, herkese ve yere nasip olmuyordu işte.

"Sonra bir gün, eskiyen, yıpranan, yabancılaşan, belki... belki eksilen bunca duyguya rağmen geri dönüyorsun..." dedi.

"Evet."

Sesim başarmış, barışmış, yaşamış, görmüş geçirmiş bir enerjiyle yunmuş yıkanmış, sesim tertemiz, berrak, sesim benim sesim olmuş. Artık ikimiz de sigarayı bırakmışız ve kırk yaşımıza basmışız.

"Evet, bütün o gidişlerim, yeni insanlar, yeni kentler, ülkeler, kıtalar, yeni aşklar, yeni ayrılıklar, düş kırıklıkları, yeniden eski acılar, keşifler... Hepsi ama hepsi geri dönebilmek içindi."

"Tam sana göre bir açıklama işte," dedi.

Tanrım, anlattıklarımın en azından ne kadarını anladığını bildiğim, bütün yetersizliklerinde samimiyetine güvendiğim, seviştikten sonra kısacık bir öpücükle geçiştirmesinin benimle bir ilgisi bulunmadığından emin olduğum, ruhumun karşıt-eşi biriyle konuşmak ne güzel! Ruhumun karşıt-eşi İstanbul.

"Sen çelişkilerin kraliçesisin! Hep öyle oldun. Çocukken her yaz İstanbul'dan dönüşte bana anlattıkların, İstanbul hikâyelerin, çoğunu senin uydurduğun efsaneler ve İstanbul'a beni bu kadar âşık ettikten sonra çekip gitmen..." diye homurdandı.

Homurdanmak bir duygu taşır. Duygu umuttur. Içimden, 'Beni seviyor, beni hâlâ seviyor,' diye heyecanlandım.

"Küçük bir Batı Avrupa şehrinde yaşıyordum."

Şaka mı yapıyorum, diye baktı.

"Kel alaka!" diye güldüm.

O da güldü. Gülüşünü, yıllarca beni sinir eden gülüşünü özlemiştim. Çünkü samimiydi. Çok yaralandığında beni sinir etmek için silahlanmak isterdi ve böyle gülerdi. Beni sinir ederdi.

"O küçük Batı Avrupa kentinde -ki küçümsediğimi sanma, iki yüz elli bin kişilik nüfusuna karşın iki sanat müzesi, on beş halk kütüphanesi, ciddi bir üniversitesi vardı- bir gece, oralı bir arkadaşla geziyorduk."

Yüzü bulutlandı. Bir Avrupalı sevgilimi anlatıyorum diye düşünüyordu besbelli. Onun ne düşündüğünü anlayınca, sevindim. Karşınızdakinin yanlış anladıklarını bile anlayabiliyorsanız, doğru iletişim kurma şansınız olabilir.

"Bir kız arkadaş," diye ekledim.

Göz göze geldik. Anladığımı anladı. Anladığımı anladığı için sevindi. Bütün bir ömrümüz boyunca bunu ne kadar az kişiyle yapabildiğimizin artık ayrımında olacak kadar çok insan tanımış, çok acı çekmiş, umutsuzluğa kapılmıştık. İkimiz de ayrı ayrı ve birlikte... Gülümsedi. Beni tanıdığı için sevinmişti.

"O gece küçük bir Batı Avrupa kentinde bir köprü üzerinde durduk. Kız bana sordu: 'Çok gü-

zel, değil mi?' Baktım. Güzeldi gerçekten. Bize egzotik gelen her şey vardı. Düzenli, temiz, sokakları cetvelle çizilmiş gibi düzgün, kontrollü, şıkır şıkır bir kentti. Güzeldi ve çok sıkıcıydı. Bunu o anda orada, o kızla beraberken ilk kez çok net olarak o zaman hissettim. Kent, planlı ve konforluydu. Elektrikleri hiç kesilmezdi, itfaiye ve cankurtaran güvenilir kurumlardı. Polis kendi halkına işkence edemez, belediye başkanı ve kentin politikacıları ulaşılabilir, üstelik dokunulabilir insanlardı. Kimse kadınların ne giydiğine ve kiminle seviştiğine karışmazdı. Kaynağı belirsiz serveti olan çok zenginler ve gelecekten umutsuz çok yoksullar yoktu. Orada demokratik bir uygarlık yaratmayı başarmışlardı ve bu gerçekten güzeldi. Güzel olan buydu. Ama kentin özgün bir tadı, kokusu, kentin kendi şahsiyeti yoktu. Doyurucu ama lezzetsiz, tatsız tuzsuz bir yemek gibiydi kent."

Durup soluklandım. Dikkatle beni dinliyordu.

"Köprünün üzerinde Batı Avrupa küçük kentlisi kız bana döndü, koluyla bütün şehri selamlayarak, 'İşte bu benim şehrim!' dedi. Sesi inanılmaz gururlu, sahiplenme duygusuyla sarhoş, gözleri baygındı. Uçmuştu. O ânı unutamam. Ona imrenmiştim, biliyor musun? O kızın, tarihi, efsaneleri, hikâyeleri ve mucizeleri olmayan, hiç olmamış ve bu saatten sonra da olmayacak küçük ve çok düzgün kentine âşık oluşundaki saflık, ait oluş ve adanmışlığa özenmiştim."

"Oysa sen hiç kimseye ve hiçbir yere ait olmamak için yıllarca mücadele ettin," dedi. Sesi üzgündü.

"Bütün kültürel, ekonomik ve siyasi zincirlerimden boşanmak, ait ve sahip olmamak için savaştım yıllarca. Reddettim. Tanrım, reddetmek bazen ne kadar güçtür. Hele zor zamanlarda reddetmek ne kadar irade ve güç gerektirir. Ve her reddediş yalnızlığın sınırlarını büyütür. Bilirsin işte..." dedim.

Soluk soluğa kalmıştım.

"Hiçbir kente ait değildim. Düzenli bir kent veya ülke adresim, düzenli bir işim, sürekli bir sevgilim, kocam, çocuğum, ailem yoktu. Sonsuzca bağımsız ve zincirsizdim. Aç kalıyordum ama özgürdüm."

"Sürgüne gittin sen," dedi.

"Aidiyetsiz, yalnız, köksüz kalmayı merak ettin. Bunun sınırlarını nereye kadar zorlayabileceğini görmek istedin. Çocukken de öyleydin. Bütün oyunlarda ve birlikte kurduğumuz düşlerde hep sınırları zorlar, beni delirtirdin. Benim sınırlarımı yırttın sen."

Haklıydı. Haklı olduğunu ancak şimdi anlayabiliyordum. O da ancak şimdi haklılığını anlatabiliyordu.

"Aidiyetsiz, tarihsiz ve özgürdün ama kaybolmaktan korkuyordun. İşte bu nedenle deliler gibi yazıyordun. Çok çok yazıyordun. Bana yazdığın mektupları okumaya yetişemiyordum. Hikâyeler, günceler, denemeler, şiirler ve mektuplar. Kaybolmamak için anadiline sığınıyordun. Yazmak, pusulan, saatin, yazmak takvimin olmuştu."

Doğru söylüyordu. İstanbul'un efsanelerine şehrin kendisinden daha fazla âşık olan annemle,

Ankara'nın efsanesiz gerçekliğine ve yalınlığına inançla tutkun olan babamın, düşler ve gerçekler karşıtlığında yetiştirdiği biriydim işte. Sonunda bu karşıtlık, bir çelişki karmaşasına dönüşmüştü. Haklıydı, onu seviyordum ama onun yanında kalmayı göze alamamıştım işte. Çünkü ondan daha fazla istediğim bir şey vardı: Kaybolmayı ve yeniden kurmayı, kendimi baştan doğurmayı istemiştim ben. Kendi efsanelerimi yaratıp yaşamayı.

"Kaybolmak fobisiydi belki de..." dedi.

"Sonra her keresinde bana koşuyor, bana dönüyordun. Ben, senin anlattığın İstanbul'a âşık olmuş, liseden sonra senin peşine takılıp İstanbul'da üniversiteye gelmiş, buraya yürekten yerleşmiştim. Beni her bırakıp gidişinden sonra senden nefret ediyordum ama tıpkı tek boynuzlu boğa gibi, çok özeldin, çok albeniliydin ve tutku yaratırdın. Vazgeçilmezdin. Her dönüşünde, bu şehir ve ben sorgusuz sualsiz sana kollarımızı her açışımızda kendimden nefret ediyordum. Aşkın ve nefretin yan yana yarattığı çelişki beni yakıp kavuruyordu," dedi.

'İstanbul gibi...' diye düşündüm.

"Sanki ben burada başka bir şey yapmadan seni bekliyor, Kız Kulesi kadar yalnız ve bakir olarak dönüşün için dua ediyordum..."

Tıp Fakültesini bitirdi. İyi bir öğrenciydi o benim aksime. Psikiyatri ihtisası yaptı. 'Seni daha iyi anlamak için efsane doktoru oldum kız!' derdi gülerek. İki kez evlendi ve boşandı. Bir kızı oldu, şimdi ergenlik yaşlarında.

"O küçük, sıkıcı ve çok düzenli Batı Avrupa kentinde, o küçük kentli Avrupalı kızla beraber bir gece kenti seyrederken, İstanbul'dan kaçamayacağımı anlamıştım. Senden de. Ama bunu anlamak beni daha da korkutmuştu. Sonraki yıllarda bu nedenle daha sık adres ve yaşantı değiştirdim."

Şaka mı yapıyorum, diye baktı.

"En nefret edenimizin bile birkaç melodramı oluyor. Hepimizin içimizde bir melodramsever saklanmış, bekliyor," dedim alaycı bir sesle.

Sustuk. O bir doktor olarak sözlerimi tartıyordu, hissediyordum. Bir insan olarak çoktan hak vermişti bana. İnsan sevdiklerine hak vermeyi, ancak kendine hak verildikten sonra öğreniyor. Ben onun melodramıyım.

"O Batı Avrupa küçük kentlisi kız arkadaşım yıllar sonra İstanbul'a geldi. Çarpıldı. Yamuldu, yumuldu. Doğu'nun ve Üçüncü Dünya'nın bütün olumsuz yükleriyle geldiği İstanbul'dan üzerine akan efsaneler, tarih, kültür, güzellik kadar, kültürsüzlük, düzensizlik, yoksulluk ve enerjiden ötürü çarpıldı. Bildiği ve hazırlandığı bütün soruların dışında bambaşka ve çok büyük bir sorunla karşılaşan sınıf birincisi 'iyi aile çocuğu'nun çaresizliğinde kaldı. Önce gülümsemeye çalıştıysa da sonunda mızıklanmaya başladı. O, bu sorulara alışkın değildi, yanıtlarını bildiği kendi sorularını istiyordu. Yine yüksek notlar alıp, sınıf birincisi olmanın tadını yaşamak istiyordu. İstanbul bilinmedik, güvensiz, zor ve çok güzeldi. Kaçarak geri döndü. 'Burada nasıl

yaşıyorsunuz?' diyordu havaalanına giderken. Şimdi her yaz geliyor, Heybeli Ada'da bir evi var."

Ona baktım. Gözlerini halıdaki bir motife yoğunlaştırmış görünüyordu. Sözlerimi tartıyordu. Yeni bir melodram istemiyor ama vazgeçemiyordu. Saçları tıpkı çocukluğundaki gibi akışkan ama kısa kesilmişti. Artık berbere kendisi gidiyordu. Saçlarına yer yer kır düşmüş, biraz da kilo almıştı. Kendini bırakmamış, koyup salmamıştı yine de. Bütün varoluşumla dikkatle baktım ona. Hâlâ yaramazlık yapmaya yatkın olduğunu sezerek, sevindim. Dışardan hiç belli olmuyordu ama uslu, durgun ve uysal bir insana dönüşmemişti işte. Anladım. O benim karşıt ruh eşim, o benim en iyi dostum, o benim çelişkilerimin aşkı.

"Deniz," dedim, titreyerek.

"Deniz ben İstanbul'suz ve sensiz olamıyorum Deniz."

Başını hiç kaldırmadı, bakmadı. Ama gözleri taa içimde didikliyordu yüreğimi.

"Haydi Deniz, gel içimden geç Deniz," dedim.

O zaman başını kaldırdı ve bana baktı Deniz. Çocukken ona İstanbul efsaneleri anlattığım zamanki gibi baktı. İnanmak için yalvararak ama inanmadığını belli ederek baktı. Baktı bana Deniz.

"İstanbul hâlâ Doğulu, yaşlı, öfkeli, hattâ eskisinden daha saldırgan ve rakı kokuyor. İstanbul fazla değişmedi..." dedi yorgun bir sesle.

"Ben değiştim ama. Ben de İstanbul kadar Doğuluyum, İstanbul kadar yaşlıyım, İstanbul kadar

Akdenizli, Balkan, İstanbul kadar Avrupalıyım. Rakıyı da şarabı da, düzeni de kaosu da, öfkeyi de aşkı da istiyorum."

"Sen gidersin yine," dedi.

Sanki 'hayır' desem, küçücük bir 'hayır', hemen inanacak kadar vazgeçmeye hazırdı.

"Ben bir pergelim Deniz. Ben bir pergel oldum şimdi."

"Sen o öfkeli boğaydın çocukken. Hüznün ve öfkenle, görkemin ve yalnızlığınla..."

"Artık bir pergel oldum," dedim.

Yeni efsanelerimden biri mi, diye baktı yüzüme, bekledi.

"Sivri ayağı tamamen İstanbul'a saplanmış bir pergel, kalemli ayağı dönüyor çevresinde..."

Güldü.

"Dervişler gibi," dedi.

Sesiyle beraber yüreği de koşup gelmişti bana ama bedeni hâlâ uzaktaydı. Yalnızca bana değil, kendine de güvenemiyordu. Gidişlerimin tek nedeni ben değildim. Ondan ayrılışlarım yalnızca gitmek için değildi. Deniz artık biliyordu. Deniz hiçbir zaman kolay biri olmadı. Deniz uslu, sessiz, sakin biri olamazdı. Durgun sulara benzer mi denizler? Şimdi tamamen beni suçlayamayacağını bilecek kadar kendisini de biliyordu.

"Sen aşkı anlamışsın, öfkeli ve şefkatli altın boynuzlu boğa," dedi bana.

"Ya sen Deniz?" diye sordum.

Sustu.

Biraz sustuk.

"Denemeden bilemeyiz, yeniden, korkarak da olsa heyecanla yeniden..." dedi.

Nazlanıyordu ama bu ona yakışıyordu. Sonuçta bir boynuzu eksik olan bendim ama bu altın boynuz beni efsane kılıyordu. O bunu biliyordu.

"Gel içimden geç Deniz."

Deniz bana baktı.

Deniz bana doğru geldi.

Büyükada, Yaz 2001

Elvan D.

Dostluklarıyla beni çok mutlandırmış ve artık yittiğinde hep kederlendiğim bütün kız arkadaşlarıma hâlâ sevgiyle...

Geriye dönüp baktığımda bir çift yeşil göz, sümüklü, sakar ve sağlıklı bir kız çocuğu görüyorum. Çok sevimli. Hep soran, hep meraklı, çok güzel, erik yeşili bir çift göz. Onu tanıdığımdan bu yana çok şey değişmedi. Güzel bir kadın oldu. Yine sakar, yine burnunu sık sık çeken, sağlıklı ve çok hoş bir kadın. Okullara, yabancı dil kurslarına gitti, tezler yazdı, dereceler aldı, erkekler sevdi, acılar/sevinçler yaşadı, büyüdü, yaşlandı ama onu ne zaman hatırlasam, iki yeşil göz, sevimli, sümüklü ve sağlıklı bir kız çocuğu canlanır gözümde.

Elvan D. kız kardeşlerinin en büyüğüydü. Babası bir turizm şirketinin küçük sahil kasaba-şubesinde

çalışıyordu. İriyarı, beyaz tenli, kumral bir adamdı. Öyle yumuşak ve sevecen bir sesi vardı ki, ince, narin bir bedene aitken, yanlışlıkla karışmıştı sanki. Gençliğinde hep şair olmayı düşlemiş, olamayışını da erken evlenip, üç çocuklu ailesine bakmak zorunda kalışına bağlamıştı. Orhan Veli'yi pek sever, şiirlerini sık sık ezbere okurdu bize.

Küçüktüm, küçücüktüm / Oltayı attım denize / Bir üşüşüverdi balıklar / Denizi gördüm. / Bir uçurtma yaptım / Telli duvaklı / Kuyruğu ebemkuşağı renginde / Bir salıverdim gökyüzüne / Gökyüzünü gördüm. / Büyüdüm / İşsiz kaldım, aç kaldım / Para kazanmak gerekti / Gittim insanların içine / İnsanları gördüm.

Elvan D.'nin babası hassas, içedönük bir insandı. Yüzünde sık sık dünyanın onu anlamamakla büyük bir haksızlık yaptığının kederini görürdüm. Bu keder dalga dalga yüzüne yayılır, sonunda gözlerinde düğümlenir, kalırdı. Tek umudu ilk göz ağrısı Elvan D. idi. Bu küçük kız büyüyecek, çok başarılı olacak, babasına yapılan haksızlığı böylelikle düzeltecekti. Bu yüzden değil mi, kızının kendisine benzediğini gururla yinelerdi. Baba-kızın öyle sıcak bir yakınlığı, öyle uyumlu bir dostluğu vardı ki, çoğu kez inanılmaz gelirdi bana, ama gerçekti ve çok güzeldi.

Hatırladığım bir başka şey de, bu iri, çoktan göbeklenmiş, kendini bırakmış adamın, bizi büyük

insanlarmışız gibi ciddiye almasıydı. Onun yanında iki çocuk değil, yetişkin insanlardık. Bizim arkadaşımızdı o.

Yaz tatilini geçirmek üzere ailemle beraber o sahil kasabasına gittiğimizde on iki yaşındaydım. Elvan D. benden üç yaş küçüktü, ama yaşından küçük gösteriyordu. Denizde gördük birbirimizi. Arkadaş olduk. O, sahil çocuğuydu; çok güzel yüzüyor, dalıyor, su oyunları biliyor, afacan bir balık gibi su ile sevişiyordu. Doğayı tanıyor, çiçeklerin, ağaçların, böceklerin adlarını bana öğretiyor, toprağın cinsini, rüzgârın yönünü, balık mevsimlerini, benim yabancısı olduğum her şeyi biliyordu. Büyük bir coşku ve içtenlikle bildiği her şeyi bana göstermek istiyor, onunla arkadaşlık etmemden heyecanlanıyordu. Büyük kentten gelmiş, yaşı ondan büyük, çok bilmiş bir kızın dostluğu pek gurur vericiydi. Bunu fark ediyor, domuzluğuna, abartarak, büyük kenti, kitapçıları, sinemaları, pastaneleri, en çok da oğlan çocuklarını ballandırarak ona anlatıyordum. Aslında çoğu kez, düşlerimi gerçekmiş gibi hikâye ediyordum. Yeşil gözlerini kocaman açıp, bitmeyen bir iştahla beni dinliyor, anlattıklarımın hepsine inanıyordu. Aslında Elvan D. bana inanıyordu. Bana güveniyordu. O uyduruk öpüşme hikâyelerine, sigara, diskotek, haşhaş çekme, falanca pop şarkıcısıyla sohbet etme, filanca denizaşırı ülkelerdeki mektup aşkları, ünlü şairlerin şiirlerimi pek beğeniyor oluş hikâyelerime içtenlikle inanıyordu. Karşılıklı eğleniyor, mutlu oluyorduk.

Bir süre sonra, Elvan D.'nin babası ile akşam yemeklerinden önce, sahilde bazen saatlerce süren sohbetlerimiz başladı. Elvan D. keyiften bayılacak denli sarhoş, babasıyla benim –en çok– şiir üzerine konuşmalarımızı dinliyor, üçümüz güneşin batışını dehşetli bir hazla paylaşıyorduk. Baba D. ezberinden şiirler okuyor, ben de kendi çocuk şiirlerimi onlara aktarıyordum.

Akşam yemeklerine geç kalmaya başlayınca, ailem önce kuşkuyla, fakat tanıdıkça sempatiyle beni Elvan D. ile baş başa bıraktı. Artık sık sık Elvan D.'lerin evine gider hattâ yatıya kalır olmuştum.

Üç hafta çabucak tükendi, ayrılışımız pek üzücüydü. Babası ile bizi uğurlamaya otogara gelen Elvan D. otobüsümüzün arkasından gözleri yaşlı, burnunu çekerek el sallıyor, bense en ukala suratımla camdan sarkmış, *Peter Pan* ve Steinbeck okumasını salık veriyordum. *Peter Pan* ve *Gazap Üzümleri*...

Sonraki beş yıl boyunca, benim Elvan D. ile buluşmamı sağlamak üzere, yaz tatillerinde hep aynı kasabaya gidildi. Ne güzel yıllardı. Ne taze ve hiç kullanılmamış güzelliklerdi paylaştıklarımız. İki genç kız olmuştuk: Yaşamı keşfe çıkmış, pırıl pırıl iki çocuk. Coşkulu, meraklı, akıllı...

Bütün günü denizde geçiriyor, tepelere tırmanıyor, tükenmez bir enerji kaynağının rahatlığıyla planlar yapıyor, düşler kuruyor, konuşuyor, konuşuyorduk. Elvan D.'nin babası yeni şairleri artık bize sorar olmuştu. "Büyük kentte neler oluyor, eskisi gibi şiir okuma saatleri yapılıyor mu, gençler şiir

okuyor mu, gerçekçi şiiri nasıl buluyorsunuz, ahh nerede Veli'nin tadı?.."

Ben deniz kenarındaki odamda / Pencereye hiç bakmadan / Dışardan geçen kayıkların karpuz yüklü olduğunu bilirim. / Deniz benim eskiden yaptığım gibi / Aynasını odamın tavanında dolaştırıp beni kızdırmaktan hoşlanır.

Yosun kokusu / Ve sahile çekilmiş dalyan direkleri... / Sahilde yaşayan çocuklara hiçbir şey hatırlatmazlar...

Elvan D., iki kız kardeşi ve dünyanın en güler yüzlü, en az konuşan annesi ile günlük ilişkileri dışında bir yakınlık yaşamıyordu. Bütün dünyası iki kişi üzerine kurulmuştu: Babası ve ben. Yani, güven ve akıl.

Son zamanlarda henüz kimsenin keşfetmediğine inandığımız bir tepeye gider, üç ağacın altında oturur, güneşin batışını oradan izler olmuştuk. Baba D. o tepeye 'Şair Tepesi' adını takmıştı. Güneş batarken baba-kız, dünyanın güneş sistemindeki bir gezegen oluşunu çok yalınkat bulmaktan yakınır, dünya için daha estetik, daha gizemli bir sistem düşlerlerdi. Ne tuhaf diye düşünürdüm, böylesi hantal, kocaman elleri olan, üstelik bunun utancını, yeşil ufak gözlerinde taşıyan bir adamın bunca duygusal olması... Sonra bütün hainliğimle, gerçekçi olmak gerektiğine, dünyanın oksijenden başka özelliği olmayan bir yuvarlak olduğuna dair, kuru, acımasız

bir söylev verirdim. Elvan D., güzelim erik gözlerini üzgün, yüzüme diker, bunun sorumlusu benmişim gibi hüzünlenirdi. Babası açıkça kırılırdı. Sonunda onlara biraz Orhan Veli okurdum. Şair Tepesi'nde, barışırdık.

Üniversiteye başladıktan sonra, yaz tatillerini okul arkadaşlarımla, değişik yerlerde geçirmeye başladım. Çok büyüdüğümü ve değiştiğimi sandığım yıllardı. Kendimi pek önemsiyor, oksijenden başka bir özelliği olmayan o küreyi avcumda oyuncak bir top gibi görüyordum. Elvan D. sık sık yazıyor, yanıtlamadığım için çok üzülüyordu. Oysa ben artık, politika, cinsellik ve bilim gibi büyüklerin dünyasına ait şeyleri keşfediyordum. Güneşin batışı, Şair Tepesi, küçük kasaba, baba ve kızı geride kalmış şeylerdi. Benim çok daha önemli işlerim vardı. Yanlış ve kötü bulduğum her şeyi değiştireceğime kesinlikle inandığım ilk gençlik yılları...

Elvan D.'ye yeniden rastladığımda, benim bitirmek üzere olduğum fakültenin birinci sınıf öğrencisiydi. Kız öğrenci yurdunda kalıyordu. Büyük kentte şaşkın, yoksul, ama çok heyecanlı, öğrenmeye aç yaşıyordu. Bana olan kırgınlığı çok sürmedi. Somurtup, yüzüme yeşil bir öfkeyle bakarken, kendini tutamadı, başladı gülmeye. Sarıldık. Birbirimizi hep çok sevdik biz.

Elvan D. kadınlığını, yetişkinliğini ve dünyayı heyecanla, hayretle ve en çok da sakar biçimde keşfederken, ona en yakın kişi yine bendim. Bir erkek arkadaş edindi. Çilli, kırmızı saçlı bir Siyasallı. Hır-

çın bir oğlandı, hırpalıyordu onu. Beğenmedim delikanlıyı. Elvan D. bir süre sonra ayrıldı ondan. Sonra benim pek uygun bulduğum basketçi bir Şehircilik öğrencisiyle çıkmaya başladı. Akşamları dil kursuna gidiyor, gündüzleri okul ve erkek arkadaşıyla uğraşıyordu.

Elvan D. her zaman öğrenmeye âşık bir insan oldu. Öğrenecek, keşfedecek yeni bir şey bulamadığında huzursuzlanan bir insan...

O zamanlar hayatına ne kadar çok dahil olduğumun ayrımında değildim. Ona doğruları göstermeyi âdeta bir hak sayıyordum kendime. Kendi doğrularımı elbette... Öyle bir ilişkiydi ki, ben kendimi, o beni dünyanın merkezi gibi görüyor ve sorgusuzca bunu kabulleniyorduk. İnanmak ve güvenmek, insan yaşamının en eskitilmemiş değerlerinin yaşandığı ilk gençlik dönemine denk düşüyor.

Okulu bitirdikten bir yıl sonra ülke dışında başka bir okula gittim. Elvan D. ile ilişkimiz, uzun mektuplarla ve bazen de telefon konuşmalarıyla sürüyordu. Ertesi Noel, onunla Hamburg yakınlarında çalışan dayısının evinde buluştuk. Saçları yine kısaydı, iyice güzelleşmişti. Öyle sağlıklı, öyle doğal bir güzelliği vardı ki, hep deniz ve yosun kokusu tazeliği taşırdı. Yeşil gözleri hâlâ soruyor, hâlâ doğrularımı arıyordu. Sevimli sakarlığı ve sık sık burnunu çekişi sanki onu bütünleyen öğelerdi. Nezle falan olmazdı, alerjikti onunkisi.

Hamburg'da, endüstrinin ortasında bir hafta beraber olduk. En çok çocukluğumuzun güzelim

sahil kasabasını, Şair Tepesi'ni ve Baba D.'yi özledik. Sinemalara gittik, kitapçıları dolaştık, kahvelerde Baba D.'ye uzun mektuplar yazdık. Ben kafamın çok karışık olduğu bir dönemi yaşamaktaydım o sıralarda. Dünya, sandığım gibi avcumda bir top değildi. Aksine ben onun üzerinde küçücüktüm. Yaşam, sandığımdan daha karışıktı. Yorgundum. Bocalıyor, paniğe kapılıyordum. Korku ve kuşkularımı Elvan D.'ye anlatıyor, onunla konuşmak istiyordum. İnanmaz gözlerle yüzüme bakıp, düş kırıklığı içinde soruyordu, "Nasıl olur da korkarsın, nasıl olur da sen?.."

Sonraki yıllarda yazışmalarımız azaldı. Bana kızıyordu. Korkaklaştığımı, pasifleştiğimi düşünüyordu. Telaş içindeydi. Artık beni yanında bulamıyordu. Dört yıl görüşmedik.

Yaş günü, bayram, yeni yıl kartlarıyla idare ediyor, haberler yazıyorduk birbirimize kuru kuru. Burs kazanıp Hamburg'da master yaptı, ülkeye dönüp doktorasına başladı. Bütün savrukluğuna ve sakarlığına karşın akademisyen Elvan D. sistemli ve başarılıydı. Bir meslektaşı ile beraber, büyük kentte yaşıyordu. Bütün bildiğim bu kadardı. Daha fazlasını yazmıyordu, sormuyordum. Bir gün kendiliğinden eskisine benzer bir dengenin kurulacağına inanıyordum hep. Çok sabırlı bir inançtı bu.

Dört yılın sonunda, kış ortasında bir telgraf aldım. "Babam öldü. Gel. Lütfen. Elvan D." Düş kırıklığıyla yitirdiği akıldan sonra, kalp krizi ile yitirdiği güven. Ne yapacağımı bilemeden, şaşkın

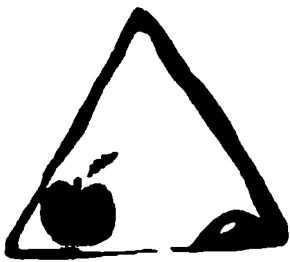
kalakaldım. Yazdan önce ülkeye dönmeme olanak yoktu. Gidemezdim. Ne yazacağımı, telefonda ne söyleyeceğimi bilemedim. Çok kederliydim. Baba D. güzelliğe âşık, güzel bir insandı. Tutuldum kaldım. Hani, 'Basiretim bağlandı,' derler ya, işte öyle olmalı. Uykularım kaçtı. Şair Tepesi'nde geçirdiğimiz o güzel yazlar boğazıma düğümlendi. Ama elim ne kaleme, ne de telefona gitti. Oysa beni, en çok beni beklediğini biliyordum. Yapamadım.

Aynı yaz büyük kente döndüğümde, hemen Elvan D.'ye telefon ettim. Eskiden sık sık gittiğimiz pastanede buluşmak üzere sözleştik. Heyecanlıydım. Hamburg'dan bir örnek aldığımız küpeleri taktım, hep oturduğumuz, cam kenarındaki üçüncü masaya kurulup, beklemeye başladım. Gecikti. Beraberken hep içtiğimiz gibi kahve konyak ısmarladım. Gecikti. Bir konyak daha.

Elvan D. gelmedi. Sokaktan geçen her kısa saçlı, yeşil gözlü güzel kadını ona benzettim. Bekledim. Cama baktım, kendi suretimi gördüm. Bekledim. Gelmedi.

Şimdi aradan uzun yıllar geçmiş ve ne çok şey yaşanmışken, ne zaman onu düşünsem, hâlâ yeşil bir çift göz, sümüklü bir burun, sakar ve sağlıklı bir kız çocuğu canlanır gözümde. Dehşetli sevimli bir kız çocuğu...

Eylül 28, 1985 / Finlandiya

Kırk Yıllık Dostum Sulhi

Sabahın o muhteşem ilk saatlerini yakalayabilen akıllı adamlardan olamadım hiç. Ancak kuvvetli bir dürtü olursa, isteyerek ve severek erkenden uyanır, her gün böyle erkenci olmaya söz verir, sonra hemen unuturum. Fakat son iki haftadır yalnızca onunla beraber olabilmek için erkenden kalkıyorum. Saat altı oldu mu, beynim otomatik olarak uyanıyor, ama bedenim yarı uykuda, bir kavgadır başlıyor.

"Yat uyu! Tatildesin. Öğleye doğru kalkarsın, iki rafadan yumurta, sıcak ballı süt, peynir, tereyağı, kızarmış ekmek ve tavşan kanı büyük bir bardak çayla güzel bir kahvaltı yaparsın. Denizi seyredersin. Gazetelerin beş para etmez sayfaları arasında tembellik edersin. Yat uyu. Tatildesin. Ta-til-de-sin!"

"Hayır. Hemen fırla yataktan. Soğuk bir duş yap. Çivi gibi ol. Sokağa at kendini. Şimdi herkes

uyuyor. Sokaklar senin, köy senin. Doğmakta olan güneş senin. Deniz senin. Sabah rüzgârının genç, uçuk mavi ışıltısı, taze serinliği senin. Çok erken sabahın o inanılmaz gücü senin. Tembellik etme. Kalk. Bütün bunların tadına var."

Kısa bir sessizlik olur, hangi yanı tutacağıma karar veremem bir süre. "Tatildesin. Yıllardır sabahları erkenden kalkıp işe gitmekten bıkmadın mı? Şimdi tatil yapıyorsun. Yat uyu. Yastık yumuşak, yatak sıcak. Çek pikeyi üzerine, bir düş düşle. Dünyanın herhangi bir kuzey kentine uçak bileti alıyorsun. Neresi olduğunu sakın belirleme. Sonrasını düşünde görürsün. Bırak kendini uykunun şefkatli kollarına. Bırak rüyanın sihirli değneği işlesin. Bırak uyku çeksin seni. Uzun, sessiz, dipsiz bir kuyuya deli bir hızla yuvarlan. Uyu. Uyku alsın götürsün seni. Uykularında olsun bir kez teslim olmayı dene. Gevşe, rahatla. Uyu. Tatildesin!"

"Peki ya Sulhi?"
"Ta-til-de-sin!"

Sulhi şimdi dükkânını açmaktadır. Bu saatte müşterisi olmaz. Müşterisi olsun diye açmaz zaten, kendisi için. Çiçeklerini sular bir bir. Yeni bir konserve kutusuna birkaç gündür kökü suya bırakılmış bir bitki diker. Bol bol sardunyalar... Rengi artık hiç çıkmayacak ilaçlarla boyanmış vişneçürüğü parmak uçları toprakla kaynaşır. Çamurlu ellerini kadife

pantolonuna siler, sonra kapının önünü sular. Sabahın en erken toprağı Akdeniz açlığıyla emer suyu. Mis gibi kokar sabah.

Kısa bacaklı bir tabure koyar dükkânının önüne. Eski, her yanı eğrilmiş, isten kapkara olmuş küçük cezvesine ölçerek bir fincan su doldurur. İspirto ocağını yakar. Bir çay kaşığı şeker. Şeker suya iyice karışmalıdır. İki kaşık kahve. Dikkatle karıştırır kahveyi. Severek ve özenle. Sorunca, "İyi ve güzel işler severek, özenle yapılmalıdır," der. Kahve ve şeker tamamen suya karışmıştır ki, cezveyi ateşe koyar. Büyük bir sabırla kahvenin hafif ateşte köpüklenmesini bekler. O sırada ne düşünür, nereleri yaşar bilmiyorum. Çözemiyorum. Biraz sonra dünyanın en güzel kokusu yayılır çevreye: Sabah kahvesi kokusu! Toprak, sabah kahvesi ve su kokusu birbirine karışır. Bu, çok sık rastlanmayan bir güzellik yaratır. Görülür, koklanır ve tadılır bir güzellik... Önce kahvenin köpüğünü boşaltır fincana, sonra tekrar cezveyi ateşe tutar, fokur fokur kaynayana dek. Kahve pişmiştir artık. Günün ilk sigarasının vaktidir şimdi. Mavi beyaz kareli gömleğinin sol cebinden bir sigara çeker, kibrit aranır. Dükkâna girer, kibrit bakınır. O karmaşa ve deli dağınıklıkta masanın altına düşmüş kibriti bulur. Sigarasını yakar. Kısa bacaklı taburesine döner. Höpürdeterek kahvesinden bir yudum alır, bir nefes de sigarasından. Oh be! Gözlerini kısar, kimselerin bilmediği bir yeri görür gibi gizemli, hazlı birkaç dakika yaşar. Derin bir iç çekerek, elli sekiz yaşında yaşamaktan ne çok tat aldığı-

na yanarak, kahrolarak sevinir. Sabahı koklar, kahve içer, sigara içer.

"Uyu. Tatildesin."
"Kalk ve Sulhi ile sabahı yaşa."
"Ta-til-de-sin!"
"Sulhi'nin sabah kahvesini kaçırma!"

Kalktım. Uykumu soğuk duş ve sabah ile yendim. Ayak seslerimi dinleyerek paket taş döşeli, dar köy sokaklarında yürüdüm. Yalnızca kendi ağırlıklarını omuzlarında taşıyan bağımsız ve yalnız adamların gururuyla keyiflendim. Onu dükkânının önünde oturmuş, kahvesini içerken buldum. Gözlerini uzaklara dikmiş düşünüyordu. Bir teneke kutunun üzerine minder koyup oturdum karşısına. Bana baktı. Beni gördü. 'N'aaber' anlamında göz kırpıp başını salladı. 'İyidir,' gibisinden gülümsedim. Kahvesinin kalan kısmını ben orada yokmuşum gibi ağır ağır içti, bitirdi. Kalktı. Yaşına bir türlü uymayan çevik adımlarla fırladı gitti. Elinde bir fincan suyla geri geldi. Suskun ve dikkatli yeniden şekeri, sonra kahveyi suya karıştırdı. Sorunca, "İnsan susar, varlığı konuşur," der. Varlıklarımız konuştu. Varoluşumuzun bilincine ve tadına vardık. Kahvemi uzattı, bir de sigara yakıp verdi. Yıllar var birilerine hiç yakın olamazken, Sulhi'ye yakın oluşum, varlığını duyabilişim tedirgin etmeden şaşırttı beni. Onun yanında hoşnuttum ve böyle kolay hoşnut oluşumdan huzursuz değildim. Kendimi

sorgulayıp hırpalamadım bu kez. Hoşnutluğumu yaşadım kahvemin tadında. 'İnsana insan gerek,' diye geçti içimden. Bu da yetmedi. İçimdeki sesi de susturdum. Sessizleştim. Dükkânın açık kapısından içerdeki berbat dağınıklığa gözlerimi diktim. Gördüğüm en gösterişli dağınıklık beni yine büyüledi. Bana hep sevimli ve zekice gelen o kocaman STÜDYO levhasının, aslında bana ince ince dokunan bir acıklı yanı vardı ki, yıkıntılar üzerine kurulu bir imparatorluk gibiydi. "Don Quichote"u pek severim ben.

Sulhi yeniden kalktı, yirmi yıl önce ömrünü tamamlamış stüdyoya girdi. Bir zamanlar masa olan bir tahtanın çekmecesinden bir zarf çıkarttı, geldi karşıma oturdu. Zarfın içinde kurutulmuş bir kelebek vardı. Özenle kurutulmuş, sonra eski bir masa gözüne hapsedilmiş.

"Askerliğimi yapmak için geldim buraya ilk kez. Askerlik bitince de yerleştim. O zamanlar adı pek bilinmez bir köydü burası; ama güzelliği tanır benim gözlerim. Bu kelebek, köydeki ilk dostumdu. Onu çok severdim. Öldürdüm ve saklıyorum. Başkası öldürmesin diye."

Kelebeğe baktım. Yüzünde en yakın dostun eliyle öldürülmüş olmanın kederini aradım. Bulamadım.

"Askere gitmeden önce İstanbul'da bir sevgilim vardı. Onunla evlenmedim. Karım olmak onu soldurur diye. Başkasının mutfağında soluyor şimdi, benimkinde değil."

Sevdiği kızı düşündüm. Terk edilişinin nedenini ve anlamını kavradı mı diye. Hiç inanmadım.

"İlk müşterim ebe hanımdı. Geldi. Vesikalık resim çektirdi. Onun kızı ile evlendim. İlk müşteri uğurludur diye."

Karısının Akdeniz köylüsü yüzü ve iri elleri geldi aklıma. Gençken güzeldi herhalde dedim. Yine de Sulhi'yle yan yana koyamadım bir türlü. Sulhi yeniden dükkâna girdi. Küçük, eski 'mono' teybine Vivaldi kaseti koydu. *Dört Mevsim* yayıldı dükkâna, içeriye sığmadı, kapıdan taştı, kapı önüne birikti; tam benim oturduğum yere. Müzikle beraber, hâlâ ıslak toprak canlandı. Havada rengârenk bir sevinç kıpırdadı. İçim kımıl kımıl, sıcacık, ışıl ışıl oluverdi.

Komşu köylerden bir bebek, üç kadın ve bir erkek çıkageldiler. Yeni doğmuş bebek kucaklarında bir 'aile hatırası' çektirdiler. Sulhi o zavallı stüdyosuna aldı onları. Sanki muhteşem bir stüdyoda kraliyet ailesinin fotoğrafını çekiyormuş gibi özenle öne üç kadını oturttu. Bebeği ortada oturan 'yeni anne'nin kucağına verdi. Baba arkada, ayakta, elleri iki kız kardeşinin omuzlarında vakurca dikildi. Bu pozu iki kez çekti Sulhi. Sonra bir de, baba, bebek ve annenin üçlü fotoğrafını. Köylüler sevinç içinde teşekkür edip gittiler. Teypte hâlâ Vivaldi çalıyordu. Bu kadar birbirini tutmaz manzaraları iç içe yaşamak beni hem şaşırtıyor, hem de anlatılmaz biçimde çekiyordu.

İzin isteyip kalktım. Sahile indim. Bir sahil kahvesinde çay içtim. Biraz dolaştım ve pansiyonuma döndüm. Günün kalan kısmı herkesle ve herkesinki

gibi geçti: Arkadaşlar, deniz, güneş, yemek, falan filan... Bunlar bedenimi dinlendiriyor ya, aklım fikrim Sulhi'de.

Benim gibi sevgililerine -topu topu üç tane zaten- bile çok yakın olamamış, kuşkucu, soğuk bir insanın, bu garip yaşlı adamı böyle çok seviyor oluşu garibime gidiyordu. Buna en çok tatile beraber geldiğim iki erkek arkadaşım gülüyor, açık açık dalga geçiyorlardı benimle.

Akşam yemeğinden sonra Sulhi'yi her zamanki sahil lokantasında yakaladım. Bozuk Fransızcası ile bir turist kıza bir şeyler anlatıyordu. "Denizi ve güneşi en erken ve en geç saatlerinde yaşamamış olanlar daima ortalama kalacak insanlardır." Kızcağız anlamamış kocaman gözlerle şaşkın, Sulhi'ye bakıyordu. Ben anlattım. Güldü kız. "Bu adam filozof," dedi ve gitti. Burun büktü Sulhi kızın ardından. Filozof kelimesini sevmemişti besbelli. Ben de onun gibi bir kadeh rakı alıp oturdum karşısına. Deniz önümüzde simsiyah uzanıyordu. Hiç konuşmadan, uzun bir süre denize baktık. Kumların üzerindeki tahta masada rakı içtik, denizi dinledik. Ne sabırlı bir derinlik, ne anlatılmaz bir huzur taşır bu konuşulmadan paylaşılan dostluk anları...

"Büyük oğlumdan mektup aldım bugün. Hollanda'da gitar çalıyor oğlum." Baktım. Sesindeki kederi gördüm. Dükkânının duvarında asılı fotoğraflardan iki oğlunu anımsadım. Yakışıklı, uzun boylu iki delikanlı. "Büyük oğlum bana benzer. Hiç uslanmayacak ve hiç mutlu olmayacak!"

Yeni bir rakı daha istedi. Canı sıkkın diye düşündüm. Çok içiyor diye hayıflandım. O orada, gözleri denizde, kaskatı oturuyordu. Konuşmaya cesaret edemedim. Bu ne garip bir adam diye yeniden düşünmeye başladım. Bazen ne olağandışı, inanılmaz güzel, bazen de ne sıradan... İşte şimdi karşımda alkole düşkün, oğlunu özleyen yaşlı bir baba olmuş oturuyor, oysa bu sabah köylü ailenin soylu fotoğrafçısı, Vivaldisever, düşünen bir adamdı. "Yarın sabah erkenden yola çıkıyoruz. İstanbul'a dönüyoruz," dedim. Başını çevirmeden, buz gibi, "İyi ya, yolun açık olsun," dedi. Bu kadar mı? Hepsi bu mu? Keyfim kaçtı. Öyle ya, ben onun gözünde tatilini deniz kenarında, turistik bir köyde geçiren, biraz da içine kapanık bir genç adamdım. Daha ne deseydi yani? Beni çok özleyeceğini falan mı? Kim bilir o kimlerle karşılaşıyordu her yaz bu köyde. Bir şeyler kırıldı içimde. Ne duygusal bir herifim, diye kızdım kendime. Yapayalnız, buruk, kederli kalakaldım. Bir sigara yaktım. Kendimi toparlamaya çalıştım. O hâlâ yanı başımda oturuyor, dalgın, denizi seyrediyordu. Sanki ben orada yoktum. Belki de hiç olmadım! Birden fırladı yerinden. "Eve gidip, biraz da bizim Halime'yi memnun edeyim, anlarsın ya!" dedi. Tanrım ne bayağılık, ne çürümüşlük! İçim bulandı. Bu adamı ne sandım ben? Yine kitaplarda yaşıyorum. *Yaşlı Adam ve Deniz*. O Santiago, ben Manolin! Oh ne âlâ! Ah bu benim sınır bilmez düşçülüğüm... Pansiyonuma ayaklarım sürüklenerek döndüm. Uzun süre yatakta döndüm durdum. İçim sıkılıyor, güçlükle nefes alıyordum. Yaşayan bi-

risini ölü saymaya çalışmak, bir insanı öldürmekten güç olmalı diye düşündüm. Rüyamda Hemingway ile bir sal üzerinde dalgalarla boğuştuk gece boyu.

Ertesi sabah erkenden uyandırıldım. Güneş doğmadan yola çıkmalıymışız. Sıcağa yakalanmadan yolu yarılayacağımızı söylüyordu arabayı kullanacak arkadaşım. Son olarak iki havlu, diş fırçası ve terliği de çantama attım. Arabanın arka koltuğuna oturdum. Bir karış suratım, güneş yanığıyla acıyan sırtım ve sabahın erken saatlerinde bir türlü ayılamayışım... En kötüsü, Sulhi'nin dün geceki hali. Kimse dokunmasın bana. Kimse konuşmasın benimle... Arabamız hareket etti.

"Bak az daha unutuyordum. Şu senin pek sevgili fotoğrafçı dostun sabahın köründe geldi, seni sordu. 'Uyandırayım,' dedim, 'Dokunmayın, sabahları güç uyanır o,' dedi. Sana bunu bırakıp gitti." Sulhi'ye duyduğum yakınlığı başından beri sezip bunu kendisine yapılmış bir haksızlık gibi algılayan arkadaşım, konserve kutusuna dikilmiş sardunyayı ve kirli dosya kâğıdına kötü bir elyazısıyla yazılmış notu pis pis sırıtarak uzattı. Umurumda mı sanki, uzaktaki sevgilisinden mektup almış liseli bir delikanlı gibi heyecanlandım. Uykum falan kalmadı, ayıldım, sevindim, heyecanlandım. Buyrun işte, ben adam olmam! Kâğıdı açtım:

"Çiçek dostluk demektir.
Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.
Sulhi."

Yalvar yakar, iki arkadaşımı Sulhi'nin dükkânına geri dönmeye razı ettim. Ama o ne? Neden kapalı bu dükkân? Halbuki dükkânının önünü suluyor, sabah kahvesini... Kapıda bana yazdığı mektubun kâğıdına benzer bir kirli sayfaya karalanmış bir not asılı:

"SULHİ BUGÜN ÇALIŞMAYACAK."

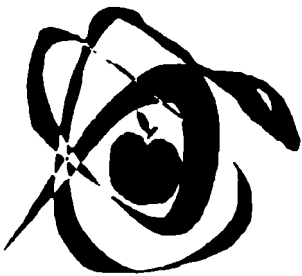
Yola çıktık. Yol boyunca hep iki cümleyi yineledim kendime: "Beni seviyor. Gidişime üzülüyor."

Yüreğim kımıl kımıl. Neden böyleyim ben? İnsanlar, insanlar, insanlar...

Kocaman, yayvan bir gülümseme takılı kaldı yüzüme bütün gün.

Şimdi oturdum ve bu öyküyü yazdım. Kırk yıllık dostum Sulhi'yi siz de bilin diye...

Haziran 1984, Bodrum – Şubat 1985, Ankara

Otuz Yaş

Otuzuncu yaş gününde
hüzünlenmiş herkese...

Bir sabah otuz yaşında uyanıp aynaya baktığımda nasıl bir surat göreceğimi bilmiyorum. Aynada göz göze geleceğim insanın bakışlarında neler bulacağımı da kestiremiyorum. Neler duyumsayıp, o günü nasıl geçireceğime dair birbirini tutmaz tahminlerde bulunuyor, sonra hepsinden vazgeçip yeni tahminler yürütüyorum.

Otuz yaşın kâr-zarar dökümünü yapmaya çalışıyor, böylece daha tutarlı yaklaşımlarda bulunmayı umuyor, ama yine de işin içinden çıkamıyorum. Acaba diyorum, acaba sokağa çıktığımda insanlar otuz yaşında olduğumu anlayıp, otobüs kuyruğunda itip kakmadan, vergi dairesinde azarlamadan mı davra-

nacaklar bana? Postanede görevli, yüzüme bakarak mı konuşacak bundan böyle? Kapıcımız yılışmadan kömür faturasını getirecek, çalıştığım bankada odacılar burunlarını karıştırmadan selamlaşacaklar mı benimle? Yo hayır, hiç de pısırık birisi değilim. Çekingen de sayılmam. Herhangi bir büyük kentte size kaba saba davranılması için ille de pısırık, çekingen biri olmanız gerekmez. Aksine, girgin, güler yüzlü, atak bir insanım. Orta boylu, üniversite mezunu, orta sınıftan bir adamım. Ne insanları etkileyecek kadar yakışıklıyım, ne de ürkütecek kadar çirkin. Ne atletik bir bedenim, parlak, gür saçlarım; ne de yaratıcı yeteneklerim var. Üstelik zengin ve ünlü yakınlarım da yok. Fakat sağlıklı bir bedenim, saçları dökülmemiş bir başım, kendi halinde akrabalarım var. Annem ve babam memur emeklisi, ben de memurum. Altı yıl önce evlendiğim karım orta boylu, orta sınıftan ve ortalama güzellikte bir kadın. İkimiz de aynı bankada çalışıyoruz, aynı ortalamayla aynı fakülteden mezun olduk.

Bir oğlumuz var. Ne çok zeki, ne de aptal. Ne çok güzel, ne de çirkin. Kendi halinde, sağlıklı bir çocuk.

İnanmayacaksınız ama evimiz kentin ortasında, beş katlı bir apartmanın orta katında.

Her şeyi böyle ortalama olan bir adamın yaşamı size ilginç gelmeyebilir. Haklısınız. Benim sık sık canım sıkılıyor.

Sabahları uyanıp, kahvaltı ediyoruz. Oğlanı anaokuluna bırakıp, bankaya gidiyoruz.

Öğle yemeğini yemekhanede beraber yiyor, akşam iş çıkışı oğlanı alıp eve dönüyor, bu kez de akşam yemeği yiyoruz. Karım bulaşıkları yıkarken ben yüksek sesle gazete okuyorum. Gazetedeki haberler bizi ne üzüyor, ne de sevindiriyor. Sanki duymayı beklediğimiz haberler tümü de... Televizyon seyredip, çay içiyoruz. Oğlumuzla ilgileniyor, onunla oynuyor, birbirimize bakıp, "Büyüyor," diyoruz. Yatıyoruz. Zaman zaman sevişiyoruz. Sevişmeden edemeyişimiz, akşamları aynı saatte aynı masada yediğimiz akşam yemeklerinin verdiği tok edici doygunluktan farklı bir duygu değil. Her sevişme, bizi sevişmeden yaşayamayacağımıza ama hiçbirinin de bir öncekinden farklı bir duygu yaşatmayacağına sımsıkı inandırıp, sımsıkı bağlıyor. İşte her şey böyle giderken, yepyeni, heyecan verici bir duygu günlerdir başımı döndürüyor. Keyifli bir telaşla yıllardır ilk kez heyecanlanıyorum. Çocukken bayramlarda sevinir, heyecanlanırdım. Büyükbabam harçlık verir, annem yeni elbise diker, babam eğlence parkına götürürdü. Bıyıklarım terlediğinde heyecanlanmıştım. Üniversite sınavında, ilk kez seviştiğimde, evlendiğimde ve oğlumun doğumunda da heyecanlandım.

Yaptığım hesaplara göre yirmi dokuz yılda tam on dokuz büyük heyecan yaşamışım. Bu rakama bakıp beni donuk, duygusuz bir adam sanabilirsiniz. Hayır, donuk bir adam değilim.

Sık sık futbol maçlarına gider, tuttuğum takım için boğazım yırtılana kadar bağırırım.

Güzel kızları zevkle seyreder, oğlumla ilgili düşler kurar, yazları karımın Yalova'daki ailesinin evinde bahçıvanlık yapar, çiçeklerin sessiz dilini dinler, güneş batışını karımla izler, kayınbiraderimi tavlada yenmenin hazzını her keresinde yüksek sesle yaşar, pişmekte olan yemeğin mutlu müziğini koklar ve bu yüzden de kendimi donuk birisi olarak görmem.

İnsanın otuz yaşına kadar on dokuz kere heyecanlanmış olması onun kalın, duygusuz biri olduğunu göstermez.

Fakat şimdi yaşamakta olduğum heyecan öncekilerden çok farklı ve uzun süreli: Üç hafta sonra otuz yaşıma gireceğim!

Nasıl bir şey bu otuz yaş? Nasıl bir şey artık ne çok genç fakat ne de çok yaşlı olmak? Bilmiyorum. Ama çok merak ediyorum. Otuz yaşında bir insan gençlerden saygı, yaşlılardan ilgi mi görecektir, yoksa onun mu bu iki gruba hoşgörüsü artacaktır? İlk sorulduğunda otuz yaşındayım derken sesim nasıl çıkacak? Tok, güvenli, olgun mu, yaşlı, kuru, ölgün mü? Siz belki de çoktan otuz yaşına girdiniz. Belki de yıllar yıllar sonra otuza basacaksınız. Öyleyse siz benim bu heyecanımı safça bulabilirsiniz. Geçen yıl bu soruları soracağıma ben de inanmazdım doğrusu. Fakat her şey, otuz yaşıma girmeye ancak üç hafta kaldığını fark ettiğimde kendiliğinden başladı. Otuz yaşın insan yaşamındaki önemini kavramadan otuz yaşına girilemeyeceğini anladım birden. Bunu anlamak için ille de sanatçı ya da düşünür olmak gerekmiyor. Halinden hoşnut görünen ya da tembel olanların düşünmediklerini mi sanıyorsunuz?

Şöyle düşündüm ben de; on yaşına giren bir çocuk için bu dokuz ya da on birden farklı değildir: Büyümektedir.

Yirmi yaşına giren bir genç için yaşam yeni başlamaktadır. Okunanlar, duyulanlar, söylenenler gerçek yaşama uygulanmaya başlayacaktır. Bu yaştaki genç yirmi yaşın anlamını düşünemeyecek kadar cahildir bu yüzden.

Kırk yaşında ise, orta yaşı artık benimsemiş bir adamın rahatlığı söz konusu olacağından, ben otuz yaşın önemine kesinlikle inanıyorum. Sonra da tekrar tekrar aynaya bakıyorum. Ancak tıraş olurken aynaya baktığımı bilen karım, son günlerdeki halimi garipsiyor fakat sesini çıkartmıyor. Onun otuz yaşına girmesine bir yıldan fazla zaman kaldığından bu konuyu onunla konuşmuyorum, aklımı kaçırdığımı sanıp paniğe kapılır, biliyorum.

Otuz yaşın insan yaşamının ortasına denk düştüğüne dair kuvvetli bir sezgim var. Belki de bir saplantı bu, bilmiyorum. Oğlumuz için şimdiden alıp, ciltlettiğimiz *İnsanlar ve Dünyamız* ansiklopedisinin yaşam beklenti süreleri istatistiğinde yazdığına göre ülkemizde erkeklerin yaş ortalaması altmış altı imiş. Bu durumda otuz üç yaşın ortalama bir erkeğin yaşamının tam ortasına denk düştüğünü söyleyebiliriz. İstatistiklere inanmıyorsanız, bana inanın. Otuz yaş, bir erkeğin yaşamının tam ortasıdır.

İşte yaşamının tam ortasında olacağım ekimin ilk haftasında, oğluma otuz yaşında okuması şartıyla bir mektup yazmaya karar verdim. Sonra da

mektubun müsveddesini hazırladım: "Oğlum, baban bugün otuz yaşına girdi. Artık genç bir adam değil. Oğlum, baban yaşlı da değil. Bu mektubu okurken sen de otuz yaşına girmiş olacağından beni anlayacağına inanıyorum. Keşke şimdi ikimiz de otuzumuza giriyor olsaydık ve karşılıklı oturup konuşsaydık. Babalar ve oğullar hiçbir zaman birlikte otuz yaşına giremeyecekleri için, oğullar babalarını anlamakta hep geç kalacaklar, babalarsa gençliklerini çoktan unutmuş olacaklar... Oğlum, otuz yaşına kadar dünyadan pek bir şey anlamadım. Okula gitmem gerekti. Gittim. İş bulmam gerekti. Buldum. Bir kız sevdim, evlenmem gerekti. Evlendim. Karım gebe kaldı, baba olmam gerekti. Baba oldum. Bütün bunlardan yakınmıyorum. Yaşantımın böyle oluşu beni rahatsız etmiyor. Asıl bundan farklı olsaydı rahatsız olur, ne yapacağımı şaşırırdım. Oğlum, seni özel okullara gönderemeyeceğiz, yeteneklerini –varsa– geliştirmen için olanaklar da sağlayamayacağız. İstediklerinin büyük bir kısmını karşılamakta güçlük çekeceğiz. Fakat sana her şeyden önemli bir şey vereceğiz: Oğlum, sana ortalama adam olma şansını vereceğiz! Bunun anlamını bu mektubu okuduğun yaşta anlamış olacaksın. Oğlum, otuz yaşında sana bu şansı verecek olmanın gururu ile doluyum. Baban. 3 Ekim 1985."

Mektubu iki kez okudum ve yaş günümde karımın armağan edeceğini umduğum dolmakalemimle yazmak üzere *İnsanlar ve Dünyamız* ansiklopedisinin birinci cildi, otuzuncu sayfasına sakladım.

Sonra gidip oğluma baktım. Küçücük bir çocuktu. Aynaya baktım, genç bir adam gördüm. Karım yine beni aynaya bakarken yakaladı, gözlerindeki şaşkınlığı görmezden geldim.

Derken hiç beklemediğim bir sorunun varlığı ile tedirgin oldum. Oğluma yazacağım mektubu nasıl ve nerede koruyacaktım. Yirmi altı yıl az zaman değil. Uzun uzun düşündüm. Banka kasası kiralasam, çok masraflı olacaktı. Kütüphane olarak yapılmış ama bizim cam kapları koyduğumuz dolap hiç emin değildi. Yatak odasında her an karımın eline geçme tehlikesi vardı.

Canım sıkkın, evi arşınlayarak hafta sonunu geçirdim.

Karıma eve bir kasa yaptırma fikrini şöyle bir açtığımda gülmekten baygınlık geçirdi, korktum.

Otuz yaşını oğluyla paylaşmak isteyen bir babanın, yazacağı mektubu saklayacak hiçbir yeri yoktu.

Bunu anlayınca mektuptan vazgeçtim.

Artık otuz yaşın heyecanını kimseyle paylaşamayacağımı biliyorum.

Kederleniyorum, fakat elimden bir şey gelmiyor.

Otuz yaşına tek başıma hazırlandım ve bekliyorum.

Şubat 24, 1986, Finlandiya

Stockholm'de Ölüm

Daima dostum B. L. için...

"Askere gitmeyi reddettiğim için, babam da beni evlatlıktan reddetti." Sinirli bir kahkaha atıyorsun. Şakaklarında damarlar dışarıdan görülür biçimde zonkluyor. "Askere gitmek yerine, iki yıl düşük ücretle sivil görevli olarak çalışacağım. Belki bir çocuk yuvası, belki bir Barış Enstitüsü ya da Afrika Yardım Programı'nda." Durup dağılmış parçalarını toplıyor, boğazını temizliyor, daha sakin devam ediyorsun: "İki yıl uzun bir süre ama olsun. Hiç değilse barış için çalışmış olacağım!" Cebinden bir paket sigara çıkartıyorsun; *Prince*. Çakmağı yakarken ellerinin titrediğini görüyorum. Oturduğun yerde iğneler varmış gibi kıpır kıpır, rahatsızsın. "Uzun bir dilekçe yazdım. Neden savaşa karşı olduğumu, si-

lahlara ve savunma bütçelerine harcanan paranın kısılması gerektiğine inandığımı anlattım. Bu nedenle askere gitmeyi reddettiğimi belirtip imzaladım." Bir an durup, beni süzüyorsun. Hiç tepki vermeden dinliyorum. "Dilekçemi Savunma Bakanlığı'na yolladım. Bir kopya da babama postaladım. Benimle gurur duyar diye..." Yine dağılıyorsun. Şakakların atmaya başlıyor, gözün seğiriyor. Tıpkı bir oğlan çocuğu gibi oturuyorsun karşımda. "Benim gibi bir oğlu olmadığını yazdı bana. Zaten beni hep beceriksiz ve idealist bulurdu babam, böylece kurtulmuş oldu benden, hah ha!" Berbat bir kahkaha, vahşi bir sesle ağzından fışkırıyor. Bakışıyoruz. Beceriksizce toparlanmaya çalışıyorsun. Titreyen ellerin yeniden *Prince* paketine uzanıyor. "Ellerim hep böyle titrer benim, yeni bir şey değil!" diyorsun. Sesinde apaçık bir kafa tutma var.

Sarı ipek saçların, başında ipil ipil salınıyorlar. Gözlerinin yumuşak, berrak maviliğinde bazen inatçı parıltılar yanıp sönüyor. Sakalın saçlarından bir ton koyu. Burnun çok özenerek, kalemle çizilmiş gibi düzgün, kanatsız, ucu kalkık. Çok güzel iri dudaklar, sağlıklı bembeyaz dişler. Bebek teninde ne bir sivilce, ne bir özür. Her şey öyle mükemmel, öyle göz alıcı ki; seyretmeye doyamıyorum. Böylesi bir güzellik gerçekten var olabilir mi? Olursa, bana bu kadar yakından kendini seyrettirebilir mi? Gerçek misin diye dokunmak istiyorum, düş kırıklığına uğramaktan çekinip vazgeçiyorum. Onun yerine eve dönüp *Venedik'te Ölüm*'ü bir kez daha okuyorum.

Bir film şenliğinde tanışıyoruz. Fransız sinemasını çok iyi tanıyor, uzun uzun anlatıyorsun. Fransızcanın aksansız olduğunu anlıyorum hemen. Uzun boyuna bakıp, seksen beşten fazla olmalı diye düşünüyorum. Dar kalçaların ve uzun bacakların sımsıkı bir kadife pantolonun içinde çok çekici görünüyor. Şık bir gömlek üzerine, nefti bir süveter giymişsin. Kahverengi süet montun ve botların var. Tırnakların düzgün kesilmiş, ellerin bakımlı ve sürekli titriyor. Amerikan sineması ucuz filmler için çok para harcıyormuş... Lafını pat diye kesip, soruyorum, "Bu kadar yakışıklı olmak nasıl bir şey?" Şaşırıp kalıyorsun. Biraz utanıp, sonra sevinçle gülümsüyorsun. "O ben miyim?" Evet, seni hem çok güzel, hem de çok yakışıklı buluyorum. Dakikalarca, bazen saatlerce seni seyrediyor, yine de bıkmıyorum. Dehşetli bir haz bu! Ne zaman sokakta beraber yürüsek, kadınların kıskanç bakışlarını üzerimde duyumsayıp, kıkır kıkır gülüyorum. Oysa sen bütün bunları görmezden geliyorsun hep. Çünkü, "Güzelliğin kalitesi olmalı," diyorsun. Tepeme dikilip, güzelliğin, akıllı ve aydın olmak anlamına geldiğini binlerce kez tekrarlıyorsun. Kendi güzelliğini 'vulgar' buluyorsun. Kavgalar ediyoruz.

Alooo, Evet. Bir daha söyler misiniz? – Yoksa sen misin Lasse? – Heyyy, neredesin? – Stockholm'e mi gidiyorsun? – Dur bir dakka, şimdi neredesin? – Harika! – Efendim? – Ayy çok heyecanlandım – Sesini duymak ne güzel – Elbette çok isterim – Nasıl özle-

dim seni – Tamam – Yeri ve tarihi iyice belirt – İki günde gelir mektubun – İnanamıyorum ki! – Çok sevindim – Tamam – Hoşça kal, Ha det bra!

"Yine de bende bir şeyler eksik!" Somurtup bakıyorsun yüzüme. "Hayır," diyorum. "Bu senin kuruntun. Haksızlık ediyorsun kendine. Üç yabancı dili aksansız konuşuyorsun. Felsefe tahsil ediyorsun. Çılgınlar gibi okuyorsun. –Carlos Castaneda krizindeydin o günlerde– Resim ve sinema bilgin, uzmanları kıskandıracak denli zengin. –Geçen hafta resim kulübünde Francis Picabia saatinde seni yine güçlükle kürsüden indirebildik.– Sonra biliyorsun, inanılmaz bir güzelliğin var..."

"Yine de bende bir şeyler eksik."

"Saçmalama Lasse, harika bir insansın sen. Söyle bakalım, cebindeki son parayı Küçük Paris Lokantası'nda balıklı krep süzet yemeye yatıracak kadar çılgın birisini tanıyor musun?"

İlgisiz görünmeye çalışarak ama bütün kulaklarınla dinliyorsun. "Sonra, sevgilisi en yakın arkadaşıyla çekip gitti diye bir yıl dünyadaki bütün kadınlardan nefret edip fakat yeniden 'Dünyanın en harika kadınına' çıldırmış bir heyecanla âşık olacak kadar duygusal, sıcak bir başkasını tanıyor musun? Galiba çok mükemmelsin ve bu da sana bol geliyor, bunalıyorsun!" Ciddi miyim diye yüzümü arıyorsun. İnanınca, sevinçle gözlerin parlıyor. Kollarını boynuma dolayıp soruyorsun, "Sahi beni böyle mi görüyorsun?" Öfkelenip, yerimden fırlıyor, bağırı-

yorum, "Hayır, seni böyle görmüyorum, sen böylesin!" Güzel yüzün gölgeleniyor, surat asıyorsun. "Yine de senin gibi olamıyorum. Benden yalnızca iki yaş büyüksün ama on yıl fazla akıllısın." Çaresiz bir sesle bininci kez tekrarlıyorum: "Çünkü hangi konularda kendime güveneceğimi bi-li-yo-rum!" Suçlu suçlu yüzüme bakıyorsun, "Gördün mü, bende bir şeyler eksik."

Aloo, aa merhaba, nasılsın? – Evet, mektubunu aldım. Vize alabilirsem geleceğim – Evet iki gün için vize – Hayır, şaka yapmıyorum, vize gerekiyor – Bir aksilik çıkmazsa haftaya Stockholm'de olacağım – Ne harika, değil mi? – Ah seni ne çok özledim sevgili Lasse! – Ben de – Efendim? – Ben de merak ediyorum, sakalın uzun mu? Sürpriz mi? – Peki – Hayır, en ucuzu feribotla gelmek – Viking Line – On dört saat sürüyor – Tamam. Hoşça kal – Hei.

"Ne zaman sinemaya, lokantaya ya da konsere gitsem, bütün başlar bana dönük, işte yine yalnız, işte yine burada diye düşünüyorlar. Bakışları derimin altına dek giriyor. Kaşıntı yapıyor, terliyorum... Ne paranoyak değil mi? Ha hah." Deli bir kahkaha atıyorsun. "Evet," diyorum. "Gerçekten öyle. Fakat neden başkalarının ne düşündüğünü bunca çok önemsiyorsun? Biraz da kendini düşünsene Lasse." Yanıma gelip oturuyorsun, ne güzel kokuyorsun yine. Gözlerini yüzüme dikip beni seyrediyorsun. Bense bu güzelliğe doyamıyorum bir türlü. Ne ka-

tıksız, ne olağanüstü bir güzellik bu? Yumuşacık bir sesle soruyorsun: "Sen yanımdayken neden kendimi böyle güçlü hissediyorum?" Pazılarımı gösteriyorum. Gülüşüyoruz. Başını omzuma dayıyorsun, konyaklarımızı içerek, televizyondaki filmi halının üzerinde sarılmış, uzanarak izliyoruz. Güzelliğine bu kadar yakın olmaktan dehşetli keyifli, seni ve televizyondaki filmi izliyorum.

Aloo Lasse, vize vermiyorlar bana – Hayır, özel bir nedeni yok – Söylemez olur muyum hiç – Evet iki gün turist vizesi için dünyanın işlemi yapılıyor – Çok canım sıkılıyor elbette – Efendim? – Ne bileyim ben – Biliyorsun işte, Avrupalı olmayan herkes sakıncalı onların gözünde – İstemez olur muyum hiç? Heyy, saçmalıyorsun şimdi, beş yıldır ne zaman görüşeceğimizi sormadım mı hep? – Evet, biliyorum – Telefon rehberinden bulacaksın – Bir yararı olacağını sanmıyorum – Telefona Bitkanen adlı bir kadın çıkacak, ırkçı bir kadın – Evet dikkatli ol – Tamam – Peki, bekliyorum. Hoşça kal. Hei hei.

"Herkes bizi sevgili sanıyor." Bakışıyoruz. Annesinden habersiz çikolatalı pastanın hepsini yemiş çocuklar gibi, biraz suçlu, biraz gizli ama keyifle gülüyoruz. "Elbette," diyorum. "İki yıldır aynı evde yaşıyoruz, partilere, sergilere, film kulüplerine, konserlere beraber gidiyoruz. Gül gibi geçiniyoruz. Ama ikimizin de başka sevgilileri var." Yine pastayı çalmış çocuklar gibi gülüşüyoruz. Pastayı aşırdığı

mızı kimse bilmiyor, bu bizim en büyük sırrımız. Bu yüzden keyifleniyoruz. "Neden o adamla evlenmiyorsun?" diye soruyorsun. "Seninle mutluyum," diyorum. "Neden bana âşık olmuyorsun?" Bu kez gülmüyoruz. Derin bir nefes alıyorum, "Sen âşık olamayacağım kadar mükemmelsin Lasse," diyorum. Sessizce kabulleniyorsun. Bir daha da hiç sormuyorsun. Sen sormuyorsun ama annen pek meraklı. Yabancı bir gelini olacağını sanarak çok telaşlanıyor. Sık sık, bir bahane bulup kente geliyor, bizde kalıyor. Armağanlar getiriyor, bir koltuğa oturup, sigara içiyor, beni süzüyor. Ne kadar güzel bir kadın diye, annenden edindiğin burnu ve dudakları bu kez yan yana seyrediyorum. Fakat onunkisi çok soğuk ve mağrur bir güzellik. Kırk beşinde, buzdan yapılmış çok güzel bir heykel o. Kumral saçlarıma, yeşil gözlerime bakıp, renksiz bir sesle soruyor; "Ben, sizin oralıları hep esmer sanırdım, yoksa ailenizde bir Avrupalı mı var?" Hele boyumun ondan uzun olmasına açık açık canı sıkılıyor. "Anneniz ve babanız avukatmış?" Kendi ortaokul diplomasını düşünüp, yüzü geriliyor. "Sizin oralarda kadınlar üniversiteye gitmez sanırdım ben." Sen konuyu değiştirmek için, Paris'ten özellikle onun için seçtiğin parfümü veriyorsun. Konu değişiyor ama annen aynı. "Teşekkürler Lasse, çok naziksin." Oysa nasıl istiyorsun, sıcacık kucaklasın ve öpsün seni. Ne annen, ne de baban yapmıyorlar bunu. Baban kente geldiğinde, aramıyor bile, otelde kalıyor, "
bir yabancı gibi otelde kalıyor," diye çok kederleni-

yorsun. "Babamla şöyle karşılıklı birer kadeh şarap içip çene çalmayı nasıl isterdim," diyorsun. Gözlerinde, 'dokunsan dökülecek' gözyaşları sımsıkı hapsolmuş, bana bakıp babanı özlüyorsun. "Seni anlıyorum," diye geveliyorum. Masaya vurup, öfkeyle fırlıyorsun. "Hayır, anlamıyorsun! İnsan yaşamadığı şeyi anlayamaz. Boşuna uğraşma, tamam mı, uğraş-ma!" Bağırdıkça yanakların pembeleşiyor. Suluboya bir tablo gibisin. Pembe, mavi, sarı tonları... Güzelliğin rengârenk yayılıyor mutfağa. Bir sigara yakıyorsun. Seni seyretmeye doyamıyorum.

Aloo, evet – Hei hei – N'aaptın? – Telefon ettin mi? – Göçmen Bürosu'na mı? – Ne diyorsun, harika! – Insan Hakları Komisyonu'na mı şikâyet edeceksin? – Hah haa, korkmuşlardır – Tabii, büyük skandal olur – Irkçılığa karşılar ya! — Çok iyi etmişsin – Yetişir mi dersin? – Tamam – Heyy neler de beceriyorsun artık – Oldu – Vizemi bekliyorum – Hoşça kal, Ha det.

"Else çok evcil bir kız aslında. Hayattan bütün beklediği bir koca ve iki çocuk, bir köpek, bir ev ve araba. Düşünebiliyor musun?" Yıl sonu yazılı ödevimi hazırlıyorum, başımı kaldırıp, ilgisizce, "Ne var bunda, insanların büyük bir kısmı bunu bekliyor hayattan," diyorum. Elimden tutup çekiştirerek mutfağa götürüyorsun, kahve yapmışsın, mis gibi kokuyor. Kahvelerimizi koyarken, kırgın bir sesle devam ediyorsun. "Ama bana başka biriymiş gibi davranı-

yor. Yani başka birisini oynuyor. Asıl amacı, benimle evlenip, istediği kocayı elde etmek." Yine mutfakta oturuyoruz. Bu ahşap, iki katlı, eski evin iki yıldır en çok mutfağını kullanıyoruz. Küçük masanın başına oturup, geceler boyu, kahve ve konyak içerek hayaller kuruyoruz. Sen ünlü bir filozof olacaksın, kuramların bütün dünyada, bütün dillerde tartışılıyor olacak. Bense sanat tarihçisi olarak ünleneceğim. Bizans ve sanatçıları üzerine boy boy kitaplarım basılacak. Kimi seversek sevelim, birbirimizi hiç bırakmayacağız. Paris'te bir apartman katı kiralayacağız. En şık restoranların, konser galalarının ve sergilerin en zarif çifti olacağız. Mutfağın camından arka sokaklara bakıyorum. Paket taşlı, daracık sokağı, iki sokak lambası aydınlatıyor. Hiç tükenmeyen yağmurun sesi, tanıdık bir şarkı gibi her gece çalıyor. Sokaktaki bütün evler karanlık, bir tek biz uyumuyoruz. Ne kadar keyifli mutfak geceleri yaşıyoruz... "Else çok hoş bir kız," diyorum. Canın sıkılıyor, ters ters bakıyorsun. "Ne demek bu?" Bilmiyorum ki, cevap vereyim. Damarına basmak için olacak, üstüne üstüne gidiyorum. "Evlen, olsun bitsin," diyorum haince bir gülümsemeyle. "Hayır," diyorsun, "ben başka şeyler istiyorum." Susuyorum. "Ne istiyorsun?" diye sormuyorum. Ne istediğini bilmiyorsun ki... Sokak lambası siyah bir altıgen kutu. Küçük, buzlu altı camı var. Sana bakıyorum. Yirmi üç yaşındasın ve köstekli saat kullanıyorsun.

Aloo, Lasse – Evet benim. – Pasaportum ve vizem geldi — Araya uygar bir Avrupalı girince verdiler vizemi – Irkçı herifler! – Tabii, skandaldan çekindiler besbelli – Efendim? — Tamam, yarın Stockholm'deyim. Sekizde rıhtımda olacağım – Görüşmek üzere, hoşça kal – Hei.

"Madrid'e gidiyorum. Okulu da bıraktım. Sakın neden diye sorma!" Sesinde tehlikeli pırıltılar var. Eşyalarını topluyorsun. Hiç konuşmadan seni izliyorum. Her şey kötü, dünya pis, insanlar sevgisiz... Olumlu tek bir şey yok! Günlerce odandan çıkmıyorsun, kimseyle konuşmuyorsun. Yemek yemiyorsun. Her zamanki kısa krizlerin sanıyorum önce, fakat bu kez çok ciddi. Benimle bile konuşmuyorsun. Anneni arıyorum. Gelmesi her şeyi daha da berbat ediyor. Öyle beceriksiz ve yapmacık bir sevgiyle yaklaşıyor ki, iki saat sonra ilk trenle geri dönmesi daha yapıcı oluyor. Else çoktan evlendi. Baban telefonu yüzüme kapatıyor. Çok içiyor, sarhoş dolaşıyorsun. Bazen yakalayıp toparlanmanı, direnmeni istediğimi anlatıyorum, saatlerce dil döküyorum; ya bağırıp, beni odandan kovuyorsun, ya da başını omzuma dayayıp, çıldırmış gibi ağlıyorsun. Mutfakta yalnız başıma oturuyorum artık. Ne yapmam gerektiğini düşünüp duruyorum. Bulamıyorum. Geceleri altıgen sokak lambasına soruyorum, aptal aptal bakıyor.

"Madrid'e gideceğim. Akdeniz kurtaracak beni." Bavulun hazır, ayakkabılarını giyiyorsun. "Fa-

kat," diyorum, "fakat kaçmakla kurtulamazsın, başın hep omuzlarının üzerinde olacak nereye kaçarsan kaç." Yüzüme bakıyorsun, gözlerinin altı koyu halkalarla gölgelenmiş, nasıl yorgunsun, nasıl hırpalıyorsun kendini. Birden bavulunu alıp, fırlıyorsun. Kapıyı açıp, arkan bana dönük, kavgaya hazır bir sesle, "Sen böyle her şeyin hep en doğrusunu bilmeye devam ettikçe, ben boğuluyorum!" diyorsun. Kapıyı hızla kapatıp gidiyorsun. Ev sarsılıyor. Öylece kalakalıyorum.

On beş dakika sonra gemi Stockholm'ün Tegelviks Limanı'nda olacak. Geminin tuvaletlerinden birinde, heyecanla dudaklarımı boyuyorum, saçımı tarıyorum, beş yıl sonra seni nasıl bulacağıma dair tahminler yürütüyorum. Artık otuz yaşında, Barış Araştırma Enstitüsü'nde işi gücü olan genç bir adamsın. Geçen zaman içinde kartlar, mektuplar ve kısa telefon konuşmaları, ancak haberler taşıdı bana, oysa ben seni, en çok o inanılmaz güzelliğini özledim ve bu yüzden çok heyecanlanıyorum. O güzellik ki, hiçbir canlıda böyle uyumlusunu görmediğim...

Rıhtımda bekleyen kalabalıkta seni seçemiyorum. Bir süre aranıyorum. Derken gözlüklü, kısacık saçlı bir genç adam gelip beni kucaklıyor ve yanaklarımdan öpüyor. Fakat bu sen olamazsın. Çantamı alıp, koluma giriyorsun, sürüklercesine beni arabana götürüp, yerleştiriyorsun, yola koyuluyoruz. Fakat sen araba kullanmaktan hep çekinirdin, trafikten nefret ederdin, motorlu araçlardan hoşlanmazdın...

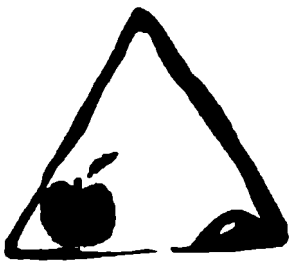
"Senin için iki gün sempozyumdan kaçacağım," diyorsun. Teypte Fransızca bir şarkı: Hiç değilse bu değişmemiş. Gözümün ucuyla seni süzüyorum. Sakalını ve bıyığını kesmiş, kısacık Amerikan stili saçların, iri çerçeveli gözlüklerinle, bol, pilili kumaş pantolonun, devetüyü şık paltonla yine çok zarif, yine çok hoşsun, ama bu daha çok 'Genç İşadamları' tipinde bir görüntü, oysa sen... Her şeyi anlamış gibi, "Biraz YUPPIE gibi değil mi?" diyorsun. Çok huzursuz ve yabancılaşmış, yanında oturuyorum. Keşke gelmeseydim.

Kahvaltı ediyoruz. Yüzünde, biraz eski ifadeni, o çok güzel delikanlıyı arıyorum, sanki her şey çok ustaca maskelenmiş. Bulamıyorum. Gözlerinin kenarlarında kırışıklıklar, sakin, kontrollü, yakışıklı bir adam, hepsi bu. Çok sıradan. Keşke gelmeseydim. Sigara ikram ediyorsun, yakarken ellerinin hâlâ titrediğini fark ediyorum. Paketi masaya bırakıyorsun: *Prince*. Yüzüme bakmadan soruyorsun, "Hayal kırıklığı mı?" Yalan söylüyorum. "Hayır, değişikliğe alışıyorum." Kahvelerimizi açık büfeden yenileyip masaya döndüğünde, "Evet," diyorsun, "evet, değiştim. Toplu yerlere yalnız gittiğimde, kimsenin ne düşündüğünü umursamıyorum artık. Fakat sen aynısın; yalan söylerken gözlerime bakamıyorsun." Gülüyoruz. Gülerken bir ara seni buluyorum, sonra yine kaybediyorum. İki gün Fransız lokantalarında yiyor, Stockholm'ün eski mahallesi Gamla Stan'da kol kola dolaşıyor, Modern Müze'de uzun uzun Picabia seyrediyor, eskileri, ortak tanıdıklarımızı ko-

nuşuyor, tiyatroda *Hiroşima Sevgilim*'i izliyoruz. Else'nin üç oğlu olmuş, yine gülüyoruz. Fırsatı kaçırmıyor, soruyorum: "Peki ya sen Lasse?" Kısacık anlatıyorsun. Senden altı yaş büyük, çok zarif, ressam bir sevgilin varmış, işinden zevk alıyor, okuyor, yazıyormuşsun. Annene armağanlar almıyormuşsun artık, Noel'lerde bir kart atıyormuşsun, son yıllarda kendinle barışık yaşıyormuşsun. Sesindeki içtenliği duyuyor ve sana inanıyorum, ama nedense içim eziliyor, âdeta kederleniyorum. Ne utanç! Oysa sevinmem, mutlu olmam gerekmez mi? İşte başarmışsın, kendini kurtarmış, akıllı, sağlıklı bir adam yaratmışsın, dağılıp eriyeceğine... Her şeyinin, tüm yeteneklerinin ve aklının önüne çıkıp, onları ikinci planda bırakan güzelliğini kontrol altına almışsın, kendine güvenin gelişmiş; çağımızın adamı olmuşsun işte... Peki ben ne halt etmeye böyle hüzünleniyorum? Bilmiyorum. Anlatılmaz bir keder soluk almamı engelliyor, nefes nefese kalıyorum. Çok aptalca buluyorum bu halimi. Seni kaybetmiş gibi hüzünleniyorum. İyi ama sen hiç benim olmadın ki. Sen bir erkekten çok, katıksız güzelliktin. Bambaşka bir tutkuydu benimkisi... Pazar gecesi limanda kucaklaşıyoruz. Yolcular bilet kontrolünde kuyruk olmuşlar, yarım saat sonra Stockholm'den ayrılacağım. Bir daha ne zaman görüşeceğiz, bilmiyorum. Pek çok kederliyim. Bana çiçekler, çikolatalar almışsın, çantama tıkıştırıyorsun. Artık ayrılmamız gerek, elini tutup, "Yeniden görüşmek üzere Lasse," diyorum. Sesim öyle dramatik ki; en ucuz melodramda

bile daha kötüsü olamaz. Rezalet! Elimi avuçlarına alıp, "Heyy," diyorsun. "Hey sevgili, çok sevgili kadın, yine de bende bir şeyler eksik." Hayretle bakıyorum. Gözlüklerini çıkartıp, sıcacık gülümsüyorsun. İşte o güzel oğlan çocuğu, karşımda, bana bakıyor. "Bende hep bir şeyler eksik olacak ama bütün dünya değil, yalnız sen bileceksin bunu artık." Sevinçten gözlerim doluyor. Kucaklaşıyoruz. "Sizin oralarda kadınlar üniversiteye gitmez sanırdım ben, hem boyunuz da benden uzun!" diyorsun annenin sesiyle, abartarak. Kahkahalarla gülüyoruz. Vapurum kalkıyor. Limanda bana el sallayan yeni-genç adama bakıyorum. Pastayı aşırdığımızı kimse bilmiyor, bu bizim sırrımız ve bu yüzden keyifliyiz. Tarihsiz bir mutlulukla gülümsüyorum.

Kasım 1985, Finlandiya

Güneş Yiyen Çingene

Bisiklet görüp de bisiklet istemeyen erkek çocuk yoktur. Ben istemedim. Kocaman gözlü, narin sıpamın yerini alacak canlı bir yaratık bile düşünemezken, akşamları mekanik bir araçla dere kenarında dolaşmak fikri beni çok ürkütmüştü. Bisiklet, evin bahçesinde yabancı bir cisim olarak günlerce durdu. Düşman bir yaratık! Dünyanın en inatçı güzeli, en yakın arkadaşım sıpamı elimden alacak bir tehlike... Gözleri olmayan hiçbir şeyi sevemediğimi anneme anlattım. Gözlerine baktığım her canlının iyi, güzel, sevecen olup olmadığını anlıyordum, oysa bisikletin gözleri yoktu. Annem gözlerime baktı, yorgun gülümsedi: "Karıncaların gözlerini nasıl görüyorsun Oğuz?" Şaşırdım. Bilemedim. Karıncaları severdim. Kafam karıştı. Sustum.

Ben hâlâ bisiklete binmeyi bilmem.

Babasız büyüyen çocuklar kavgada babalarına güvenmeyi bilmezler. Ben kavgada babasına güvenen çocuklardan olmadım. Dayak yediğimde canım en çok babam olmadığından yanardı. İçimde öfke ve keder alevlenir, alevlenir ve kor gibi yanan demire dönüşürdü. Gözyaşlarımın akışıyla, kızgın demire düşen suyun çıkarttığı pis bir yanık kokusu duyulurdu. Bu koku gömleklerime siner, ancak kaynatılınca çıkardı. Çok kederlendiğimde hâlâ benzer bir kokuyla ter içinde kalırım. Böyle zamanlarda dere kenarındaki gizli yerime gider, kimsenin görmediğinden emin, ağlardım. Altı yaşında bir çocuğun özel yaşantısını keşfettiği ilk yer bir dere kenarı ise, o çocuk daima doğaya yakın kalacaktır. Dere kenarında oturur, ağlayarak akan suda çöp yarıştırırdım. Çöplerden birisi iyi, öbürü kötü olurdu. Dayak yediğim günlerde, kötü çöp iyiyi geçer, kazanırdı.

Eve döndüğümde, berelerimden çok gömleğime sinmiş kederli ter kokusundan anlardı annem kavga ettiğimi. Ebeydi annem. Güzeldi. Her annenin olduğundan iki kat daha güzeldi. Çünkü, hem annem, hem babamdı benim. Beni terkisine alıp, at sırtında köylere doğuma giderdi. Cesurdu, çalışkandı. Ne zaman dertlenir, ne zaman bunalır, çaresiz kalırdı, hiç bilmem. Daima yorgun ve sabırlı bir ifadesi vardı. Anlattığım tüm uçan at, konuşan dere, kendi dilini yiyen adam, saçlarını yolan çimler hikâyelerimi dinler, bunları hoş görürdü. Annem beni; 'tuhaf oğlunu hoş gören bir anne' olarak gördü, sevdi, büyüttü.

Sünnet olan erkek çocuğun kişiliği, cinsel kimliğinin ilk kesin çizgisiyle kızlardan ayrılır. Köyün sevilen Seniha Ebesi'nin yetim oğlu sünnet oluyor diye büyük bir şenlik kuruldu. Kaymakam Bey ve ailesi bile geldi diye yer yerinden oynadı. Ellerinde şerbet tepsileriyle genç kızları, kurabiye sinileriyle başörtülü teyzeleri, annemin kıvançla gönenişini hâlâ görür gibiyim.

Kalabalık, sıcak, gürültü, ellerinde şerbet tepsileriyle genç kızlar, davul zurna, kalabalık, kalabalık... Ege sıcağında, ter içinde entarili bedenim, bacaklarım arasında bana komik, bir o kadar da hazin görünen sargılanmış, acılar içinde sünnet edilmişliğim, kalabalık, sıcak, davul sesleri, ellerinde şerbet tepsileriyle genç kızlar... Tüm erkeklerin sünnet olması gerektiğine kesinlikle inanışım... Erkek olmanın diyeti bu! Sünnetsiz erkek olmaz! "Altı yaşında erkek oldu Oğuz." "Sıpamı da sünnet edecek misin amca?" Annemin sevinçli telaşı, ter içinde gülümseyişi... Her "...babası da görebilseydi..." denmesiyle incecik titreyen iri kemikli, sağlam bedeni, sıcak, kalabalık, davul sesleri, ellerinde şerbet tepsileriyle kikirdeşerek koşturan genç kızlar...

İnhisar memurunun kızı Emine Abla'nın beyaz entarisi, tombul yanakları, yanıma oturup elimi tutuşu. "Bir şey soracağım Emine Abla ama kimseye demeyeceksin."

Gülünce dünyanın en güzel kızı olurdu Emine Abla. "Annem anlattı bana, insanlar Allah'a inanmadan önce dağlara, taşlara, ateşe, güneşe, putlara ta-

parlarmış. Sonra Hazreti Muhammed gelmiş, kılıcıyla putları kırmış veee artık herkes Allah'a inanmış." Başını sallayıp, ellerimi sıkıyor Emine Abla. "Allah yokken güneş mi Allah'mış yani Emine Abla?"

Sıcak, kalabalık, gürültü... Çok sıcak, çok kalabalık, çok gürültü... Bu kızlar ne çok şerbet taşıyorlar böyle... Nasıl da canım yanıyor, uyumak istiyorum, sıcaktan olmuyor. "Dile benden ne dilersen, koçum, aslan oğlum, Oğuz'um benim."

"Güneşi isterim anne." Nasıldı güneş tanrıyken acaba? Patlıcan şeklinde mi, yoksa yumurta gibi mi? Rengi dere yeşili mi, günebakan sarısı mıydı? Allah onun yerini alınca, üzüntüsünden mi yuvarlanıp kızardı acaba?

"Güneşi isterim anneeee..."

Çok ağladım. Sıcak, kalabalık ve canımın acısıyla ağladım, mızmızlandım durdum saatlerce. Gece olduğunda annem başıma dikilip, azarladı beni: "Erişemeyeceğin şeylerden vazgeçmeyi öğren, erkek oldun artık!"

Kaymakamın oğlunun eski bisikleti o gün geldi evimize.

Okulda başarılı olmayan çocuklar aptal değillerdir. Okul, sevdiklerimle arama giren bir kurumdu. İnatçı sıpamla, çöp yarıştırdığını deremle, üstünde düşler kurduğum çimenlerle, ele geçirmek için planlar yaptığım güneşle ve annemle. Sevemedim sıralarda oturup, sınırları belirlenmiş alanlar içinde düşünüp konuşmayı. Alışamadım kitaplardaki yazıları ezberlemeye, başkalarının doğrularını kabullen-

meye. Okuma yazma öğrendikten sonra, sınıftaki en tembel, en avare çocuk hep ben oldum. Oysa Emine Abla'nın verdiği kitaplarda Turgut Reis ve Barbaros'la gezmeyi, çerçilerin anlattığı Çakırcalı Efe ile dağlarda yaşamayı, tezek verdiğimiz İmam Efendi'nin "Hazreti Ali'nın Kılıcı" hikâyelerinde kahramanlık etmeyi pek seviyordum. Elime geçen her kitabı, Ege temmuzunda su emen toprak gibi açlıkla okuyordum. Ama okula gitmek zor geliyordu. Ortaokulu kasabada okumam için köyden göçüşümüz de bendeki okul soğukluğunu değiştirmedi. Lise birde okulu bıraktım. Annem de ben de okul konusunu hiç konuşmadık ondan sonra. İzmir bana küçük geldiğinde yirmi yaşındaydım ve matbaacılıktan anlıyordum. Annemi alıp İstanbul'a gittim.

Güzel bir kadına rastlamak insanı etkiler ama aynı güzel kadına onun en diri, hareketli ve zincirlerinden boşanmış halinde rastlarsanız, çarpılırsınız. İstanbul'a geldiğimde Nisan 1960'tı. Çarpıldım.

İnsan beyni, kötü, acı, tatsız, soğuk anıları unutarak, insanı sağlıklı tutan bir mekanizmaya sahiptir. Yirmi yaşımla, kırk beş arasında olup bitenleri anlatsam, çocukluğumla ilgili anılarımın yarısı bile tutmaz. İki evlilik, yoksulluk, sürekli iş değiştirmeler, düş kırıklıkları, sancılar, annemin ölümü falan... Oğlumun doğumu dışında çok güzel ve heyecanlı bir şey gelmiyor aklıma o koskoca ve kısacık yirmi beş yıl içinde. Yazdığım şiirleri, derede yarıştırdığım çöpleri, güneşe sahip olmak isteyişimi, okuldan kaçıp sıpamla saatlerce, delice yarışmalarımı, annemin

atının terkisinde, onunla doğumlara gidişimi, tüm düşlerimi, düş umutlarımı çekmeceme gizledim, ciddi, oturaklı, normal (mi?) adamlar gibi işime gidiyor, matbaada ve kırtasiye dükkânımda çalışıyor, evime dönüp, güler yüzlü, temiz Türkçeli ve güzel karımla yemek yiyor, akşamları bazı eş dostla söyleşiyor, oğlumla ilgileniyor –o okulu seviyor– "Erişemeyeceğin şeyleri isteme Oğuz," sesiyle annemi hâlâ tepemde hissedip, ancak kitaplar okurken, ancak onların geniş alanlarında ferahlayıp, ancak o zaman anneme kaş çatabiliyorken.

"Durun! Yaşatın düşlerinizi. Her yaşta, herkesin düşleri olmalı. Düşlerini öldüren insan diri diri gömülmüştür."

Artık bir on yıl daha yaşar, böyle ölür giderim derken.

"Kaldırın başınızı, bakın güneş orada. Uzatın elinizi, tutun, alın. Ama unutmayın, siz güneşi elinizde tuttuğunuz sürece, dünyanın bu yanındakiler karanlıkta kalacaklar..."

Tam saçlarımdaki beyazlara, gözlerimdeki dalgın yorgunluğa alışmış, buna uygun bir ruh haliyle sıkı sıkı provalar yaparken.

"Dere boyunda yürüyelim, dere Boğaz olsun, çöpler de vapurlar. Yarıştıralım onları. Saçlarını yolan çimler, telli otobüsler olsun. Siz, dilini yiyen adam, ben de Emine Abla."

Tam İşadamı suratlı, Baba suratlı, Koca suratlı, Arkadaş suratlı, Güvenilir Dost suratlı olarak asık suratlı yaşarken.

"Gülmek de ağlamak gibi içini yıkar, aklar insanın. Ciddiye almalı gülmeyi ve ağlamayı. Tıpkı düşler gibi... Düşler kurmayı, düşlerle beslenmeyi bilmeyen kişi kısırdır."

Yirmi altı yaşında, siyah saçlı bir kadın. Güzel mi? Bilemiyorum. Bence çok güzel. Başkalarına nasıl görünür, bilmiyorum. Resim yapıyor. Hep güneş figürleri; sarı, mor, pembe, yeşil, turkuvaz güneşler... Bu resimlerin ressamını arıyorum, mutlaka bulmalıyım bu güneşleri yapan insanı, bulmalıyım, başka çarem yok! Galeri sahibi arkadaşım işaret ediyor; "Bak şuradaki kadın."

Yirmi altı yaşında, siyah saçlı bir kadın. İnsanın gözlerinin içine bakıyor. Yüzünde her şey net, apaçık okunuyor. Tertemiz bir su gibi görünüyor. Berrak. Güneş gibi aydınlık.

"Çocukken güneşi istemiştim annemden, yaş günü armağanı diye. Altıncı yaş günümde. Ağlamıştım saatlerce. Oysa evin içi her çeşit armağanla doluydu. Biliyor musun Oğuz, güneşe tapanları düşünürüm hep. Bir şeye tapsam, güneş olurdu bu."

"Ben de altı yaşımda sünnet armağanı olarak..."

Yirmi altı yaşında, siyah saçlı bir kadın.

"Erişilemeyecek hiçbir şey yoktur. Her şey insanın kafasında. Sakın sınırlama düş gücünü. Çıkart şiirlerini çekmecenden, uzat elini güneşe..."

"Dere, çocukluğumun deresi kurumuş. Geçen yıl köye gittim. Her şey değişmiş, ama en çok dereye üzüldüm. Kurumuş. Artık çöp yarıştıramayacağım."

"Başka dereler bulmalısın. Kuruyan her dere, akan bir başka dereye götürmeli seni ve daima akan bir dere..."

Yirmi altı yaşında, siyah saçlı bir kadın. Güzel mi, bilmiyorum. Bence çok güzel.

"Karıncaların gözleri vardır Oğuz. Ancak çocukların görebileceği kadar küçük gözleri vardır karıncaların. Büyükler mikroskopsuz göremezler küçük şeyleri."

"Tuhaf düşler görüyorum sana rastlayalı beri. Bir falcı kadın var, bir çingene. Sık sık giriyor düşlerime. Güneş yiyor kahvaltıda. Falıma bakıyor, bir kadın seveceksin, adı Güneş'tir diyor."

Yirmi altı yaşında bir kadın. Öldürmemiş çocukluğunu.

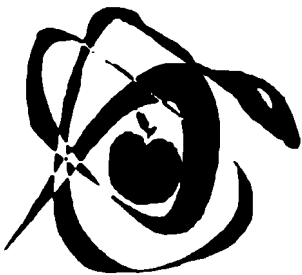
"Dün yine karmaşık bir rüya gördüm. Annem, tıpkı çocukluğumdaki, iri, çakı gibi Ebe Seniha'ydı. Seni tanıştırdım ona. İşte anne dedim, işte güneşi buldum sonunda. Baktı. Kızdı. 'Erişemeyeceğin şeyleri istemekten vazgeç Oğuz!' diye azarladı beni."

Yirmi altı yaşında, siyah saçlı bir kadın. "Artık gitmeliyim," dedi. Kederli ter kokusu işledi gömleklerime. Karım gömleklerimi yıkarken anladı çok kederli olduğumu. Sormadı. Karım hiç sormaz.

Siyah saçlı kadın çantalarını topladı. Sırtına vurdu. Uçağa bindi ve gitti. Ara sıra kartları gelir.

Şiirlerimi çekmecemde saklamıyorum artık.

Ağustos'86 İzmir

Uzak Kasabaların Gri Hüznü

"Karlı gecelerde küçük istasyonlarda,
Düdük çalan trenlere bayılıyorum.
Tül perdeler ardında kadınlar gülüyor,
Tutup pencerelere tırmanıyorum."

(Kitap pahalıydı. Kitap hep pahalı oldu benim için.)

Bu çocuk neden böyle oldu? Cami duvarına mı işedi, helada resim mi baktı, yoksa ekmeğe mi bastı da başına bu bela geldi, bilmiyorum. Hiç aklım almıyor. Kitap buldu muydu, ne aş ister, ne su. Kapanır bir odaya, girer bir dolaba, çekmeceye, okur da okur. Güzel gözlerine hiç mi hiç acımaz, top peşinde koşmayı, elma dalında hoplamayı, zıplamayı hiç mi canı çekmez, nedir derdi, kim beddua etti

çocuğuma, bilmiyorum. Vallahi anlamıyorum. Beddua edenin iki gözü cılk olup önüne akar, en sevdiği de kitap okuma illetine tutulur, sürüm sürüm sürünür inşallah! Başından kurşun mu döktürtmedim, az mı okutmadım yavrumu amma çare etmedi... Az mı yakıp yırtmadım o kitapları... Olmadı, olmadı... Bulup getiriyor, çöküyor kitapların başına, unutuyor dünyayı. Babası kızar, kükrer durur tepemde, "Sen yüz verdin bu hergeleye." Ne yapayım, atsan atılmaz, satsan satılmaz. Evlat bu, can parçası işte. İstemez miydim öbür iki kardeşi gibi normal olsun, türkü çağırsın, kıkırdasın, gülsün, tekerleme düzsün? Ne gezer, canımın parçası yavrum kâğıt parçalarına yazılı beyanlara karasevdalandı, tutsak oldu onlara...

"Taşra kentlerinde akşam melankolisi,
Her yerinde aynı dünyanın.
Duru gök ve ev siluetleri,
Ve üzgün bakışı kadınların."

(Doğduğum günden beri kasaba kasaba dolaşıp duruyoruz memleketi. Arkadaş edinecekken, öğretmene alışmaktayken, en çok da gecenin hangi saatinde, hangi trenin çocuk uykumu delik deşik ederek, çıngıraklı bir dev gibi korkulası, uzaklara gittiği için de albenili düdüğüne alışırken, yeni bir kasaba, başka bir tren istasyonu, başka okul, başka öğretmen, başka çocuklar... On yaşındaydım, kitapların tek değişmeyen yakınım olacağını anladım.)

"Taşra kentlerinde geçti çocukluğum,
Akşamın o gri hüznü,
Yakındır bu yüzden yüreğime."

Bir erkek babası olarak kederimden, arımdan başım önüme düştü, bakamaz oldum cümle âlemin yüzüne. Nedir bu başıma gelenler; nedir bu kara bulut, dolaşır tepemizde? Ne ben, ne benim kadın, bir gün bir başkasının malına göz koymadık, haram yemedik, beş vakit namazımızı, orucumuzu, kurbanımızı, zekâtımızı aksatmadık. Allah'ın gücüne gitmesin ama kıt kanaat maaşımızla ele güne karşı açımızı, açığımızı belli etmemek için, içimizden ağlarken dışa güldük. Bize taş atana, ekmek verdik. Harb-ı Umumi zamanı, biz gün görmedik, karne ile ekmek aldık, bari çocuklarımız rahat etsin, onlar daha az sıkıntı çeksin diye elde avuçta ne varsa kattık önlerine, babaları liseye gidemedi, onlar üniversitelerde okusun, büyük adam olsunlar diye... Allah –bin şükür– üç tane nur topu gibi evlat verdi. Gözümün nuru, bir tanesi erkek evladımdır. Üstüne titrediğim, her umudumu ona bağladığım oğlum... Koskoca adam oldu, on sekiz yaşına geldi, ekmeği, aşı önünde, annesi babası başındayken, ne okula gidiyor, ne iş tutuyor. Ben onun yaşındayken, eve, kız kardeşlerime, anama bakar, ev geçindirirdim. Benim oğlum, haylaz, işe yaramaz, serseri ruhlu bir adam oldu çıktı başımıza. Kurban olduğum Rabbim, kime ne kötülük ettim de benden öcünü alırsın? Lise ikinci sınıftan belge aldı. Sınıf arkadaşları

üniversiteye yazılıyorlar bu yıl. Bütün işi, bir başına yürüyüp, dolanmak, hayaller kurmak, kitap okumak, şiir yazmak... Aylaklık! Nereden kazanacak bu oğlan ekmeğini? Eli ekmek tutmayan adamın başı dik durmaz. Tek erkek evladı serseri olan bir baba, utancından insan içinde şöyle gerinerek bir kahkaha atamaz... Tek umudum küçük kızımdadır artık. Hep iftihar kâğıtları getiriyor mektepten. O okusun bari. İsterse üniversiteye bile gönderir, kız çocuğu demez, sonuna kadar okuturum. "Hareket Memuru Hüseyin'in oğlu hayta çıktı, ama maşallah kızı doktor oldu," dedikleri günün gururunu yaşamadan bırakmam peşini onun. Ortanca kızın o tarakta bezi yok. Aklı fikri düğünde, takıda, çeyizde. Evlenip gider yakında. Ama... İlle de oğlum, tek erkek evladım, serseri ruhlu, hayalperest, dalgın oğlum... Utancım... Canımın parçası oğlum...

"Bir şiir söylüyorum, sonra bir şarkı,
Sonra oturup ağlıyorum.
Sonra bir güzel çiçeklenip,
Sokaklarda mızıka çalıyorum."

(Hiç kalabalık duymadım kendimi. Hep tek oldum ben. Beni sperm ve yumurtasıyla oluşturup, bütün insanların birbirinin aynı istek ve beklentilerle yaşadığına kesinlikle inanan, okyanuslara dalmak coşkularımı, dağlara tırmanmak tutkularımı, ıssızlığın korkusunu sevgiyle yatıştırmak düşlerimi hiç aklına getirmemiş bir ailem var. Beri yandan, okul

kitaplarında yazılanların tıpkısını, yalnız 'o kadarını' öğrenmemi isteyen öğretmenler... Küçük küçük düşünen, her şeyi önceden planlanmış hayatların toplumsal ve dinsel kurallarla sımsıkı zincirli küçük insanlarıyla bir türlü kurulamayan dostluklar... Oysa kitaplar sonsuz boyutlu, zengin, seçenekli... Kitaplardaki kocaman dünyalarla tanıştıktan sonra ne yavandır kasaba yaşamı, kasaba akşamları, kampana sesleri, makas memuru, sonra hareket memuru oğlunun hayatını yaşamak. İnsanın canı artık büyük kentler, büyük uğraşlar, büyük hayatlar, şiirler çeker. Yavanlıktan, sığlıktan bezdi mi bir kez, insan sığamaz istasyon kasabalarına, okullarına. Aynı yüzler arasında seçeneksiz bunalır kalır. Büyük amaçlar, büyük kararlar, şiirler olmalı benim yaşantımda...)

"Bu kente her gece yağmur yağıyor,
Ve ben her gece yeniden ölüyorum,
Bu tren oraya gidecek, gizlemeyin,
Ne derseniz deyin, ben biniyorum."

İnsanları ve dünyayı seviyorum, ama dünya ve insanlar beni sevmiyor. Kocam benim bir ev kadını olarak çok mutlu olacağıma öyle içtenlikle inanıyordu ki, çok uğraştı beni evcilleştirmek için. Gürcü kızları pek yaman olurlar. İnatçıdırlar. İstemediklerini yaptırmak imkânsızdır onlara. Yaşamımı çamaşır, bulaşık ve kabartma tozları arasında sürdürmemeye karar verdiğimde, artık kimse bana engel olamazdı. Olamadı da... Kocam bana eksik, ben ona fazlayken

ayrıldım evden. Sekiz aydır bir arkadaşımın evinde kalıyorum. Gerçeği görebilmek, hayatı kavramak, haklıyı haksızdan ayırabilmek için ille de okullara, üniversitelere gitmek gerekmiyor. Etrafımda bombalar, silahlar, işkenceler, ölüler, kirpiklerime sıçramış kan –uyusam düşlerime bulaşıyor, uyanıkken gözüme... Sevgisizlikler, anlamazlıklar, kayıtsızlıklar gördüm, yaşadım. Bu yetmedi. Sınıf arkadaşlarım öldürüldü yanı başımda. Ceplerde, eteklerde gizlenmiş taşlar yağdı kafamıza. Dayanamadım. Bıraktım okulu. Evlendim. Evlenmeden önceki Güncan'ı, evlendikten sonra değiştirmeye çalıştı kocam. Bıraktım kocamı.

Yapmacık iyilik, incelik, yakınlık göstermek, bir insanı horlamaktır. Kadınları yalnızca bir cinsel organ olarak görmek, onları horlamaktır. İş arkadaşlarım, komşularım, tanıdıklarım tarafından horlandım. Kadın ve erkek birçok kişi tarafından horlandım. Terk ettim onları. Yalnız kaldım. Başım dik, bağımsız, yalnız... Yine de vazgeçmedim insanları sevmekten. Hâlâ baharın kokusundan, kışın renginden, şiirin hasından, taze ekmek arasındaki helvadan, çocuklarla şarkı söylemekten, siyah gözlü erkeklerden, güneşin batımından tat alırım. Vazgeçmedim dünyayı sevmekten, yaşama tutunmaktan, ama ne yaşam ne dünya sevmiyor beni, anlamıyor insanlar söylediklerimi... İki kere ikinin dışına çıkanlar yalnız kalmak zorundalar. Anlaşılmamak en mutlak yalnızlıktır. Şu kurumuş yaprakların adına esrar diyorlar. Sarıyorum onları, sigara yerine içiyorum

sihirli esrarı. Uyuşturuyorum yüreğimin kötülükleri gören gözünü. Sonra renkli üçgenler, kareler, bazen rengârenk koniler görüyorum. Nefis bir müzikle havada uçuyor, dans ediyorlar... Rengârenk, geometrik şekiller dönüyor havada, orada burada... Hızlanıyorlar, dönüyor, dönüyor, dönüyorlar...

"Boynunu yeniden sevgiyle öperim,
Parmaklarının ucunu,
Gençliklerimizin birbirine karıştığı
düşüncesiyle çoğalarak."

(Büyük kentte, yoksul, yalnız yaşamak, ekmek almak ve şiir yazmak için matbaalarda, kahvelerde çalışıp, ucuz otel girişlerinde uyumaya katlanmak hep beklediğim şeylerdi. Ama beklenmedik, çılgınca sevindirici, inanılmaz güzel olan, hep kitaplarda var olduğunu sandığım güzelliğe, akla, iyiliğe gerçek hayatta rastlamak oldu. Kitaplardan çıkma ama etiyle, kanıyla var olan o güzel insana rastlamanın, hayatımın ilk, belki tek büyük şansı olduğunun bilinciyle sarsılışın... Bu, yalnızca bir erkeğin, bir kadına sevgisi, cinsel aşkı değil, bu bir dünya sevgisi, bir umut, bir güzellik tutkusudur. Bu, istasyonlu kasabalarda yıllarca kitaplardan okunan, umarsızca düşlenen bir sevgidir. Bu ince, duyarlı, güzel insan erkek olsaydı da âşık olurdum ona ben. Tüm acılarına, düş kırıklıklarına rağmen hâlâ umutlu, gencecik yüreği bir erkeğin bedeninde de olsa sevdalanırdım ben ona. Bir de, başeğmez, güzel ela gözleri için

tutuldum Güncan'a. İlk kez sevdalandım, belki de son kez... Bu sevdayı tanıyan insan bir daha sevdalanamaz. Çünkü herkesin bir tane Güncan'ı vardır bir yaşamda.)

"Kadın üzgündü, üzgündü, üzgündü
Adam düşündü, düşündü, düşündü
Aşkımız bitmesin isterim dedi."

1968'lerle 78'ler arasını yaşamak herkesi böyle yordu mu? Bilmiyorum. Bilemiyorum. Ama ben yorgunum, çok yorgunum. Otuz beşlerimi değil, altmışlarımı sürüyorum sanki... Esrar ile kafayı bulmak benim pek mi hoşuma gidiyor sanıyorsun? Ama beni bir tek bu yatıştırıyor. Çiğnenen insan onurları, mezarları ve çiçeklerden sonra nasıl sakın kalabilirdim? Nasıl sürdürebilirdim dünyayı ve insanları sevmeyi? Nasıl taşırdım bu korkunç çelişkinin yükünü? Yine de... Yine de bakma sen bana. Bak yine toparlanacağım, göreceksin... Kaç kez yeni baştan başladım, düzenledim hayatımı, dikildim bir başıma, çiçekler yetiştirdim odamın penceresinde... Yine başaracağım. Kuvvetliyimdir ben, direnir, toparlanırım yeniden. Üzülme benim için. Sen esas kendine bak. Hem de iyi bak. Ya iyi çiçekler yetiştir ya da iyi şiirler yaz. Henüz yirmi yedi yaşındasın, bırak şu uyuşturucuyu, silkin, toparlan. İyi, güzel, aydınlık şeyler yapacaksın, zorunlusun buna. Dinliyor musun beni? Evet, toparlanmak zorundasın sen. Beraber mi bırakalım uyuşturucuyu? Peki. Belki...

Beni sonsuza dek mi seveceksin? Hah, peki... Peki sev ama sonsuzu bırak, şimdi sev. Bu daha önemli. Neden gülüyorsun? Pembe ve mor üçgenler mi uçuşuyor? Hay Allah, ben daha öyle yükselmedim henüz... Bak dinle beni, güzel şeyler kotarmalısın. Bunu istiyorum senden. İşitiyor musun beni? Bunu kesinlikle istiyorum senden! Atmalısın o ırak, uzak kasabaların yalnızlığını ve tren düdüklerinin metal soğuğunu yüreğinden. Sevgi doldurmalısın yerine! Savaşmalısın daha iyi ve güzeli olsun diye. Sonuna kadar savaşmalısın! Olur mu? Duyuyorsun, değil mi? Ben yanında olmasam bile yapmalısın bunları. Koniler, mavi ve yeşil, sarı ve turuncu, pırıl pırıl oooooooo, harika, nefis, çok güzel...

"Kadın daha gerçek bir acıyla yaralıydı belki de
Tasalı bir sevecenlikle baktı erkeğine
Gözyaşları içinde gülümsedi."

(Kitaplar hep pahalıydı, hep pahalı oldu benim için. İlle ödünç almam, birilerine boyun bükmem gerekti okumak için. Ne zaman evinde kitapları olan birilerine gitsek, kıskançlıktan mideme sancı girerdi. Ama beni en çok inciten kitaplar kaymakamın evindeki kitaplar oldu. Sayfalarının üst ucu bıçakla açılmadan okunamayan kitaplar satılırdı o yıllar. Kaymakamın evinde sayfalarının üst uçları açılmamış çok fazla kitap vardı. Gözlerim el sürülmemiş kitaplara çakılıp kalmıştı; acılı, şaşkın, çaresiz... O günü hiç unutmuyorum, hâlâ tüm dehşetiyle aklım-

da. Bir de bugün. O gün, ilgisizce bir kenara atılmış güzelliklere bakıp göz göre göre onları yitirmenin acısını yaşamıştım, bugün de öyle yapıyorum. Bugün... Bugün Güncan öldü. Bugün Güncan intihar etti. Bilerek, isteyerek öldü. Bu kadar kısa, bu kadar net...)

"Demek bu göğü, doğayı, yıldızları
Kişinin alınyazısını o yarattı
Peki Isa'yı çarmıha geren kim
Yusuf'u kim kuyuya attı
Ve (...) uykusuz adam
Kalbini koparıp denize fırlattı."

Ağabeyime her zaman saygı duydum. Evde, okulda, gezdiğimiz her istasyonlu kasabada, insanlar onu garipsediler, dışladılar, yabancıladılar. Bense bu, ne okulda barınabilen, ne de ticarete atılabilen tuhaf ağabeyimi gizli gizli sevdim. Saygı duydum onun dünyasına. Ne öfkelenip, vurur kırardı, ne de alkole sığınıp naralar atardı. Bildiğim bütün erkek tiplerinden farklıydı. Yalnızlığı sever, okur, şiir yazardı. Bu yüzden garipti, bu yüzden dışlanmıştı ağabeyim. Kaçamak, dost, ondan yana, utangaç bakardım bizimle yemek yediği ender zamanlarda yüzüne, siyah dalgın gözlerine. Gülümserdi bana. Gizli bir anlaşmayla severdik birbirimizi. O mutsuz, tuhaf, yalnız ağabeyimi hep sevdim ben.

Babam onu evden kaçtığı, okumadığı, kendinden büyük, evli bir kadınla iki yıl beraber yaşadığı

için değil, en çok küçük kitapçı dükkânı bombalanıp, sonra da hapse atıldığı için affetmiyor. En çok bu sonuncusunu utanç sayıyor, anmıyor adını oğlunun. Oysa benim geciken ağabey-kız kardeş ilişkim tam bu zamana rastlayarak başladı onunla. Güncan'ın ölümü, dükkânının bombalanması sırasında doktor-hasta ilişkisi olarak kurulan dostluğumuz, biraz sonra hep özlediğim kardeş ilişkisine döndü. Yıllar sonra ağabeyime kavuştum.

Şimdi kentin büyük, güzel kitabevlerinden birinin sahibi, üç küçük kızının sevecen, gizli şair babası, en büyük özelliği sabır olan bir kadının kocası ağabeyim, biliyorum içinde hâlâ uzak, ıssız istasyonların ürküntüsünü, yalnızlığını taşımakta, hâlâ bir sigara içimlik uzun yolculuklarda alıp başını gitmektedir.

"Karımın sesi gülümseyişi gibi umutlu
Ve bir kız kardeş sesi gibi
Sevecenlik dolu."

(Kitap pahalıydı, kitap hep pahalı oldu benim için. Oysa yaşantım boyunca bana en yakın iki sıcaklıktan birisi hep kitaplar oldu. Güncan yok. Ama kitaplar var. Kitaplar satıyorum ben de insanlara.

Trenli kasabaların soğukluğunu yüreğimden sildim, ama tren düdükleri uzun uzun çınlıyor kulaklarımda... Hem de en olmadık zamanlarda... Karımla sevişirken, kahkaha atarken, duş yaparken, araba kullanırken... Sonra bir titreme ve... Geceler-

den bir gece uykularımı bölüveriyor tren çığlıkları. Sonra başeğmez, güzel ela gözlerin gelip yerleşiyor uykusuzluğumun, soluksuzluğumun ortasına. Yeniden kendimi toparlayıp, yeniden parçalarımı bir araya koyana kadar gitmiyorsun gözümün önünden... Bak üç çiçek yetiştiriyorum, üç Güncan olsun istiyorum. En çok bunun için direniyorum. En çok onlar otuzlarındayken, altmışlarını yaşamasınlar diye hâlâ ayaktayım. Daha ne kadar bilmiyorum ama başka çiçekler boyunlarını bükmesinler diye... Otuzlarında otuzlarını yaşamalı insan.)

"Katılırken türkülerine onların
Gülüşlerine, konuşmalarına
(...) Tek tek yüzlerine bakıyor

Yaşayın çocuklar diye düşünüyorum
Ama bizim gibi yaşamayın."

Mart'84, Ankara

Şiirler Ataol Behramoğlu'na aittir.

Şiirin Kız Kardeşi Öykü

Dünyanın en büyük küçük mucizesi çok gençken iyi bir öğretmene rastlamaktır. Büyük mucizelerse yalnız kutsal kitaplarda bulunur.

Bugün artık o gün.

Bugün, yıllardır karanlıkta kalmış büyük bir haksızlığın aydınlığa kavuşturulacağı o gün!

Biraz sonra, yıllar önce yapılmış büyük bir kötülüğün kalbi sökülecek.

Biraz ötede büyük bir iftiranın gizi çözülecek ve bunu yapacak olan kişi, şimdi sizinle konuşanın ta kendisi. Adaleti yerine getirecek olan benim!

Bugün onu yeniden göreceğim, yıllar sonra onunla buluşacağım; çünkü bizim yazgımızda karşılaşmak var.

Bugün işte o gün.

Her ne kadar yıllarca saklamak durumunda kalmış olsam da o büyük haksızlık hiç aklımdan çıkmadı. Her ne kadar olanlar hakkında pek bir şey bilmiyormuş gibi davransam da çok sevdiğim birine yapılan o kötülüğü hiç unutmadım. Her ne kadar insanlık dışı o iftiraya tanık olduğum sırada çok genç olsam bile bunu unutamayacak kadar da büyüktüm. Her ne kadar o sırada erdem ve adalet kavramları bana birkaç beden büyük gelse de bu, onları hissetmeme engel değildi. Kötülük ve haksızlık konusuna gelince, bilirsiniz bunlar zaten çok erken yaşlarda öğreniliyor.

İnsanın kendi başına gelmeyen bir kötülük veya haksızlık nedeniyle acı çekebileceği doğrudur. Evet, mümkündür bu. Öte yandan insanın ciddiye alınamayacak kadar küçük yaşta şahit olduğu bir haksızlığı yaşamı boyunca taşıması da bir başka haksızlıktır. Bu ikincisi, bir 'hukuki hata' sonunda müebbet ceza yemeye benzer. Benzer ne yazık ki... Ve daha fenası insan zaman içinde bu cezaya alışabilir. Evet, insan cezaya bile alışabilir. Alışıyor insan her şeye. Bir kez alışınca da özgürlüğün tadını unutur. Alıştıkça özgürlüğü derine gömer. Bir lânettir bu. Hattâ bir gün artık bu lânetle beraber yaşayacağını sezer. Sezdiği gün kalbi kırılır, bin bir parçaya bölünür. Bölünmüş kalp, cam parçaları gibi batar, çok acıtır. Ondan sonra gerçek her geçen gün daha uzak ve daha düşseldir artık. Ve işte böyle başlar gerçekle arasındaki uzaklık büyümeye, büyük uzak-

lık olmaya... Uzaktır gerçeğe artık. O zaman hayatta kalabilmek için tanık olduğu kötülüğü hafıza dolabının en dibine saklar. Dibine, en dibine saklar gerçeği çaresiz. Ve ne zaman anılar dolabı açılsa, yere saçılan bütün eski pişmanlıklar ve uğradığı bütün haksızlıklar gibi onu da görmezden gelir. Yine de bu durum bir başkasının hakkını cebinde taşımanın büyük yükünü hafifletmez. Hiçbir şey hafifletmez. Asla hafifletmez. Hafifletmez yükünü. O yüktür sonra insanı erkenden yaşlı duyumsatan, o ağır yüktür işte.

Böyle olur. Evet, galiba böyle olur. Bazen böyle olur. Olur böyle bazen. Böyle oldu. Benim durumumda böyle oldu. Çocukken şahit olduğum o büyük haksızlık bedenime ait derin bir yara izine dönüştü. Derin bir yarık oldu. Hem de bazen başkaları görür diye soyunmaktan çekinecek kadar kalıcı ve yaşamımı çalmayı başaracak kadar acıtıcı bir yara izi.

Ama buraya kadar. Daha fazla dayanamayacağım. Yıllardır taşıdığım bu ağır sırrı açıklayacağım artık. Açıklayacağım, çünkü onun yaşamımı daha fazla çalmasına izin vermeyeceğim. Vermeyeceğim izin. Doğrusu adalet ve erdemlilik üzerine duygulu sözler etmek gibi bir niyetim de yok. Hiç yok. Gerçek yaşamda öyle iyi yürekli, duyarlı biri olduğumu asla iddia edemem. Yok, etmem. Evet, dürüstümdür, yani en azından bunu söyleyecek kadar dürüstümdür. Ben öncelikle kendini düşünen, oldukça gerçekçi, modern biriyim. Bu nedenle şimdi bu saatten sonra, geç gelen adaletin pek işe yaramadı-

ğını söylemekten çekinmem. Hayır, çekinmem. Geç gelen adalet insanın yırtılan güven duygusunu onarmaz, onaramaz ama yamar, belki yamar. Yalnızca o kadar. Geç gelen adalet, o dünyanın en pis kokulu yükü olan haksızlığa uğramışlık duygusunu hafifletmez, ama ölene dek taşınacak bu kötü kokulu yük için belki bir manevi destek sağlar. Yalnızca o kadar. Bilirsiniz, insanın manevi zararını ödeyecek birim yoktur. Öte yandan mesleğim gereği vaktinde gelen adaletin somut kazanımlar ve zengin duygular taşıdığına tanık oldum.

Lafı uzatmayayım, şimdiki zamanda benim için bunları düşünmenin artık bir yararı yok. Yok, çünkü bugün üzerindeki sır perdesinin açılmasını yıllarca tuhaf bir ürpertiyle beklediğim, en mutlu zamanlarımı bir lazer keskinliğiyle kesip atan o büyük haksızlığın, o dehşetli kötülüğün son günü. Devamlı damlayarak insanın sinirini bozan bir musluğun damlalarını uyurken bile sayarak beklediğim o gün; bugün. Ancak zamanı gelince gelecek o gün: Bugün. Zamanı gelince hazır olunan o gün. Dizlerim titremeden, bacaklarım yere çakılmadan, terden dokunmuş bir elbise giymeden her şeyi göze alacağım o zaman, şimdi, bugün. Şimdiki zaman. O zaman bugün. Bugün işte o gün. Çünkü yazgımızda karşılaşmak var.

Canım sıkılırdı.
Canım çok sıkılırdı.
Benim canım hep sıkılırdı.

Babam, "Sıkı can iyidir, kolay çıkmaz," derdi. Herkes bana gülerdi, bir babam bir de ben gülmez, birbirimize kötü kötü bakardık. Kasabada 'sıkıcan efendi' olarak anılmam da böyle başlamıştı. Babam beni herkese alay konusu edince canım daha da sıkılırdı, babamsa canı hiç sıkılmayacak kadar düz bir adamdı. Hayatında bir kez bile canı sıkılmadığına her şeyine bahse girerim. O pragmatik bir insandı. Boş kaldığında daima oyalanacak bir şeyler bulurdu. Babam can sıkıntısını hiç tanımamıştı ve bu yüzden 'sıkıcan efendi'liği bir şımarıklık sayıyor, beni kendince hizaya getirmeye çalışıyordu. Tabii kendi koşulları içinde haklı olabilirdi. Haklı mıydı; bilmiyorum. Ama o zamanlar ben daha çocuktum ve babamdan nefret ediyordum. Uzun yıllar babamdan nefret ettim. Hayatının herhangi bir evresinde babasından nefret etmeden büyümüş bir erkek çocuk var mıdır, bilmiyorum. Varsa ya yalancıdır ya da kendisiyle yüzleşemeyecek kadar korkaktır. Babasından nefret etmeden hizaya sokulmuş bir oğul olabilir mi? Hizaya sokulmadan, babaya ait düzenin parçası olmadan yirmi yaşına kadar nefes almaya izin verirler mi bizim buralarda sanki? Yirmi yaşından sonra da artık hizaya girmeden önceki asıl karakterini hatırlayamıyor insan. İnsan hatırlayamıyor. Babam beni sevmezdi; fakat artık tam ona acımaya başlayacak kadar kendime güvendiğim sırada öldü. Hem de saçma sapan bir trafik kazasında, tam da yeni belediye başkanı seçilmişken. Babam ona acımam için bile şans tanımadı bana.

Canı sıkılanlar bilir. Can sıkıntısı berbattır; her şeyi daraltır. Canı sıkılan insanın hayatı dar alanlar, dar insanlar ve dar rüyalarla sımsıkı daralır. İnsanın içi çekilir, kolunu kaldıracak gücü kalmaz, büzülür ve öylece kalır. Sonra uzun yıllar içinde can sıkıntısına alışır ve artık canı sıkılmayan insanlarla ilişkisini keser.

Mekânsal daralma can sıkıntısının hacimsel ifadesidir. Can sıkıntısı iki boyutludur; eni ve boyu vardır ama genişliği yoktur. Can sıkıntısı dardır. Bu yüzden genişlik, uzaklık, derinlik ve üçüncü boyut can sıkıntısının düşmanıdır.

Benim rüyalarımda bile canım sıkılır, uyurken dahi sıkıntıdan patlardım. Bir kez olsun heyecanlı, coşkulu bir rüya görebilmek için neler vermezdim ama, olmazdı işte. Rüyalarımda ne bir uçurumdan düşüp parçalanırken soluksuz, ne dehşetli karanlık bir denizin ortasında çırpınıp boğulurken sırılsıklam, ne de bir yangında ateşler içinde çırpınırken ter içinde uyanırdım. Yok, kâbus bile görmezdim ben. Benimkiler dümdüz, içinde sürprizleri olmayan, tıpkı hayatım gibi sıradan rüyalardı. Ailecek yemek yerken, çay içerken, sokakta yürürken görürdüm kendimi rüyalarımda. Zaten hep tanıdığım insanlar rol alırdı rüyalarımda: Annemler, öğretmenler, bakkal, kasap, eczacı, akrabalar falan... Bir prenses, bir şeytan, bir vampir, ne bileyim bir büyücü, bir şarkıcı ya da sinema oyuncusu... Yok öyle bir şey! Bir cinayet, bir savaş, bir uzay üssü, bir yabancı ülke; Japonya meselâ... Yok, olur mu hiç? Daima aynı kasaba, hep aynı sıkıcı kasaba!

Benim rüyalarım bile gerçek hayatımdaki gibi can sıkıcı insanlar tarafından işgal edilmişti. Bu insanların hepsi sıkıcı, yani hayatından hoşnut insanlardı. Hayatından hoşnut birinin ne kadar sıkıcı olduğunu bilirsiniz. Evet bilirsiniz. Hayatından hoşnut olan herkes sıkıcıdır. O kadar ki, onların canı hiç sıkılmaz! Hayatını olduğu gibi kabul edenler, gözlerinin kepenklerini indirir, pencerelerini kapatırlar. Gözlerinden kalbinin bir parçası bile görünmeyen insanlar için artık umut yoktur. Hepsi birbirinin aynısı apartmanlar gibi yan yana dizilerek yaşarlar. Canı sıkılmayanların farklı, bildiklerinden değişik yeni bir şeyler hayal etmek akıllarından geçmez. Niye geçsin ki? Çok yakışıklı bir erkek, kızların ilgisini nasıl çekerim diye uğraşır mı? Bu da işte onun gibi bir şey olsa gerek.

Meselâ, ailemi ele alalım, abim babamın işini yürütmek ve onun gibi yaşamak, kızkardeşlerim de erkenden evlenerek annem gibi olmak ve onun gibi yaşamak dışında hayattan başka bir şey beklemeyen insanlardı. Annem hayattaki tek eğlencesi kabul günleri, tek meselesi ailesi olan otoriter bir kadındı. Babamsa en büyük meselesi para olan bir adamdı. Ben, bütün hayatı boyunca bir dakika için bile uzayı merak etmeyen bir babayla bir tek müze görmeye bile heveslenmeyen bir annenin canı çok sıkılan en küçük çocuğuyum. On üç yaşındayken dünyanın en fazla canı sıkılan çocuğu. Bunu iyi hatırlıyorum, çünkü on üç yaşında âniden hayatımda büyük bir değişiklik oldu. Büyük değişiklik.

On üç yaş, insanın ne çocuk ne de genç olduğu tek yaştır. Sonra benzer bir durum bir de otuz yaşında tekrarlanır. Otuz yaş, insanın ne genç ne de orta yaşlı olduğu tek yaştır. Elli yaş için de benzer bir şey duydum ama bu konuda konuşacak deneyimim yok henüz.

On üç yaşımdayken günde yirmi dört saat canım sıkılırdı. Can sıkıntısı artık tenimin rengiydi.

Can sıkıntısı sevgiye yer bırakmaz; belki de tam tersidir. Canı sıkılanlar gibi ben de ne okulu sevdim, ne arkadaşlarımı, ne ailemi ne de kasabamızı. Her gün güneş yeniden batmak için doğar, horozlar susmak için öter, gece yeniden yatmak için sabah yataktan kalkılır, öğlen yeniden acıkmak üzere kahvaltı edilir, akşama kadar kirletilmek üzere ev temizlenir, geri dönmek üzere evden çıkılır, ölmek için doğulur, yaşamak için çalışılır, çalışmak için sağlıklı kalınır, aile kurmak için aile terk edilir, evi terk etsin diye çocuklar doğurulurdu. Hepsi can sıkıntısındandı ama bunu benden başka fark eden, adını koyan yoktu. Her şeyin sonu başından belliydi, her şey çok can sıkıcıydı. Çok can sıkıcıydı her şey! Ta ki, Çetin Öğretmen kasabamıza gelinceye kadar...

Caddede yanımdan geçenler sakin ve sağlam adımlarla yürüyen şık ve genç bir adam görüyorlar. Belki işine ya da sevgilisine giden biri o... Birazdan biriyle buluşacak besbelli. Biriyle buluşacak adam hali var onda. Pahalı bir marka takım elbise giymiş,

sabah güneşine karşı tanınmış marka bir güneş gözlüğü takmış, bir elinde deri bir evrak çantası olan, tırnakları bakımlı, modern bir adam. İşte dışardan bakanların gördüğü o adam benim. Böyle görünmek için yıllarca kendisine emek vermiş biriyim ben. Biriyle buluşacağım konusuna gelince; bu kesinlikle doğru. Biraz sonra Kâfiye Kafe'de biriyle buluşacağım. Yıllarca Türkiye'nin hemen her yerinde karış karış arattırdığım, aratırken bir yandan da bulmaktan korktuğum biriyle buluşacağım. Buluşacağım, çünkü yazgımızda karşılaşmak var. Karşılaştığımızda ona anlatacaklarımı ve o sırada ona nasıl bakacağımı yıllarca prova ettiğim biriyle. Celladım ve kurtarıcımla. Vicdan azabım ve huzurumla. Kâbusum ve renkli rüyamla. Şimdi Kâfiye Kafe'de onunla buluşmak için sağlam ve kararlı adımlarla yürüyorum; heyecandan kusmamak için kendimi zor tutarak. İnsan heyecandan kusabilir.

Biraz sonra Kâfiye Kafe'de buluşacağım kişi yıllar önce yapılmış büyük bir haksızlığın, inanılmaz bir hainliğin acısını derinden yaşamış biridir. Ona tanık olduğum her şeyi tek tek anlatacağım. Evet, bunu yapacağım. Bana bu kadar uzun zamandır suskun kaldığım için kızacağını tahmin etsem de artık bu haksızlığı ortaya çıkartmak zorundayım. Bunu ondan çok kendim için yapmak durumundayım. Ve bütün bunlar beni fena halde geriyor. Çok geriyor. Haftalardır doğru dürüst uyuyamayacak, işlerimi, ailemi aksatacak kadar geriyor beni. Ama bu karşılaşmayı yaşamak zorundayım. Bazı karşılaş-

malar er ya da geç yaşanmak zorundadır. Hem zaten bu karşılaşmayı yıllarca prova etmiş biriyim ben. Yine de hiçbir prova, galanın yerini tutmaz. Şimdi onun bana hakaret edeceğini, hattâ beni yumruklayabileceğini göze alarak gidiyorum oraya. Doğrusu tepkisi ne olursa olsun ona hiç kızmayacağım. Kızmaya hakkım yok zaten. Aslında ben onun yerinde olsam, hayatımı mahvetmiş böyle şerefsiz bir iftiraya tanıklık etmek yerine suskun kalmış birini eşek sudan gelene kadar döverdim. Ağzını burnunu dağıtırdım o korkağın! Hiç acımaz, Kâfiye Kafe'nin ortasında patlatırdım yumruğu burnuna. Fakat hatırladığım -daha doğrusu hiç unutmadığım kadarıyla- o daima hepimizi şaşırtacak kadar olgun, ağırbaşlı ve çok akıllı biriydi. Bu yüzden biraz sonra yapacağım açıklama onu ne kadar derinden sarsarsa sarssın, hattâ yerlerde süründürsün, onun bunu hâlâ dalgın bir bakış ve insanı yerin dibine batıran bir yüce yüreklilikle karşılama olasılığı beni dehşetli ürkütüyor. Tere batıyorum. Keşke onu bu kadar ilgilendiren bir bilgiyi yıllarca sakladığımı öğrenince bana bir yumruk atacağından emin olabilseydim. Keşke! Yeri geldiğinde bir yumruk yemenin insanı rahatlattığı durumlar vardır. Ama asıl felaket yumruk atılması veya yenmesi gereken durumlarda suskunluğun yarattığı ezici ağırlıktır.

Ben şahsen iyi kalpli, bağışlayıcı, olgun tipleri pek sevmem. Aslında feci kıl olurum böylelerine. Hiç sevmem bağışlayıcı bir bakışın altında kalmayı. Sevmem. Hiç!

Ama biraz sonra, beş yüz metre var-yok, Kâfiye Kafe'de, az ötede, orada yüzleşeceğim onunla, çünkü yazgımızda karşılaşmak var. Karşılaşmak var yazgımızda.

Hiç kimseye benzemiyordu. Duruşu, bakışları, kıyafeti, gülümsemesi, sesi, elleri, gözlükleri ve piposu. Daha önce tanıdığım hiç kimseye, yani bizim kasabalılara hiç benzemiyordu. Bugün aradan yıllar geçtikten sonra, büyük kentler görmüş, farklı insanlarla tanışmış biri olarak zamandan ve mekândan bağımsız biçimde onu yeniden değerlendirdiğimde, hâlâ aynı şeyleri görüyorum: Kendine, şahsına özgü bir karakter! Bir klasik. Evet öyle biriydi Çetin Öğretmen. Bildiğimiz davranış kodlarına, şablonlara, ahlâk kurallarına uymadığı için yabancı, uzak ve aynı nedenlerle cesur bir adam. Çetin Öğretmen, benim öğretmenim.

Kasabamızda birçok şeyin adının âniden General Kenan Evren olarak değiştirildiği o yıl geldiler. Bir hafta içinde bilmem kaç yıllık Cumhuriyet Caddesi, Kenan Evren Caddesi, Şehit Yüzbaşı Mehmet Ortaokul-Lisesi, Kenan Evren Okulu olmuştu. Babamın çocukluğundan beri Güzel olan kasabın Evren Kasap, İdeal olan berberin Evren Berber, Merkez olan fırının Paşa Fırını olduğu günlerdi. Kasabamızdaki aileler yeni doğan erkek bebeklerine Kenan, kızlara Evren adını veriyordu. Sanki yalnızca bu yüzden kasabada doğum patlaması olmuş, Osmanlıca kullanmaya düşkün öğretmenler bile

kâinat yerine evren sözcüğünü tercih etmeye başlamışlardı. İşte onlar kasabamıza sessizce gelip, babama ait onlarca-yirmilerce evden birini kiraladıklarında biz böyle bir değişim geçiriyorduk.

Kenan Evren Ortaokul ve Lisesinin yeni Türkçe öğretmeni Çetin Kubilay, yeni matematik öğretmeniyse onun karısı Gülay Kubilay'dı. O yıl 'orta 3' öğrencisiydim. Benim çocukluğumda ilkokullar henüz beş yıllıktı, '8. sınıf'ın adı o zamanlar 'orta 3'tü. Yeni öğretmenler sık taşınan insanlara özgü bir beceriyle evlerine çabucak yerleştiler. Zaten fazla eşyaları yoktu. Büyük şehirden gelmelerine karşın buzdolabı, televizyon ve çamaşır makinelerinin olmayışına babam sevinmiş; "Bizim dükkândan taksitle veririz öğretmenlere," demişti. Öte yandan beyaz eşyaları olmamasına karşın fakir oldukları da düşünülemezdi, çünkü aslında eşyaları vardı da bizimkilere benzemiyordu. Kasabamızın Kenan Evren Mahallesindeki biz çocuklar, yeni öğretmenler evlerine taşınırken kamyonun yanına dizilmiş biraz da şaşkınlıkla onları seyrediyor, bir yandan da eşyaların taşınmasına yardım ediyorduk. Eşyaları arasında daha önce yakından hiç görmediğimiz bir gitar, bir kasetçalar, bir tane mobilyalı eski model radyo, bir küçük pilli radyo, yüzlerce kaset, iki daktilo, kutular ama kutular dolusu kitap, tuhaf abajurlar, iki tane kulaklık, o zamanlar bizim kasabada henüz pek bilinmeyen çekyat kanepe ve tenekelerce zeytinyağı vardı. Bizim kasabada tereyağı ve çiçek yağı yenirdi, o zamanlar zeytinyağı ne makbul, ne de

yaygındı. Çünkü bizim oralarda zeytinlik yoktur. Annem acıyarak, "Bunların tereyağı alacak paraları yok galiba, basmışlar zeytinyağını garipler, neyse dayının bakkalından taksitle maksitle veririz artık," demişti.

Yeni öğretmenler güleryüzlü, nazik ve birbirlerine 'rica edebilen' insanlardı. Turistik bir bölgede yaşamadığımız için hiç yabancı turist görmemiştik ama onları Türkçe konuşan yabancılar olarak algılamıştık. Bir kere çocuklar dahil olmak üzere herkese 'siz' diye hitap ediyorlar, hamala 'bey', temizlikçi kadına 'hanım' diyorlardı. Taşınmalarına yardım eden sümüklü çocuklara bile teşekkür ediyor, 'Zahmet oldu size evlâdım' , 'Aman o abajur ninemden kalmadır, dikkat edin lütfen' diyorlardı. 'Lütfen' diyorlardı! Lütfen! Ne güzel, ne hoş bir sesi vardı bu sözcüğün: Lütfen! Şarkı gibi, güzel bir koku gibi, kadife kumaş gibi: Lütfen! Onlarla tanışana kadar kimse bana ne 'siz' diye hitap etmiş, ne 'lütfen' diye ricada bulunmuş, ne de teşekkür etmişti. Hiç kimse! Üstüne üstlük taşınmalarına yardım eden bütün çocukların tek tek ellerini sıkarak, teşekkür etmiş, bize birer tane 'bonbon' vermişlerdi. Bonbon, şekerle kaplanmış meyveydi. Sonuçta altı üstü bir şekerlemeydi ama her biri tek tek renkli alüminyum kâğıda sarıldığı için artık sıradan bir şeker olmaktan çıkıp, her biri kendine ait bir kişilik ve gizem kazanmış, bu haliyle bana kendimi değerli hissettiren bir nesneye dönüşmüştü. Bonbonun ambalajı üzerinde İzmir'e ait bir şekerci adresi var-

dı. O güne kadar şekerlemeye bonbon diyen kimseye rastlamamıştım. Bonbon bende hâlâ olağanüstü güzel duygular yaratan sözcüklerden biridir. Bonbon ve Lütfen. Lütfen ve Bonbon. Kendime ve hayata dair güzel duygular yaratan sihirli sözcükler...

Yeni öğretmenlerin kasabamıza taşındığı ilk gün onlarla ilgili her şey büyülemişti beni. Eve dönerken sanki bende bir şeyler değişmiş gibiydi, ne olduğunu bilmediğim bir şeyler... Daha ben doğmadan çok zaman önce bile her şeyin kendini tekrarladığı kasaba hayatının yarattığı biteviyelik ve can sıkıntısıyla omuzlarıma çöken ağırlık beni kısa bir süreliğine terk etmişti. Hafiflemiştim. Evet, en düz tanımıyla üzerimden büyük bir yük kalkmıştı. Büyük bir yük.

Hayatımda ilk kez yaşıma uygun, hafif ve genç adımlarla yürüyor ve gülümseyerek düşünüyordum. Canımın sıkılmadığı ilk birkaç dakikaydı onlar. Ama tam o sırada, âniden öğretmenlerin benimle yaşıt, ince, uzun, serin bakışlı oğullarının taşınmaya yardım ederken bizlerle hiç konuşmadığını, benden küçük, uzun saçlı, çok güzel kızlarınınsa hiç gülümsemeden, sanki bir fotoğrafta donmuş kalmış bir ifadeyle pencereden baktığını hatırlamıştım. İnsan bu kadar kısa sürede ve yalnızca camdan bakarken gördüğü birinin çok güzel olduğunu nasıl anlar ve onu asla unutmaz, hâlâ bilmiyorum. Ama bunun olabilirliğini biliyorum. Camdan bakan çok güzel bir yüzün insanı nasıl et-

kileyebileceğini biliyorum. Ama bunun bir açıklaması olduğunu sanmıyorum. Yoktur bazı duyguların açıklaması işte. O gün tek kelimeyle büyülenmiştim. Başka bir boyuta geçmiştim sanki. Evet, büyülenmiştim.

Ben büyülenmiştim ama başkaları için durum farklıydı. Kasabanın çocukları arasında yeni öğretmenlerle alay eden, birbirlerine abartılı seslerle 'siz buyrun lütfeeen efendim', 'aman rica ederim beyefendiiii!' diye avaz avaz bağırıp, kahkahalarla gülenler vardı. Alışık değildik. Evet, alışık değildik. Biz kasaba çocukları ne aile içinde, ne de dışında birer yetişkin gibi saygı görmeye ve önemsenmeye alışıktık. Bizi severlerdi, evet, buralarda özellikle erkek çocuklarını gerçekten çok sever, önemserlerdi ama duyulan sevginin gösterilmesi ayıp ve yanlıştı. Şımarmamız yasaktı. Her şeyden önce günahtı. Küçük kasabalarda kimsenin elle tutulamayan, gözle görülemeyen şeyler için uğraşacak cesareti ve hacmi yoktur. Soyut kavramı küçük kasabalarda yaşamaz. Cesareti ve hacmi olanlarsa ya ilk fırsatta büyük şehirlere kaçarlar ya da kaçamadan küskün bedenlere dönüşürler. Kaldı ki, yetişkinler arasında da birbirlerine incelik göstermenin züppelik ve zayıflık sayıldığı dünyanın bütün taşra kültürlerine benzeyen daracık bir kasabaydı bizimkisi. Alışık değildik; küçüklere saygı gösteren, birbirine sevgisini ve özrünü sunan, bireyin tek başına değerli olduğunu keşfetmiş, incelmiş şehir kültürüne ve demokrasiye yabancıydık. Ve şimdi bu yabancılık dışlanmışlığa

dönüşüyor, bu tehlikeyi de onları alaya alarak, küçümseyerek, 'öteki'leri aşağılayarak örtbas ediyorduk. Ettiğimizi sanıyorduk. Öyle sanıyorduk. Ama aynı zamanda kendi alay dolu kahkahalarımızın vahşi sesiyle ruhumuz da yırtılıyordu. *Ben ve öteki'* nin olduğu her yerde ruh yırtılması yaşanır ve yırtılan daima 'öteki'dir. Bendeki ruh yırtılması işte o sıralarda başlamıştı.

Halbuki ben alay etmiyordum. Ben büyülenmiştim. Üstelik 'sıkıcan efendi' olan ben, büyülenmiştim. Yalnızca onların beden dillerine kadar sinen nezaketlerinden değil, galiba daha çok insanın ruhuna dair incelikleri keşfetme yolumu açmalarından etkilenmiştim. İnsan ruhunun ve bilincinin işlenebilir olduğunu sezmiştim ilk kez. Kimse doğduğu ölçülere mahkûm değildi. Bu da grup, aile, kasaba dışında tek bir birey olarak değerli olabileceğim olasılığını hissettirmişti bana. Ve o yıl, on üç yaşımda önümde aydınlık, yepyeni bir yol açılmıştı.

O ders yılı Türkçe dersimiz kasabadaki ve okuldaki tek bıyıksız, kadife pantolonlu ve pipolu erkek olan Çetin Öğretmen'le birlikte âniden heyecanlı, eğlenceli ve sürprizlerle dolu bir serüvene dönüşmüştü. Evinden getirdiği roman, hikâye ve şiirlerden bölümler okuyan, okurken sesini ve bedenini bir tiyatrocu gibi kullanarak bütün sınıfı büyüleyen Çetin Öğretmen, bizleri daha önce bilmediğimiz başka dünyalara, farklı hayatlara götürüyor, geri döndüğümüzde birçoğumuz artık eskisi gibi olamıyorduk. Onun okuduklarına kattığı sihirli enerji,

sinema veya televizyonun etkisinden daha güçlü ve gerçekti. Sanki okuduğu romanların kahramanlarıyla tanışmış, onların serüvenlerine bizzat katılmıştı. Onun şiirler, öyküler ve romanlarla önümüzde açtığı o yepyeni dünya hayatımı değiştiriyordu. Artık yalnızca Türkçe derslerinde kitaplarla iç içeyken canım sıkılmıyor ve ilk defa yaşamanın benim için bile keyifli olabileceğini düşünebiliyordum. Edebiyat, insanın kendi eski, bildik hayatına umut ve alternatif katabiliyordu. Nihayet ilgimi çeken bir şeye rastlamıştım.

Ders müfredatında olmayan ama kendi evinden getirdiği kitaplarla bize yeni ufuklar açan Çetin Öğretmen'in Kenan Evren Okulu'nda ne büyük bir kahramanlık ettiğinin biz kasabalı çocuklar o sırada farkında bile değildik. O yıl hayatımda ilk kez duyduğum Federico Garcia Lorca adlı bir İspanyol, Pablo Neruda adlı bir Şilili şairin şiirleri ile Lev Tolstoy adlı bir Rus ve John Steinbeck adlı bir Amerikalı yazarın romanları beni çarpmıştı. Başka zamanlarda ve başka yerlerde bambaşka hayatlar yaşandığını bilmek beni heyecanlandırıyor, kendimi eskisi kadar yalnız, değersiz ve anlaşılmaz hissetmiyordum artık. O yıl hem çocukluktan delikanlılığa, hem de canı sıkılan bir organizmadan insan olmaya dönüşüyordum ve bunu kendi çiçeğinin açtığını fark eden bir bitki kadar farkında olarak yaşıyordum. Çetin Öğretmen hayatımdaki en büyük küçük mucizeydi ve hep öyle kaldı. *Dünyadaki en büyük küçük mucize çok genç yaşta iyi bir öğretmene*

rastlamaktır. Büyük mucizelerse yalnızca kutsal kitaplarda bulunur.

Sınıftaki oğlanların çoğu 'erkek işi' olarak önemsedikleri matematik dersinde bir kadın öğretmen tarafından canlarına okunmasına karşın hâlâ roman, öykü ve şiiri 'kız işi' duygusal şeyler olarak küçümsüyor, dili, edebiyatı ciddiye almıyorlardı. Taşınma sırasında hepimize çok kibar ve yumuşak davranan Gülay Öğretmen'in matematik öğretirken disiplinli ve sert olması kaderin bir cilvesi miydi, yoksa önemli bir işaret miydi, bilemiyorum ama biz orada ve o zamanlar bu işareti okuyamayacak kadar önyargılı yetiştiriliyorduk işte. Babasının beyaz eşya dükkânında çalışmamak için okula giden bana gelince, ben zaten bütün derslerde sıkıldığımdan erkeklik ve edebiyat konusunda bir önyargıya sahip olamamıştım. Ama Çetin Öğretmen sayesinde şiir, öykü ve roman okumanın can sıkıntısı hastalığıma iyi geldiğini keşfetmiştim, hayatım değişmişti. Rüyalarımda artık atıma atladığım gibi İspanya iç savaşında milliyetçiler tarafından kurşuna dizilmek üzere olan şair Lorca'yı kurtarıyor, sürekli olarak fareler tarafından kovalanan Steinbeck'le Amerika'yı bir uçtan ötekine kamyonla geziyor, Anna Karenina'yı trenin altına atlamaktan caydırıyordum. On üç yıllık tüm hayatımda ilk kez canımın sıkılmadığı zamanlarım ve rüyalarım oluyordu. Kitapların hayatı değiştirdiği doğrudur.

O yıl benimle aynı sınıfa yazılan Çetin Öğretmen'in oğlu boy sıralamasına göre benim yanıma

düşmüş, sıra arkadaşım olmuştu. Arkadaş canlısı birisi olmadığımı, 'sıkıcan efendi' olarak kimsenin de benimle arkadaşlık etmek için can atmadığını artık anlamışsınızdır. Ama o başkaydı ve ben onunla arkadaşlık etmeyi istiyordum. İstiyordum: Bir kere o, Çetin Öğretmen'in çocuğuydu, sonra babası derste bize adlarını ilk kez duyduğumuz o müthiş yazar ve şairleri okurken, onun bunları çoktan okumuş olduğunu hissediyor, içim gidiyordu. İstiyordum, çünkü onun çok kitabı vardı ve bana ödünç verebilirdi.

"Oğlumun adı Şiir," demişti Çetin Öğretmen onu sınıfa tanıştırırken, gururla. "Şiir, insanlığın en anlamlı buluşudur. Şiir, insan yaratıcılığının en üst noktalarından biridir. Şiir, umudun, sevginin, acının ve dayanışmanın evrensel dilidir."

Demek bu ülkede bazı babalar ve anneler çocuklarına yalnızca dedelerinin veya ninelerinin adları yerine anlamını sevdikleri adları verebiliyorlardı. Tanrım, bazı çocuklar ne şanslıydılar!

"Şiir, gerek ritmi, gerek estetik yapısı, gerekse biçimiyle hiçbir düzyazı türünün sahip olamayacağı kadar büyük bir güce, etkiye ve güzelliğe sahiptir çocuklar. Bu yüzden her çağda ve her dilde iyi şairler az yetişir. Ama bizler ne şanslıyız ki, Karacaoğlan, Yunus Emre, Tevfik Fikret, Nâzım Hikmet gibi büyük şairler yetiştirmiş bir ulusun evlatlarıyız!"

"Estetik nedir öğretmenim?"

"Estetik; incelmiş güzellik, dildeki derinlik, görgü zenginliğidir."

Oysa babam bizim gibilere 'yeni zengin' dediklerini sık sık söyleyip keyifleniyordu...

O akşam eve dönünce babama ilk defa bir soru sordum:

"Baba, benim adımı neden Şiir koymadınız?"

Babam o kadar çok güldü ki, ona bu soruyu sorduğum için sevindiğini sandım.

"Ülen, erkek adama karı ismi konur mu be?" dedi, gülmekten yaşaran gözlerini silerken.

"Mis gibi Ahmet Recep dururken, neden adını beğenmiyosun ki sen?" diye alınarak söylendi annem.

"Peki Ahmet ne demek?" dedim mızıldanarak.

"Erkek adamın erkek gibi adıdır Ahmet. Neymiş o Şiir ööle. Hadi Kenan falan olsa neyse..." diye kesip attı babam.

Her konuşmadan kendine pay çıkartmak ve daima beni ezmek isteyen abim fırsatı hiç kaçırmadan araya girdi.

"Bunlara hep yabancı şairleri, yazarları okutuyo bu Çetin Öğretmen baba ya... Bizim 'sıkıcan efendi'nin elinden o tuhaf kitaplar düşmüyo valla. Türk düşmanı mı nedir o adam, okuttuklarının hiçbiri Türk değil! Bak, söylemedi deme, meselâ Mevlânâ, Âşık Veysel, Ziya Gökalp falan yok aralarında..."

Birden hayatımda ilk defa bana can sıkıntımı yok edecek yollar gösteren tek insanı; Çetin Öğretmen'i korumak istedim.

"Akıllım, o bize Nâzım Hikmet okutuyo bir kere!"

Bu açıklamamdan sonra babam tokat yemiş gibi kızardı. Yutkundu, dudaklarını ısırdı, bir sigara daha yaktı, derin düşüncelere daldı.

"Hâlâ ne teve, ne de çamaşır makinası aldı bu senin öğretmen ama... Bir tek küçük bir Arçelik buzdolabı, o kadar. Baban kaç kere haber yollattı, gelsin, dükkân onun sayılır, uygun taksite böleriz diye. Bir çayımızı içmeye bile gelmedi adam. Bizi beğenmiyorlar ama cepleri boş, beş paraları yok bunların!" diye söylendi annem. "Televizyonsuz da nasıl yaşıyorlar, anlamadım ki?"

Derin bir sessizlik oldu. Babam hâlâ düşünüyordu.

"Sen o kadar oku, dirsek çürüt, koskoca öğretmen ol, hem karıkoca çalış, ama işte sonunda bir maaşa talim et. Yok, memurlukta iş yok artık, ticaret yapacaksın, maaşla yaşanacak gibi değil. Bak sen 'sıkıcan efendi' oğlum, sen kulağını aç, aç da öğretmen falan olma ha!" diye kaldığı yerden devam etti annem elindeki kazağı, ezbere bir metni okur gibi örmeyi sürdürerek.

"Buna bişeyler oldu ya baba, âniden okumaya düştü. Elinden kitap düşmüyor, Çetin Öğretmen ödünç veriyormuş. Hatip olacak seninki!" diye yine sataştı abim.

"Dur bakalım, okusun bakalım..." diye dalgın dalgın konuştu babam. "Okusun okusun, bizim ailede de biri okusun artık, liseye, üniversiteye felan gitsin ama dikkatli okusun. Ben kattiyyen ööle soysuz, ahlâksız, vatan haini evlât istemem. Gözümü

kırpmadan reddederim evlâtlıktan billahi! Çünkü her şeyden mühimi dinimiz, milletimizdir. Milli değerlerimiz, gelenek, göreneklerimiz, örf ve âdetlerimiz olmazsa her şeyin suyu çıkar, yürümez bu iş, batarız. Bak ne güzel buyuruyor Paşamız; Türk-İslam sentezi diyor. Türklükle İslam'ın karışımı yani. Aklın yolu birdir. Türk'ün Türk'ten başka dostu var mı? Yok! Bizim atalarımız vaktiyle cihan imparatoruydu. Neden? Çünkü İslamiyet vardı, şeyhlerimiz, Şeyhülislamımız, Halife Efendimiz, geleneklerimiz vardı. O zamanların değerlerine sahip çıkmak zorundayız. Başka çaresi yoktur!" diye artık ezberlediğim nutkunu attı.

Annem ve abim başını salladı, kızkardeşlerim boyunlarını bükmüş, nakış işliyorlardı.

"Ona gelince..." dedi babam, filtreli Samsun sigarasından derin bir nefes çekerek. "Ben o Çetin Öğretmen'e bi türlü ısınamadım illâ ki. Kadife pantolon giyiyor, bıyıklarını tıraş ediyor, gitar çalıyor, çok okuyor, tel çerçeveli gözlük takıyor, tırnaklarına karı gibi güzel bakıyor, pipo içiyor, oğlunun adını Şiir koyuyor... Isınamadım gitti ona ben. Her şeyi garip, şüpheli... Dur bakalım, dur çıkar onun da foyası yakında bakalım. Zaten hakkında şaibeli şeyler duydum ama dur bakalım, bekleyelim biraz..."

Şaibeli şeyler de ne demek oluyordu? Neyin foyası çıkacaktı? Neden bize benzemeyen birine bir türlü ısınamıyor, ondan kuşkulanıyorduk? Bunları soracak hiç kimse tanımıyordum ama yakında Çe-

tin Öğretmen'in başına kötü şeyler geleceğini sezmiş, çok huzursuzlanmıştım. Belki Lorca gibi, belki Anna Karenina gibi... 'Dur bakalım', diyordu babam. Duracaktım ama neden ve nereye kadar duracaktım...

Bugün işte o gün.

Bugün geçmişimde kalan o karanlık olayı aydınlatmak için sahip olduğum son şans.

Bugün yıllar sonra onunla yeniden karşılaşacağım o gün. Benimle buluşmayı kabul ettiği gün bugün. Evet, beni görmek istemeseydi onu anlardım, onu kesinlikle anlardım. Ne de olsa kasabamızla ilgili kötü anıları var onun. O kasabada uğradıkları iftira nedeniyle hayatının nasıl karardığını biliyorum ben. Sonra kasabalıların onlara sahip çıkmayışı, olaylar sırasında sessiz kalışı. Bir çeşit... bir çeşit sessiz onaylama, evet, herkesten farklı olmalarına verilen cezayı sessizce onaylayıp hattâ saklı bir sevinçle izlemeleri... Şimdi o kasabadan ve oraya ait herkesten nefret ediyor olmalı. O kasabadan benim gibi nefret ediyor olmalı. O kasabadan; o benim kasabamdan!

Yıllar sonra onu bulup, telefonla aradığımda bana hâlâ nazik davranması bir yüce gönüllülük elbette. Ama o ailede herkes kibar ve terbiyeliydi zaten. Onlarınki göstermelik değildi; evlerinde yiyecek bir tek zeytinleri kalsa porselen tabakta çatal bıçakla yiyecek türden bize yabancı ve komik gelen bir görgüleri vardı. Zarafet derilerinin rengi gibi onlara

aitti. Nezaket bir yaşam biçimiydi onlar için. Hiç sevmedikleri birine bile kaba davranmazlar, tehlikeli buldukları hiç kimseyi ihbar etmez, görgüsüz hiç kimseyi aşağılamazlardı. Bağırmadan ve saldırganlaşmadan duyguların daha etkili ifade edilebileceğini ilk onlarda görmüştüm. Yani babamın anlamayacağı bir terbiyeydi onlarınki.

Kıskandığım olmadı mı hiç? Olmaz mı? Onun edebiyat bilgisi kıskanılacak kadar derin, aile ilişkileri imrenilecek kadar demokratik, olgunluğu haset edilecek kadar şaşırtıcıydı. Onu çok ama çok kıskanırdım ben. İşte yıllar sonra şimdi, yeniden buluşma isteğimi reddetmeyişi hâlâ kıskançlık uyandıracak kadar zarif bir güçlülük ifadesi değil de nedir?

Birazdan Kâfiye Kafe'de ona çocukken şahit olduğum kötülüğün aslını anlatacak ve tarihin kara maskesini düşüreceğim. Bunu yapacağım, evet gecikerek de olsa adaletin yerini bulmasına hizmet edeceğim. Buna mecburum. Bu yükten kurtulmak, daha fazla hayatımı çalmasını önlemek zorundayım. On üç yaşımda can sıkıntısından kurtulmuş ve kendime ait bir yol haritası çizmeye cesaret edebilmişken artık tam hayatımın dönüm noktasında, tam ışığı görmüşken omuzlarıma çöken ve yirmi üç yıldır dünyamı karartan o iftiranın şahitliğinden istifa etmem gerekiyor. Bitirmem gerekiyor bu karabasanı. Bitirmem! Ah bitirmek! Bitirmek, bir şeyi bitirmek, başlamaktan daha büyük bir cesaret ister çoğu zaman. Tanrım, ne büyük cesaret ister bitirmek, bırakmak, 'bitti' diyebilmek!

Artık anlıyorsunuz, adaleti yerine getirme dürtüm iyiliğimden falan değil. Özgür kalmak istiyorum. Vicdan azabımdan boşanmak istiyorum. Aslında salt iyilik, tatlılık, şirinlik, yardımseverlik gibi niteliklerden hiç hoşlanmayan biriyim ben. Hayatta kimseye iyilik amacıyla iyilik yaptığım da söylenemez zaten. Belki mesleğimin bir yan ürünü olarak dolaylı iyilik yaptıklarım vardır, ama o kadar. Ne de olsa ben Çetin Öğretmen'in ailesinden gelmiyorum. Yaşamın kimden yana olduğunu, paranın ve iktidarın kimin yanında olduğunu öğrendikten ve adalet dağıtması gereken bir kurumun içinde yıllardır çalıştıktan sonra: Hayır! Hayır, durup dururken iyilik yapmam, onlar gibi değilim; gerçekçi biriyim ben. En önemlisi herkesten farklı olmanın bedelinin ne pahalı ödendiğine daha on üç yaşında şahit olmuş biriyim ben. Ve biraz sonra Kâfiye Kafe'de o bedeli ödemiş biriyle karşılaşmak durumunda olan biriyim aynı zamanda. Birazdan, az ilerde, bugün. Bugün.

Şiir konuşkan biri değildi. O daha çok dinler, az ama öz konuşurdu. Babası gibi cana yakın, teninden enerji fışkıran biri, hiç değildi. Babası gibi bağışlamayı vaat eden bir ses tonu, çelebi tavırları da yoktu. Babası gibi ikna edici ve büyüleyici de değildi. Şiir konuştuğu zaman dinleyenleri sesindeki uzaklık ve sakinlikle etkiler, çok şey bilen ama bunları kendine saklayacağını hissettiren tavrıyla insanda çekingenlik yaratır, onu dinleyenler ister istemez

dönüp dikkatle yüzüne bakma ihtiyacı duyarlardı. Elâ gözleri görmüş geçirmiş bir yaşlınınki gibi derin ve dalgın, bir bilgeninki gibi sorgulayıcı, ama bir filinki gibi unutmayacağını ilan ederek bakardı. Kinci değildi bakışları ama farkındalığını da hiç saklamazdı. Erken olgunlaşmış bir çocuktan çok, çocuk kalmış bir yetişkine benziyordu. Boyu uzun olmasaydı, onun yaşlı bir cüce olduğuna inanmak daha kolay olacaktı ama değildi. Şiir, şimdiki deyişle tam 'cool' bir delikanlıydı. İyi dinleyen, dinlerken konuşana özen gösteren, en önemlisi dinlerken anlayabilen biriydi. Onun her davranışı beni etkiliyordu, onu inceliyor, onu kıskanıyor, onun yerinde, onun babasına ve ailesine sahip olabilmek için yanıp tutuşuyordum. Benim ailem zengindi. Yeni Zengin dediklerinden. Evet, evimizde her çeşit beyaz eşya, halılar, tenekelerle tereyağı, peynir, pastırma, sucuk vardı ama hiç kitap yoktu. Kendisine benzediği için abime değer veren babam, benim herhangi bir konuda ne düşündüğümü merak etmediği gibi, karşısına alıp, benimle konuşmuş bile değildi. Zaten ne konuşacaktık ki? Geçiştirilen, beğenilmeyen ve dalga geçilen bir çocuktum ben. Adımın anlamını bile bilen yoktu ailede.

Şiir'in kız kardeşine gelince, o yalnızca taşınırlarken pencereden gördüğüm, uzun simsiyah saçlı, kocaman gözlü bir hayaldi benim için. Onu birkaç kez daha yine pencerede görmüş, gözlerinin iriliğinden şaşkınlığa düşmüştüm. Hayatımda hiç bu kadar kocaman, yeşil gözler görmemiştim. O göz-

ler sanki kızın duru beyaz yüzünde açılmış yeşil perdeli iri pencerelerdi. Perdeleri azıcık aralarsa kalbinin içi görünecek kadar büyük pencereleri olan bu yüzü belki de gözlerinden ötürü unutamamıştım. İnsanın yüzünde, ruhunun ve bedeninin içini gösterecek böyle büyük pencereler olunca, onun içi dışı bir olmak zorundadır. Şiir'in kız kardeşi bu yüzden çok iyi ve temiz kalpli biri olmalıydı, yoksa yüzünde kalbinin içini gösteren büyük pencereler taşıyamazdı. Evet, mutlaka böyle bir kız olmalıydı o!

Kendi küçük gözlerimi sevmediğimi, aslında kendimi çirkin bulduğumu biliyordum ama o kızı görünce sanki öz-sevgisizliğimin adını koymuş, çirkin olduğuna inananların birçoğunda görülen güzelliğe aşırı tutkum ve mükemmellik saplantım ortaya çıkmıştı. Şiir'in kız kardeşi güzeldi, ulaşılamayacak kadar güzeldi. Ben de ona çarpılmış, büyülenmiş, kapılmıştım. Onunla konuşmayı, yeşil pencerelerinden kalbinin içine bakmayı istiyordum, bunu çok istiyordum ama Şiir'in kız kardeşi imkânsızdı! Çünkü o okula gelmiyor, 'eğitimini evde sürdürüyor'du.

"Biz bile kızlarımızı okula yolluyoruz da, öğretmenler kızlarını neden okula göndermiyorlar, doğrusu hiç mânâ veremedim ben bu işe," dedi babam sigarasını tüttürürken. "Evdeki yaşlı nineyle oturuyor bütün gün. Bizim oradaki kiracılarımızdan duyduğuma göre, annesiyle babası ders verirmiş kıza. Biraz çekingen, pek konuşmayan bir çocukmuş. Bir hastalığı felan mı vardır, nedir?"

"Amaan ne olacak!" diye araya girdi abim, "Onların kızı nazlı sultan, bizim gibi kasabalıların arasına girmesinden hoşlanmıyordur züppeler, n'oolacak!"

"Ay bizim buranın kızlarının nesi eksik ki ondan? Bak gül gibi kızlar maaşallah!" diye ablalarımı işaret etti annem. Ablamlar kıkırdadılar, babam onlara sert bir bakış atınca korkuyla susup, sessizce nakış işlemeye devam ettiler. Ablamlar insan kılığında birer nakış makinesi miydi yoksa?

"Bunların gözü paraya doymuyor valla. Bak şimdi de evde özel ders veriyorlarmış parayla," diye gammazlamaktan daima haz duyan sesiyle ilan etti abim.

"Özel ders de neymiş, şunu okulda öğretiverseler ya canım?"

"Bazı çocuklar daha geç öğreniyormuş da..." diye imâlı imâlı sırıttı abim bana bakarak.

"Ben liseyi de okuyacağım, üniversiteyi de!" diye bağırdım ona.

Herkes güldü bana, ablamlar bile.

"Paraya doymamak mı? Ne parası oğlum!" diye gülerek konuştu babam, "Bu öğretmenlerin nefesi kokuyor be! Aldıkları bi tane buzdolabı, onun taksidini de geciktirdiler bu ay. Kirayı bile zor ödüyor bunlar, bırak Alla'sen!"

"Sen de onlardan zamlı kira istedin ama Bey!"

"Eh, o kadar olsun artık be Hanım, insan hemşehrilerini de biraz kayıracak tabii... Bak şimcik devir akıl devri Hanım! Aklını kullanacaksın, yok ööle ideal mideal artık. Şimcik ben gelecek seçimde be-

lediye başkanlığına aday olacaksam, kiraları düşük tutmak akıllılıktır. Ama öğretmenler bugün burada yarın orada. Haydi yallah, tayini çıkar, giderler. Onların oyu benim işime yaramaz!"

"Aman ne zor hayat o ööle..." diye tahtaya vurdu annem, "Memuriyet çok zor canım, ne evini kurarsın, ne çeyizini yayarsın, ne akrabanı, eşini dostunu tutarsın, dolaş dur memleketi. Neymiş, hizmet götüreceksin. Yok anam, kızlarımı vermem öğretmene falan ben..."

Evlilik ve koca sözü edilince ablamlar güldü. Annem de onlara katıldı. Hep beraber çok gizemli bir şakayı bir tek onlar kavramış gibi güldüler. Annem gülünce dişine yapışmış iri bir maydanoz parçası göründü, içim kalktı. Hücrelerine kadar bütün varlıklarıyla çeyiz dizerek koca beklemeye odaklanan ablalarım, annemin evlilik esprisine(!) gülerken hazdan titremişlerdi. Ama onların dişlerinde maydanoz yoktu; iyi birer koca bulana kadar dişlerini fırçalamaları gerekirdi. Ailemin resmi ikiyüzlü ahlâk anlayışını sevinçle benimsedikleri için ablamları hiç sevmediğimi kavradığım an tam o akşama denk düşer. Bu kavrayışın getirdiği yalnızlık ve çaresizlikle abime baktım; onun ayrık dişleriyle dünyaya sürekli sırıtarak bakan yüzünde babamın ölümünden sonra kendisine kalacak mirası hesaplayan bir genç adam gördüm. Beni mirasa giden yolda tek engel olarak gören ve bu yüzden benden nefret eden abime alıcı gözüyle baktım. Dünyada her şeyden önce ve çok kendi çıkarlarını düşünen, bu uğurda her

şeyi göze almış abime baktım. Babama çok benzediği için kendisini hiç yalnız hissetmeyişini kıskanarak abime baktım. Sonra soyadımdan ve taşıma olasılığı bulunan hastalık risklerimden başka ortak yanım olmayan ailemin yanında yalnızlıktan üşüdüm. O akşam oradan, kendi evimden ve temsil ettiği her şeyden hemen kaçmak, hiçbirini seçmeyi tercih etmeyeceğim ailemdeki herkesten kurtulmak, Çetin Öğretmen'in evinde, Şiir ve ailesiyle yaşamak, onların yanında ısınmak için çok güçlü bir istek duydum. Çok güçlü bir istek.

"O kızın çeyizi de kitap olacak zahir!" diye iğneli bir sesle alay etti annem, konuşunca dişlerindeki maydanoz yeniden göründü.

"Kimden saklıyorlar o kızı ööle anlamadım?" diye elinde tuttuğu kasabanın haftalık ticaret gazetesinden başını kaldırmadan sordu babam, dudağına yapışmış tütünü halıya tükürerek.

"Kız çok güzelmiş baba!" diye iştahla atladı abim.

"Kasabanın oğlanları gönül koyar diye korkuyorlardır belki?"

Hep beraber, benim dışımdaki bütün ailem hep beraber güldüler bu söze. Eğleniyorlardı besbelli. Şiir'in kız kardeşiyle eğleniyorlardı. Gülüşleri kulaklarımı tırmalıyordu. Gülmeleri bitsin diye bekledim. Kısa bir sessizlik oldu.

"Benim mutlaka özel ders almam gerekiyor, yoksa matematikten sınıfta kalacağım!" diye bağırdım o zaman.

Hayatımda ilk defa bir şey istiyor ve bunu haykırarak yapıyordum. Evin içine bomba düşse daha az şok geçirirlerdi. Babam, annem, ablalarım ve abim şaşkınlıkla bana bakakalmışlardı. İlk toparlanan babam oldu:

"Bak yahu, bizim 'sıkıcan efendi' konuştu. Hele Bismillah, dur bakalım hayırlısı... Özel, paralı ders mi istiyorsun sen? Hah hah ha! Ülen erkek oldun olalı bir şey istedin; at değil, araba değil, silah da değil, özel ders ha! Bak sen bizim sessiz ve derinden 'sıkıcan efendi'ye hele! Peki ülen, sen erkek gibi iste yeter ki, parasıylan değil mi, bastırırız parayı, aldırtırız dersi be! Vay be, bu oğlan sahiden okuyacak mı ne Hanım? Oku bakalım oku, geleceğin belediye başkanının bir oğlu da artık mürekkep yalasın yahu! Baban sayar kaymeleri bu uğurda ha! Yarın haber yollattırırım öğretmen hanıma, sen meraklanma aslanım!"

Ablalarım ve abimin küçümseyen bakışları altında heyecandan titreyerek nefesimi tutmuş, babamı dinliyordum. Belki de babam hayatında ilk defa, kısacık o akşam sevmişti beni. Kısacık...

Ertesi hafta sonu Gülay Öğretmen'den matematik dersi almaya başladım, böylece Şiir'in evine girmek ve orada Şiir'in kız kardeşini yakından görmek şansını yakalamıştım. Şiir'in kız kardeşinin evine...

Kâfiye Kafe'de buluşmak benim fikrimdi. Burası sık sık gittiğim bir yer değildir. Ama büroma gelir-

ken her sabah önünden geçtiğim, eli yüzü düzgün bir kafe-restoran-bardır. Kâfiye Kafe'yi seçmemin nedeni bu değil elbette. Bir kere, içeride insanın içini bayan bir asansör müziği ya da konuşmaları baslarıyla ezen ve örten, insanı dövcrek nefretle böğüren bir müzik yoktur. Sonra kahvesi sulu, porsiyonları cılız değildir. Garsonları terbiyelidir. Biraz yüz verdiğinizde lâubali olmaz, tek parça siparişte sizi küçümsemezler. Garsonlar, içeri adım attıktan sonraki ilk beş dakikada ahbaplık ilişkisi kurmaya çalışmaz, tepenize dikilip, lokmalarınızı saymazlar. Sahte ve beceriksiz komplimanlarla içinizi baymaz, kafenin tarihçesini dakikalarca anlatarak sizi çileden çıkartmazlar. Şehrin her yanında mısır patlağı gibi türeyen zevksiz lokanta ve kafelerde hiçbir ön eğitim almadan işe başlayan, tırnaklarının içi kirli, dişlerinde maydanoz artıkları kalmış garsonlar yoktur Kâfiye Kafe'de. Birçoğu İtalyanca, Fransızca ve İngilizce olan tatlı, yemek ve içeceklerin adlarını anlamadan ve yanlış telaffuz etmezler. Zeytinyağının mısır yağından daha sağlıklı ve pahalı olduğunu bilmedikleri için müşterilere Nisuaz salatanın halis mısırözü yağından yapıldığını anlatarak, şefi rezil etmez, sonra da işten 'bir zeytinyağı' yüzünden atıldıklarında şaşmazlar. Üzerine çırpılmış krema konarak servis edilen bir fincan kahveye bir kavanoz toz nes-kahve parası ödeyen müşterilerle aralarında alay etmezler. Bugünlerde yalnızca, artık bu zor bulunur niteliklerinden ötürü bile Kâfiye Kafe'nin müdavimi olunabilir.

Birazdan Kâfiye Kafe'ye varacağım ve onunla karşılaşacağım. Çünkü karşılaşmak bizim kaderimizde var. Birazdan Kâfiye Kafe'ye varmak için ritimli biçimde yürüyen benim. Her adımım bir öncekinden ve sonrakinden eşit mesafede, kalp atışlarım kontrollü. Bu dimdik, son derece rahat yürüyen benim. Acelem yok. Tam randevu saatinde orada olacağımı önceden adım adım sayarak hesapladığım büro-kafe mesafesinden ötürü biliyorum. Acelem yok. Sakinim. Yani sakin görünüyorum ama heyecanlıyım. Evet, heyecanlıyım ama bunun için geçerli nedenlerim var elbette. Birine -gecikerek de olsa- büyük bir iyilik yapmaya gidiyorum. Birazdan Kâfiye Kafe'de buluşacağım o değerli insana, yıllar önce istemeden tanığı olduğum bir iftirayla ilgili bildiklerimi anlatacağım. Çünkü artık gerçek ortaya çıkmalı, sır perdesiyle örtülerek karanlığa mahkûm edilen adalet yerine getirilmeli. O karanlıkta mahvolan hayatları artık kurtarmak olanaksız elbette, ama hiç değilse, evet hiç değilse geçmişi aydınlatmaya bir katkım olabilir. Bu yalnızca iftiraya uğrayan mağdura değil, aynı zamanda tanık olarak duygusal mağduriyet yaşamış olana da iyilik getirecektir. Benim ruhumun da özgürleşmeye ihtiyacı var. Çok var. Çünkü tanık olduğu şiddet ve dehşet insanın ruhunu çürütür. Yavaş yavaş çürüyen ruh çok pis kokar. İnsan ne kadar yıkanırsa yıkansın asla temizlenmeyen bir kokudur bu ve bütün çürük kokuları gibi çok radikal bir çözümle ondan kurtulunabilir. Ruh çürümesi benim bedenimin düşmanı oldu yıl-

lardır. Evet, bu bile gerçeği açıklamam için yeterli neden. Hem fakültede bize öğretildiği gibi, adalet insanın lâyık olduğu ve gereksindiği en temel haklardan biridir ama neyse, şimdi meslekî konulara girmenin zamanı değil.

Tanıklığımı açıklamak için Kâfiye Kafe'yi tercih edişim yalnızca bu kuruluşun ve çalışanlarının kalitesiyle açıklanamaz elbette. Dürüst olacak kadar cesur davranmak gerekirse ki, bugün öyle bir gün, Kâfiye Kafe'nin büroma olan yürüyüş mesafesi, oraya gidişim sırasında kendimi bu karşılaşmaya hazırlayacak zamana tamtamına uygun olmasıyla ilgilidir. Evet, mesafe ve zaman çok ama çok önemlidir. Özellikle büyük karşılaşma öncesinde insanın buna uygun zaman ve mesafeye gereksinmesi vardır. Ne eksik ve ne fazla! Doğru ve uygun zaman ve mesafe. Böylesi büyük karşılaşmalar öncesindeki son dakikalar, insanın kendi ayak seslerini, iç sesleri ve kalp atışlarıyla aynı ritme getirmesi bakımından çok büyük önem taşır. Karşılaşmanın başarılı olması için bu üç ritmin tutturulması şarttır. Şarttır ritimlerin uyumu. Uyumu beden ritimlerinin.

İşte bu düşünce ve bilinçle, kendi ayak seslerim eşliğinde Kâfiye Kafe'ye doğru yürüyorum. Duyuyorsunuz ayak seslerimi. Kaldırımda mükemmel bir ritimle duyulan ses benim ayak seslerim. Duymadığınızsa kalp seslerim. Biraz sonra, saat 11:00'de orada olacağım. On beş dakika sonra Kâfiye Kafe'de onunla buluşacağım. Çünkü kaderimizde kar-

şılaşmak var. Bugün orada, hemen ileride, bugün Kâfiye Kafe'de.

"Ayakkabıların temizse, hiç çıkartmadan gir içeri evlâdım," dedi yaşlı kadın.

Bizim kasabada her çocuk sokağa çıplak ayak çıkılamayacağını ve eve ayakkabıyla girilemeyeceğini bilerek doğar. Ayakkabıyla eve girilebileceğini ilk defa bir Amerikan filminde gördüğümde çok şaşırmıştım. O filmden sonra, eve ayakkabıyla girmenin hastalık taşıyacağını söyleyen annem; "Temizlik imandan gelir, Müslümanlar eve ayakkabılarla girmez!" diye kesip attı. Sonra babamın sigara izmaritleriyle dolu kül tablasını pencereden sokağa döktü, iyice temizledi.

Babam içinse temizlikten daha önemli şeyler vardı hayatta, ona göre eve ayakkabıyla girmek büyük saygısızlık ve katlanılamaz bir terbiyesizlikti: "Yok, bizim kitabımızda yazmaz ööle şeyler; büyüklerin yanında bacak bacak üstüne atmayacaksın, sigara içmeyeceksin, onlara daima 'teyze' veya 'amca' diye hitap edeceksin ve eve ayakkabıyla girmeyeceksin! Yok yok olmaz, eski köye yeni âdet istemez. Sonra o oturaklı gâvur helâlarına -alafranga tuvalet mi nedir?- apdestini yapmayacaksın. Dinsizler orada yıkanmadan kâğıda siliniyor, boklu geziyorlar. Sonra ettiğin dua kabul olur mu? Olmaz ööle şey! Yok efendim bunlar bizim gelenek ve göreneklerimize uymaz. Geleneklerimiz olmazsa yıkılır, bölünürüz Maaz'Allah!"

Saygı, her şeyden ama her şeyden daha önemliydi bizim kasabada.

"Ayakkabıların kirliyse şu ıslak paspasa iyice silivver çocuğum."

İlk defa ayakkabılarımla bir eve giriyordum ama bu yüzden kendimi Müslümanlığını yitirmiş, soysuz ve saygısız biri olarak hissetmiyor, hiç suçluluk duymuyordum. Aksine, yabancı bir evin içine ayakkabılarımla girebilmek bende sırtımın dikleşmesini sağlayacak olumlu bir etki yaratmış, kendime güvenim artmıştı sanki. Ne zaman tanımadığım bir eve çorapla girsem, külotsuz dolaşıyormuşum gibi bir mahremiyet yırtılması yaşar, derin bir utanma duygusuyla utanır, büzülür, kamburlaşırım. İnsanın ayakları, cinsel organı kadar mahremdir. Herkese gösteremez. Yok, olmaz! Ayaklar mahremdir, öyledir işte. Hani ellere, dudaklara benzemez yani. Eller ve dudaklar kullanım özelliklerinden dolayı mecburen ortada ve açıktır ama insanın göbek deliği, cinsel organı ve ayakları... Bilmiyorum, yani bence böyledir işte...

Öğretmenlerin evi, babamın kiralık evlerinden biriydi, bizimkine göre küçük, bakımsız ve sıradandı ama onlar yerleştikten sonra içi bambaşka bir kimlik kazanmıştı. Görünüşte herhangi bir ev-içiydi, hattâ yemek, yatak, oturma gibi 'takım' mobilyalarla ev döşemeye meraklı kasabanın zenginleri için yoksul sayılabilecek kadar sadeydi ama ben nefesimi tutmuş, gördüğüm her şeyi hafızama kazıyordum işte. Bir kere orta yerde bir televizyon yok-

tu. Halbuki o yıl TRT ilk renkli yayınına başlamış, artık televizyonsuz yaşamak, elektriksiz yaşamaktan daha ayıp sayılır olmuştu. Sonra dikkatimi çeken başka bir özellik de masaların fazlalığıydı. Oturma odasında yemek masasından başka iki küçük masa daha vardı ve üstleri daktilo, kitap, kalem, defterlerle tıka basa doluydu. Taşınırken içleri kitap dolu olan kutular üst üste dizilerek derme çatma bir kitaplık yaratılmış, kitapların bazıları bu raflara dizilmişti. Bütün bunlar, o küçük kiralık kasaba evine öyle bir zenginlik ve derinlik katmıştı ki, hepsi birbirine benzeyen ev, çarşı ve devlet dairelerine göre davranış kodları olan kasabalıların buraya girince nasıl şaşıracağını tahmin edip, zevkle gülümsemekten kendimi alamamıştım. O sırada adını koyamadığım entelektüel bir ruh, öğretmenlerin evini kutsamıştı sanki. Beni o ilk gün etkileyen bir başka ayrıntı da her masanın üzerinde su bardaklarına konmuş taze veya kurutulmuş çiçekler bulunmasıydı. Öyle kırlarda sürüsüne bereket yayılmış renkli, bazen 'seviyor-sevmiyor' oynadığımız o sıradan çiçekler, masaların üzerine serpiştirilince nasıl da güzel görünüyorlardı öyle; şaşıp kalmıştım doğrusu. Bugün hâlâ 'sıradan'ın 'özel'leştirilmesi hakkında edindiğim fikirlerin o kır çiçekleriyle başladığına inanırım.

Bana kapıyı açan yaşlı kadın kanepeye oturmamı, Gülay Öğretmen'in hemen geleceğini söyleyip gitmişti. Ben de hayran hayran bizim kasabadakilerden çok farklı bu ev-içini seyrediyordum. Dalmışım ama üzerime doğru açılmış o kocaman ve

yemyeşil bir çift pencereyi görünce irkilip zıplayıvermiştim. Dünyanın en güzel gözleri taa yanıma kadar gelmiş, büyük bir merakla beni inceliyordu. Karpuz kollu, çiçekli bir entari giymiş, uzun siyah saçları omuzlarına dökülmüş, yüzünde kalbini gösterecek kadar iki büyük pencere olan o güzel kız bana bakıyordu. Göğüsleri çıkmaya başlamıştı. Elimi uzatsam dokunacağım kadar yakınımdaydı ve nefesi bahar kokuyordu.

Ne diyeceğimi bilmeden soluğumu tutup bekledim. Kasabalı bir çocuktum, on üç yaşındaydım ve yalnızca daha yakından tanımak için annesinden ders almaya geldiğim o şahane kız tepeme dikilmiş beni inceliyordu. Şiir'in kız kardeşi buradaydı ve o olağanüstü yüzünde yalnızca merak vardı, yalnızca merak, çok merak.

"Adın ne?" diye sordum, beceriksizce.

Duymadı bile. Uzanıp dudaklarıma dokundu. Donup kaldım. Bir kızın parmakları ilk defa dudaklarıma dokunuyordu. Heyecanlanmıştım; içim gıcıklandı, nefesim hızlandı.

"Adın ne?" diye korkuyla sordum bu kez.

Yine duymadı. Sanki kendine ait başka bir zaman ve mekânda yaşıyordu ve ben orada yalnızca bir çift dudaktım.

"Ahh, burada mısın meleğim?" diyerek yaşlı kadın oturma odasına girdi.

"Valla ben bişey yapmadım Teyze!" diye korkuyla inledim. "Ekmek Kuran çarpsın ki, o bana dokundu!"

"Ah bilmez miyim evlâdım, benim ceylan kızım pek meraklıdır. Değil mi meleğim?"

Yaşlı kadın Şiir'in kız kardeşinin saçlarını okşadı, yanağından öptü. O şimdi yüzüne yayılan aydınlık bir gülümsemeyle pencere gözleri yüzüme kilitlenmiş olarak bana bakıyordu. Tanrım, bu kadar güzellik olur muydu hiç?

"Haydi gel biz odamıza gidelim ceylanım. Bak bu kardeş annenden ders almaya geldi, onlar ders çalışsınlar, sen de biraz kitap okursun canım."

Şiir'in kız kardeşi tek kelime konuşmadan ve yüzündeki merak ifadesi değişmeden onu elinden tutup götüren Teyze'ye boyun eğdi. Odadan çıkarken başı arkaya dönük, hâlâ merakla bana bakıyordu. Sanki o muhteşem yeşil kocaman gözlerini oturma odasında bırakmış, isteksizce çekip gitmişti buradan.

Gülay Öğretmen'in anlattıklarını hiç duymadan dinledim.

"Kız kardeşin neden okula gitmiyor Şiir?"

"Ona annemle babam evde özel eğitim veriyorlar da ondan."

"Neden?"

"Evde daha rahat öğrenir diye..."

"Ama hiç arkadaşı olmaz ki evde?"

"Ben varım ya!"

"Kız kardeşinin adı ne Şiir?"

"Öykü."

"Öykü ne demek Şiir?"

"Hikâye!"

Kesip atmıştı Şiir. Hem de artık bu konuda daha fazla bir şey sormamam gerektiğini anlatacak biçimde kesip atmıştı. Bir daha onun hakkında bir şey sormayacaktım ama başka yolları denemekten de vazgeçmeyecektim.

"Öğretmenim, hikâye hakkında biraz bilgi verir misiniz?"

Çetin Öğretmen, zaten okumayı sevdiğimi, edebiyatla ilgilendiğimi bildiğinden bu sorumdan hiç kuşkulanmamıştı ama sıra arkadaşım bana ters ters bakacak kadar zeki biriydi.

"Hikâye ya da öbür adıyla öykü, edebiyat sanatının en önemli türlerinden biridir çocuklar. Hikâye, romandan kısa, bu nedenle karakterleri roman karakterleri kadar çok yönlü tanıtılmayan, örgüsü roman kadar katmanlı ve derinlikli olmayan ama yine aynı nedenle söz sanatının çok yoğun kullanıldığı anlatı türüdür. Alanı dar, zamanı az olması nedeniyle öykü, az ama öz anlatmak zorundadır. Ve biliyor musunuz çocuklar, aslında en zor anlatı da budur! Kısa, öz ama derinlikli, etkileyici ve anlamlı. Bana sorarsanız, şiirin estetik değerine en fazla yaklaşan edebiyat türü bu yüzden öyküdür. Ayrıntıları öz gibi anlatabilmek, özün ayrıntıda gizli olduğunu kanıtlayabilmek. Evet, roman da önemli bir edebiyat türüdür ama öykü, ah öykü bütün nesir; düzyazı sanatının kraliçesidir. Öykü, kısacık anların yaşamlarımız için ne kadar değerli, en sıradanımızın bile ne kadar farklı olduğumuzu anlatan bir sanattır. Öykü, şiire en yakın düzyazı biçimidir!"

Yine coşmuştu Çetin Öğretmen, anlayan anlamayan bütün çocuklar onun bu heyecanına kapılmış, merakla dinliyorduk.

"Öykü, şiirin kız kardeşidir çocuklar!"

O zaman bütün sınıf Şiir'e bakıp gülmeye başladı. O sırada Şiir sıkılarak alnını kaşıyor, bozularak yerde bir noktaya gözlerini kilitliyor, dişlerini sıkarak dersin bir an önce bitmesini bekliyordu. Aslında kalkıp herkese birer yumruk atmak istiyor ama terbiyesinden yapamıyordu bunu. Ben olsaydım, yani ben onun yerinde olsaydım, ahh keşke onun yerinde ben olsaydım, nasıl sevinirdim oysa... Annesi ve babası onlara dünyanın en güzel adlarını vermişti. Ama ben onun yerinde değildim işte. Ben, onun ne kadar şanslı olduğunu düşünmekten başka bir şansı olmayan biriydim yalnızca.

"Gelecek ders size öykü sanatının en büyüklerinden Sait Faik öyküleri okuyacağım."

Zil çaldığında son bir gayretle sordum:

"Öğretmenim, acaba hikâye yerine öykü dememizde bir sakınca var mıdır?"

"Neden olsun çocuğum, her ikisi de aynı güzelliği anlattıktan sonra..."

Teneffüste çocuklar 'Şiir'in kız kardeşi Öyküüüü, Öyküüü!' diye Şiir'le alay ettilerse de ben onun yanında dolaşarak Şiir'e destek verdim. Şiir çok gururlu bir delikanlıydı, benim desteğimi sessizce kabullendi.

"Babam çok iyi bir insandır aslında," dedi bana o gün biraz sıkılarak, sesinde sanki kendisi Çetin

Öğretmen'in babasıymış gibi bir yaşlılık vardı. İçime keder doldu.

Keder doldu içime o gün...

Bugün artık o gün.

Birazdan yeniden onunla karşılaşacağım. Bakalım beni tanıyabilecek mi? Aradan geçen yıllar ikimizi de değiştirdi. Hem de çok değiştirdi. Ama bazı şeyler aynen duruyor. Bazı şiirler, bazı öyküler ve bazı anılar. Evet, şiirler duruyor. Orada; hafızamızda ve düşlerimizde bekliyor şiirler. İlk okuduğumuz veya duyduğumuz günkü kadar taze ve daima kalbimizi ısıtmaya hazır. Evet öyle. Diyorum ki, ona Lorca'dan o çok sevdiğimiz şiiri okuyarak söze başlarım bugün:

"Bir balık giyer yüreğine/ Çin Denizi'nden/ Ara sıra görülür küçülüp/ geçtiği gözlerinden/ Unutur barları ve portakalları/ denizci olduğundan/ Bakıp durur suya./ Sabundan bir dili vardı/ sözcükleri yıkar, sonra susardı/ Dümdüz dünya, tepelik deniz/ yüz yıldız ve gemisi/ Papa'nın balkonlarını gördü/ altın memelerini Kübalı kızların/ Bakıp durur suya."*

Şaşırır belki, onca yıl sonra Lorca'nın 'Kumsalda İki Denizci' şiirini ezberimden okumama şaşırır belki... Şaşırır mı? Neden şaşırsın ki? Onun ezbere

---

* "Kumsalda İki Denizci" adlı Federico Garcia Lorca'nın şiiri Erdal Alova çevirisidir ve *Kaptanın Şiir Defteri*'nden alınmıştır. (Mephisto, 1994)

okuyabileceği şiir sayısına benim yetişebilmem olası mı? Onun entelektüel kapasitesine ulaşabilmem söz konusu mu? Aramızdaki kültür farkını kendi kuşağımızda kapatmam hayal edilebilir mi? Saçmalıyorum işte... Heyecandandır. Tabii, kolay değil, yıllar sonra ilk kez yeniden karşılaşacağız bugün, hem de ona çok önemli bir açıklama yapacağım bir gün. Yoksa bir Neruda şiiri mi okusam? Bir Neruda şiiri içimizi ısıtır, konuşmanın akışını kolaylaştırır, bir Neruda şiiri bunu yapabilir, bunu ancak bir Neruda şiiri başarabilir:

"Sevgili, serin taş üstünde, baharleyin/ suyun bir köpük parıltısını açıp yayışı gibi/ öyledir yüzünün gülümsemesi, sevgili. / Sevgili, nazik eller ve narin ayaklar/ bir tay gibi gümüşten/ yürüyen, dünya çiçeği/ böyledir gözümün görmesi, sevgili/ Sevgili, gözlerin çok büyük yüzüne göre/ gözlerin çok büyük yeryüzüne göre."*

Birazdan onunla Kâfiye Kafe'de karşılaşacağız. Yıllar sonra yeniden. Çünkü karşılaşmak kaderimizde var.

O yıl hafta sonlarını iple çeker olmuştum, haftada bir onu görmek ve onların evindeki havayı solumak hayatımın tek önemli olayı haline gelmişti. Zili çalmadan kapının önünde yutkunup derin

* "Sevgili" adlı Pablo Neruda'nın şiiri Talat İnanç çevirisidir ve *Dünya Aşk Şiirleri Antolojisi*'nden alınmıştır. (Özgür Yay. 1994)

nefes alıyor, o gün için giydiğim en yeni gömleğimi elimle ütülüyor, bileklerime boca ettiğim tütün kolonyasını kokluyor, cebimdeki tarakla saçımı bir kez daha tarıyor, zili çaldıktan sonra ayakkabılarımı ıslak paspasa siliyor, kapı açılınca ayakkabılarımla içeriye giriyor, Teyze'yle selamlaşıyordum. Önce oturma odasını içime sindire sindire inceliyor, değişen eşyaların yerini saptamaya çalışıyordum. Bazen masanın üzerine yeni kitaplar geliyor, bazen kanepenin üzerinde gitar duruyordu. Ben odayı ve eşyaları incelerken Öykü geliyor ve gülümseyerek beni incelemeye başlıyordu. Onu görünce ben de gülümsüyordum ve bunu hiç planlamadan, öyle aniden ve kendiliğinden yapıveriyordum. Öykü'nün kocaman gözleri, o yemyeşil perdeli büyük pencereler bana çok iyi geliyordu. Hiç konuşmuyorduk. Bana yaklaşıp, mutlaka dudaklarımı elliyor, sonra omzuma, kollarıma ve ellerime dokunuyordu. Sanki kör birinin bir başkasını keşfedişi gibi dokunarak tanıyordu beni. Bu sırada bedenim titrerken ben hiç kımıldamadan bekliyor, bu oyunun saatlerce sürmesini diliyordum. Benim titrediğimi anlayan Öykü'nün gülümsemesi önce yaramaz bir çocuk, sonra hınzır kız bakışıyla cilveleniyor ve küçük bir hazza dönüşüyordu. Biz bu hazzı sessizce paylaşıyorduk. Bu haz bizim sırrımızdı. Hiç konuşmuyorduk.

"Bak yine mi buradasın meleğim? Sen bu kardeşi pek sevdin galiba? Ama rahat bırak çocuğu, o ders çalışmaya geldi buraya, seninle oynamaya değil

ki ceylanım," diye telaşlı bir sesle odaya giren Teyze, Öykü'yü kapıp götürüyordu.

Bazen de tam dersin ortasında elinde kitaplarla gelip, bazılarını önüme atıp kaçıyordu Öykü. Gülay Öğretmen kızına kızıp, azarlasa da ona karşı hiç sert davranamadığı belli oluyordu. 'Evin küçüğünü nazlı büyüttük galiba,' diye kendi kendine mırıldanıyordu. Ben sevinçle gülümsüyor, masaya attığı kitapların adlarını kafama kazıyordum. Bu kitaplar çoğunlukla Çetin Öğretmen'in bize okulda fazla okutmadığı yazarlara aitti. Nâzım Hikmet'in şiirlerini biliyordum ama Sabahattin Ali, Can Yücel, Yaşar Kemal, Fakir Baykurt'u ilk kez orada duyuyordum. Bir de daima elinde dolaştırdığı iki kitap vardı: *Küçük Kadınlar* ve *Tom Amca'nın Kulübesi.* Demek Öykü bunları okuyordu ya da bana bir mesaj vermek istiyordu.

"Şiir sen büyüyünce ne olacaksın?"

"Avukat."

"Avukat mı? Neden peki?"

"Haksızlığa uğramış insanları savunmak ve adaleti yerine getirmek için!"

"Yaaa... Ben öğretmen olurum herhalde, baban gibi bir öğretmen. Ama benim babam memur olmamı istemiyor, fakir kalırsın, diyor."

"Ben zaten fakirlerin haklarını korumak için avukat olacağım."

"O zaman sen de fakir kalırsın Şiir ama..."

"Olsun, ben zengin olmak istemiyorum ki, ben avukat olmak istiyorum!"

Şiir kadar kararlı ve ne istediğini bilen hiçbir çocuk tanımamıştım, ona hayrandım, kız kardeşine de âşıktım. Dünya çok güzeldi ve ben mutluydum. Artık hiç canım sıkılmıyordu.

"Baba ben büyüyünce senin beyaz eşya dükkânlarında çalışmayacağım."

"Zaten onlar benim olacak akıllım!" diye atladı abim.

"Durun bakalım, durun, 'sıkıcan efendi' bişey buyurdu, onu dinleyelim hele. Bunun dili son zamanlarda açıldı Hanım, hadi Allah'tan hayırlısı bakalım!"

"Ben satıcı olmayacağım!"

"Demek benim dükkânlarımda çalışmayacaksın? Niye ülen, baban dururken başkaları için mi çalışacaksın deyyus?" diye patlayıverdi babam. Onun âniden bağırması, uzun patlamaları beni hep ürkütürdü. Yine de kendimi şaşırtan bir cesaretle bağırdım:

"Ben avukat olacağım ve haksızlığa uğrayan fakirleri savunacağım!"

Önce kısa ve derin bir sessizlik oldu, sonra babam öyle gürültüyle ve öyle uzun gülmeye başladı ki, sonunda ölecek sandık. Güldü, güldü, güldü... Güldükçe yüzü kızardı, gözleri yaşardı, sonra da nikotinle hırpalanmış boğazını kanatacak kadar şiddetli bir öksürük krizine tutuldu. Annem koşarak su getirdi, dualar ederek başında bekledi, o sırada bütün aile bana hınçla bakıyor, babamın öksürük krizinin kazasız belâsız bitmesini bekliyordu.

Yarım saat sonra sanki bir beden küçülmüş olarak koltuğuna oturup sigara içen babam, dudaklarına yapışan tütünü halıya tükürerek beni süzüyordu.

"Oğlum baksana sen bana. Sen önce kendi hakkını, malını, mülkünü, namusunu, gelenek ve göreneklerini koru. Vatanına, dinine, ananelerine sahip çık. Boşver fakirlerin hakkını falan, yok mu senden başka onların hakkını koruyacak salak?"

Bağırmadan önce hep yaptığı gibi kendini doldurmaya bayılan babam, sonunda avaz avaz bağırıp, üzerime yürüdü:

"Sana ne ülen başkalarının uğradığı haksızlıktan? Kim sokuyor senin aklına böyle fikirleri ha? Parasız bişey olur mu? Paran yoksa bi hiçsin! Bak öğretmenlere, bir teve alacak paraları yok be! Sen de cebi delik bir avukat olmak için mi okuyacaksın? Okutur muyum ben seni, sayar mıyım kaymeleri ülen? Pışık! Eneyi mi yazıyor alnımda benim, ha?"

Oturduğum yerden kımıldamadan babama ilk defa kafa tuttum:

"Onlar televizyon seyretmek yerine kitap okuyorlar, radyo, müzik falan dinliyorlar baba. Şiir söyledi bana. Hem onların İzmir'deki evinde o oturaklı alafranga tuvaletten varmış, yıkanmak istersen, taharet musluğunun suyunu açıp yıkıyormuşsun şeyini... Yani senin dediğin gibi öyle kıçları boklu gezmiyorlarmış. Bu durumda duaları da kabul oluyormuş tabii ki... Evlerindeki teyze boşuna namaza durmuyor herhalde. Esas onlar bizim delikli helâya

alışamıyorlarmış, deliklide insanın ayaklarına çiş sıçrıyor diye rahatsız oluyorlarmış."

Babam donup kaldı. Annem ve ablamlar kötü bir şey olacağı zaman hep yaptıkları gibi başlarını yerin dibine eğdiler, abim zevkten genişleyen yüzüyle bana bakıp, ayrık dişleriyle sırıtıyordu. Babam beni dövecek diye nefesimi tutup bekledim. Ama bu kez hiç ağlamayacaktım. Babam beni dövdüğünde hep ağladığım gibi kendimi bırakıp, korkudan altıma da yapmayacaktım. Babamın tokatları dudaklarımı patlatıp, yüzüm kan içinde kalınca hep yaptığım gibi ağlayarak babama yalvarmayacaktım. Hayır, bu kez cesur davranacak, korktuğumu belli etmeden babamın dayağını yiyecektim. Çünkü artık onlar gibi olmak istemediğimi ve her söylediklerine inanmadığımı biliyorlardı işte.

Ama babam beni dövmedi. İçinde annemin sülalesine ve onların cinsel organlarına yönelik taciz dolu küfürler olan uzun cümlelerle saldırmadı bana. Babam hayret edilecek bir serinkanlılıkla bana döndü, yüzümde bir şeyler arıyormuş gibi uzun uzun bakıp, canı sıkkın bir ifadeyle başını sallayarak düşündü, sonra pencerenin önüne gitti. Ben korkudan donmuş biçimde ama ağlamadan ve dimdik bekliyordum.

"Yanıma gel bakayım sen!" dedi babam neden sonra sakin bir sesle.

Celladına giden mahkûm gibi gittim yanına ama başım dikti.

"Bak oğlum," dedi babam, hepimizi çok ama çok şaşırtan bir sakinlikle, "şimdi beni iyi dinle! Bu dünyada erkeklerin hayatta tercih yapmak zorunda kaldıkları zamanlar vardır. Erkekler, dünyayı, memleketi, kasabayı, köyü, evi, çoluk çocuğu yönettikleri için işleri zordur. Ama Allah'ın emri budur! Allah erkekleri güçlü ve akıllı yaratmıştır. Kadınlar ve çocuklar zayıf ve saftırlar. Onları idare etmek, haklarında karar vermek erkeklerin işidir. Takdir-i ilâhî böyle! İşte erkekler tercih yaparken iki şeyi iyi bilmek zorundadır. Bunlar; para ve güçtür. Yani, ya bunları seçersin ya da ömür billah sürünürsün. Parası ve gücü olanlar paşa gibi yaşar; karılar, kızlar istemediğin kadar boldur. Paran varsa siyasetçiler, müdürler, akrabalar, hattâ çocukların bile sever seni. Böyledir bu işler. Güçlü olan yönetir. Güç de paradır! Sen hiç güçsüz ve parasız bir kral gördün mü? Göremezsiin, neden? Çünkü parasız ve güçsüz kralın kellesini önce kendi halkı keser. Anmıyo musun? Dinliyo musun ülen?"

Başımı salladım.

"Şimdi aklını başına topla! Kedi ulaşamadığı ciğere mundar der, bırak sen o karı kılıklı adı olan oğlanı, erkek gibi erkeklerle dolaş. Eğer sana fena tesirde bulunuyorsa, seni onların evine matematik dersine de yollamam. Ben zaten o Çetin Öğretmen hakkında kötü şeyler duymuştum, boşuna kıl kapmamışım demek ki adamdan?"

"Neymiş duyduğun kötü şey?" diye çekinerek sordum, o kafa tutan sesim çoktan beni terk etmişti.

"Onlar ailecek kommünüstlermiş, öyle diyolar. Orduya, askere düşman insanlarmış. Evlerinde vatan haini yazarların yasak kitaplarını saklıyorlarmış. Zaten İzmir'den buraya bu sebeple sürülmüşler, diyolar. Dikkat et, seni de zehirlemesinler, mahvederim onları valla, hiç acımam!"

O gece çok az uyudum. Babama güvenmiyordum ama beni dövmemiş, beni kendince korumaya çalışmıştı da. Babam beni adam yerine koyması gerektiğini anlamış, kendini aşan bir çabayla bunu kendince başarmıştı. Kötü bir insan değildi benim babam, evet, cahildi, sevgisini göstermezdi, dayakla insanların eğitileceğine inanırdı ve paragözdü. Yani, iyi yanları da vardı tabii. Vardı herhalde... Babamın iyi yanları da vardı mutlaka... Öte yandan Çetin Öğretmen'in bir 'vatan haini' olduğuna asla inanmıyordum. O bize yurt, insan ve dünya sevgisi üzerine saatlerce okuyor, anlatıyor, anlattıkça coşuyordu. Onun yurtseverliği babamınkinden farklıydı, daha romantik ve coşkuluydu belki ama güçlüydü. Yurtseverliğin tek şekli olmadığını o gün anlamaya başlamıştım. Ama İzmir'den bizim kasabaya sürgün cezasıyla geldilerse... Kafam çok karışmıştı, kime ve neye inanacağımı bilmiyordum. Henüz on üç yaşındaydım.

Ders yılı bitmek üzereydi. Bahar gelmişti, ağaçlar çiçek açıyor, doğa canlanıyor, on üç yaşımın heyecanıyla yerimde duramıyordum. O sırada Öğretmenler'e İzmir'den akrabaları misafir geldi. Bu çok güzel ve şık bir kadınla, onun ben yaşlardaki kum-

ral, yakışıklı oğluydu. Kasabada pek çok kişi İzmirli kadının kısa eteklerini, kolsuz bluzlarını konuşuyor, hayranlıkla kıskançlığın karıştığı o tehlikeli noktada dedikodu yapıyordu.

İşte o zaman oldu. Ne olduysa o zaman oldu. O güzel kadın ve oğlu kasabamıza geldikten sonra Öykü bir daha benim yüzüme bakmadı, beni fark etmedi, beni unutuverdi. Evet, İzmir'den gelen o oğlanı görünce Öykü beni unuttu, bıraktı, terk etti. Öykü beni pattadanak, çabucak terk etti. Ders için evlerine gittiğimde artık yanıma çıkmıyordu ama içerideki odadan boğuk, tuhaf ama kahkahaya benzer sesler duyuyor ve kıskançlıktan çatlıyordum.

"Kuzeni geldi İzmir'den," diye açıkladı Gülay Öğretmen benim somurtmama daha fazla dayanamayarak.

"Öykü ile kuzeni bebeklikten beri tanışırlar, beraber büyüdüler. Çok özlemişler birbirlerini. Kuzeni 23 Nisan tatiline ek olarak bir hafta okul izni almış, sağolsunlar bizi çok sevindirdiler, bize bir tutam Ege havası getirdiler. Siz hiç gittiniz mi Izmir'e?"

"Hayır örtmenim, ben aslında hiç deniz de görmedim!"

"Bir gün mutlaka görmelisiniz evlâdım, özellikle İzmir o kadar güzeldir ki, bir gören âşık olur, sonra kopamaz artık, defalarca gider, çoğunlukla da yerleşir oraya. Güzeldir İzmir, çok güzeldir. Ege'nin incisi derler ona. Palmiyeleri, Kordonboyu, Karşıyaka'sı, Güzelyalı'sı, Foça'sı... Bir günbatımı olur Kordon'da doyamaz insan seyretmeye. Güneş tu-

runcu renkli dev bir tekerlek gibi Ege Denizi'ne dokunur önce ve ardından susuzluğunu hatırlayıp, yavaş yavaş ama kana kana içer denizi. Onun denizle her akşam hep aynı özlemle yeniden buluşması çok heyecan vericidir. Büyülenir insan. Güneşle denizin aşkını günbatımında seyretmeye doyum olmaz. Sonra güneş çekinerek, sanki yüzme bilmiyormuş gibi utanarak denizin içine girer ve onun içinde erir usulca. Tek bir zerresi kalmayıncaya kadar erir, ama erirken o kadar mutludur ki, sevinçten titrediğini herkes görür. Güneş son zerresinde bile mutludur erirken Ege'de. İnsan kendi gözleriyle seyrederken bile bu olağanüstü tabiat mucizesine tanık olduğuna inanamaz; orada, Kordon'da akşam çayını içerken... Kordon'da bir kere günbatımını seyreden artık bir daha yaşamdan sıkılmaz. Çünkü yaşamanın ne büyük bir mucize olduğunu orada kavramıştır. Günbatımını Kordon'da seyretmemiş olmak dünyadaki en büyük kayıptır bence. Ah İzmir ne başkadır, ah ne güzeldir! Sonra gevrekleri, yemişleri, ot yemekleri, zeytinleri, lokma tatlısı, buzlu bademi... Sahilde imbat rüzgârının serinliğinde faytonla dolaşmanın zevki... Bir de akrabalarımız var orada tabii, Şiir'le Öykü'nün nineleri, dedeleri, dayıları, kuzenleri... Ah çok göresim geldi onları, çok... Ah, ahhh..." diye dalgın bir sesle konuşup, derin derin iç çekti Gülay Öğretmen.

Bir süre sustuk ve Gülay Öğretmen'in anlattıklarını hayal ettik. Görmeden hayal etmek büyüleyicidir.

"Zerre ne demek örtmenim?"

"Zerre varlığın en küçük parçasıdır."

"Atom gibi mi yani, örtmenim?"

"Ben daha çok canlının atomu gibi kullanırım, evlâdım."

O halde güneşin de canlı olduğuna inanıyordu ve onun denizde kaybolurken bile her zerresinin zevkle titrediğini söylüyordu. İnsan birini çok severse onun için ölürken bile zevk alabilir miydi acaba? Güneş, çok sevdiği Ege Denizi'nde böyle kayboluyordu. Kendi zerrelerimi uğruna kaybederken bile zevk alacağım birine rastlamış olmaktan ötürü ne kadar şanslıydım ben!

Gülay Öğretmen'in İzmir'i bu kadar güzel anlatışında onun şehre duyduğu aşkın etkisi fazlaydı elbette ama anlatırken kendinden geçişi beni baştan çıkartmaya yetmiş, artmıştı bile. Özellikle Kordonboyu'nda günbatımı izleyenlerin artık asla can sıkıntısı çekmeyeceğini öğrenmek, kansere ilaç bulmak kadar önemliydi benim için. Karar vermiştim; İzmir'i görecek, hattâ oraya yerleşecek ve İzmirli bir avukat olacaktım. Evet, öyle olacaktım.

Yine de İzmirli misafirleri düşününce içim kararırdı yeniden. Misafirler onları sevindirmişti ama beni sevindirmiyorlardı işte. Öykü, sevgili Öykü, kocaman pencere gözlerinden kalbini görebildiğim, güzel Öykü, Şiir'in kız kardeşi Öykü, benim yüzüme bile bakmıyordu artık. Sinirimden kuduracaktım. Öfkemden duvarlara yumruk atıyor, kapıları tekmeliyordum. Ellerim yara içindeydi ama

umurumda bile değildi. Hattâ acı çekmeyi seviyordum. Bu, üzüntüme iyi geliyordu. Hayatımda rastladığım en güzel şey, dünyanın en güzel kızı, dudaklarıma ilk kez dokunan Öykü beni terk etmişti. Üzüntümden ve öfkemden her şeyi yapabilirdim. Her şeyi! Canım sıkılıyordu. Canım eskisinden daha fazla sıkılıyordu. Yine de her hafta sonu bir umuttu... Umuttu, derken...

Bir gün âniden gitti. Gitti. 'Öykü gitti' dediler. 'Teyzesi, yaşlı bakıcısı ve kuzeniyle beraber İzmir'e gitti' dediler. 'Anneannesinin yanına İzmir'e gitti' dediler. 'Zaten yaz tatilinde biz de gideceğiz, hazır onlar dönerken, onlarla beraber...' dediler. Vedasız, selamsız, habersiz, öyle çekip gitmişti Öykü. Sanki beni hiç tanımamış gibi, sanki ben yokmuşum, hiç olmamışım gibi. Öykü gitmişti. Öykü kasabamızı terk etmişti. Âniden. Öylece. Bir gün. Şiir'in kız kardeşi Öykü. Yoktu artık. Bu sıkıcı kasabada beni yalnız bırakıp gitmişti işte. Tıpkı buraya gelmeden önceki gibi, bomboş bırakarak kasabayı. Burada yalnız ve çok sıkılarak daha yıllarca kalacaktım. Belki sonsuza dek burada sıkışacak, can sıkıntısından patlayarak ölecektim. Üstelik onlar bana başka yerlerde başka ve daha güzel dünyaların olduğunu öğretmiş ama sonra birer birer çekip gitmeye başlamışlardı. Bana kötülük yapmışlardı. Kötülüktü bu basbayağı işte. Kötüydü onlar. Neden beni de İzmir'e götürmüyorlardı? Neden beni de oğul olarak almıyorlardı? Neden ben de içinde kitap ve çiçekler olan evlerinde yaşamıyor, içinde ayakkabıyla

gezemiyor, oturaklı tuvaletin taharet musluğundan yıkanmıyordum? İzmir'e giderdim onlarla, evet davet etseler giderdim koşa koşa İzmir'e onlarla. Orada ilk kez denizi görür, vapura binip, Şiir'in ve annesinin özlemle anlattığı Karşıyaka'ya geçerdim. Vapurda çay içip gevrek yer, Öykü'yü seyrederdim. Sonra Kordonboyu'na gider, günbatımında Ege'nin içinde zevkten eriyerek kaybolan turuncu tekerleğin batımını seyrederdim. Bunu yapınca artık ölene kadar canımın sıkılmayacağını bilerek gülümserdim, orada, Kordon'da, İzmir'de. Artık gerisi kolay olurdu; büyüyünce Şiir gibi avukat olur, onun çok sevdiği Alsancak'ta onun yanında ben de kendime büro açardım. Açardım tabii, hem büyüyünce avukat olmak istediğimi söyleyince alaya alınmaz, hattâ bu yüzden annem saçlarımı okşar, bana sarılırdı. Annem beni on üç yaşımda ilk kez kucaklar, yanağımdan öperdi. Annem 'katır kadar oldun!' diye itmez, aksine bağrına basar, belki severdi beni. Eğer onlar beni de İzmir'e götürseler, olurdu bunların hepsi. Hepsi bunların. Bunların hepsi... Sonra büyünce de Öykü'yle evlenir, onun elini tutup, hiç bırakmazdım. Öykü'nün dudaklarını okşar, onu öperdim. Öykü'den hiç ama hiç ayrılmazdım. Ve ölene dek hep beraber İzmir'de mutlu yaşardık. Biz hepimiz İzmir'de.

Ama öyle olmayacaktı. Çünkü Öykü bana veda bile etmeden gitmişti. Birkaç hafta sonra da ailesi gidecekti. Onlar beni terk ediyorlardı. Onlar kötüydü ve beni aldatmışlardı.

"Baba sana çok önemli bir şey söyleyeceğim!"

"Ülen bizim 'sıkıcan efendi' bu ne güzel karne yav! Afferin ülen sana. Bak bütün dersler on üstünden on-dokuz-sekiz! İftihar getirdin ha! Bizim yedi sülalede böyle bir şey olmadı ülen! Sen bu karneyle liseye de, yüksek okula da gidersin deyyus!"

"Baba, sana çok önemli bir şey diyeceğim!"

"Bak Hanım bak, bizim 'sıkıcan efendi' sınıf ikincisi olmuş, öğretmenin oğlunun ardından ha, duydun mu?"

"Baba, Çetin Öğretmen hakkında çok önemli diyorum sana!"

"Ne olmuş ona ki?"

"Baba, sen haklıymışsın; o bir vatan haini! Derste durmadan orduya, millete, dine küfür ediyor. Korkudan bugüne kadar sustum ama ben vatansever biriyim, artık susamayacağım!"

"Dur ülen, dur nefes al önce, boğulacaksın. Koşun şuna bi bardak su getirin, çok heyecanlanmış, boğulacak şimdi!"

Durursam, devam edemezdim, yapamazdım.

"Ne diyosun sen oğlum? Doğru mu bu dediğin? Bak iftira günahtır dinimizde, cehennemde yanarsın sonra ha!"

"Ben çok düşündüm baba, onlar kötüler, evet, kötüler ve cezalarını çekecekler!"

"Yapma yav! Vay be! Duydun mu Hanım, ben diyodum sana o heriften bi türlü hoşlanmıyorum, çıkar foyası diye... Sen memleketin ekmeğini ye sonra da ordusuna, dinine küfür et ha! Vay şerefsiz,

vay hain vay! Boşuna sürmemişler onu buralara demek ki... Vay be, şu işe bak! Bağrımıza bastık herifi ama..."

"Al iç bakayım şu suyu! Haa şööle."

Suyu içerken başım dönmeye, ayağımın altında yer kaymaya başlamıştı.

"Aslan oğlum, afferin sana! Sevap bu senin yaptığın valla. Kalk hemen Kaymakam Bey'e, Milli Eğitim Müdürü'ne falan haber verelim. Hadi gel, şahitliğine ihtiyaç olacaktır. Bak bu da vatan hizmetidir ha! Sakın korkma, cesur ol, baban yanında! Afferin ülen, erkek adammışsın, helâl olsun sana. Ben de seni okutacağım ülen, okutacağım sen, gör bak!"

Kaymakamlığa gittik, orada bayılmışım...

Bugün Şiir'le yeniden karşılaşacağım o gün.

İşte hemen şurada, tam karşıdaki Kâfiye Kafe'de bekliyor beni. İzmir'de Alsancak'ta Kâfiye Kafe'de. Benim büroma yürüyüş mesafesindeki Kâfiye Kafe'de.

Şiir'le buluşacağım. Bir iftira yüzünden hakkında soruşturma açılan, sorgulanan, hırpalanan, açığa alınan, çok sevdiği öğretmenlikten uzak kaldığı için acı çeken, hastalanan ve ertesi yıl kalp krizi geçirip, kırk iki yaşında ölen Çetin Öğretmen'in biricik oğlu Şiir'le. Öykü'nün abisi Şiir'le. Orada, bugün, birazdan, şimdi Şiir'le buluşacağım.

Bunu yapacağım. Evet onunla yüzleşeceğim. Ona hayatlarını mahveden o iftiraya tanık olduğu-

mu söyleyeceğim. Geç gelen adalet konusunda iyimser olmasam da bu açıklamayı borçluyum ona. Evet borçluyum. O ve ailesi benim hayatımı değiştiren ışığı yaktı, önümde aydınlık yollar olduğunu fark etmemi sağladı. Onlar olmasaydı eğer, bugün, şimdi İzmir'de avukat olarak çalışan, hayatını kitaplar ve sanatla zenginleştirmeyi bilen bu adam karşınızda olmayacaktı. Olamazdı. Çünkü, dünyanın en büyük küçük mucizesini onlar sayesinde yaşamıştım ben.

Evet konuşacağım onunla bugün. Anlatacağım bildiklerimi. Evet, bunu yapacağım. Ben 'sıkıcan efendi'nin bildiği her şeyi onunla, Şiir'le paylaşacağım. Göğüsleyeceğim tepkilerini, anlayışla karşılayacağım öfkesini. Evet, ben Şiir'in hayallerini çaldım, bu doğru. Evet, o avukat yerine öğretmen oldu ve Anadolu kasabalarını dolaşıp çocuklara şiir ve öykü öğretiyor şimdi. Babasının bıraktığı yerden devraldı meşaleyi. Hem artık Nâzım Hikmet, Yaşar Kemal okutmak da suç değil kasabalarda. Tamam, hata etmiş olabilirim, yani büyük hata yaptığımı kabul ediyorum. Çocukluk tabii... Yani yapmamış olmayı isterdim, çok isterdim ah ne çok, ne çok isterdim... Ah Tanrım nasıl yaptım ben bunu? Ah nasıl kıydım Çetin Öğretmenim'e ben? Ah ben... Ah! Yok, yok ama bedelini ödedim. Evet, çok ağır ödedim tabii. Yıllarca, sonraki bütün yıllarca bedelini ödemedim mi sanki? Evet, tabii. Ödedim ben. Peki yetişkinlerin, yöneticilerin ve kasabalıların bana inanması ve birkaç kitap yüzünden bir ailenin yaşa-

mını yok etmesinin cezasını kim ödedi? Kim ödeyecek? Ne zaman, kim?

Bunları da anlatacağım Şiir'e. Hepsini, her şeyi anlatacağım. Aklıma bile gelmediğini; Öykü'nün dilsiz ve sağır olduğunu bilmediğimi, Allah-Kuran çarpsın ki, bilmediğimi, Öykü'nün duyma özürlüler okuluna gitmek için İzmir'e yollatıldığını, bunları hiç bilmediğimi anlatacağım Şiir'e. Bilsem yapar mıydım? Kıyar mıydım ona, babasız kalmasına neden olur muydum hiç? Hiç yapar mıydım ben? Asla, asla ona zarar vermezdim ben. Asla! Evet, şimdi, aradan yıllar geçti ve toparlandı artık. Özürlüler okulunda öğretmen o şimdi. Öykü, Şiir'in kız kardeşi Öykü. Yine öyle güzel, yine kocaman pencere gibi kalbini gösteren gözleri yüzünde yemyeşil asılı, yine insanın başını döndüren güzel Öykü. Dilsiz ve sağır olduğunu bilseydim kıyar mıydım ben ona? O kadar kötü müyüm ben? O kadar kötü olabilir miydim? Çetin Öğretmen'e, babam olması için canımı vereceğim, dünyanın en sevecen, en güzel öğretmenine bu kötülüğü yapar mıydım? Kötü müydüm ben? Bu kadar kötü olabilir mi bir çocuk? Ah bir çocuk bu kadar kötülüğü kalbine sığdırabilir mi hiç? Hem zaten insan bu kadar çok sevdiği birine kötülük yapabilir mi? Yok, hayır, yapamaz. Yapamaz çünkü, kötülük sevilmeyene karşı yapılır. Oysa onları çok sevdim ben, hayatta kimseyi sevmediğim kadar çok, hem de yalnızca benim olmalarını isteyecek kadar çok sevdim. Benim olacaklardı, hepsi, Çetin Öğretmen, Gülay Öğretmen, Şiir, Öykü ve

hattâ eve ayakkabıyla girmeme izin veren ve bana 'evlâdım' diyen Teyze! Hepsi benimdi onların, hepsi, her biri. Ama ben onları yok ettim! Yok ettim ben!!!! Yok ettim. Ben. Yok. Ben yok ettim. Ben yokum! Yokum ben!..

Ilık bir İzmir sabahı saat 11:00'de 9 Eylül Üniversitesi Hastanesi sağlık ekibi Alsancak'ın albenili sokaklarından birinde yerde acıyla kıvranarak kendisini döven ve çığlıklar atan genç bir adam ihbarı aldı. Tanımlanan eşkâl onlara aradıkları hastayı bulduklarını anlatıyordu. Bu, aranan hastanın hastaneden ilk kaçışı değildi ama ilk defa günlerdir ortadan kaybolmayı başarmıştı bu kez. Onu almak için bir ambulans tarif edilen sokağa doğru ilerlerken, hastanın paniğe kapılmasını önlemek için sireni susturdular. Nihayet onu üzerinde pis ve eski elbiselerle yere yatmış, kendi kafasını döverken bulduklarında sağlık ekibi hastanın saldırma olasılığını dikkate alarak özenle yanına yaklaştı. Sağlık ekibinin yanında hastanın daha önceki yakalanışı ve ardından gelen şiddetli krizleri sırasında sözünü dinlediği tek kişi olarak yardıma koşan aynı genç adam vardı. Bu genç adam, hastanın okul arkadaşı olduğunu söyleyen edebiyat öğretmeni Şiir Kubilay'dı. Kaldırıma iki büklüm yatmış, ağzından köpükler saçarak ağlayan ve çok acı çektiği anlaşılan hastaya ilk yaklaşma cesaretini gösteren yine o oldu. Şiir Öğretmen yumuşak bir hareketle elini uzatıp yerde, "Ben yaptım, ben ihbar ettim, onu ben öldürdüm!" diye bağıra-

rak kıvranan adamın sırtını sıvazladı, onu bir bebek sever gibi sevdi, ancak ikisinin duyabileceği bir sesle usul usul konuştu bir süre. Sonra cebinden parlak kâğıtlara sarılmış bonbonlar çıkarttı, hastanın önüne bıraktı ve yumuşak bir sesle şiir okumaya başladı ona. Acı içinde kıvranarak ağlayan genç adama şiirin iyi geldiğini biliyordu, çok iyi biliyordu besbelli. Dua okur gibi; sakin ve içten, dua okur gibi; inanarak ve duyarak şiir okuyordu arkadaşının başında. Ilık bir İzmir sabahında, Alsancak'ta Şiir, yere oturmuş şiir okuyordu ortaokul üçüncü sınıftaki sıra arkadaşına. Okuduğu şiirler o kadar güzel, iki genç adamın kaderini birleştiren şiirin gücü öyle büyüktü ki, sağlık ekibi de can kulağıyla şiir dinliyordu. Şiir, ezbere şiirler okuyordu arkadaşına şifa niyetine... Şifa niyetine şiirler... İzmir'de bir bahar sabahı. Bahar sabahı İzmir'de şiirler... Şifa niyetine şiirler...

Bir süre sonra yerde yatan genç adam sakinleşti, bir bebek gibi parmağını emerek kendisine şiir okuyan genç öğretmeni dinlemeye, hattâ gülümsemeye başladı. Şiir ona iyi geliyordu besbelli. O zaman Şiir, sesini yükselterek söylemeyi sürdürdü şiirlerini. O zaman Şiir sesi duyuldu sokakta. O zaman şiir okuyan ve dinleyen iki genç adamın başında bekleyen sağlık görevlilerine sokaktan geçen İzmirliler de katıldı; o zaman sokakta şiir dinleyen kalabalık bir halka oluştu. İki genç adam İzmir'de bir bahar sabahı bir Alsancak kaldırımında oturmuş şiir okur ve dinlerken başlarında kalabalık bir şiir dinleyicisi de onlara eşlik ediyordu. İzmir'de bir bahar sabahı,

Alsancak'ta şiir dinliyordu insanlar, Şiir'den şiir dinliyorlardı sokakta İzmirliler. İzmir'de bir bahar sabahı, sokakta şiir... Dinliyorlardı şiir..

"Seviyorum suskunluğunu, sanki sen/ yokmuşçasına burada/ duyarsın beni uzaktan, dokunmaz sana sesim./ Uçup gitmiş gibi gözlerin/ ve ağzın bir öpüşle mühürlenmiş./ Seviyorum suskunluğunu, çok uzakta/ görünüyorsun/ Sanki yas tutuyorsun, kumrular gibi cilveleşen/ kelebek benzeri./ Uzaklardan duyuyorsun beni, ulaşmıyor sana sesim./ Bırak da varayım dinginliğine sessizliğinde./ Ve konuşayım sessizliğinle/ bir lamba gibi parlak, bir yüzük gibi yalın./ Gece gibisin, suskunluğun ve takım yıldızlarınla/ Yıldızlarınki gibidir sessizliğin, öyle uzak, önyargısız./ Seviyorum suskunluğunu, sanki sen yokmuşçasına burada/ uzakta ve hüzün dolu, sanki ölmüşsün gibi./ İşte o zaman bir sözcük yeter/ Uçarım, uçarım sevinciyle yaşadığının."*

Hastayı ambulansa yatırıp, hastaneye doğru yola çıktıklarında yanında oturan arkadaşı Şiir Öğretmen hâlâ ona şiir okuyordu. Şiir.

'Uçarım, uçarım sevinciyle yaşadığının!'

İzmir, Temmuz 2001 İstanbul, Nisan 2003

---

* "Seviyorum Suskunluğunu" adlı Pablo Neruda'nın şiiri Ergin Koparan çevirisidir ve *Dünya Aşk Şiirleri Antolojisi*'nden alınmıştır. (Özgür Yay. 1994)

Düşmekten korkmadan yükselmek ne güzeldir!
Her şeyin uyumlu, canlı, dehşetli, sevinç dolu olduğu kısa zamanlı bir sevgi tünelinde doludizgin koşuyoruz. Bir yerlere çarpsak, bir yanımız incinse, kanasa, kırılsa, ancak bu tünelin dışına çıktığımızda canımız yanacak, çok iyi biliyoruz. Bu tünelin içinde hiçbir sorun, kaygı, hiçbir tehlike yok...

...

Bu bir Yazdönümü gecesi... Yazdönümü gecesinde her insanın mutlaka bir sevgilisi olmalıdır!

İnsanların yaz okumalarının peşine düştüğü sıcaklarda onlara inat bu kitabın adını YAZIN ÖYKÜLERİ koydum. Hikâyeye öykü, edebiyata yazın diyerek büyümüş benim kuşağıma selam yollamak için YAZIN ÖYKÜLERİ. Çantanıza, cebinize ve içinize öyküler sığsın, sizi yalnız bırakmasın, edebiyatın şifası üzerinize olsun diye...

EVEREST